

คำนำ

ปัจจุบัน “การปฏิรูปการศึกษา” เป็นหัวข้อที่กำลังได้รับความสนใจจากบุคคลในสาขาอาชีพต่างๆ เนื่องจากการศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่ พ.ร.บ. การศึกษาปี 2542 (มีผลบังคับใช้ในเดือนสิงหาคม 2545) กำหนดไว้ คือการสอนในลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งนอกจากรูปแบบการเรียนการสอนแล้ว พรบ. ดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนเป็นอย่างมาก ทั้งด้านการให้บริการการศึกษา และรูปแบบการบริหารงาน

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว เป็นหนึ่งในโรงเรียนอนุบาลที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายดังกล่าว โดยโรงเรียนมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตจตุจักร ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสิ้น 56 คน ต้องการปรับการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งจากสภาพเศรษฐกิจ ผลการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลรวมทั้งสภาวะการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น จากคู่แข่งที่มีอยู่เดิม และคู่แข่งใหม่ที่เป็นโรงเรียนของรัฐบาลที่ผู้เขาศึกษาไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ทั้งนี้ จากสภาพแวดล้อมภายนอก คือทำเลที่ตั้งเดิมที่มีอยู่ และทรัพยากรที่มีอยู่ (Resource) ของโรงเรียนเอง จัดได้ว่ามีศักยภาพที่จะขยายกลุ่มลูกค้าออกไปได้อีก เนื่องจากมีพื้นที่เพียงพอจะรองรับนักเรียนได้จำนวนมาก และโรงเรียนตั้งอยู่ในทำเลที่มีเส้นทางเชื่อมกับถนนสายหลักหลายสาย อยู่ใกล้หมู่บ้าน และแหล่งชุมชน

การทำแผนธุรกิจครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแผนทางธุรกิจให้โรงเรียนสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบัน รวมทั้งจัดระบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกฎหมาย และพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังเป็นการกำหนดทิศทางในการดำเนินธุรกิจของโรงเรียนแห่งนี้ให้ชัดเจน เพื่อใช้ทิศทางดังกล่าวเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียน และปรับตัวให้มุ่งไปตามทิศทางที่ตั้งไว้ อีกทั้ง ยังใช้เป็นแนวทางในการบริหารบุคลากรของโรงเรียนให้มีความเหมาะสมในการดำเนินธุรกิจ

กิตติกรรมประกาศ

แผนธุรกิจโรงเรียนอนุบาลสำเร็จลงด้วย การสนับสนุนข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานเขตจตุจักร นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลในเขตจตุจักร ตลาดจนผู้ปกครองนักเรียนอนุบาลในพื้นที่ และนอกพื้นที่เขตจตุจักร นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์อย่างดีจากบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้

อาจารย์เอมอร ศรีวรรณะ

อาจารย์ณลินี มัคคสมัน

อาจารย์สุนิสา และคณะครู

ผู้บริหาร และคณะครู

ผู้บริหาร และคณะครู

อาจารย์สมจิตร – อาจารย์ด้วยตา ฤกษ์ม่วง

ผศ. สมชาติ เศรษฐสมภาพ

ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลชนานันท์

ผู้บริหารโรงเรียนวรณสว่างจิต

โรงเรียนรุ่งอรุณ

โรงเรียนอนุบาลแสงโสม

โรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน

ที่ปรึกษาแผนธุรกิจ

ที่ปรึกษาแผนธุรกิจ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	
คำนำ	
คำจำกัดความ	1
ชื่อโรงเรียน	4
สภาพปัจจุบัน	4
กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์	6
ลักษณะและขอบเขตของธุรกิจ	7
สภาพตลาดของธุรกิจ	7
สภาวะอุตสาหกรรมในปัจจุบัน	7
แนวโน้มอุตสาหกรรม	8
สภาวะธุรกิจโรงเรียนอนุบาลในเขตจตุจักร	9
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก	9
วิเคราะห์สภาพการแข่งขันด้วย Five Force Model	9
บทบาทของสิ่งแวดล้อมมหภาค	12
การวิเคราะห์คู่แข่ง	14
SWOT Analysis	17
การวิจัยตลาด	18
สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ	18
สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนปัจจุบันของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว	23
สรุปผลการสัมภาษณ์บุคลากรครูและพี่เลี้ยงของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว	25
สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว	27
การวิเคราะห์ผลการวิจัยจากแบบสอบถามผู้ปกครอง	27
การวิเคราะห์ STP	29
กลยุทธ์องค์กร	32
Business-Level Strategy	32
Functional Strategy	33
โครงสร้างองค์กร	34

ปัจจัยวิกฤตที่เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจ	35
Product Concept	36
Price	40
Place	41
กระบวนการบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตาม Product Concept	42
แผนการผลิต	52
แผนการตลาด	54
แผนการเงิน	65
การควบคุมและประเมินผล	73
ข้อเสนอแนะ	75
ทางเลือกกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้	77
ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 : กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	
ภาคผนวก 2 : ผังโครงสร้างธุรกิจ	
ภาคผนวก 3 : การวิจัยตลาด	
ภาคผนวก 4 : การประมาณการทางการเงิน	
ภาคผนวก 5 : ทฤษฎีการเรียนการสอนแบบ Child center	
บรรณานุกรม	

บทสรุปผู้บริหาร

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2528 ทำเลที่ตั้งของโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่เขตจตุจักร มีพื้นที่ทั้งหมด 356.3 ตารางวา มีความสามารถในการรับนักเรียนได้ทั้งสิ้น 173 คน ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง 3 จากสภาพการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบัน ประกอบกับปัญหาจากการบริหารภายในโรงเรียน ทำให้ผลประกอบการของโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะขาดทุน เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่ลดลงทุกปี นอกจากนี้ข้อบังคับทางกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงจะมีผลบังคับใช้ในเดือนสิงหาคม 2545 ภายใต้การปฏิรูปการศึกษา ทำให้โรงเรียนต้องมีการปรับตัวในการดำเนินแผนธุรกิจ เริ่มตั้งแต่การวางเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนขึ้น กลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ต้องการ และกลยุทธ์ในด้านต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

แต่เนื่องจากการสร้างชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยเวลาในการสร้างสม ดังนั้นในระยะสั้นแผนธุรกิจดังกล่าวจึงมีขึ้นเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียนอนุบาล และเตรียมการสำหรับรองรับการปรับตัวในอนาคตเพื่อให้เกิดการยอมรับของผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมายต่อโรงเรียน

จากผลการศึกษา และการวิจัยตลาด โรงเรียนจึงได้วางกลุ่มลูกค้าที่โรงเรียนให้ความสนใจ (Focus) ได้แก่กลุ่มลูกค้าที่พักอาศัย หรือทำงานอยู่ในเขตจตุจักร และมีรายได้ระหว่าง 17,500-34,999 บาทต่อเดือน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการ ควบคู่กับการสอนแบบ child center โดยนำวิธี Project approach เข้ามาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของโรงเรียนโดยเน้นให้เกิดคุณภาพในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรการเรียนการสอนที่ต้องมีการศึกษา และพัฒนาให้ทันสมัยตลอดเวลา ด้านบุคลากรต้องผ่านกระบวนการสรรหาให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติตามที่โรงเรียนได้วางไว้ โรงเรียนมีแผนในส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคลากร สำหรับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียนจะมีการปรับปรุงเพื่อให้ร่มรื่น น่าอยู่ อบอุ่น ให้ความรู้สึกเหมือนเป็นบ้านหลังที่สอง เพื่อให้เด็กรู้สึกมีความสุข และอยากมาโรงเรียน

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น ยังคงต้องอาศัยการสื่อสารทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน และการดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน แบ่งการพิจารณาเป็น 3 กรณีคือ 1) กรณีที่โรงเรียนตัดสินใจดำเนินงานตามกลยุทธ์ใหม่ ทั้งการทำการกิจกรรมทางการตลาด และการลงทุนใหม่ในสินทรัพย์ถาวร และได้จำนวนนักเรียนตามที่ประมาณการไว้ (Suggested Case) 2) กรณีที่โรงเรียนตัดสินใจดำเนินงานตามกลยุทธ์ใหม่ ทั้งการทำการกิจกรรมการตลาด และการลงทุนใหม่ในสินทรัพย์ถาวร แต่ได้จำนวนนักเรียนต่ำกว่าที่ประมาณการไว้ (Worst Case) 3) กรณีที่โรงเรียนดำเนินงานโดยใช้กลยุทธ์เดิม ตามสภาพปัจจุบัน

(Current Case) ซึ่งการวิเคราะห์โดยใช้ IRR สูงที่สุด อย่างไรก็ตามการดำเนินธุรกิจภายใต้สถานการณ์ที่เป็น Suggested Case ผลประกอบการของโรงเรียนแสดงผลขาดทุนต่อเนื่องจนถึงปีที่ 4 และเริ่มมีกำไรในปีที่ 5 และสำหรับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานนั้น จะเริ่มเป็นบวกในปีที่ 3 แต่โรงเรียนยังคงต้องนำเงินลงทุนเพิ่มอีก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเจ้าของจะได้ประโยชน์จากธุรกิจนี้หากดำเนินการต่อไปในระยะยาว

คำจำกัดความ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)¹

เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ ให้มีความรู้คู่คุณธรรม โดยโรงเรียนต้องจัดการเรียนและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความถนัดแตกต่างกัน ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ มีอิสระในการคิด รู้วิธีการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ต่างๆ รู้จักนำความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตได้ให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังให้ผู้เรียนได้ผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ และสอดแทรกคุณธรรม ความดี ทุกวิชาเป็นการจัดการเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ความรู้ไม่ได้มีอยู่แค่ในตำรา หรือสิ่งที่ครูบอกในห้องเรียน แต่ความรู้มีอยู่ทุกหนแห่ง

รูปแบบการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก (Project Approach)²

เป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของเด็ก โดยผ่านกระบวนการหลักคือกระบวนการแก้ปัญหา เด็กจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบ สร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเด็กเองเป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้จากการได้มีประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสระเสรี ให้เกียรติให้ความสำคัญแก่เด็กในฐานะคนๆ หนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกันทุกคนสร้างความรู้สึกที่มั่นคง กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าลงมือทำ ครูเป็นผู้คอยให้การสนับสนุนคอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ครูจะไม่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่ความสนใจ และท้าทายความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ค้นพบและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสิ่งของ เรื่องราว สถานที่ บุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ ภายในชุมชนของเด็กตามวิธีการของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลการทำงานของตนเอง ได้เห็นพัฒนาการและความสำเร็จและล้มเหลวของตน ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกและคอยแนะนำช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม

กระบวนการเรียนการสอนแบบโครงการ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโรงเรียน

ก่อนเริ่มโครงการ ครูและเด็กทุกคนในกลุ่มร่วมกันกำหนดหัวข้อของโครงการ หัวข้อของโครงการกำหนดขึ้นจากความสนใจของเด็กทั้งกลุ่มหรือเด็กส่วนใหญ่เป็นหลัก โดยครูเป็นผู้คอยสังเกตคำพูดและการกระทำต่าง ๆ ของเด็กในระบบการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อครูพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในเกณฑ์การเลือกหัวข้อโครงการแล้ว เห็นว่าจะสามารถนำมาเป็นหัวข้อของโครงการได้ ครูนำเรื่องนั้นมาอภิปรายร่วมกับเด็ก แล้วร่วมกันกำหนดเป็นหัวข้อโครงการ

หลังจากที่กำหนดหัวข้อโครงการแล้ว ครูจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าเด็กมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นหัวข้อโครงการมากน้อยเพียงใด กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การอภิปราย การเขียน การวาด และระบายสีการเล่าเรื่องและประสบการณ์เกี่ยวกับหัวข้อในโครงการ แล้วนำความรู้เดิมของเด็กที่มีอยู่แล้ว มาแลกเปลี่ยนแบ่งปันกับเพื่อน ๆ ครูจะจัดแสดงผลงานต่าง ๆ ไว้ในชั้นเรียน ครูคอยกระตุ้นให้เด็กตั้งคำถาม และตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษา และครูเป็นผู้คอยสังเกต จดบันทึกคำพูด คำถาม และสมมติฐานของเด็กแล้วจัดแสดงไว้ในห้องเรียน เพื่อให้เด็กคอยตรวจสอบในการศึกษาอย่างลุ่มลึกต่อไป

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

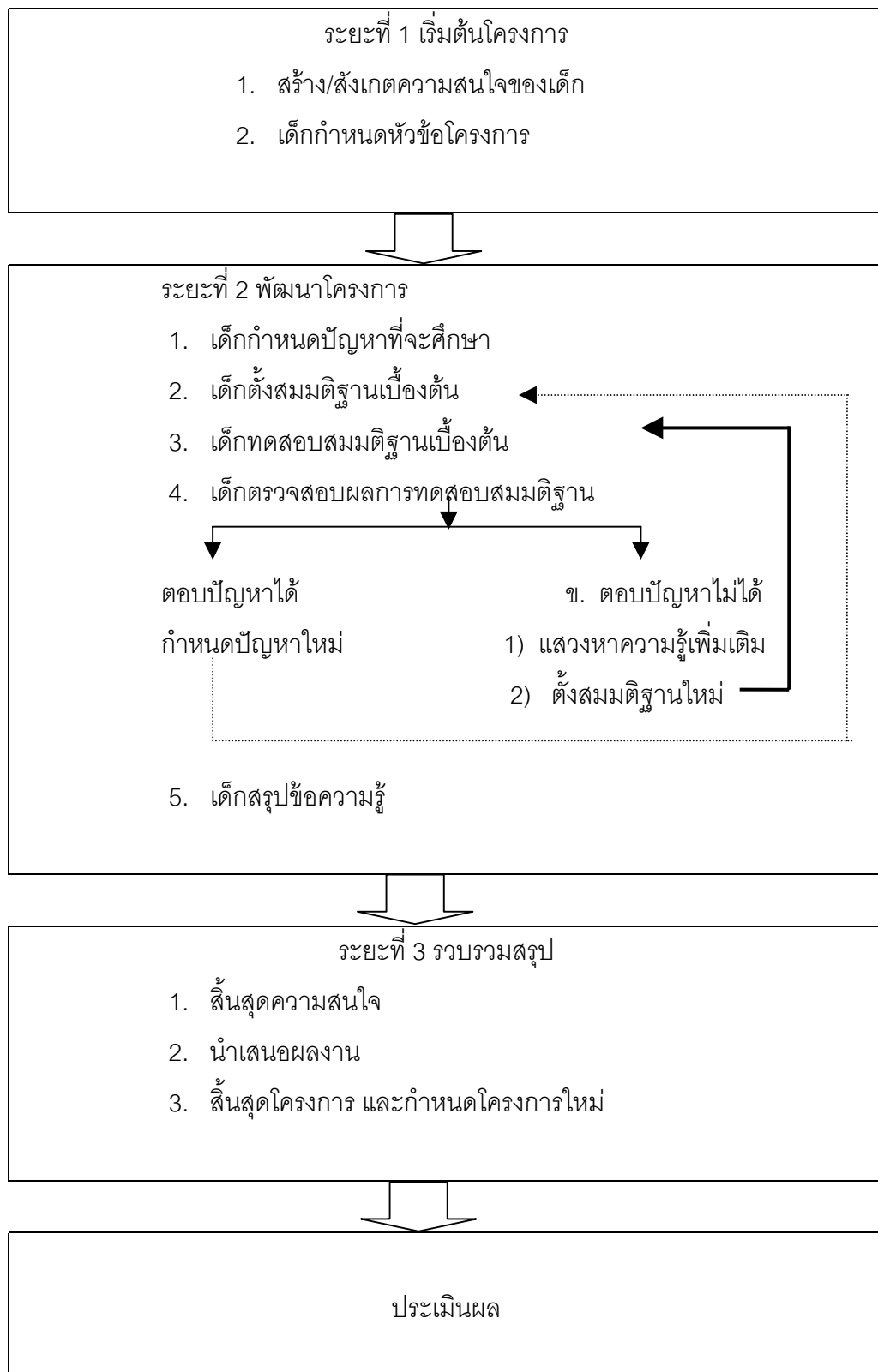
เป็นขั้นตอนที่เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา ตั้งสมมติฐานและลงมือทดสอบสมมติฐาน หรือการออกไปศึกษาความรู้เพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ตามประเด็นคำถามภายใต้หัวข้อโครงการ ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งของ เหตุการณ์ บุคคล หรือสถานที่ที่เป็นแหล่งความรู้เบื้องต้น ครูเป็นผู้จัดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้นอย่างใกล้ชิด มีโอกาสสังเกต สัมผัสจับต้อง หรือใช้ประสาทสัมผัสในการศึกษาอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ความรู้ที่จะตอบคำถามหรือทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อเด็กได้ความรู้ที่ต้องการแล้วครูเตรียมกิจกรรมให้นำเสนอความรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การสร้างสิ่งจำลอง การเขียน การทำแผนภูมิ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การทดลอง หรือนำความรู้มาตั้งประเด็นคำถามขึ้นใหม่ กำหนดเป็นปัญหาแล้ว ดำเนินการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา ผ่านการตั้งสมมติฐานขึ้นมาใหม่ ดำเนินการตรวจสอบ เพื่อแสวงหาคำตอบอย่างลุ่มลึก และละเอียดในประเด็นใหม่ต่อไป

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุป

จากการเฝ้าสังเกต และบันทึกคำพูดและพฤติกรรมของเด็กอย่างละเอียดและต่อเนื่อง จะทำให้ครูเห็นการพัฒนาการศึกษาค้นคว้าของเด็ก และครูจะสังเกตเห็นว่าเด็กค่อย ๆ ลดความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อโครงการ และหันเหความสนใจไปสู่เรื่องอื่นด้วยตัวเด็กเอง นั่นคือเวลาที่ครูจะนำเด็กเข้าสู่ขั้นตอนรวบรวมและสรุป เป็นขั้นตอนที่เด็กจะรวบรวมผลงานที่ได้ศึกษาตลอดโครงการ ประเมินผลงานของตน และเลือกงานที่จะนำเสนอให้กับบุคคลอื่นได้เห็นผลสำเร็จจากการทำงานของเขา และในขณะเดียวกันเมื่อเด็กเบนความสนใจออกจากเรื่องราวที่กำลังศึกษาอยู่ไปสู่เรื่องอื่น ก็เป็นการบอกครูถึงความสนใจของเด็กในหัวข้อโครงการใหม่ที่จะศึกษาต่อไป

สรุปขั้นตอนการสอนตามกระบวนการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก

ชื่อโรงเรียน

เนื่องจากชื่อเดิมของโรงเรียนเป็นชื่อที่จดจำยาก ไม่สามารถสื่อความหมายและไม่สามารถบ่งบอกถึงสิ่งที่โรงเรียนจะมอบให้แก่เด็กได้ ดังนั้นจึงต้องทำการเปลี่ยนชื่อโรงเรียนใหม่เพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเลือกใช้ชื่อ โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว เนื่องจากเด็กเปรียบเสมือนดวงแก้วที่เปราะบาง ซึ่งจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี นอกจากนี้ชื่อโรงเรียนยังบ่งบอกว่าเด็กนักเรียนของโรงเรียนทุกคนจะได้รับความรัก ความดูแลเอาใจใส่ การทะนุถนอมเป็นอย่างดีจากบุคลากรของโรงเรียน ทำให้เด็กมีความสุขในการมาโรงเรียน และสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้เสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก

สภาพปัจจุบัน

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว เริ่มเปิดดำเนินการปี 2528 ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตจตุจักร มีพื้นที่ทั้งหมด 356.3 ตารางวา มีความสามารถในการรับนักเรียนได้ทั้งสิ้น 173 คน ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง 3 ชั้นละ 1 ห้องเรียน โดยชั้นอนุบาล 1 มีนักเรียน 15 คน อนุบาล 2 จำนวน 19 คน และอนุบาล 3 จำนวน 22 คน รวม 56 คน จำนวนครู 4 คน พี่เลี้ยง 2 คน

การเรียนการสอนในแต่ละปี แบ่งเป็น 2 ภาคการศึกษา โดยค่าเทอมต่อการศึกษา เท่ากับ 12,000 บาท สำหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของโรงเรียนยังไม่กำหนดชัดเจน ด้านรูปแบบการเรียนการสอน โรงเรียนใช้วิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) โดยมุ่งไปที่การสอนแบบ Project Approach ที่โรงเรียนได้ศึกษา และดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ

ประเด็นปัญหา

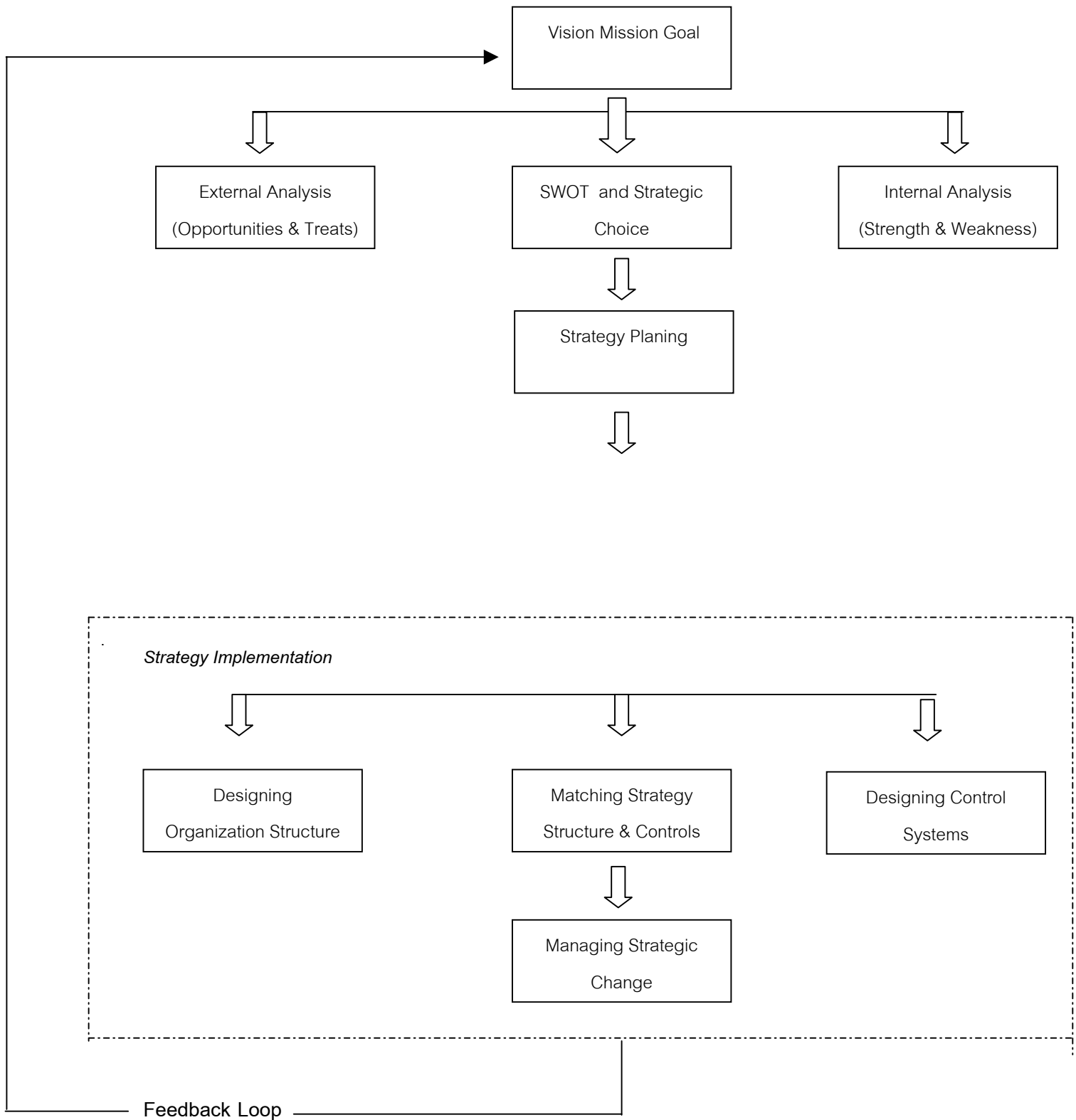
ผลการดำเนินงานของโรงเรียนมีกำไรจากการดำเนินงานลดลง และมีแนวโน้มจะขาดทุน เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อลดลงทุกปี ซึ่งจากการสอบถามและผลการวิจัยที่แสดงในภาคผนวกสามารถนำมาวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เป็นสาเหตุ ดังนี้

ปัจจัยภายนอก	ปัจจัยภายใน
1. จำนวนฐานลูกค้าเดิมลดลง เนื่องจากเดิมกลุ่มลูกค้าของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ทำงานในโรงงานละแวกนั้น แต่ในช่วงที่ผ่านมาโรงงานในบริเวณนั้นได้ปิดตัวลงทำให้โรงเรียนสูญเสียลูกค้าหลักไป	1. การบริหารงานของโรงเรียนยังเป็นแบบครอบครัว และขาดกระบวนการบริหารทางกลยุทธ์ ทำให้ขาดทิศทาง และไม่มีการควบคุมการดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนขาดทุน
2. ปัจจุบันครอบครัวนิยมมีบุตรลดลง ทำให้ความต้องการทางการศึกษาลดลงไปด้วย	2. ท่าเลที่ตั้งอยู่ในซอยลึก ประกอบกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียน
3. มีโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาลเปิดบริเวณใกล้เคียง	3. มีการปรับค่าเทอมสูงขึ้น เนื่องจากภาระด้านต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ทำให้ลูกค้าลดลง

ปัจจัยภายนอก	ปัจจัยภายใน
4. ภาวะเศรษฐกิจยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ประกอบการต้องพิจารณาปัจจัยด้านเศรษฐกิจในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนมากขึ้น	4. ครูมีภาระหน้าที่งานหนักเกินไป และขาดความเชี่ยวชาญในรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center
	5. ขาดระบบการจูงใจที่ดีพอ ทำให้บุคลากรเข้าออกบ่อย ส่งผลให้ผู้ประกอบการขาดความเชื่อถือ

จากสาเหตุหลักในด้านการขาดทิศทางการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบปัญหา จึงควรแก้ไขปัญหานี้โดยการนำการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้ เพื่อกำหนดทิศทางที่เหมาะสมโดยมีขั้นตอน ดังนี้

กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วได้กำหนด Vision Mission และ Goal ของโรงเรียนใหม่ดังนี้

Vision

“มุ่งที่จะจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความพร้อม และมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข”

Mission

เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษา ทั้งในด้านการบริหาร บุคลากร อุปกรณ์การเรียน อาคาร สถานที่เพื่อผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพสู่สังคม

Goal

มุ่งสร้างนักเรียนที่มีความพร้อมทั้งทางด้านพัฒนาการและสติปัญญา

ลักษณะและขอบเขตของธุรกิจ

เป็นโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2528 เปิดสอนตั้งแต่อนุบาล 1 ถึงอนุบาล 3 ลักษณะการเรียนการสอนของโรงเรียน เป็นลักษณะควบคู่ระหว่างการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ และการส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ภายในกรอบที่ได้กำหนดไว้ ให้ความสำคัญกับตัวเด็กผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเรียกว่าระบบการสอนที่ให้น้ำหนักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) โดยเน้นการสอนแบบ Project Approach ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ กำลังเป็นที่สนใจและได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนในปัจจุบัน

สภาพตลาดของธุรกิจ

สภาวะอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

ธุรกิจโรงเรียนอนุบาลเป็นธุรกิจที่ประกอบด้วยผู้ประกอบการย่อยหลายราย ลักษณะของโรงเรียนแบบ Chain หรือหลายสาขามีน้อย คู่แข่งขัน คือ คู่แข่งขันที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากสภาวะการจราจรในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ประกอบการจึงนิยมส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนในบริเวณใกล้กับบ้านพักอาศัย ลักษณะการตัดสินใจเลือกของผู้บริโภคอาศัยการหาข้อมูลอย่างละเอียดก่อนตัดสินใจใช้บริการ เป็นกระบวนการตัดสินใจซื้อแบบมีการวางแผนล่วงหน้า (Planned)

ธุรกิจโรงเรียนอนุบาลมีทั้งที่บริหารงานโดยเอกชน และรัฐบาล แต่เมื่อเทียบสัดส่วนแล้วพบว่า สัดส่วนของโรงเรียนเอกชนมีมากกว่าของรัฐบาล ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักจะเป็นโรงเรียนอนุบาลที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อเนื่องไปด้วย ซึ่งโรงเรียนอนุบาลที่มีระดับประถมศึกษา หรือบางทีระดับมัธยมศึกษา

รวมอยู่ด้วย นั้น จะได้รับความนิยมจากผู้ปกครองมากกว่า เนื่องจากผู้ปกครองไม่ต้องขวนขวายหาสถานบันการศึกษาให้กับบุตรหลานใหม่ เมื่อจบระดับอนุบาลแล้ว

สำหรับโรงเรียนอนุบาลในปัจจุบัน มีรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไป โดยประกอบด้วย

1. โรงเรียนที่มุ่งเน้นวิชาการ โดยสอนในรูปแบบ Teacher Center
2. โรงเรียนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)
3. โรงเรียนที่สอนหลักสูตรนานาชาติ และ หลักสูตรสองภาษา (Bilingual)

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอนุบาลบางแห่งที่มีรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจาก 3 รูปแบบดังกล่าวข้างต้น เช่น แบบผสมผสาน การเตรียมความพร้อมเป็นต้น

ปัจจุบันมีโรงเรียนอนุบาลที่เป็นของเอกชนและรัฐบาลอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้แต่ละโรงเรียนต้องพยายามสร้างความแตกต่างคู่แข่ง เพื่อให้ธุรกิจของตนเองอยู่รอดได้ในภาวะการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นแต่ละโรงเรียนจึงมีทั้งการเสริมหลักสูตรภาษาอังกฤษ หรือหลักสูตรเฉพาะอื่น ๆ เช่น กีฬา วาดรูป เทควันโด คอมพิวเตอร์ ในขณะที่เดียวกันก็หันมาเริ่มใช้ระบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) มากขึ้น ซึ่งจากความพยายามเหล่านี้ ทำให้นักวิชาการทางการศึกษา หรือนักวิชาการ เป็นที่ต้องการมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากความพยายามเหล่านี้ ทำให้นักวิชาการทางการศึกษา หรือนักวิชาการ เป็นที่ต้องการมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะบุคลากรที่เป็นอาจารย์ชาวต่างประเทศ และ นักวิชาการที่มีความเข้าใจในระบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)

สำหรับบุคลากรที่เป็นชาวต่างประเทศ ค่อนข้างจะจัดหาได้ง่าย เนื่องจากมีสถาบัน หรือบริษัทจากต่างประเทศที่รับทำธุรกิจด้านนี้อยู่มาก แต่นักวิชาการที่มีประสบการณ์ในหลักสูตร Child Center ยังมีค่อนข้างจำกัดนับเป็นข้อจำกัดหนึ่งของธุรกิจที่จะจัดหานักวิชาการในสาขาดังกล่าวเข้ามาเป็นที่ปรึกษาของธุรกิจ

แนวโน้มอุตสาหกรรม

จากสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เริ่มฟื้นตัว ส่งผลให้ประชากรในเขตกรุงเทพฯ มีอำนาจในการจับจ่ายเพิ่มขึ้น ประกอบกับการให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น ทำให้แนวโน้มการตัดสินใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงโดยคำนึงถึงคุณภาพจึงมีมากขึ้นตามไปด้วย

ส่วนหนึ่งของผู้ปกครองที่มีแนวโน้มจะส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ คือ ผู้ที่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนคริสต์ และโรงเรียนที่เปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากผู้ปกครองต้องการให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนที่มีการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งการเรียนที่เน้นภาษาอังกฤษตั้งแต่เด็กทำให้เด็กค่อยซึมซับภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง ผู้ปกครองเล็งเห็นว่าภาษาอังกฤษถือเป็นอาวุธที่สำคัญในอนาคตที่ต้องมีการวางรากฐานตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ และทุกวันนี้ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการ

ทำงานต้องมีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่ดีพอสมควร (ข้อมูลจาก บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด) ซึ่งจากความนิยมดังกล่าวทำให้โรงเรียนอนุบาลหลายแห่ง นำหลักสูตรภาษาอังกฤษ เข้ามาเป็นการเพิ่มความแตกต่างเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ปกครอง

อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองบางส่วนยังคงส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเดินทางและประหยัดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้บางส่วนให้บุตรหลานย้ายจากโรงเรียนเอกชนมาเรียนโรงเรียนรัฐบาล เนื่องจากในปัจจุบันโรงเรียนรัฐบาลมีการปรับปรุงคุณภาพมากขึ้น ประกอบกับการเรียนในโรงเรียนรัฐบาลผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ปัจจัยดังกล่าวทำให้ธุรกิจโรงเรียนอนุบาลของภาคเอกชนได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น จากเดิมที่เคยได้รับผลกระทบจากโรงเรียนคู่แข่งบางแห่งที่เก็บค่าเล่าเรียนในอัตราที่ต่ำกว่า เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่จดทะเบียนอนุญัตก่อนปี 2517 ทำให้ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

สภาวะธุรกิจโรงเรียนอนุบาลในเขตจตุจักร

สภาพตลาดของโรงเรียนอนุบาลในเขตจตุจักรมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากมีจำนวนโรงเรียนอนุบาลที่เปิดดำเนินการเพื่อรองรับเด็กอนุบาลมากถึง 29 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่เปิดดำเนินการสอนมานานกว่า 15 ปี และแม้ว่าเขตจตุจักรเป็นเขตที่มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุดเมื่อเทียบกับเขตอื่นในกรุงเทพฯ คือมีจำนวนถึง 71,422 ครัวเรือน โดยมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 รองจากเขตบางเขน³ แต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา อัตราการเกิดในเขตจตุจักรมีแนวโน้มที่ลดลงทุกปี ทำให้จำนวนเด็กที่อยู่ในเกณฑ์ต้องเข้าเรียนมีจำนวนลดลง ส่งผลให้อัตราการแข่งขันมีมากขึ้น บางโรงเรียนต้องปิดตัวลงเนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับโรงเรียนที่มีศักยภาพมากกว่าได้

ปัจจุบันโรงเรียนในเขตจตุจักรที่มีการสอนในระดับอนุบาล ประกอบด้วยโรงเรียนอนุบาลที่เป็นของเอกชน จำนวน 23 โรงเรียน และโรงเรียนอนุบาลที่เป็นของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน⁴ โดยที่ในแต่ละโรงเรียนจะมีขนาด และความสามารถในการรับนักเรียนที่แตกต่างกันไป คือมีจำนวนห้องเรียนในแต่ละชั้นเรียน ตั้งแต่ 1 ห้องเรียนจนถึง 6 ห้องเรียน บางโรงเรียนสอนในระดับชั้นอนุบาลอย่างเดียว และบางโรงเรียนก็มีสอนตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาลไปจนถึงประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ในเขตจตุจักร มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ในขณะที่มีเพียงไม่กี่โรงเรียนที่ยังคงใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมที่เน้นเนื้อหาวิชาการเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มโรงเรียนที่พยายามผสมผสานแนวคิดของการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการให้ความสำคัญกับการสอนวิชาความรู้เข้าด้วยกัน แต่ก็มีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จะมีผลบังคับใช้เดือนสิงหาคม 2545 กำหนดให้ทุกโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นแนวการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และจิตใจ พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

วิเคราะห์สภาพการแข่งขันด้วย Five Force Model

1. Rivalry among competing sellers (-)

สภาพการแข่งขันในธุรกิจด้านการศึกษา นั้นอาจจะมองไม่เห็นถึงภาพความรุนแรงในด้านการสื่อสารทางการตลาด แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแง่ของกฎหมาย ลักษณะของสภาพสังคม อัตราการเกิดของประชากรที่ลดลงในทุกๆ ปี และสภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้การแข่งขันมีความรุนแรงมากขึ้น โรงเรียนที่มีชื่อเสียงมักจะเป็นโรงเรียนที่มีความได้เปรียบในการแข่งขัน การรับรู้ของผู้บริโภคส่วนใหญ่เกิดจากคำแนะนำแบบปากต่อปาก ดังนั้นการที่จะสามารถดำรงอยู่ในอุตสาหกรรมนี้ได้จำเป็นต้องสร้างให้ผู้บริโภครับรู้ และเห็นคุณค่าของความแตกต่างของโรงเรียนของตนเอง รวมถึงต้องพัฒนาด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้การขยายเข้าสู่ระดับอนุบาลของโรงเรียนรัฐบาล ยังก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินธุรกิจของโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากโรงเรียนรัฐบาลไม่เก็บค่าเทอมการศึกษา ทำให้โรงเรียนรัฐบาลเป็นทางเลือกใหม่ของผู้ที่ปกครองที่มีระดับรายได้ต่ำ

2. Potential entry (0)

การเข้าสู่ธุรกิจการศึกษาในระดับปฐมวัยนั้นสามารถทำได้โดยง่าย เนื่องจากใช้เงินทุนไม่สูงนัก เช่น หากต้องการเปิดเป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กซึ่งมักจะใช้บ้านเปิดเป็นโรงเรียน อย่างไรก็ตามการดำเนินธุรกิจนี้ให้อยู่รอด เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากการจะทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่ดี มีจุดเด่นที่ต่างจากคู่แข่ง ต้องใช้เงินลงทุนสูง เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

- 1) ด้านทำเลที่ตั้ง ควรตั้งอยู่ในทำเลที่ใกล้แหล่งชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อความสะดวกในการเดินทาง
- 2) ด้านอาคารสถานที่ที่ต้องมีความสะดวก ปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่ดี มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 3) ด้านการบริหารงาน ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดนโยบาย แนวทางการเรียนการสอน และถ่ายทอดให้บุคลากรทุกคนเข้าใจ และสามารถปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้
- 4) ด้านบุคลากร ต้องมีการอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูทุกคนในโรงเรียนต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และมีความเอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคน

³ข้อมูลจำนวนประชากร และจำนวนบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร และรายเขต พ.ศ. 2543 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รวบรวมโดย กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

⁴ข้อมูลจากสำนักงานเขตจตุจักร ปีการศึกษา 2543

- 5) ด้านหลักสูตร การเรียนการสอน โรงเรียนต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้รับสิ่งที่ดีที่สุด

นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ดังนี้

- 1) ความซื่อสัตย์ต่อตราห้อย (Brand Loyalty)

การตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้บุตรหลาน ผู้ปกครองมักตัดสินใจจากประสบการณ์ในอดีต คำพูดที่บอกต่อกันมา หากโรงเรียนสามารถสร้างความประทับใจให้ผู้ปกครองได้ ผู้ปกครองก็มีแนวโน้มที่จะเลือกโรงเรียนนี้ให้กับบุตรหลานคนต่อไป และจะบอกต่อกับเพื่อนฝูง หรือคนรู้จักให้เลือกโรงเรียนนี้เช่นกัน

- 2) การได้เปรียบด้านต้นทุน (Absolute Cost Advantages)

โรงเรียนที่ดังก่อนจะลงทุนในการพัฒนาสถานที่ที่มีทำเลที่ดี บุคลากร ตลอดจนหลักสูตรต่างๆ จนเป็นที่มั่นใจต่อผู้ปกครองแล้ว จึงมีความได้เปรียบโรงเรียนที่จะเข้ามาใหม่ที่จะต้องเสียต้นทุนในการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อให้มีจุดเด่นเหนือคู่แข่ง

- 3) กฎระเบียบของรัฐ (Government Regulation)

ในการจัดตั้งโรงเรียนใหม่นั้น ผู้ประกอบการจะต้องศึกษากฎหมาย และข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับการจัดตั้ง เพื่อให้การดำเนินธุรกิจถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดและมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

- 4) อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดและการแข่งขัน (Barrier to Entry and Competition)

การที่จะอยู่รอดในธุรกิจด้านการศึกษาได้ โรงเรียนต้องมีความสามารถในการดึงดูดคนที่สร้างความแตกต่างจากคู่แข่งให้ผู้ปกครองรับรู้ได้ ดังนั้นโรงเรียนที่ดังก่อน จึงมีความได้เปรียบเนื่องจากชื่อเสียงที่สร้างไว้อยู่แล้ว เป็นสิ่งที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองได้

3. Substitute product (+)

พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุตามมาตรา 11 ว่า “ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” ทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับตั้งแต่ ปฐมวัย และ ป.1-ม.6 โดยครอบครัว จึงเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการศึกษาในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นการจัดการศึกษาที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงโดยเป็นผู้สอนเอง หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการสอนที่บ้าน ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยสามารถขอรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลได้ อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้ยังไม่เป็นที่นิยมมากนักและมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ เพราะผู้ปกครองต้องมีความพร้อมในด้านวิชาการ เศรษฐกิจ

และมีความมุ่งมั่นและมีเวลาที่จะเอาใจใส่บุตรหลานอย่างจริงจังด้วย ประกอบกับทัศนคติและวิถีชีวิตของประชากรในปัจจุบันนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนเร็วในระดับตั้งแต่เตรียมอนุบาล และแนวโน้มของครอบครัวสมัยใหม่ซึ่งเป็นครอบครัวขนาดเล็ก พ่อแม่ต้องทำงานทั้งคู่ เวลาที่ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรจึงมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงนิยมส่งบุตรเข้าเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก และอนุบาลทันที เพื่อบุตรสามารถเรียนรู้และอยู่ในความดูแลของทางโรงเรียน เป็นการตลาดภาวะของผู้ปกครอง

4. Power of buyer (0)

ในธุรกิจทางการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล คือพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็ก โดยในการเลือกโรงเรียนให้บุตรหลาน ผู้ปกครองจะพิจารณาจากปัจจัยหลายประการเพื่อให้บุตรหลานของตนได้รับในสิ่งที่ดีที่สุด เท่าที่กำลังความสามารถของตนจะทำได้ เนื่องจากความรักที่มีให้ต่อบุตรหลานของตนเอง ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่เป็นข้อจำกัดในการเลือกโรงเรียน คือปัจจัยในเรื่องความสะดวกในการรับส่ง หากเป็นพื้นที่ที่มีโรงเรียนอนุบาลค่อนข้างมาก และอัตราการเกิดของเด็กลดลง จนทำให้เกิดอุปทานส่วนเกินขึ้น อำนาจการต่อรองจะตกเป็นของผู้ปกครอง

อย่างไรก็ตามยังมีบางโรงเรียนที่สามารถสร้างจุดเด่นให้แตกต่างจากคู่แข่ง โดยจัดการเรียนการสอนตลอดจนสภาพแวดล้อมให้ตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง จนทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักอำนาจการต่อรองของผู้ปกครองก็จะน้อยลง

5. Power of supplier (+)

การที่จะมองถึงวัตถุดิบในการที่จะนำมาป้อนตัวโรงเรียนนั้นควรที่จะอยู่รูปของทรัพยากรบุคคล ก็คือตัวครู และบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียน ซึ่งการที่จะสร้างชื่อเสียงให้เกิดขึ้นกับตัวโรงเรียนนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากครูโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง อำนาจในการต่อรองของครูมีน้อย เนื่องจากผู้ปกครองมีความมั่นใจในหลักสูตรตลอดจนระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนอยู่แล้ว และจากอัตราการผลิตครูในปัจจุบันมีค่อนข้างสูง จึงก่อให้เกิด อุปทานส่วนเกินขึ้น แต่โรงเรียนอนุบาลที่มีขนาดเล็กซึ่งเป็นลักษณะของโรงเรียนส่วนใหญ่ในเขตจตุจักร การจดจำและนึกถึงโรงเรียนได้นั้น ส่วนหนึ่งจะเกิดจากการเชื่อมโยงชื่อของครูและโรงเรียนเข้าไว้ด้วยกัน ครูเก่าที่มีชื่อเสียง ประสบการณ์ความรู้ความสามารถในการสอน ดังนั้นอำนาจในการต่อรองของครูเก่าจะมีสูง และถ้าโรงเรียนอนุบาลขนาดเล็กนั้นไม่มีการจัดหาครูใหม่มาทดแทน เพื่อจะถ่วงดุลอำนาจแล้ว อำนาจการต่อรองของครูจะมีสูงขึ้น

บทบาทของสิ่งแวดล้อม

1. Economic Environment (สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ)

- สภาพเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวขึ้นบ้าง ดัชนีที่ใช้วัดการเติบโตของเศรษฐกิจ GDP มีการเติบโตด้านบวกในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนในเขตกรุงเทพ และปริมณฑลมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ประชากรมีความสามารถในการจับจ่ายมากขึ้น

2. Social-Cultural Environment (สภาพแวดล้อมทางสังคม และ วัฒนธรรม)

- แนวคิดและสิ่งที่ได้ปฏิบัติกันในอดีตที่ผ่านมา สังคมไทยไม่ค่อยที่จะเห็นความสำคัญของการศึกษามากนัก แต่ในปัจจุบันนั้นแนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนไป ประชาชนได้เล็งเห็นประโยชน์ของการศึกษามากขึ้นคนที่จะมีอนาคตที่ดีนั้นส่วนหนึ่งเกิดจากมีการศึกษาที่ดี ดังนั้นผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานของตนมีการศึกษาในระดับสูงสุดเท่าที่ความสามารถของตนจะทำได้
- สังคมไทยในปัจจุบัน ทั้งสามีและภรรยาจะทำงานทั้งคู่ ทำให้เวลาที่จะให้กับบุตรมีลดลง จึงแนวโน้มที่จะใช้บริการทางด้านการดูแลบุตรมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนเร็วขึ้นด้วย
- จากข้อมูลสถิติที่ระบุถึงขนาดของครัวเรือนของไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะลดลงทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการเกิดของทารกที่ลดลง ส่งผลกระทบกับอัตราการเติบโตของธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจโรงเรียนอนุบาลในระดับหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกัน การที่สามีภรรยามีจำนวนบุตรที่น้อยลงนั้น ทำให้เกิดความคิดที่จะทุ่มเทและสรรหาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกของตนเองเท่าที่สามารถจะทำได้ด้วยเช่นกัน
- สังคมไทยเริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียนที่ต่อการให้ผู้เรียนอย่างมีความสุข มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันมีข่าวในเรื่องของผลเสียของการเรียนที่มีความเคร่งเครียดมากเกินไป จนทำให้เกิดแรงกดดัน ความเครียด และนำมาซึ่งความสูญเสียในทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ คือ ประชาชนที่มีคุณภาพ
- ค่านิยมในการศึกษาในแนวโน้มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาในแบบองค์รวมกำลังได้รับความนิยมและแพร่หลายมากขึ้น

3. Technological Environment (สภาพแวดล้อมทางการค้นคว้าวิจัย และเทคโนโลยี)

- เทคโนโลยีทางการติดต่อสื่อสารมีการพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ปกครองสามารถรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาแนวโน้มรวดเร็วมากขึ้น

4. Political and Legal Environment (สภาพแวดล้อมทางด้านกฎหมายและการเมือง)

- ระบบการศึกษาในประเทศไทยจะต้องเป็นไปตามกรอบของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ ในวันที่ 20 สิงหาคม 2545 ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะมีผลกระทบกับการประกอบธุรกิจหลายๆ ด้าน ที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน และการดำเนินงานให้สอดคล้องกับที่กฎหมายกำหนด เช่น การจัดโครงสร้างองค์ใหม่, การสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย เป็นต้น
- รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ที่จะนำมาซึ่งมาพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศชาติ ซึ่งหัวข้อของการศึกษาเป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติ ทำให้ธุรกิจการให้บริการทางการศึกษา มีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุนมากขึ้นในอนาคต

การวิเคราะห์คู่แข่ง

1. โรงเรียนทับทอง

เริ่มเปิดดำเนินการปี 2514 สถานที่ตั้งอยู่ต้นซอยเสนานิคม มีรูปแบบการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีระดับค่าเทอมและกลุ่มเป้าหมายในระดับเดียวกับโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

จุดแข็ง

- 1) ทำเลที่ตั้งอยู่ต้นซอยเสนานิคม ทำให้สะดวกในการเดินทาง
- 2) เปิดสอนจนถึงขั้นเตรียมอนุบาล ถึงประถมศึกษา ทำให้ผู้ปกครองสามารถให้บุตรหลานเข้าเรียนต่อเนื่องตั้งแต่ขั้นเตรียมอนุบาลถึงประถมศึกษาได้เลย
- 3) เป็นโรงเรียนที่เปิดดำเนินการมานาน ทำให้มีประสบการณ์และชื่อเสียง เป็นที่เชื่อถือจากผู้ปกครอง

จุดอ่อน

- 1) พื้นที่ของโรงเรียนที่มีเพียงแค่ 3 ไร่ แต่เปิดสอนตั้งแต่ขั้นเตรียมอนุบาล จนถึงประถมศึกษา ทำให้คับแคบ มีพื้นที่สำหรับให้เด็กวิ่งเล่นน้อย และเป็นอุปสรรคต่อการขยายห้องเรียนเพิ่ม

2. โรงเรียนเศรษฐบุตร

เริ่มเปิดดำเนินการปี 2533 สถานที่ตั้งอยู่บนถนนพหลโยธิน มีรูปแบบการสอนแบบเตรียมความพร้อมรวมถึงมีระดับค่าเทอมและกลุ่มเป้าหมายในระดับเดียวกับโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

จุดแข็ง

- 1) ทำเลที่ตั้งติดถนน ทำให้สะดวกในการเดินทาง และง่ายต่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์

จุดอ่อน

- 1) ตั้งอยู่หลังสถานีบริหารน้ำมัน ทำให้เป็นข้อเสียในด้านความปลอดภัยซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ และเป็นปัญหาที่โรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้

3. โรงเรียนอนุบาลชนานันท์

เริ่มเปิดดำเนินการปี 2520 สถานที่ตั้งในหมู่บ้าน บนถนนงามวงศ์วาน ตรงข้ามมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นโรงเรียนที่มีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการเรียนรู้ผ่านการเล่น แต่วาง Market Positioning สูงกว่าโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว เนื่องจากค่าเทอมที่มีราคาสูง และวางกลุ่มลูกค้าเป้าหมายผู้มีระดับรายได้ครอบครัว 50,000 บาทขึ้นไป

จุดแข็ง

- 1) ทำเลที่ตั้งอยู่ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้บุตรหลาน

4. โรงเรียนอนุบาลศิริการต์

เริ่มเปิดดำเนินการปี 2526 สถานที่ตั้งอยู่ริมถนนงามวงศ์วาน ตรงข้ามมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นโรงเรียนที่มีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อิงแนว Reggio Emilia และ Whole Language แต่วาง Market Positioning สูงกว่าโรงเรียนอนุบาลอนุบาลดวงแก้ว เนื่องจากค่าเทอมที่มีราคาสูง และวางกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นผู้มีระดับรายได้ครอบครัว 50,000 บาทขึ้นไป

จุดอ่อน

- 1) ทำเลที่ตั้งอยู่ในติดถนนซึ่งมีสภาพการจราจรคับคั่ง ทำให้เกิดปัญหามลภาวะเป็นพิษ และไม่สะดวกในการรับส่ง

5. โรงเรียนเพชรรัชต์ในพระอุปถัมภ์ฯ

เริ่มเปิดดำเนินการปี 2514 สถานที่ตั้งอยู่บนถนนประชาชื่น เป็นโรงเรียนที่มีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควบคู่กับการให้ความรู้ด้านวิชาการ มีค่าเทอมและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในระดับเดียวกับโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

จุดแข็ง

- 1) เปิดสอนจนถึงชั้นมัธยมศึกษา ผู้ปกครองสามารถให้บุตรหลานเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้เลย
- 2) ให้สิทธิในการเรียนว่ายน้ำฟรี และแจกหนังสือฟรี

จุดอ่อน

- 1) โรงเรียนสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งปัจจัยที่เป็นผลเสียต่อโรงเรียน เนื่องจากผู้ปกครองบางคนเกรงว่าบุตรหลานของคนอาชญากรนักเรียนที่ระดับชั้นสูงขึ้นไปรังแกได้

6. โรงเรียนอรรถมิตร

สถานที่ตั้งอยู่ในซอยพหลโยธิน 37 เป็นโรงเรียนที่มีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่กับวิชาการ มีค่าเทอมและกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในระดับที่สูงกว่าโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

จุดแข็ง

- 1) เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงด้านวิชาการ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความไว้วางใจ
- 2) สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านซึ่งประชากรมีระดับรายได้สูง ทำให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจว่าบุตรหลานของตนจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากภัยต่างๆ เช่น ยาเสพติด
- 3) ควบคุมการสอนโดยอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาสำหรับเด็ก จากประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจในระบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

7. โรงเรียนสุตารักษ์บางเขน

เริ่มเปิดดำเนินการปี 2500 สถานที่ตั้งอยู่ในซอยพหลโยธิน 40 เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับเน้นด้านวิชาการ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มีรายได้

30,000 – 39,999 บาท

จุดแข็ง

- 1) โรงเรียนมีจุดเด่นด้านวิชาการ ซึ่งนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสามารถสอบเข้าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง

8. โรงเรียนแย้มสอาด

เริ่มเปิดดำเนินการปี 2527 สถานที่ตั้งอยู่ซอยลาดพร้าว 26 มีการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้รูปแบบ Project Approach ระดับค่าเทอม และกลุ่มเป้าหมายในระดับเดียวกับโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

จุดแข็ง

- 1) เป็นโรงเรียนต้นแบบสำหรับการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้รูปแบบ Project Approach สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองได้

- 2) เปิดสอนจนถึงชั้นเตรียมอนุบาล ถึงประถมศึกษา ทำให้ผู้ปกครองสามารถให้บุตรหลานเข้าเรียนต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาลถึงประถมศึกษาได้เลย
- 3) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมและสภาพสังคมที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้บุตรหลาน

จุดอ่อน

- 1) บุคลากรลาออกบ่อย อาจทำให้ผู้ปกครองมีความไม่มั่นใจ เนื่องจากเกรงว่าการเรียนรู้ของบุตรหลานอาจไม่ต่อเนื่อง และอาจยังมีความไม่มั่นใจในความสามารถของบุคลากรใหม่

	ดวงแก้ว (เดิม)	ดวงแก้ว (หลัง Repositioning)	คู่แฝด							
			หัตถทอง	เสริมสุขบุตร	ชนานันท์	ศิริกานต์	สุดารักษ์บางเขน	แย้มสะอาด	เพชรรัตน์	จริยมิตร
1 ที่ตั้ง	ในซอยเสนานิคม 2	ในซอยเสนานิคม 2	ต้นซอยเสนานิคม	ตรงข้ามเสนานิคม	หมู่บ้านในซอย	ตรงข้ามม.เกษตร	ถนนวิภาวดี	ซอยลาดพร้าว 26	ถนนประชาชื่น	ในซอยพหลโยธิน 37
2 พื้นที่	1 ไร่	1 ไร่	3 ไร่	1 ไร่	2-3-0 ไร่	380 ตรว.	N/A	3-3-61 ไร่	10-2-0 ไร่	N/A
3 ประเภทโรงเรียน	อนุบาล	อนุบาล	เด็กเล็ก - ประถม	อนุบาล	อนุบาล	อนุบาล	เด็กเล็ก - อนุบาล	เด็กเล็ก - ประถม	อนุบาล - มัธยม	อนุบาล - มัธยม
4 จำนวน นร. อนุบาลปัจจุบัน (คน)	56	59	197	50	330	150	200	459	158	150
5 จำนวนนักเรียน : ครู 1 คน	14:1	10:1	9:1	9:1	9:1	9:1	9:1	13:1	26:1	25:1
6 ค่าพอม										
- ภาคปกติต่อปี (บาท)	24,000	24,000	30,000	21,000	45,000	42,000	32,500	30,000	24,850	52,500
7 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มีเงินเดือน (บาท)	ไม่ชัดเจน	17,500 - 35,000	20,000 - 28,999	20,000 - 28,999	> 50,000	30,000 - 39,999	30,000 - 39,999	20,000 - 29,999	20,000 - 29,999	N/A
8 รูปแบบการเรียนการสอน										
- Child Center	x	x	x		x	x	x	x	x	x
- วิชาการ	x	x					x		x	
- อื่นๆ (ระบุ)					Learning Center	Reggio & Whole		Project Approach		
9 บริการ										
- สนามเด็กเล่น	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
- สอนทักษะทางศิลปะ		x	x			x	x	x	x	N/A
- สอนดนตรี	x	x	x		x	x	x	x		N/A
- สอนภาษาต่างประเทศโดยชาวต่างประเทศ.	x	x	x			x	x	x		x
- คอมพิวเตอร์	x		x			x	x	x	x	x
- รับดูแลเด็กในช่วงนอกเวลาเรียน	x	x	x	x	x		x	x		x

SWOT Analysis

วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของธุรกิจ

Strength

1. สามารถจัดหาเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียน ปรับปรุงโรงเรียน หรือลงทุนเพิ่มเติม ได้ตามต้องการ เนื่องจากมีแหล่งเงินทุนที่แข็งแกร่ง
2. มีบุคลากรครูที่ได้รับรางวัลครูผู้มีการสอนดีเด่นจากการแข่งขันระหว่างโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียงกัน
3. นักเรียนที่ผ่านการศึกษาศึกษาของโรงเรียนได้รับรางวัลการแข่งขันด้านวิชาการและความสามารถต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

Weakness

1. โรงเรียนยังวาง Positioning ไม่ชัดเจน ทำให้ยากต่อการวางกลยุทธ์
2. ไม่สามารถรักษานักเรียนให้อยู่กับโรงเรียนนานๆ ได้ ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการฝึกอบรม และขาดความต่อเนื่องในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง
3. ทำเลที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ทั้งอยู่ในซอยทำให้การคมนาคมไม่สะดวก ซึ่งเป็นสาเหตุให้เสียเปรียบคู่แข่ง
4. บุคลากรของโรงเรียนบางคนขาดความน่าเชื่อถือ
5. บุคลากรในโรงเรียนขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ด้านการตลาด
6. คณะครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ทำให้ไม่สามารถจัดวางแผนการสอนได้อย่างชัดเจน
7. ขาดประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างครูกับผู้บริหาร ทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน
8. โรงเรียนยังไม่ใช่ที่รู้จักกับคนทั่วไป แม้แต่คนในพื้นที่

การประเมินโอกาสและความเสี่ยง

Opportunities

1. พฤติกรรมการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองในกรุงเทพฯ เริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ผู้ปกครองจะสนใจเพียงชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นอันดับหนึ่ง แต่ปัจจุบันเกณฑ์การเลือกโรงเรียนของบรรดาผู้ปกครองในกรุงเทพฯ 3 อันดับแรก คือ ต้องการสร้างสังคมที่ดีให้ลูก โรงเรียนต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ดี และต้องเป็นโรงเรียนสีขาวหรือโรงเรียนที่ปลอดภัยเสถียร (ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทย 2544) ดังนั้น แม้โรงเรียนจะไม่มีชื่อเสียงแต่หากสามารถทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่า โรงเรียนอนุบาลตามแผนธุรกิจนี้ มีสภาพแวดล้อมที่ดี และบุตรหลานของคนที่ได้รับการดูแล และมีสังคมที่ดี โรงเรียนก็สามารถใช้ปัจจัยนี้สร้างความแตกต่างและความได้เปรียบในการแข่งขันทดแทนปัจจัยทางด้านชื่อเสียงได้

2. พบ. ฉบับใหม่ที่มีการสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบ Child Center ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนได้เน้นการสอนแบบ Child Center อยู่แล้ว ทำให้มีความได้เปรียบในการแข่งขัน
3. สังคมในยุคใหม่ที่มีผู้หญิงมีความทัดเทียมผู้ชาย ผู้หญิงโดยส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน ทำให้เวลาในการทำงานบ้าน และดูแลบุตรหลานลดลง เป็นผลให้สถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาลมีบทบาทมากขึ้น
4. ปัจจุบันผู้ปกครองให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นปฐมวัยมากขึ้น ดังนั้นผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพื่อให้ได้มากที่สุดสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับบุตรหลาน

Threat

1. ในบริเวณใกล้เคียงมีโรงเรียนคู่แข่งที่มีความแข็งแกร่งจำนวนมาก
2. จากกฎหมายปัจจุบันที่ว่าด้วยเรื่องการเงินอุดหนุนการศึกษาสำหรับสถานศึกษาชั้นอนุบาลที่ตั้งก่อนปี 2517 ทำให้โรงเรียนที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเสียเปรียบ เป็นผลให้ไม่สามารถลดค่าเทอมเพื่อแข่งขันกับคู่แข่งได้
3. มีการจัดตั้งโรงเรียนรัฐบาลที่ตั้งอยู่เขตจตุจักร ทำให้ผู้ปกครองมีทางเลือกมากขึ้น และการที่นักเรียนไม่ต้องเสียค่าเทอมตลอดการศึกษา ทำให้กลุ่มเป้าหมายของโรงเรียนหันไปเลือกโรงเรียนรัฐบาลมากขึ้น
4. พบ. การศึกษาที่มีการปรับปรุงใหม่ จะส่งผลให้โรงเรียนต้องมีการปรับโครงสร้างองค์กร และการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามกฎหมายใหม่
5. แนวโน้มเศรษฐกิจในปัจจุบันยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจน ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกโรงเรียนให้บุตรหลานเนื่องจากผู้ปกครองจะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านการเงินมากขึ้น และเงินที่ได้เสียไปก็ต้องให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากที่สุด
6. ประชากรที่อาศัยบริเวณใกล้โรงเรียนมีระดับรายได้ค่อนข้างต่ำทำให้กำลังซื้อไม่เพียงพอ
7. ปัจจุบันครอบครัวไทยนิยมมีบุตรลดลงทำให้ความต้องการด้านการศึกษา (Demand) ลดลงไปด้วย

การวิจัยตลาด

มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิ และ ทติยภูมิ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านรูปแบบการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล รวมถึง การพิจารณาใช้ส่วนผสมทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เช่น ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้บุตรหลาน หรือ ศึกษาสภาพปัญหาของการให้บริการของโรงเรียนอนุบาลในปัจจุบัน เพื่อหาโอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น

ก. สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนรุ่งอรุณ

โรงเรียนรุ่งอรุณจัดตั้งเมื่อปี 2540 โดยกลุ่มผู้ก่อตั้งได้แก่ บริษัทบางจาก กลุ่มแปลน (PLAN GROUP) บริษัทเงินทุนธนชาติ และมูลนิธิสวนศรีอรุณ โรงเรียนตั้งอยู่ชานเมืองบริเวณถนนพระราม 2 มีเนื้อที่ทั้งหมดเกือบ 50 ไร่

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งโรงเรียน คือ ตั้งเป็นโรงเรียนเพื่อทิศทางการใหม่ของการศึกษา มีแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย เนื่องจากกลุ่มผู้ก่อตั้งเล็งเห็นว่าสังคมไทยอยู่รอดได้ด้วยการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนไม่ได้มุ่งแสวงหาผลกำไร แต่พยายามจะคืนกำไร แต่พยายามจะคืนกำไรสู่การศึกษา

โรงเรียนเปิดดำเนินการสอนในระดับชั้นตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับมัธยม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) โรงเรียนเล็ก เปิดสอนสำหรับเด็กเล็กอายุ 3 – 6 ปี มีระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้น ประถม 1 ซึ่งในส่วนของอนุบาลมีระดับชั้นละ 3 ห้อง ห้องละไม่เกิน 25 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมดประมาณ 225 คน
- 2) ระดับชั้นประถมศึกษา เปิดสอนระดับชั้นประถม 1 – ประถม 6
- 3) ระดับชั้นมัธยมศึกษา เปิดสอนระดับชั้นมัธยม 1 – มัธยม 5 ในปีการศึกษา 2545 จะเปิดสอนในชั้นมัธยม 6

แนวคิดในการเรียนการสอน ให้เด็กใช้จินตนาการ และการเลียนแบบเป็นหลัก เรียนปนเล่น ใช้ความรักและการเลียนแบบ ยึดหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา บนหลักความจริงตามสภาวะ มีปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เป็นความเชื่อมโยง เป็นเหตุเป็นผล ความรักครู ปัญหาที่เป็นรูปธรรม ใช้การเรียนรู้จาก 2 แนว คือ

1. จากตัวเด็กเอง เด็กจะเรียนรู้จากความรัก และการเลียนแบบ ครูจะเป็นต้นแบบ และปลูกฝังให้เด็ก
2. จากสิ่งแวดล้อม คุณครู สภาพแวดล้อม สื่อการสอน

รูปแบบในการเรียนการสอน ในระดับอนุบาลใช้การผสมผสานระหว่าง Child Center และ Teacher Center เน้นการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ปัญญา โดยทำการสอนแบบองค์รวม เน้นให้เกิดปัญญากับคุณธรรมควบคู่กันไป ให้ใช้ทักษะชีวิตเป็น ครูเป็นผู้ออกแบบวางแผน หน่วยการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาแบบองค์รวมขึ้นอย่างครบวงจร ไม่มีการแยกว่าชั่วโมงไหนจะสอนวิชาอะไร สอนให้รับแนวคิดของแต่ละวิชามากกว่า จะใช้การสอนผ่านกิจกรรมแทน ไม่แยกส่วน โดยพาเด็กออกมาให้เห็นของจริงภายนอก ให้เด็กสังเกตและรับรู้เอง

มีการสอนวิชาเสริมสร้างพลังชีวิต คือดนตรีสากล ซึ่งดนตรีของเด็กเล็ก คือจังหวะและการเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจินตนาการ (แต่จะไม่สอนดนตรีไทย เนื่องจากเห็นว่ายังไม่เหมาะสมกับวัย) โดยเริ่มสอนตั้งแต่อายุ 1 นอกจากนี้จะมีการสอนภาษาอังกฤษเสริมในอนุบาล 2

ในระดับประถมศึกษา จะอิงความรู้ตามกระทรวงศึกษาธิการ แต่ในการทำหน่วยบูรณาการ จะอิงจากสิ่งที่ครูรัก และสนใจ จะทำให้ครูเห็นคุณค่า ซึ่งจะทำให้เด็กได้คุณค่าไปด้วย

ในแต่ละห้องเรียนมีครูประจำชั้น 1 คน ครูผู้ช่วย 1 คน สำหรับชั้นอนุบาล 1 จะมีครูพี่เลี้ยงเพิ่มอีก 1 คนเนื่องจากเด็กยังเล็กต้องการการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ

คุณสมบัติของครูโรงเรียนอนุบาลต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่จำกัดสาขา เนื่องจากเห็นว่าครูสามารถเรียนด้านปฐมวัยเพิ่มเติมจากสถาบันวิชาชีพได้ สำหรับวิธีการคัดเลือกครู โรงเรียนจะใช้การสัมภาษณ์ เพื่อดูทัศนคติ ให้ทดลองสอนเล็กน้อย เช่น การเล่นนิทาน เพื่อดูความสามารถในการให้ความรู้

เนื่องจากครูในรูปแบบการเรียนการสอนนี้ต้องให้ความทุ่มเทในการดูแลเด็กเป็นพิเศษ ทางโรงเรียนจึงต้องจูงใจบุคลากรโดยการให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยปกติ นอกจากนี้โรงเรียนสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีลักษณะเฉพาะตัว ทำให้ครูและบุคลากรแต่ละคนมีความเชื่อมั่น ความรักในโรงเรียน พร้อมทั้งจะทุ่มเทให้แก่โรงเรียน

ผู้ปกครองส่วนใหญ่รู้จักโรงเรียนโดยการบอกกล่าวกันปากต่อปาก ไม่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ แต่เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการในการเรียนการสอนให้เป็น Child Center จึงทำให้มีกลุ่มเป้าหมายรู้จักมากขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนรุ่งอรุณประสบความสำเร็จ ได้แก่

1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่เป็นการบูรณาการสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ผู้บริโภคสามารถรับรู้ถึงความแตกต่างของการเรียนการสอนซึ่งเป็นการสอนแนวใหม่ได้

2) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน บรรยากาศของโรงเรียนที่ร่มรื่น เน้นความเป็นธรรมชาติ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้มีลักษณะคล้ายบ้าน เพื่อสื่อถึงความรัก ความอบอุ่นที่เด็กจะได้รับ ทำให้ผู้ปกครองที่ได้เข้ามาสัมผัสสภาพของโรงเรียนเกิดความไว้วางใจ ให้โรงเรียนรุ่งอรุณเป็นบ้านหลังที่สองของบุตรหลานของตน

3) การเป็นโรงเรียนต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้โรงเรียนเป็นที่รู้จัก โดยที่โรงเรียนไม่ได้อิงการโฆษณาประชาสัมพันธ์ใดๆ ซึ่งจะพบว่ามีผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลขนานนท์

โรงเรียนขนานนท์ก่อตั้งเมื่อปี 2520 ดำเนินงานในรูปแบบเจ้าของคนเดียว สถานที่ตั้งอยู่บนถนนงามวงศ์วาน ตรงข้ามมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีพื้นที่จำนวน 2 ไร่ 3 งาน เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง อนุบาล 3 ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด 330 คน

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง เพื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนแนวใหม่ที่ได้เรียนรู้ผ่านการเล่น มาใช้ในประเทศไทย เนื่องจากความเชื่อที่ว่า ธรรมชาติของเด็กคือการเล่น เด็กจะเรียนรู้ได้มากที่สุดผ่านการเล่น ประกอบกับโรงเรียนเล็งเห็นว่าการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม คือ เน้นวิชาการ โดยใช้วิธี Teacher Center เป็นการสอนให้เด็กท่องจำ ทำให้เด็กเกิดความเครียดไม่มีความสุขในการมาโรงเรียน

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนจะที่เน้นการพัฒนาของเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning Center) เพื่อให้เด็กมีความสุข มีพัฒนาการตามวัย ตามธรรมชาติ และความต้องการของเด็ก นอกจากนี้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และวางแผนการสอนร่วมกัน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

การคัดเลือกครู คุณสมบัติของครู ต้องเป็นผู้ที่มีความอดทน รักเด็ก ที่พักอาศัยอยู่ใกล้โรงเรียน ควรเป็นผู้ที่สมรสแล้ว เนื่องจากจะมีความรู้สึกถึงความเป็นแม่ มีการคัดเลือกครู โดยใช้การสัมภาษณ์ เพื่อดูทัศนคติ โดยมีระยะเวลาทดลองงาน 6 เดือน เพื่อพิจารณาความสามารถ กิริยา มารยาท ตลอดจนการพูดจา และสื่อสารกับเด็ก

นอกจากนี้โรงเรียนส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยโรงเรียนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้ ทั้งนี้เนื่องจาก ครูสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาประยุกต์ใช้ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน

ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน โรงเรียนจ่ายเงินเดือนให้ครูตามวุฒิ และให้สิทธิเรียนฟรีกับบุตรของครู

โรงเรียนไม่มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ใด ๆ ผู้ปกครองส่วนใหญ่รู้จักโรงเรียนจากการบอกต่อ (ปากต่อปาก)

ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ

1) ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อการบริหารงานในด้านต่าง ๆ เช่น เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน โดยเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์การสอนสำหรับหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนให้มีการพัฒนาการด้านบุคลากร โดยส่งครูไปอบรมอย่างต่อเนื่อง

2) มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถทำให้ผู้บริหารรับรู้ถึงความแตกต่างได้ กล่าวคือ ใช้ในรูปแบบการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กมีความสุขและรู้สึกอยากมาโรงเรียน

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน

ก่อตั้งเมื่อปี 2495 ตั้งอยู่บนถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร ปัจจุบันมีพื้นที่ 11 ไร่ 3 งาน เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ปัจจุบันมีนักเรียนอนุบาล 505 คน

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในการเรียนต่อในระดับประถมศึกษา

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้เด็กเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม มีการจัดประชุมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อวางแผนการสอนร่วมกัน และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้โรงเรียนยังจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยชาวต่างชาติ ชั้นละ 1 คาบต่อสัปดาห์

การเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียนจะจัดให้มีครู 1 คน และครูผู้ช่วย 1 คน โดยมีการจัดแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่เกิดปัญหาการเกี่ยงงานกันทำ

ด้านบุคลากร คุณสมบัติของครูต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาชั้นต่ำปริญญาตรี สาขาปฐมวัย ผ่านการคัดเลือกโดยการสอบข้อเขียน สอบสัมภาษณ์ และสอบสอน นอกจากนี้ยังต้องผ่านการทดลองงานเป็นเวลา 3 เดือน เพื่อให้แน่ใจว่าครูที่รับเข้ามามีคุณสมบัติต่างๆ ตามที่โรงเรียนต้องการ โรงเรียนระบบมีการจูงใจบุคลากรในรูปของการให้สวัสดิการ คือบุคลากรและครอบครัวสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ บริการอาหารกลางวันฟรี และบุตรของบุคลากรสามารถเข้าเรียนฟรี

จากการที่โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานจาก สข. ISO 9002, ISO 14001 ทำให้การบริหารจัดการของโรงเรียนต้องทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีเอกสารประกอบชัดเจน เช่น ต้องมีบันทึกการรับส่งนักเรียนในแต่ละวัน การบันทึกคำพูดของเด็กเมื่อเด็กมาถึงโรงเรียน เป็นต้น

ในส่วนของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โรงเรียนมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตามการรับรู้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่รู้จักโรงเรียนจากการบอกปากต่อปาก เนื่องจากความมีชื่อเสียงที่สะสมมานาน ทำให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้ปกครอง

ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ คือ เป็นโรงเรียนที่มีเปิดสอนมานาน มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ทำให้ผู้ปกครองไว้วางใจที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาอยู่ในความดูแลของโรงเรียน ประกอบกับอัตราค่าเทอมที่ถูกลงกว่าคู่แข่งในละแวกเดียวกัน

สรุปการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลแสงโสม

โรงเรียนอนุบาลแสงโสมก่อตั้งตั้งแต่เมื่อปี 2527 ตั้งอยู่บนถนนประชาชื่น ปัจจุบันมีพื้นที่ 4 ไร่ เปิดสอนในระดับอนุบาล 1 ถึง 3 ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวนประมาณ 600 คน ในปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวางแผนที่จะเปิดในระดับประถมศึกษา

รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) โดยใช้วิธี Project Approach และ Montessori อย่างไรก็ตามโรงเรียนยังคงเน้นการสอนเนื้อหาวิชาการ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนต่อชั้นประถม และตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองในเรื่องการสอบเข้าเรียนต่อในชั้นประถม

ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ คือการที่โรงเรียนมีจุดเด่นและชื่อเสียงในด้านวิชาการมาเป็นเวลานาน เนื่องจากนักเรียนของโรงเรียนสามารถสอบเข้าโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ปีละจำนวนมาก

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนวรรณสว่างจิต

โรงเรียนวรรณสว่างจิตก่อตั้งเมื่อปี 2528 ดำเนินการในรูปแบบของเจ้าของคนเดียว ตั้งอยู่ในย่านบางขุนเทียน ปัจจุบันมีพื้นที่กว่า 6 ไร่ มีอาคาร 3 หลัง โดยแบ่งการใช้งานเป็นที่ตั้งสำนักงานและบริหารโรงเรียน อาคารสำหรับชั้นเด็กเล็ก และอาคารสำหรับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา พื้นที่ส่วนที่เหลือเป็นสนามเครื่องเล่น และสนามหญ้าสำหรับทำกิจกรรม ซึ่งพื้นที่ทั้งสองจะถูกแบ่งด้วยซุ้มทางเดิน โรงเรียนมีแผนที่จะขยายพื้นที่และสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา

โรงเรียนวรรณสว่างจิตจัดตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างสรรค์สังคมของการเรียนรู้ และส่งเสริมเรื่องการศึกษาของเยาวชนไทย เริ่มแรกเปิดสอนเฉพาะระดับชั้นอนุบาล 1 และ 2 ต่อมาในปี 2532 ได้เปิดสอนตั้งแต่เพิ่มในแผนกเด็กเล็ก และชั้นอนุบาล 3 และได้ขยายการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาในปีการศึกษา 2544 โดยเริ่มเปิดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นระดับแรก

กระบวนการเรียนรู้ของ “วรรณสว่างจิต” อยู่ในรูปของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องต้องกันกับความสนใจ ความถนัดชำนาญของเด็กตามศักยภาพที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล เน้นความสำคัญไปที่การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ตรง การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนการสอนของโรงเรียนจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเลือกใช้วิธีสอนแบบโครงการ (Project Approach) ร่วมกับรูปแบบภาษาธรรมชาติแบบองค์รวม (Whole Language) และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เพิ่มทักษะเช่น ทักษะในการสังเกต, ทักษะทางคณิตศาสตร์ หรือทักษะทางภาษา ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างให้นักเรียนของโรงเรียนมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ เก่ง ดี และมีสุข

การบริหารงานของโรงเรียนเป็นในรูปแบบของนิติบุคคล ประกอบด้วย คณะที่ปรึกษา คณะกรรมการบริหาร และ คณะทำงาน บุคคลในคณะที่ปรึกษาของโรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีความถนัดในแต่ละด้าน เช่น การตลาด, วิชาการ, ระบบบริหาร ตลอดจนวิชาชีพอื่นๆ ซึ่งช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน คณะกรรมการบริหาร จะพิจารณาวางนโยบายหลักของโรงเรียน และถ่ายทอดมายังคณะทำงาน คือ ผู้จัดการ และครูใหญ่ ตลอดจนบุคลากรอื่นในโรงเรียน

การวางหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนวรรณสว่างจิต จะเป็นปฏิบัติงานร่วมกัน คือ ทุกสิ้นปี โรงเรียนจะจัดสัมมนานอกสถานที่เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกัน ครูทุกคนจะรู้จุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน เช่น หลักการ 100 แนวคิด, คุณสมบัติที่ต้องการให้เด็กได้รับ ในระหว่างปีการศึกษา ครูจะส่งแผนการสอนทุกอาทิตย์ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้ และมีการประชุมแผนการสอนร่วมกันทุกอาทิตย์ทั้งภายในระดับชั้นเดียวกัน และระหว่างระดับชั้น เพื่อให้ทุกระดับชั้นรับรู้แนวทางปฏิบัติงานที่เป็นทิศทางเดียวกัน

การคัดเลือกบุคลากรของโรงเรียนจะพิจารณาร่วมกันทั้งคุณวุฒิ และบุคลิกภาพของผู้สมัครคือ ทักษะในการทำงานของผู้สมัครจะต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กร โดยโรงเรียนจะให้ทดลองงาน 6 เดือนสำหรับบุคลากรที่ผ่านการทดลองงาน เงินเดือนที่โรงเรียนให้จะเพิ่มให้จากระดับเงินเดือนทั่วไปตามวุฒิการศึกษา โรงเรียนสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร คือจัดส่งให้บุคลากรเข้ารับการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่องค์กรภายนอกจัดขึ้น โดยโรงเรียนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย นอกเหนือไปจากการให้ความรู้ สึกหรือให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้ามาให้คำปรึกษากับโรงเรียนเป็นประจำทุกอาทิตย์

สำหรับการควบคุมและประเมินผล ครูใหญ่จะเข้าสำรวจการสอนของครูแต่ละห้อง เดือนละครั้ง และเพื่อป้องกันการเกิดความรู้สึกในทางลบ หรือทำให้ครูแต่ละห้องรู้สึกอึดอัด ครูใหญ่จะสร้างความรู้สึกว่าผู้บริหารเข้ามาสำรวจเพื่อช่วยแก้ปัญหา ทำให้ครูรู้สึกว่าผู้บริหารพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือหากไม่สามารถปฏิบัติงานได้

โรงเรียนใช้การโฆษณาประชาสัมพันธ์ไม่มากนักในระยะแรก แต่เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนต้นแบบของการเรียนการสอนรูปแบบโครงการในระดับอนุบาลจึงทำให้เป็นที่รู้จักจากภายนอกในระดับหนึ่ง แต่ต่อมาโรงเรียนขยายการศึกษาในระดับประถมศึกษา จึงเพิ่มการโฆษณามากขึ้น ทั้งการลงนิตยสารรักลูก และการติดตั้งป้ายโฆษณาเพิ่มเติม

ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนวรรณสว่างจิตประสบความสำเร็จ เกิดจากบุคลากรในองค์กรเป็นสำคัญ เริ่มจากบุคลากรในองค์กรมีความรู้สึกร่วมว่าเป็นฝ่ายเดียวกัน มีวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจน มีระบบการจูงใจบุคลากรให้อยู่กับองค์กรนาน ๆ เต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับอย่างครบถ้วน ตลอดจนมุ่งที่จะพัฒนาองค์กรอย่างเต็มใจนอกจากนี้ โรงเรียนยังมีผู้บริหารที่มีความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอนที่โรงเรียนนำมาใช้อย่างชัดเจนสามารถถ่ายทอดความเข้าใจไปยังบุคลากรทั้งองค์กรได้

ข. สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนปัจจุบันของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 24 คน เป็นผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 จำนวน 6 คน อนุบาล 2 จำนวน 5 คน และอนุบาล 3 จำนวน 13 คน

- เหตุผลที่เลือกให้ลูกมาเรียนที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ) คือ
 1. ใกล้บ้าน 50%
 2. การเรียนการสอนใช้ได้ มีคุณภาพดี สอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ 17%

3. คุณครูดูแลเอาใจใส่ดี 17%
 4. ใกล้ที่ทำงาน 8%
 5. เดินทางสะดวก 8%
- โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ผู้ปกครองคาดว่าจะส่งบุตรหลานเข้าเรียนหลังจบชั้นอนุบาล คือ โรงเรียนสมิทธิโชติ, โรงเรียนเสนานิคม, โรงเรียนเพชรารุช, โรงเรียนสตรีวรรณาก และโรงเรียนสาธิตเกษตร
 - **ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการให้บริการของโรงเรียน**
 1. พบว่า 54% ของผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์คิดว่า ถ้ามีลูกคนต่อไปจะให้เรียนที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว โดยส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นโรงเรียนที่ใกล้บ้าน และมีรูปแบบการเรียนการสอนที่ดีอยู่แล้ว ส่วนผู้ปกครองที่เหลือส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่ตอบ หรือไม่แน่ใจ มีเพียง 1 คนที่ตอบว่าไม่ให้เรียนเนื่องจากต้องย้ายบ้าน
 2. ผู้ปกครองจำนวน 10 คน (คิดเป็น 90.90%) จากผู้ปกครองทั้งหมด 11 คน ของนักเรียนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ในปัจจุบัน คิดว่าจะให้ลูกหลานเรียนที่โรงเรียนนี้ในชั้นต่อไป ที่เหลือ 1 คน ยังไม่แน่ใจ
 3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดี และข้อเสียของโรงเรียน

ข้อดี 4 อันดับแรก (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

 1. คุณครูสนใจ และเอาใจใส่ดูแลเด็กดี 63%
 2. การเรียนการสอนดี สอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ วิชาการดี 25%
 3. บุคลากรในโรงเรียนมีอัธยาศัยดี เข้าถึงผู้ปกครอง และเป็นกันเอง 21%
 4. สอนมารยาทดี อ่อนน้อม สอนให้เด็กพูดจาไพเราะ ฝึกเด็กได้ดี 17%

ข้อเสีย

 1. โรงเรียนแคบไป ควรมีสระว่ายน้ำ และสนามเด็กเล่นเพิ่มเติม 17%
 2. เด็กนักเรียนน้อยไป ทำให้ค่าเทอมแพง 13%

ข้อเสียอื่น ๆ คือ สภาพแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนไม่เหมาะสม เนื่องจากใกล้แหล่งยาเสพติด และสถานที่ภายในโรงเรียนไม่ค่อยปลอดภัย
 4. ผู้ปกครองจำนวน 37.5% เห็นว่าค่าเทอมที่โรงเรียนเก็บในปัจจุบันเหมาะสมแล้ว ในขณะที่ อีก 60.87% เห็นว่า ค่าเทอมแพงไป โดยผู้ปกครองกลุ่มดังกล่าว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าเทอมที่เหมาะสมต่างกัน เป็นสัดส่วนดังนี้
 1. 5,001 – 6,000 บาท 14.0%
 2. 6,001 – 7,000 บาท 14.0%
 3. 7,001 – 8,000 บาท 21.5%
 4. 8,001 – 9,000 บาท 29.0%
 5. 9,001 – 10,000 บาท 21.5%

- **ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน**

- **รูปแบบที่ผู้ปกครองคิดว่าโรงเรียนเป็นในปัจจุบัน**

13% ของผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ คิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันของโรงเรียนเป็นการเน้นทางด้านวิชาการ ในขณะที่ 29% เห็นว่าเน้นการเตรียมความพร้อม และมีถึง 33% ที่คิดว่าโรงเรียนเน้นทั้งวิชาการ และเตรียมความพร้อมควบคู่กันไป

- **รูปแบบที่ผู้ปกครองอยากให้โรงเรียนเป็น**

สิ่งที่น่าสนใจคือ กลุ่มผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ไม่มีใครให้ความเห็นว่าอยากให้โรงเรียนเน้นทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่มีถึง 50% ที่อยากให้โรงเรียนเน้นทั้งวิชาการและเตรียมความพร้อมควบคู่กันไป ในขณะที่อีก 29% อยากให้โรงเรียนเน้นการเตรียมความพร้อมเพียงอย่างเดียว

- **ความคาดหวังของผู้ปกครอง**

- **สิ่งที่คาดหวังเกี่ยวกับตัวเด็กเอง**

- เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้
- เด็กได้รับการส่งเสริมทั้งด้านความรู้และทัศนคติ

- **สิ่งที่คาดหวังเกี่ยวกับโรงเรียน**

- อยากให้มีสถานที่กว้างกว่าเดิม มีสนามเด็กเล่น สนามหญ้า สนามกีฬา และสระว่ายน้ำ
- อยากให้มีบริการนมให้เด็กดื่มมากขึ้น
- อยากให้เพิ่มการสอนชั้นประถมศึกษา

- **ทางเลือกของผู้ปกครอง**

โรงเรียนอนุบาลที่กลุ่มผู้ปกครองคิดว่าเป็นทางเลือกเปรียบเทียบกับโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วคือ โรงเรียนสมิทธิโชติ มากที่สุดถึง 25% สาเหตุเพราะใกล้บ้าน, มีชื่อเสียง ค่าเทอมไม่แตกต่างกันมาก และมีการเรียนการสอนถึงชั้นประถม รองลงมาคือ โรงเรียนเพชรารุช 16.67% ซึ่งมีค่าเทอมถูกกว่า และมีรถรับส่งโรงเรียนอื่น ๆ คือ โรงเรียนเสนานิคมซึ่งเป็นโรงเรียนของรัฐบาล, ไม่เสียค่าเล่าเรียน, โรงเรียนกัลยาวิทย์, โรงเรียนธนะนันทนา, โรงเรียนทับทอง และโรงเรียนสตรีวรรณาด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพราะใกล้บ้าน

ค. สรุปผลการสัมภาษณ์บุคลากรครูและพี่เลี้ยงของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

- **ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน**

จากการที่รูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันเป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ครูส่วนใหญ่คิดว่าเหมาะสม (4 ใน 5) เพราะเด็กได้มีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ในขณะที่ส่วนที่ไม่เห็นด้วยมีความเห็นว่าเป็นการบีบคั้นเด็กมากเกินไป เด็กบางคนยังรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ไม่ได้ เมื่อตามเพื่อนไม่ทันจะเกิดอาการเครียดจนร้องไห้ และมีผู้ปกครองบางส่วนที่ยังไม่เห็นด้วยกับรูปแบบ Child Center ด้วย

นอกจากนี้ ครูที่เห็นว่าการเรียนการสอนลักษณะนี้เหมาะสมแล้ว ก็ยังเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นว่า โรงเรียนยังไม่มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ชัดเจนของตนเอง คือ มองว่าผู้บริหารพยายามนำสิ่งที่คิดว่าดีของแต่ละรูปแบบมาผสมผสานกัน ทำให้ไม่มีจุดยืนของตนเอง และหากโรงเรียนจะใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center สถานที่ของโรงเรียนยังไม่ค่อยเหมาะสม เนื่องจากทำเลที่แคบ ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ รูปแบบดังกล่าวมีความคาดหวังพัฒนาการของเด็กค่อนข้างสูง ทำให้มีงานให้เด็กทำมาก เก่งกว่าจะหนักเกินไปสำหรับเด็ก

- **ความเหมาะสมของคำตอบแทน**

ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว เพราะเป็นการให้คำตอบแทนตามวุฒิที่จบการศึกษา แต่ครูบางส่วนเห็นว่า การใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center ซึ่งครูผู้สอนมีภาระงานที่ค่อนข้างมาก เห็นว่า น่าจะเพิ่มให้เป็นพิเศษให้คุ้มกับงานที่เพิ่มขึ้นด้วย

- **ข้อดีของโรงเรียนในความคิดเห็นของคุณ**

1. สอนทางด้านวิชาการแน่น
2. เด็กมีมารยาทดี
3. เด็กทำทุกอย่างไ้เอง ช่วยเหลือตัวเองได้ดี
4. เด็กเขียนหนังสือสวย ลายมือสวย
5. ผู้บริหารให้ความเป็นกันเอง รับฟังความคิดเห็นของคุณ

- **ข้อเสียของโรงเรียนในความคิดเห็นของคุณ**

1. ค่าเทอมแพง
2. ครูต้องรับผิดชอบงานเยอะมาก เนื่องจากมีระบบงานในหน้าที่ซ้ำซ้อน
3. โรงเรียนยังไม่มีรูปแบบการสอนที่ชัดเจน ทำให้การจัดตารางเรียนยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน เพราะเป็นการเอาจุดดีของทุกแบบมารวมกัน
4. เด็กถูกบังคับให้ต้องทำงานให้ได้
5. ไม่ค่อยลงทุนด้านโภชนาการของเด็ก
6. ผู้บริหารไม่ค่อยเข้าถึงผู้ปกครองมากนัก
7. ผู้บริหารใกล้ชิดและเป็นกันเองกับครู แต่บางครั้งอาจจะมากเกินไป

● ปัญหาที่ผู้ปกครองระบุ

ข้อเสีย	แนวทางแก้ไข (ที่ครูเสนอ)
<u>ค่าเล่าเรียน</u> 1. ค่าเล่าเรียนแพง <u>รูปแบบการเรียนการสอน</u> 2. ยังไม่ชัดเจนว่าจะเป็น Child Center หรือวิชาการ <u>สถานที่</u> 3. การจัดวางผังสนามเด็กเล่น ของเล่นชิดกัน ทำให้เกิดอันตรายได้ 4. สถานที่แคบ <u>บุคลากร</u> 5. มีครูใหม่เข้ามา ทำให้ผู้ปกครองเกิดความไม่มั่นใจในตัวคุณครู 6. ครูเสียงดังกับเด็ก 7. ครูใหญ่ไม่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง <u>ผู้ปกครอง</u> 8. ผู้ปกครองต้องมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนบ่อยเกินไป 9. ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจ Child Center 10. ผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการจัดหาอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้มากเกินไป	1. อธิบายให้ผู้ปกครองทราบถึงบริหารเพิ่มเติมที่ทางโรงเรียนจัดเพิ่มให้ 2. ให้ผ่อนชำระค่าเล่าเรียนเป็นงวด ๆ 3. ให้ส่วนลดเป็นเปอร์เซ็นต์ ในกรณีชำระครั้งเดียว 4. ให้ทุนเรียนฟรีกับเด็กที่เรียนดี 5. ปรับหลักสูตร โดยหาจุดยืนที่ชัดเจน 6. ขยายสถานที่ออกไป ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนกำลังขยายสนามเด็กเล่น 7. เหมือนข้อ 6 8. ครูต้องปรับปรุงตัวเอง ต้องพยายามควบคุมอารมณ์มากขึ้น 9. กำลังปรับปรุง 10. พยายามลดการเชิญผู้ปกครอง โดยบางครั้งอาจจะเชิญสลับกันมา 11. ควรมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ Child Center 12. ต้องมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจ และพยายามลดการมีส่วนร่วมลงบ้าง แต่ปัจจุบันผู้ปกครอง 80% เข้าใจถึงเหตุผลที่แท้จริงแล้ว

ข. สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

● ปัญหาที่โรงเรียนประสบอยู่ในปัจจุบัน

- รายได้ที่ได้รับไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่เกิดขึ้น ซึ่งสาเหตุมาจาก ปริมาณเด็กที่น้อยลง ในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากคู่แข่งที่อยู่ใกล้เคียง ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นจากการเพิ่มบริการเสริมต่างๆ เช่น วิชาดนตรี รำไทย คอมพิวเตอร์ และการเปลี่ยนให้เป็นห้องเรียนปรับอากาศ ในขณะที่ไม่สามารถปรับค่าเทอมเพิ่มขึ้นได้มากนัก เนื่องจากกลุ่มลูกค้าเดิม เป็นประชากรที่มีรายได้ต่ำเป็นส่วนใหญ่
- Positioning ของโรงเรียนที่ยังไม่ชัดเจน ทั้งในด้านรูปแบบการเรียนการสอน และด้านกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ทำให้ทิศทางการดำเนินธุรกิจไม่ชัดเจนไปด้วย
- ปัญหาทางด้านบุคลากร ซึ่งมีการเข้าบ่อย ทำให้ผู้ปกครองไม่คุ้นเคยและขาดความเชื่อถือ
- การปรับเปลี่ยนกฎหมายข้อบังคับต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการตาม พรบ. ปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในเดือนสิงหาคม 2545 กระทบต่อการประกอบธุรกิจของโรงเรียน ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล, โครงสร้างองค์กร, การตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานซึ่งเพิ่มภาระงานทางด้านเอกสารให้ครูและผู้บริหารค่อนข้างมาก

จ. การวิเคราะห์ผลการวิจัยจากแบบสอบถามผู้ปกครอง⁵

1. กลุ่มตัวอย่างรู้จักรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center 54% โดยส่วนใหญ่รู้จักจากสื่อสิ่งพิมพ์ 27.7% รองลงมาคือ โทรทัศน์ 19.8% โรงเรียน 15.8% เพื่อน 15.3% ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว โดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ได้แก่ แผ่นพับ เพื่อแนะนำโรงเรียน ขณะเดียวกันโรงเรียนต้องทำการสื่อสารไปยังผู้บริโภคหลายๆ ทาง (Integrated marketing Communication) ได้แก่ ป้ายโฆษณา การจัดงาน (Events) ต่างๆ เพื่อสื่อสารและให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนกับกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามาเยี่ยมชมโรงเรียน เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีและก่อให้เกิดการบอกต่อ
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนอนุบาล คือ เน้นการผสมผสานระหว่างด้านวิชาการและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (64.8%) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างต้องการให้บุตรหลานมีความสุขในการมาโรงเรียน แต่ขณะเดียวกันยังคงต้องการให้เด็กได้รับความรู้ทางวิชาการด้วย ในขณะที่ส่วนที่เหลือ (35.2%) ต้องการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว กำหนดให้เป็นแบบผสมผสานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่
3. จากแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้โรงเรียนอนุบาลมีบริการ 5 อันดับแรก ดังต่อไปนี้ สนามเด็กเล่น 58.3% สอนทักษะทางศิลปะ 56.4% สอนดนตรี 56.4% มีบริการอาหารกลางวัน และ

- อาหารว่าง 55.0% สอนภาษาต่างประเทศโดยชาวต่างประเทศ 53.6% ซึ่งมีสัดส่วนค่อนข้างสูง ดังนั้นโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วจะจัดให้มีบริการเหล่านี้เพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายด้วย
4. ค่าเทอมสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เต็มใจที่จะจ่ายสำหรับระดับชั้นอนุบาล คือ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเทอม (54%) รองลงมาคือ 10,001 – 15,000 บาทต่อเทอม (32%) แต่เนื่องจาก ณ ระดับราคาต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเทอม เป็นราคาที่ไม่สามารถครอบคลุมถึงต้นทุนในการบริการงานของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วจึงเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เต็มใจจ่ายค่าเทอม 10,001 – 15,000 บาทต่อเทอม ที่มีสัดส่วนรองลงมา โดยวางแผนการจัดเก็บค่าเทอมอยู่ที่ระดับ 12,000 บาทต่อเทอมในปีแรก ทั้งนี้ได้เปรียบเทียบกับราคาตลาดของคู่แข่งที่มีความใกล้เคียงกันแล้ว
 5. สำหรับการจัดเก็บค่าเทอม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (52.2%) มีความคิดเห็นว่า ควรจัดเก็บค่าเทอมเป็นก้อนเดียวโดยรวมค่าใช้จ่ายทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ทางโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จึงกำหนดรูปแบบการจัดเก็บค่าเทอมโดยรวมเป็นก้อนเดียวทั้งหมด ในขณะที่รูปแบบการชำระเงินที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (51.3%) อยากให้เป็นคือ จ่ายเงินสดโดยมีส่วนลดพิเศษให้ ที่เหลืออีก 48.7% อยากให้มีการผ่อนชำระได้ ดังนั้นจากสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันจึงกำหนดรูปแบบในการชำระเงินโดยให้เลือกระหว่าง 2 รูปแบบดังกล่าว
 6. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลให้แก่บุตรหลาน ได้แก่
 - อันดับ 1 สถานที่ตั้งใกล้บ้าน
 - อันดับ 2 สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี
 - อันดับ 3 รูปแบบการเรียนการสอน
 - อันดับ 4 ความสะดวกในการรับส่ง
 - อันดับ 5 ครูและบุคลากรของโรงเรียน

สำหรับปัจจัยทางด้านทำเลที่ตั้ง เป็นปัจจัยที่ทางโรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่เปิดดำเนินการอยู่แล้ว ส่วนปัจจัยในอันดับอื่น ๆ โรงเรียนสามารถนำมาพิจารณา เพื่อวางแผนพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียน คือ ด้านสภาพแวดล้อมและสภาพสังคม โรงเรียนจะจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความร่มรื่น อบอุ่น สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน ด้านรูปแบบการเรียนการสอน โรงเรียนได้ทำการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ นอกจากนี้ยังจัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรและมีการประชุมเพื่อปรับรูปแบบการเรียนการสอนในทุกๆ ปี เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้านความสะดวกในการรับส่ง โรงเรียนจัดให้มีรถรับ-ส่งนักเรียนเพื่ออำนวยความสะดวก

⁵ดูรายละเอียดในภาคผนวก 3

สะดวกให้ผู้ปกครองที่ไม่สามารถมารับ-ส่งบุตรหลานด้วยตนเอง รวมถึงจัดการเดินทาง และจุดเทียบรถ เพื่อความสะดวกในการรับ-ส่ง ด้านครูและบุคลากร โรงเรียนจัดให้มีการอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูนำความรู้ที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก

7. จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นี้ถึงโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วอยู่ใน 5 อันดับแรกเพียง 14% ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างนี้ถึงเป็นอันดับแรกเพียง 7.6% ดังนั้นสิ่งที่โรงเรียนต้องทำ คือ การสร้างให้โรงเรียนเป็นที่รู้จักและติดอันดับที่กลุ่มเป้าหมายนี้ถึงใน 5 อันดับแรก โดยการทำให้โรงเรียนเป็นที่รู้จักและนี้ถึงเพิ่มขึ้นผ่านการสื่อสารทางการตลาดหลายๆ ทางประกอบด้วย
8. จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่นี้ถึงโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วอยู่ใน 5 อันดับแรกซึ่งมีทั้งหมด 14% นั้น มีจำนวน 3% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน หรือคิดเป็นสัดส่วน 21.4% ของผู้ที่นี้ถึงและส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในขณะที่สัดส่วนทั้งหมดของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตนนี้ถึงใน 5 อันดับแรกที่เก็บได้จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ เท่ากับ 30% แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองที่นี้ถึงและเลือกโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วมีสัดส่วนน้อยกว่าโรงเรียนอื่น ดังนั้นสิ่งที่โรงเรียนต้องทำนอกจากการสร้าง Brand Awareness และ Brand Recognition ยังต้องทำให้ผู้ปกครองที่นี้ถึงตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วให้แก่นบุตรหลานมากขึ้นด้วย

การวิเคราะห์ STP

Market Segmentation

ลักษณะผู้บริโภค

ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของโรงเรียนอนุบาลมักจะเป็นกลุ่มผู้ปกครองที่มีที่พักอาศัย หรือสถานที่ทำงานอยู่ใกล้กับทำเลที่ตั้งของสถานประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ เนื่องจากสะดวกในการเดินทาง หรือรับส่งบุตรหลานอย่างรักใคร่ตาม สำหรับโรงเรียนอนุบาลที่ค่อนข้างมีชื่อเสียง จะมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่กระจายในวงกว้างออกไป

การแบ่งกลุ่มผู้บริโภคใช้เกณฑ์ในเรื่องของ (1) ระดับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน และ (2) ทักษะคติของผู้ปกครองต่อรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งจากงานวิจัยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญในอันดับแรกๆ ในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลให้บุตรหลาน

ปัจจัยรายได้

1. ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำ คือมีระดับรายได้ต่อครัวเรือนต่ำกว่า 17,500 บาทต่อเดือน
2. ผู้ปกครองที่มีรายได้ปานกลาง คือมีระดับรายได้ต่อครัวเรือนอยู่ระหว่าง 17,500 – 34,999 บาทต่อเดือน
3. ผู้ปกครองที่มีรายได้สูง คือมีระดับรายได้ต่อครัวเรือนมากกว่า 35,000 บาทต่อเดือน

ปัจจัยรูปแบบการเรียนการสอน

1. ผู้ปกครองที่ยังให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่เน้นวิชาการ เพื่อต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เช่น โรงเรียนสาธิตต่างๆ เป็นต้น
2. ผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทางด้านพัฒนาการของเด็กควบคู่ไปกับการสอนด้านเนื้อหาวิชาการ เพื่อให้เด็กมีทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย และสติปัญญา
3. ผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม เช่น ต้องการให้บุตรหลานได้รับการพัฒนาทักษะ และพัฒนาการของเด็กอายุ เป็นการเตรียมความพร้อม และเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะรับการศึกษาในขั้นต่อไป ไม่เร่งรัดด้านวิชาการ

จากข้อมูลของ บริษัท AC Nelson พบว่า การแบ่งกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพฯ ตามระดับรายได้ของครัวเรือน มีดังนี้ ผู้ที่มีระดับรายได้ ต่ำกว่า 17,500 บาท มีสัดส่วนสูงถึง 49% ผู้มีรายได้ตั้งแต่ 17,500 บาท ถึง 34,999 บาท มีสัดส่วน 30% และ มีรายได้ตั้งแต่ 35,000 บาทขึ้นไป มีสัดส่วน 21%

จากผลการวิจัยพบว่า ทิศนคติของผู้ปกครองต่อการเรียนของบุตรหลานในระดับอนุบาล สามารถแยกออกเป็น 2 แนวทาง คือ ยังคงให้ความสำคัญกับการเรียนด้านวิชาการพร้อมกับการพัฒนาการของเด็ก มีสัดส่วนสูงถึง 64.8% ในขณะที่มีผู้ที่ไม่ให้ความสำคัญกับด้านวิชาการในระดับอนุบาล 35.2%

ทัศนคติของผู้ปกครอง	ให้ความสำคัญกับด้านวิชาการ (0%)			
	(64.8%)	เป้าหมายหลัก	เป้าหมายหลัก	
	(35.2%)			
	ไม่มีความสำคัญกับด้านวิชาการ			
		ต่ำกว่า 17,500 บาท (49%)	17,500-34,999 บาท (30%)	35,000 บาทขึ้นไป (21%)

ระดับรายได้ของครอบครัว

Target Market

กลุ่มเป้าหมายของโรงเรียน คือกลุ่มผู้ปกครองที่มีบุตรตั้งแต่แรกเกิด ถึง 6 ปี เป็นผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้ในระดับหนึ่ง คือเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก โดยยอมรับการเรียนที่เน้นการพัฒนาการของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญกับการเรียนด้านวิชาการ เนื่องจากยังไม่ต้องการให้เด็กทิ้งความรู้ที่ได้จากการเรียนตามแบบเดิม นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่มเป้าหมายตามปัจจัยรายได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มผู้ที่มีระดับรายได้ครอบคลุม อยู่ระหว่าง 17,500 บาท ถึง 34,999 บาท ต่อเดือนซึ่งมีประมาณ 30% ของประชากรในเขตกรุงเทพฯ
2. กลุ่มเป้าหมายรอง คือ กลุ่มที่มีระดับรายได้ครอบคลุมค่อนข้างต่ำ คือ น้อยกว่า 17,500 บาท ต่อเดือน ซึ่งมีอยู่ประมาณ 49% ของประชากรในเขตกรุงเทพฯ

การที่โรงเรียนมุ่งเน้นไปยังกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับรายได้ครอบคลุม อยู่ระหว่าง 17,500 บาท ถึง 34,999 บาท ต่อเดือน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่กำลังสอดคล้องกับระดับค่าเทอมของโรงเรียน

ขนาดตลาดของกลุ่มเป้าหมาย (Target Market Size)

จากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรในเขตจตุจักร ณ เดือนพฤศจิกายน 2544 พบว่าจำนวนเด็กที่มีอายุ 2 ปีซึ่งเป็นผู้อยู่ในเกณฑ์เข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล ในปีการศึกษา 2545 มีจำนวน 1,546 คน และจากผลการสำรวจของ AC Nelson พบว่า ผู้ปกครองจำนวน 79% มีระดับรายได้ครอบคลุมต่ำกว่า 35,000 บาท ต่อเดือน โดยจำนวน 64.8% มีความต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการควบคู่ไปกับการเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางการศึกษา ดังนั้นจะมีจำนวนเด็ก $1,546 \times 0.79 \times 0.648 = 791$ คน เมื่อพิจารณาจากเด็กจำนวนดังกล่าวพบว่า มีจำนวน 46% ที่ผู้ปกครองยินดีจ่ายค่าเทอมมากกว่า 10,000 บาท/เทอม หรือคิดเป็นจำนวนเด็ก 364 คน และจากความสามารถในการรับนักเรียนของโรงเรียนได้ห้องละ 25 คน ดังนั้นโรงเรียนต้องวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้จำนวนนักเรียนที่ครอบคลุม 6.87% ของจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด

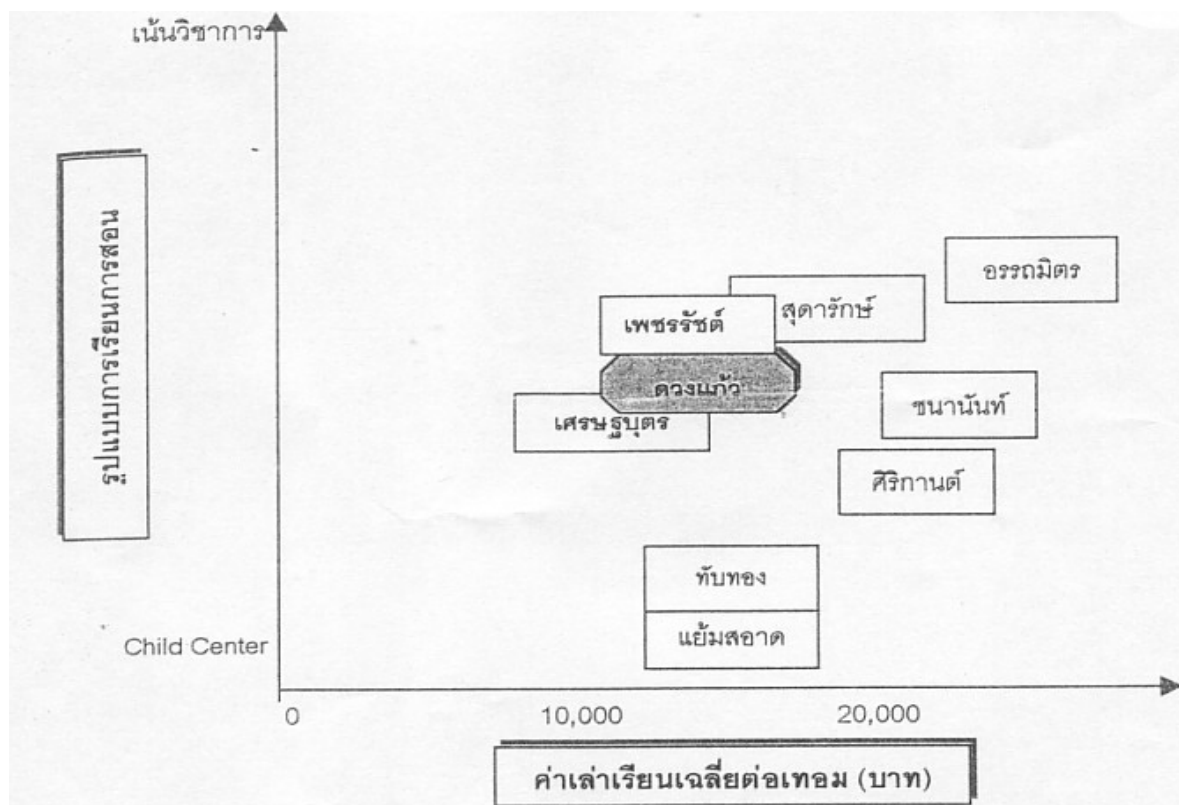
อย่างไรก็ตาม การประมาณขนาดตลาดของกลุ่มเป้าหมายข้างต้น ไม่ได้รวมถึงจำนวนเด็กที่ผู้ปกครองทำงานอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับโรงเรียน หรือในพื้นที่เขตจตุจักร ซึ่งมีโอกาสที่จะเป็นลูกค้าของโรงเรียนได้เช่นกัน ดังนั้น ขนาดตลาดของกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง อาจจะสูงกว่า 364 คน

Positioning

โรงเรียนวางตำแหน่งให้มีค่าเทอมอยู่ในระดับปานกลาง เน้นการสอนแบบมุ่งพัฒนาการเด็ก ให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก จัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางการศึกษา (Child Center) ควบคู่ไปกับการสอนด้านเนื้อหาวิชาการ

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองจำนวน 64.8% ต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ผสมผสานกับการเรียนแบบเน้นวิชาการ ประกอบกับผู้ปกครองปัจจุบันของโรงเรียนส่วนใหญ่ยอมรับในจุดเด่นเรื่องคุณภาพในการสอนทางด้านวิชาการ

จากการที่ปัจจุบันโรงเรียนรับบาลหลายแห่งมีการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล โดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าเทอม และรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนของโรงเรียน ทำให้มีผลกระทบต่อกลุ่มโรงเรียนที่มีตำแหน่งอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลางและยังไม่สามารถสร้างจุดเด่นของโรงเรียนได้ ดังนั้นเพื่อให้โรงเรียนสามารถอยู่รอดได้ในภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบัน โรงเรียนจะต้องทำให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจในระบบการเรียนการสอน และการดูแลเอาใจใส่ เพื่อสร้างคุณค่าให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงความแตกต่างจากคู่แข่ง

กลยุทธ์องค์กร

Business-Level Strategy :

Focus and Differentiation Strategy

กลุ่มผู้ปกครองที่โรงเรียนให้ความสนใจ (Focus) ได้แก่ กลุ่มลูกค้าที่พักอาศัย หรือทำงานอยู่ในเขต จตุจักร และมีรายได้ระหว่าง 17,500-34,999 บาท เนื่องจากเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีระดับรายได้สอดคล้องกับระดับค่าเทอมที่โรงเรียนตั้งไว้ และจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง และความสะดวกในการเดินทาง เป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่ง que ผู้ปกครองใช้ในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้บุตรหลาน โดยผู้ปกครองมัก

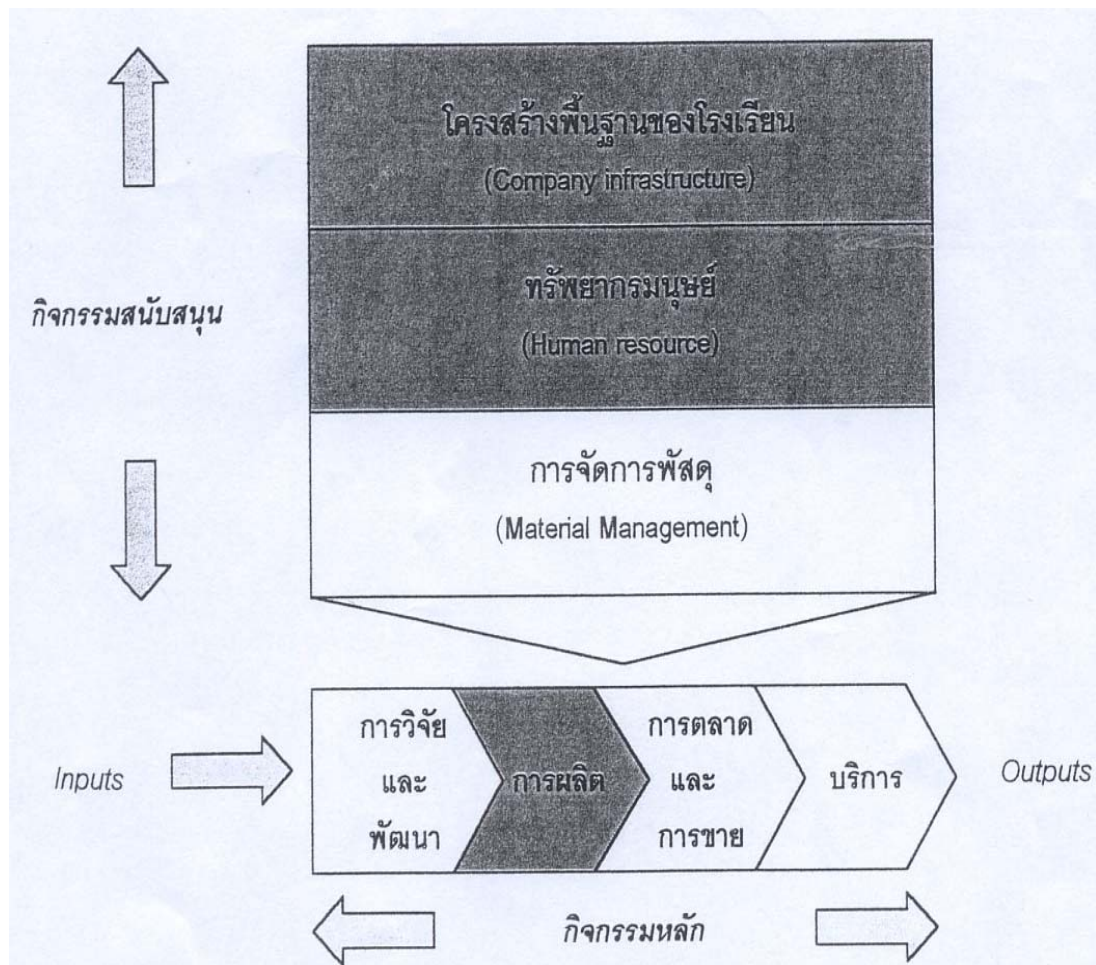
เลือกโรงเรียนที่ใกล้บ้านหรือที่ทำงานให้บุตรหลาน เนื่องจากสะดวกในการรับ-ส่ง และใช้กลยุทธ์การแยกแยะให้เห็นความแตกต่างในคุณภาพที่เหนือกว่า ผ่านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และการดูแลเอาใจใส่ในตัวเด็กนักเรียนโดยโรงเรียนจะสื่อสารให้ผู้ปกครองเห็นถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่ของครูที่มีต่อเด็กในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน

	Focus	Mass
Low Cost		
Differentiation		

Functional Strategy :

จากการที่โรงเรียนเลือกใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างในระดับธุรกิจ โดยการสื่อสารผ่าน Brand Association ซึ่งมีแกนหลักอยู่ที่ หลักสูตรการเรียนการสอน ความเอาใจใส่ดูแลของครู ที่ทำให้ผู้ปกครองรับรู้ถึงความแตกต่างจากคู่แข่ง การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในระดับแผนกจะพิจารณาจากแนวคิดของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) เพื่อที่ส่งมอบคุณค่าของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และคุณค่าจากตัวบุคลากรในโรงเรียนผ่านกิจกรรมหลัก (Primary Activities) และกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) โดยทางโรงเรียนมุ่งเน้นที่จะปรับปรุงให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพในกิจกรรมที่สามารถสร้างคุณค่าได้สูง คือ การผลิต ทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียน และโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เพื่อที่จะนำพาซึ่งตัวเด็ก (Input) ผ่านกระบวนการสร้างคุณค่าที่ดี คือการอบรม การสั่งสอนของครู ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียน ที่จะส่งผลกระทบต่อเด็ก เพิ่มคุณค่าของเด็ก เพื่อเป็นบุคลากรที่สำคัญของชาติในอนาคต (Output) และเด็กที่จบการศึกษาจากโรงเรียน ถือว่าเป็นสิ่งที่จะสะท้อนศักยภาพ และประสิทธิภาพของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

Value Chain

หน้าที่การบริหารงาน

1. ผู้จัดการ

เป็นผู้กำหนดทิศทาง และวางกรอบนโยบายการบริหารงานของโรงเรียน ตลอดจนเป็นผู้วางกลยุทธ์การบริการงานต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

2. ที่ปรึกษา

มีหน้าที่ในการแนะนำด้านรูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารงานในด้านต่างๆ

3. ครูใหญ่

เป็นผู้ดูแล วางแผน และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การควบคุม และประเมินผลครูผู้สอน

4. งานด้านบุคลากร

มีหน้าที่ในการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การสรรหาบุคลากร การอบรมและพัฒนาพนักงาน รวมถึงดูแลด้านการจ่ายเงินเดือนและสวัสดิการของพนักงาน

5. งานด้านวิชาการ

มีหน้าที่ในการควบคุมการดำเนินนโยบายด้านวิชาการให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ วิเคราะห์พัฒนาหลักสูตร การวางแผนการสอนร่วมกัน การติดตามผลและวัดประสิทธิผลของโรงเรียน

6. งานกิจกรรมนักเรียน

มีหน้าที่ในการวางแผน ดำเนินงานด้านกิจกรรมนักเรียน งานแนะแนว ส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนตลาดงานสัมพันธ์ชุมชน

7. งานด้านธุรการและอาคารสถานที่

มีหน้าที่ในการจัดทำข้อมูลด้านการเงิน บัญชี สารสนเทศ รวมถึงการดูแล อำนวยความสะดวกด้านพัสดุ อาคารสถานที่ภายในและภายนอกโรงเรียน

ปัจจัยวิกฤตที่เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจ

โรงเรียนอนุบาลที่ประสบความสำเร็จ จะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ดังนี้

1. หลักสูตรการเรียนการสอน

โรงเรียนจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ทันสมัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยต้องศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้ปกครอง เพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครอง

2. ด้านสภาพแวดล้อม

โรงเรียนต้องตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อม และสภาพสังคมที่ดี มีความปลอดภัย และปราศจากมลภาวะที่เป็นพิษต่างๆ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนจะต้องมีบรรยากาศที่อบอุ่น สดชื่น เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

3. ด้านบุคลากร

ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เด็ก ต้องเป็นผู้เข้าใจถึงพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อจะได้ปรับการสอนให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลแก่ตัวเด็กและเนื่องจากในแต่ละวันเด็กจะใช้ชีวิตอยู่กับครูมากที่สุด การกระทำ และการแสดงออกของครูจึงเป็นสิ่งที่เด็กมักจะนำไปเป็นแบบอย่าง ดังนั้นการแสดงออกด้านกิริยามารยาท และการพูดจาของครูจะต้องเหมาะสม นอกจากนี้ครูจะต้องมีความอดทน รักเด็ก เอาใจใส่ต่อเด็ก สามารถดูแลเด็กได้เป็นอย่างดีเพื่อให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นว่าบุตรหลานของตนจะได้รับการดูแล เอาใจใส่เป็นอย่างดี รวมถึงไว้วางใจในความปลอดภัย เมื่อบุตรหลานอยู่ในความดูแลของโรงเรียน

การลาออก-เข้าใหม่ของครูจะต้องไม่ถึงจนเกินไป เพราะผู้ปกครองอาจไม่มีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของครูคนใหม่ เด็กจะขาดความต่อเนื่องในการเรียน อีกทั้งยังเป็นการเสียเวลาเนื่องจากครูใหม่ต้องใช้เวลาในการปรับตัว ทำความรู้จัก และคุ้นเคยกับเด็ก

4. อุปกรณ์การสอน

ต้องจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนให้พร้อมสำหรับการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง และให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

5. ด้านการสื่อสารทางการตลาด

โรงเรียนต้องมีการสื่อสารทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงคุณภาพทางการศึกษา ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิดของโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อโรงเรียน เกิดความเชื่อมั่น และไว้วางใจ ทำให้เกิดการสื่อสารต่อไปยังบุคคลที่รู้จักอื่นๆ

Product Concept

ธุรกิจโรงเรียนอนุบาลเป็นธุรกิจให้บริการทางการศึกษา คือ เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กนักเรียน ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวมีองค์ประกอบประการ โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว มุ่งให้บริการของโรงเรียนสร้างความสุขในการเรียนแก่นักเรียน ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครองว่าบุตรหลานของตนจะได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากทางโรงเรียน

การกำหนด Product Concept

1. จากการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนจากโรงเรียนอนุบาลที่ประสบความสำเร็จ และผู้ปกครองให้การยอมรับ เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการจัดเรียนการสอนของโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

- โรงเรียนรุ่งอรุณ

โรงเรียนรุ่งอรุณมีการจัดการเรียนการสอนแบบ Child Center ผสมกับ Teacher Center เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กมีพัฒนาการ ได้รับความรู้ทางวิชาการผ่านการบูรณาการ เน้นให้เด็กเกิด ศิลป งามาธิ ปัญญา ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ร่มรื่น อบอุ่น ให้ความรู้สึกเหมือนเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก

- โรงเรียนอนุบาลชนานันท์

โรงเรียนอนุบาลชนานันท์ มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบ เรียนปนเล่น ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น เนื่องจากความเชื่อที่ว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้เล่น โดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้พัฒนามาจากประสบการณ์การเป็นครูอนุบาลในต่างประเทศของผู้บริหาร ความสำเร็จของโรงเรียนเกิดจากการมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เด็กมีความสุขเมื่อได้มาโรงเรียน รวมถึงความเอาใจใส่ของผู้บริหารในการจัดหลักสูตร และอำนวยความสะดวกในการสอน

- โรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน

โรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน มีการจัดการเรียนการสอนแบบ Child Center แต่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่านำทฤษฎีแนวการสอนใดมาประยุกต์ใช้ ความสำเร็จของโรงเรียนสตรีวรนาถเกิดจากการเป็นโรงเรียนที่เปิดมานาน ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่วางใจ ประกอบกับค่าเทอมที่ถูกกว่าคู่แข่งชั้นในละแวกเดียวกัน

- โรงเรียนอนุบาลแสงโสม

โรงเรียนอนุบาลแสงโสมมีการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยนำรูปแบบ Project Approach และ Montessori มาประยุกต์ใช้ อย่างไรก็ตามโรงเรียนยังคงคำนึงถึงความต้องการของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ต้องการให้สอนทางด้านเนื้อหาวิชาการ ทำให้โรงเรียนยังคงรูปแบบของการสอนด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลให้โรงเรียนได้รับความนิยม และมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

- โรงเรียนวรรณสว่างจิต

โรงเรียนวรรณสว่างจิตมีรูปแบบการเรียนการสอนเน้นความสำคัญไปที่การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ตรง การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเลือกใช้วิธีสอนแบบโครงการ (Project Approach) ร่วมกับรูปแบบภาษาธรรมชาติแบบองค์รวม (Whole Language) และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เพิ่มทักษะเช่น ทักษะในการสังเกต, ทักษะทางคณิตศาสตร์ หรือทักษะทางภาษา ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างให้นักเรียนของโรงเรียนมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ เก่ง ดี และมีสุข

ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนวรรณสว่างจิตประสบความสำเร็จ เกิดจากบุคลากรในองค์กรที่มีความรู้สึกร่วมว่าเป็นฝ่ายเดียวกัน มีวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจน มีระบบการการจูงใจบุคลากรให้อยู่กับองค์กรนาน ตลอดจนมุ่งที่จะพัฒนาองค์กรอย่างเต็มใจ นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีผู้บริหารที่มีความเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอนด้านวิชาการในระดับที่เด็กยอมรับที่จะเรียนรู้ได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จำนวน 64.8% จากผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย มีความเห็นว่าหลักสูตรการเรียนของชั้นอนุบาลที่เหมาะสมในปัจจุบันควรเป็นรูปแบบของ Child Center ผสมผสานกับการให้ความรู้ทางวิชาการ แต่ในความคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเตรียมของเด็กมากกว่า และต้องการให้โรงเรียนใช้เทคนิคในการสอนด้านวิชาการในระดับที่เด็กยอมรับที่จะเรียนรู้ได้

จากการศึกษาและวิจัยดังกล่าว โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วจึงได้พิจารณาความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ เพื่อนำมาวางรูปแบบการเรียนการสอนที่โรงเรียนจะนำมาใช้ คือ การจัดการเรียนการสอนแบบ Child Center ซึ่งเป็นแนวการสอนที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ สมวัย มีความสุขในการเรียน โดยเรียน โดยเน้นวิธี Project Approach ที่จะเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก โดยรูปแบบ Project Approach ที่นำมาใช้ได้จากการศึกษาการเรียนการสอนจากโรงเรียนวรรณสว่างจิต ซึ่งโรงเรียนต้นแบบ และเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบ

Project Approach รวมถึงผู้บริหารของโรงเรียนยังเปิดกว้างในการถ่ายทอดวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว และสำหรับการสอนด้านวิชาการนั้นโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วได้นำตัวอย่างของโรงเรียนอนุบาลแสงโสม ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างรูปแบบ Child Center กับการสอนด้านวิชาการมาปรับใช้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลแสงโสมจะเน้นการให้ความรู้ทางด้านวิชาการเพิ่มในชั้นอนุบาล 2 และ อนุบาล 3 เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับเข้าชั้นประถมศึกษา

อย่างไรก็ตาม สาเหตุที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วไม่สามารถดำเนินการเป็นแบบโรงเรียนรุ่งอรุณเนื่องจากโรงเรียนโดยส่วนใหญ่ที่รับนักเรียนในระดับประถมศึกษายังคงใช้รูปแบบเดิม คือ เน้นด้านวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ปกครองตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการให้เด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับประถม ในขณะที่การเรียนการสอนของโรงเรียนรุ่งอรุณเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ให้เด็กมีความสุขในระดับประถม ในขณะที่การเรียนการสอนของโรงเรียนรุ่งอรุณเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ให้เด็กมีความสุขในการมาเรียน สอนเนื้อหาวิชาการผ่านการบูรณาการและจากการที่โรงเรียนรุ่งอรุณเองมีการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล ประถมไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาทำให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นให้มีพัฒนาการที่สามารถเชื่อมโยงต่อเนื่องกันได้

สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลชนานันท์เป็นรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเกิดจากการที่ผู้ก่อตั้งมีประสบการณ์การสอนนักเรียนในระดับปฐมวัยจากต่างประเทศและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงยังไม่มีทฤษฎีใดที่รองรับอย่างชัดเจน ดังนั้นทำให้การศึกษาและการปรับใช้มีความเป็นไปได้น้อย

ในขณะที่รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนสตรีวรนาถบางเขนเป็นรูปแบบที่เป็นแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแต่ยังไม่ชัดเจนว่าเป็นการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีการใด โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วจึงไม่สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนสตรีวรนาถบางเขนมาปรับใช้ได้

โดยรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ตาม Product Concept ของโรงเรียนอนุบาลอนุบาลดวงแก้วเป็นดังนี้

หลักสูตรการเรียนการสอน

โรงเรียนจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในลักษณะ Child Center พร้อมกับสอดแทรกความรู้ทางวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการให้กับเด็กตามความต้องการของผู้ปกครองที่ยังต้องการให้เด็กมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการอยู่ในระดับหนึ่งก่อนจะเข้าศึกษาปีที่ 1 ไปพร้อม ๆ กับการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่มุ่งให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกที่จะเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

รูปแบบการสอนในลักษณะ Child Center ที่ทางโรงเรียนเลือกใช้เป็นรูปแบบหลักในหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ คือ รูปแบบการสอนแบบโครงการ (Project Approach) โดยมุ่งที่ความสนใจของเด็กเป็นหลักเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้ศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ ในวิธีการของเด็กเอง เด็กจะมีเจตคติว่าตนสามารถเรียนรู้ และแก้ปัญหาได้ ทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปรูปแบบการสอนแบบโครงการแล้ว โรงเรียนยังจะนำรูปแบบการสอนอื่น ๆ ของ Child Center⁶ เช่น การสอนแบบ Montessori และการสอนแบบ Whole Language มาประยุกต์ใช้ร่วมด้วยตามความเหมาะสม

บริการเสริมต่างๆ

1. สอนความถนัดต่างๆ เช่น กิจกรรมดนตรี รำไทย ศิลป เพื่อเพิ่มทักษะ และส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตนเองตามความถนัด และเหมาะสมกับเด็กเล็กในวัยดังกล่าว
2. สอนภาษาอังกฤษโดยครูที่เป็นชาวต่างประเทศ เพื่อให้เด็กได้มีความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ ทั้งคำศัพท์ง่ายๆ พร้อมได้ฟังสำเนียงที่ถูกต้อง และทำให้เด็กมีความกล้าที่จะสนทนาหรือสื่อสารกับชาวต่างประเทศ
3. บริการรับดูแลเด็กหลังเลิกเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองที่เลิกงานหลังเวลาเลิกเรียน ได้มารับ-ส่งบุตรหลานด้วยตนเอง โดยในช่วงเวลาก่อน 17.00 น. ทางโรงเรียนจะไม่คิดว่าใช้ค่ายแต่อย่างใด
4. บริการรถรับ-ส่ง เนื่องจากทำเลที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในซอยลึก โรงเรียนจะจัดให้มีรถรับ-ส่ง นักเรียนอย่างดี และในการรับ-ส่งแต่ละครั้งจะมีการจัดเวรครูดูแลเด็กบนรถ เพื่อให้ผู้ปกครองมีความสะดวกในการรับ-ส่ง และมั่นใจได้ว่าเด็กจะได้รับความปลอดภัย

อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

ในธุรกิจการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นงานบริการ เป็นการยากที่จะประเมินถึงคุณภาพของการให้บริการทางการศึกษาของโรงเรียนโดยผ่านหลักสูตรและลักษณะของการเรียนการสอนออกมา หรือแม้แต่ว่าการตรวจสอบของ 5 ปี ดังนั้นการที่จะให้ผู้ปกครองรับรู้ถึงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน จึงควรที่จะสื่อสารออกมาทางกายภาพอีกทางหนึ่งเพื่อที่จะสามารถให้มองเห็นและประเมินได้ง่าย และจากงานวิจัยพบว่า ปัจจัยที่อยู่ในอันดับต้น ๆ ของการตัดสินใจของผู้ปกครองคือ ปัจจัยทางด้าน สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียน ความสะอาดของสถานที่และอาหารที่ถูกสุขลักษณะ โดยโรงเรียนจะจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียนให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนการสอนของโรงเรียนและการทำกิจกรรมของเด็ก มีความร่มรื่น ปลอดภัย ปราศจากมลภาวะเป็นพิษ เหล่านี้เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงการรับรู้คุณค่าของผู้ปกครองผ่านลักษณะทางกายภาพ และจากการที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว มีขนาดค่อนข้างเล็ก โรงเรียนจึงสร้างจุดเด่นในลักษณะของ “ความเป็นบ้าน” เพื่อให้เด็กรู้สึกอบอุ่น และยังเป็นการช่วยสร้างความใกล้ชิดกับเด็ก

งานบุคคล

ครู ถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญต่อโรงเรียน จากงานวิจัยบ่งบอกว่าครูเป็นปัจจัยที่สำคัญในห้าอันดับแรก ที่ผู้ปกครองใช้ในการพิจารณาเลือกโรงเรียนให้บุตรหลาน เนื่องจากเด็กในวัยอนุบาลเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้ จดจำ และเลียนแบบจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้น ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีกิริยามารยาทที่ดี มีความอดทนอารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใส รักเด็ก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาในการดูแลเด็ก มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้และมีพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างสมวัย

นอกจากนี้ครูต้องเป็นผู้ที่รู้จักพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนเป็นอย่างดี โดยต้องศึกษาพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และรายงานในสมุดสื่อสารประจำวันระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพื่อให้ครูได้รู้ถึงพฤติกรรมของเด็กเมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน และผู้ปกครองก็จะทราบถึงพฤติกรรมของเด็กเมื่อเด็กอยู่ที่โรงเรียน เพื่อทั้งสองฝ่ายจะได้ร่วมกันดูแล ให้คำแนะนำ และปรับพฤติกรรมของเด็ก ให้เหมาะสม

ทางด้านการแต่งกายของครูผู้สอน จะใช้การแต่งกายที่สุภาพ เรียบร้อย ด้วยสีสันทันทีเย็นสบายตา ไม่ใช้เครื่องแต่งกายที่เกินความจำเป็นหรือฟุ่มเฟือย เช่น แต่งกายด้วยชุดไทยพื้นบ้านประยุกต์ของทางภาคเหนือซึ่งมีภาพลักษณ์ที่เป็นผู้หญิงที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อย นุ่มนวล และเข้ากับลักษณะของโรงเรียนที่บรรยากาศเหมือนบ้านที่ใช้อาศัย การใช้การแต่งกายลักษณะดังกล่าวต้องการที่จะสื่อให้รู้ว่า ครูผู้สอนมีลักษณะทางความคิดและบุคลิกภาพที่เรียบร้อย สุภาพ มีจิตใจที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก

ในห้องเรียนแต่ละห้องประกอบด้วยครูประจำชั้น 2 คน มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลนักเรียนจำนวน 25 คน โดยที่ครูประจำชั้นทั้ง 2 คนมีตำแหน่งงานที่เท่าเทียมกัน โดยแบ่งหน้าที่การดูแลเด็ก งานด้านวิชาการ และการจัดเรียนการสอนต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด แม้ว่า โรงเรียนจะเสียต้นทุนเพิ่มขึ้นจากการจ้างครูแทนพี่เลี้ยง แต่จะทำให้ผู้ปกครองมั่นใจ และวางใจว่าเด็กจะได้รับการดูแล และถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี จบจากโรงเรียนไปอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยยังพบว่าผู้ปกครองบางคนไม่ไว้วางใจที่จะให้พี่เลี้ยงเป็นผู้ช่วยครูในการดูแลเด็ก ดังนั้นโรงเรียนจึงปรับเปลี่ยนจากการใช้พี่เลี้ยงในการดูแลเด็กมาเป็นครูประจำชั้น 2 คนดังกล่าว

สำหรับบุคลากรอื่น ๆ เช่น ธุรการ แม่บ้าน ตลอดจนคนขับรถ นักการภารโรง ต่างก็มีบทบาทในการให้บริการของโรงเรียน โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการสรรหาบุคลากรเหล่านี้ด้วยเช่นกัน โดยนอกจากการพิจารณาความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับหน้าที่แล้ว นิสัยใจคอ และกิริยามารยาทของบุคลากรเหล่านี้ ต้องเหมาะสมด้วย เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ปกครองของเด็กนักเรียนว่าบุตรหลานของตนจะอยู่สภาพแวดล้อมที่ดี

⁶ดูรายละเอียดในภาคผนวก 2

ในระยะยาวโรงเรียนจะจัดหาครูพลະชาຍที่ดูแลและส่งเสริมการพัฒนาการทางร่างกายของเด็ก ทางด้านการกีฬาโดยเฉพาะ อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างของลักษณะของผู้ชายให้เด็กได้รับรู้อีกทางหนึ่งด้วย

Price

จากการสำรวจสภาพตลาดโรงเรียนอนุบาลซึ่งตั้งอยู่ในเขตจตุจักร สามารถจำแนกระดับค่าเทอม ได้เป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเทอม
- 2) 10,001-20,000 บาทต่อเทอม
- 3) 20,001 บาทขึ้นไปต่อเทอม

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ปกครองในพื้นที่ส่วนใหญ่ยินดีที่จะจ่ายค่าเทอมสูงสุดไม่เกิน 10,000 บาทต่อเทอม ซึ่งมีสัดส่วนถึง 54% แต่เนื่องจาก ณ ระดับค่าเทอมที่ต่ำกว่า 10,000 บาทเป็นราคาที่ครอบคลุมถึงต้นทุนของโรงเรียน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายการพัฒนาหลักสูตร และปรับปรุงโรงเรียนสูง ในขณะที่ ทางโรงเรียนเปิดดำเนินการหลังปี 2517 ทำให้เกิดมีข้อจำกัดจากการที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ประกอบกับหากกำหนดระดับค่าเทอมไว้ต่ำกว่า 10,000 บาท ทางโรงเรียนก็ไม่สามารถแข่งขันกับโรงเรียนของรัฐบาลซึ่งไม่มีการเรียกเก็บค่าเทอมรวมถึงโรงเรียนเอกชนบางส่วนที่ได้รับเงินอุดหนุนรัฐบาล

ดังนั้นทางโรงเรียนจึงกำหนดราคาค่าเทอมไว้ที่ 12,000 บาท ซึ่งจากการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ปกครองยินดีจ่ายค่าเทอมสูงสุดสำหรับระดับอนุบาล คือ ระหว่าง 10,001-15,000 บาทเป็นอันดับสอง ซึ่งมีสัดส่วนถึง 32% ซึ่งค่าเทอมนี้ได้รวมค่าใช้จ่ายทุกอย่าง เช่น ค่าอุปกรณ์ ค่าอาหาร ไว้แล้ว สำหรับค่าใช้จ่ายในการสอนภาษาต่างประเทศโดยอาจารย์ต่างประเทศจะลงเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไว้แต่ไม่มีการเก็บจริงในปีแรก นอกจากนี้ยังได้พิจารณาปัจจัยด้านคู่แข่งประกอบ ซึ่งระดับราคาที่ตั้งไว้เป็นราคาที่คุ้มค่าง่าคู่แข่งที่มีศักยภาพ รายละเอียดค่าใช้จ่ายเป็นดังนี้

1.	ค่าธรรมเนียมการศึกษา	เทอมละ 6,000 บาท (เบิกได้ 4,500บาท)
2.	ค่าอาหารกลางวัน	เทอมละ 2,000 บาท
3.	ค่าอาหารว่างบ่าย	เทอมละ 1,000 บาท
4.	ค่านม	เทอมละ 1,000 บาท
5.	ค่าผลซักฟอก	เทอมละ 200 บาท
6.	ค่าเครื่องใช้	เทอมละ 250 บาท
7.	ค่าตรวจสุขภาพ	เทอมละ 150 บาท
8.	ค่าเรียนรำไทย ดนตรี ศิลปะ	เทอมละ 1,200 บาท
9.	ค่านั่งส้วม	เทอมละ 800 บาท
10.	ค่าประกันอุบัติเหตุ	เทอมละ 100 บาท

สำหรับในปีที่ 2 – 3 โรงเรียนจะปรับระดับราคาค่าเทอมเพิ่มขึ้นเป็น 13,000 บาทต่อเทอม และปีที่ 4 – 5 จะปรับระดับราคาค่าเทอมเพิ่มขึ้นเป็น 14,000 บาทต่อเทอม เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงอย่างไรก็ตามอัตราค่าเทอมใหม่นี้จะคิดเฉพาะเรียนที่เข้าใหม่ในแต่ละปีการศึกษาเท่านั้น

Place

ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน เป็นที่ดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื้อที่ 356.3 ตารางวา อยู่ในซอยเสนานิคม 2 เขตจตุจักร มีเส้นทางที่ผ่านเข้าออกหลายสาย พื้นที่โดยรอบโรงเรียนในรัศมี 500 เมตรเป็นที่พักอาศัย มีแมนชั่น 2 – 3 แห่ง และร้านค้าของกลุ่มประชากรที่มีรายได้ปานกลางขึ้นไป และเป็นที่ตั้งของสำนักงาน, ร้านค้า และส่วนราชการหลายแห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลเมโย ร้านสุกี้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมยุทธทหารบก กระทรวงเกษตร และสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในซอย ทำให้โรงเรียนต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองในการรับ-ส่งบุตรหลานโดยโรงเรียนจัดให้มีรถรับ-ส่ง ในตอนเช้า และตอนหลังเลิกเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนจัดทางเดินรถ และที่จอดรถสำหรับผู้ปกครองที่รับ-ส่งบุตรหลานด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกต่อการรับ-ส่ง และไม่ให้เกิดปัญหาการจราจรภายในซอย

จากรูปแบบ Product ที่โรงเรียนที่ได้ตั้งไว้ ประกอบกับปัญหาที่โรงเรียนพบในปัจจุบัน จึงนำมาวางแผนกระบวนการการดำเนินการ เพื่อก่อให้เกิด Product ตามที่ได้ตั้งไว้ และเพื่อแก้ไขปัญหาที่โรงเรียนพบในปัจจุบันได้ดังนี้

กระบวนการบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตาม Product Concept

หลักสูตรการเรียนการสอน

1. ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบ Child Center

- 1.1 ผู้บริหารศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรการเรียนการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านวิธี Project Approach รวมถึงการนำวิธีการผสมผสานด้านวิชาการเข้ากับ Project Approach ให้เกิดประสิทธิภาพ
- 1.2 จัดประชุมครูเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจถึงทิศทางในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่โรงเรียนจะนำมาใช้
- 1.3 จำงที่ปรึกษาที่เป็นที่รู้จักในวงการการศึกษา เช่น ผู้เชี่ยวชาญทฤษฎีการศึกษาในรูปแบบ Child center จากโรงเรียนวรรณสว่างจิต หรือ นักวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนจะได้รับประโยชน์ 2 ทาง คือ ได้ทราบถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยอยู่เสมอ ในขณะที่เดียวกันชื่อเสียงของผู้ที่เป็นที่ปรึกษาก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่กระตุ้นให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายรู้จักและเกิด

ความสนใจในตัวโรงเรียน ที่ปรึกษาจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ และให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบ child center รวมถึงเป็นผู้ประเมินการจัดการเรียนการสอนในแต่ละชั้นว่าครูผู้สอนสามารถนำวิธีการสอนดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการสอนได้อย่างถูกต้อง

1.4 จัดอบรมระยะสั้นภายในโรงเรียนเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้ความรู้

1.5 ส่งครูไปอบรมในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่จัดโดยองค์กรของภาครัฐและภาคเอกชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) บริษัทในเครือแปลน นอกจากนี้ จะจัดส่งครูไปดูงานที่โรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น โรงเรียนวรรณสว่างจิต โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว โรงเรียนรุ่งอรุณ

1.6 จัดสัมมนาออกสถานที่เพื่อร่วมกันวางแผนและพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ระยะเวลา 3 วัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความชัดเจนและนำไปใช้เป็นหน่วยการเรียนรู้มาตรฐาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

2. ด้านการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

2.1 กำหนดให้มีการประชุมครูสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันคิดหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ยังสามารถทำความเข้าใจให้ครูเห็นถึงข้อดีของการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ครูเต็มใจและไม่เห็นว่าเป็นภาระงานที่สร้างความเบื่อหน่าย เพื่อให้การประชุมแต่ละครั้งได้ประโยชน์สูงสุด ที่สำคัญ คือ เมื่อที่ประชุมมีความคิดเห็นอย่างไร ผู้บริหารควรปฏิบัติตามมติในที่ประชุม หรือสามารถชี้แจงได้ถึงสาเหตุที่ไม่ปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรเห็นว่าการประชุมเป็นกิจกรรมที่เกิดผลจริง

2.2 จัดประชุมออกสถานที่เพื่อร่วมกันวางแผนและพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนในทศวรรษพัฒนาปี มีนาคมของทุกปี เป็นระยะเวลา 3 วัน เพื่อปรับหลักสูตร และกำหนดทิศทางการสอนในแต่ละปี การศึกษาให้มีความชัดเจน และสามารถนำไปใช้เป็นหน่วยการเรียนรู้มาตรฐาน รวมถึงจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นให้มีความสอดคล้องกัน

2.3 การประชุมพิเศษผู้ปกครองนักเรียนใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองได้เข้าใจ และยอมรับ นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนและทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้ปกครองเด็กแต่ละคน เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง และให้เกิดผลดีต่อตัวเด็ก

อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

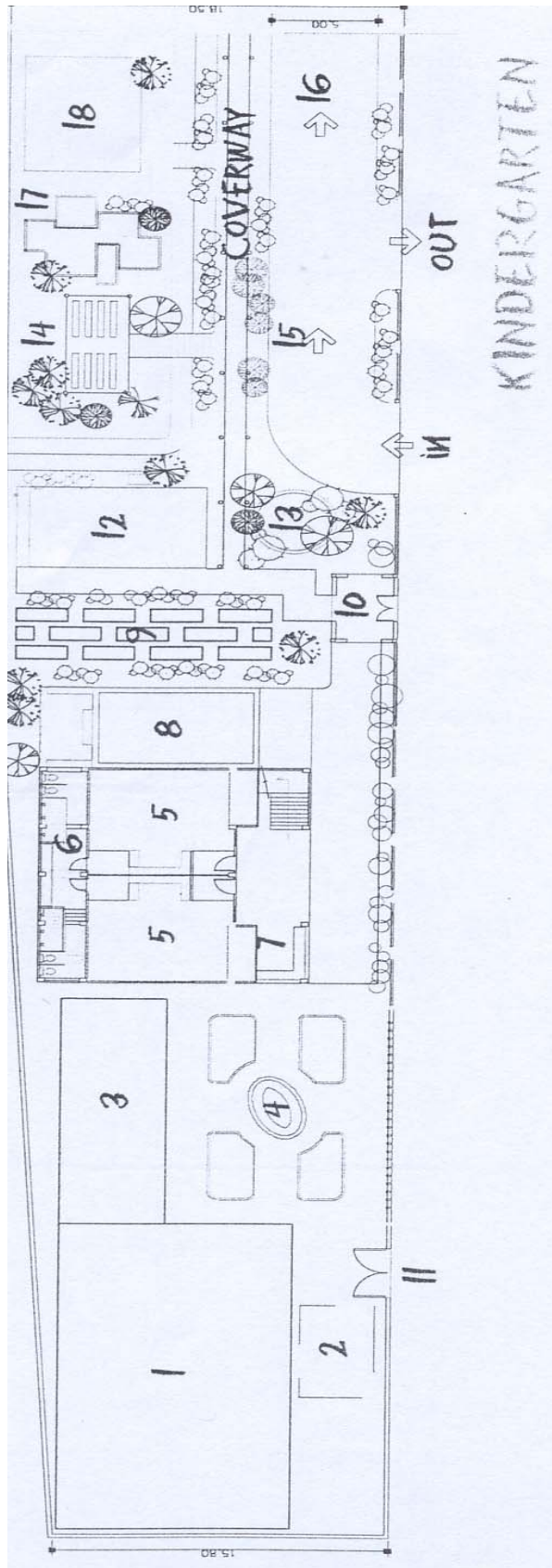
โรงเรียนจะจัดบรรยากาศภายในและภายนอกห้องเรียน ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของเด็กนักเรียน โดยสภาพภายนอกจะเพิ่มธรรมชาติเข้ามาในชีวิต มีสนามหญ้าโล่งเพื่อสะดวกต่อการทำกิจกรรมกลางแจ้ง มีสนามเด็กเล่นที่มีพื้นที่กว้างพอให้เด็กที่วิ่งเล่นได้อย่างปลอดภัย สนามเด็กเล่นของโรงเรียนเป็นสนามหญ้าเพื่อให้สีเขียวของหญ้าสร้างความสดชื่น และลดอันตรายจากการเล่นของเด็กบนพื้นคอนกรีต จัดวางเครื่องเล่นให้มีระยะห่างที่เหมาะสมเพื่อความปลอดภัยในการเล่นเครื่องเล่น นอกจากนี้ยังมีการปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ที่ให้ความร่มรื่น สีเขียวของหญ้าและต้นไม้ยังทำให้เกิดความสดชื่น สงบ รู้สึกถึงการเจริญเติบโต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- แทรกต้นไม้ไปบริเวณทางเดิน เพื่อเป็นฉากกั้นที่แยกระหว่างโรงเรียนกับถนนภายนอกที่เป็นชุมชนพักอาศัย ซึ่งเป็นมุมมองที่ไม่ดี เพื่อให้เด็กมีสมาธิมากขึ้น และเป็นการป้องกันเด็กจากความจอแจที่ไม่ถึงประสงค์ ซึ่งจะดึงความสนใจในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของเด็ก
- บริเวณโรงอาหาร ทำการสร้างแปลงดอกไม้ และปลูกต้นไม้ แทนที่สนามเด็กเล่น เพื่อให้เด็กสามารถวิ่ง เล่น ซ่อน แอบ ค้น หา กันได้ และสร้างบรรยากาศที่ร่มรื่นแทนสนามเด็กเล่นที่จะดึงดูดความสนใจขณะที่เด็กกินอาหาร
- ทางเข้าโรงเรียน แยกทางเดินเท้ากับทางเดินรถออกจากกัน เพื่อแยกบริเวณทางเข้าให้เป็นสัดส่วนและป้องกันเด็กไม่ให้เกิดอันตรายจากรถที่เข้ามารับ-ส่งเด็กนักเรียน โดยมีลานเล่นแทรกอยู่เพื่อสร้างความสนใจในการเข้าเรียนให้เด็ก ๆ
- สร้างศาลาพักบริเวณสนามเด็กเล่น โดยที่มี coverway เชื่อมต่อระหว่างอาคารเรียนกับศาลาพักซึ่งจะใช้เป็นจุดรับ-ส่งเด็กของผู้ปกครอง โดยรอบศาลาจะมีสนามเด็กเล่นล้อมรอบ และมีจุด reception ที่คอยต้อนรับแขกและเด็ก
- นอกจากนี้ บริเวณสนามเด็กเล่นจัดให้มีบ่อน้ำซึ่งแยกเป็นหลายอัน เพื่อเป็นส่วนให้เด็กเล่น รวมถึงมีบ่อน้ำตื้น ๆ แทรกไปด้วย

บรรยากาศของตัวอาคารซึ่งสำคัญมากที่จะทำให้เด็กมีความสุขในการมาเรียน โรงเรียนจะจัดห้องเรียนให้เปิดโล่ง ห้องเรียนมีการใช้วัสดุที่ดูเป็นบ้าน สื่อถึงความอบอุ่น ภายในห้องตกแต่งด้วยวัสดุที่มีโทนสีของธรรมชาติ เช่นสีน้ำตาลอ่อนของเนื้อไม้ สีเขียวของใบไม้ สีเหลืองอ่อนของดอกไม้ ซึ่งโทนสีดังกล่าวจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่ ผ่อนคลาย สว่าง ร่าเริง ร่มเย็น อีกทั้งยังมีมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนที่จัดไว้ในลักษณะคล้ายกับบ้านหลังหนึ่ง เช่น มุมหนังสือ มุมแต่งตัว เพื่อให้เด็กนักเรียนรู้สึกอบอุ่น และคุ้นเคยคล้ายกับอยู่บ้าน โดยการจัดวางมุมแต่ละมุมในห้องเรียนจะคำนึงถึงความเหมาะสมในการทำกิจกรรมของเด็ก

โดยขั้นตอนในการดำเนินการปรับเปลี่ยนเป็นดังนี้

1. จัดสถาปนิกเพื่อออกแบบการจัดวางพื้นที่ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนที่โรงเรียนเลือกใช้ รวมถึงสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้รู้สึกอบอุ่นเหมือนบ้าน และเชื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้
2. ดำเนินการก่อสร้าง เพื่อให้เป็นไปตามแนวความคิดที่โรงเรียนได้วางไว้

แผนผังการจัดวางสถานที่

1. ส่วนบริหาร คงไว้ในอาคารเดิม อาจมีการปรับปรุงบรรยากาศภายในใหม่ เพื่อให้ผู้ที่แวะเข้ามารู้สึกอบอุ่นเป็นกันเอง
2. ส่วนนั่งพักคอย เป็นจุดที่ส่วนบริหารให้ต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมชม ให้ได้สัมผัสบรรยากาศโรงเรียนที่ร่มรื่น
3. ส่วนโรงอาหาร อาจมีการเปลี่ยนแปลงเฟอร์นิเจอร์ภายในภายหลัง ให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กมากขึ้น และจัดทำบรรยากาศโดยรวมให้ดีขึ้น
4. น้ำพุ และแปลงดอกไม้ ตรงกลางเป็นน้ำพุ เพื่อสร้างความรื่นรมย์ให้เด็กรับประทานอาหารเช้า มีลานที่เด็กสามารถวิ่งเล่นได้ ให้เด็กได้อยู่ใกล้ธรรมชาติและสอนให้ดูแลธรรมชาติด้วย
5. ห้องเรียน
6. ห้องน้ำ
7. ส่วนนั่งเล่น
8. ลานของเล่นสร้างเสริมพัฒนาการ เป็นพื้นที่ส่วนเล่นเพิ่มเติมจากในห้องเรียน เด็กจะได้เล่นของเล่นเสริมทักษะ เช่น ตัวต่อ Lego เป็นต้น บนพื้นเบาๆ ที่มีสัมผัสที่อ่อนนุ่มและเสริมสร้างการทรงตัวที่ดีของเด็ก
9. แปลงเกษตรขนาด 2.4 x 0.75 เมตร เป็นส่วนที่เด็กจะได้ทำการเรียนรู้การปลูกต้นไม้ ผัก หรือดอกไม้ เด็กจะได้รักธรรมชาติ โดยแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ให้ช่วยกันดูแล อาจละเลาะเด็กทุกระดับชั้นเพื่อให้เด็กโตได้ฝึกความเป็นผู้นำ
10. ซุ้มทางเข้า
11. ทางเข้าโรง เป็นทางเข้าของครู และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนเพื่อให้เข้าถึงส่วนบริหารได้ง่าย
12. ลานเครื่องเล่น เป็นลานโล่งเพื่อจัดวางเครื่องเล่นจำพวกไม้กระดาน ราวโนนตัว สำหรับชิงช้าจะแทรกตัวอยู่รอบๆ ลาน
13. ลานนั่งเล่น เป็นลานวงกลมให้เด็กได้นั่งเล่น หรือมีไว้ให้ครูได้สอนเด็กเรื่องธรรมชาติ อยู่ใต้ต้นไม้ ให้เด็กได้เข้าถึงธรรมชาติ
14. ศาลาเป็นศาลาพักคอยเป็นจุดรับส่งเด็ก ผู้ที่นั่งรอจะสามารถมองเห็นบรรยากาศทั่วทั้งโรงเรียนได้โดยรอบ
15. จุดเทียบรถ เป็นจุดจอดรถรับส่งเด็ก จะเห็นสนามเด็กเล่นและบรรยากาศที่สนุกสนานภายในโรงเรียน การเดินรถภายในใช้ระบบเดินรถทางเดียว กว้าง 5 เมตร เข้าออกคนละทาง
16. ทางเข้าสู่ที่จอดรถโรงเรียน เป็นส่วนโรงรถที่แบ่งแยกออกจากส่วนโรงเรียนอย่างชัดเจน
17. บ่อทราย เป็นส่วนเล่นแบบหนึ่งที่จำเป็นสำหรับเด็ก ออกแบบให้พื้นที่บ่อสามารถแบ่งกลุ่มการใช้ได้ อย่างเป็นสัดส่วนตามกิจกรรม มีบ่อน้ำตื้นๆ แทรกอยู่ด้วย
18. สนามวิ่งเล่น เป็นลานคอนกรีตโล่งให้เด็กวิ่งเล่น หรือจัดแข่งกีฬา

☆ ส่วนศาลา บ่อทราย สนามวิ่งเล่น มีการยกพื้นที่ให้สูงขึ้นเป็นเนิน เพื่อแบ่งแยกออกจากถนนภายในโครงการอย่างชัดเจน และช่วยทำให้สวนดูเป็นธรรมชาติ ให้เด็กกับพื้นที่ที่มีความชันกับชั้นบันไดที่เด็กชอบ

งานบุคคล

1. การสรรหาบุคลากร

1.1 ที่ปรึกษาทางวิชาการ

จ้างที่ปรึกษาเพื่อให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ เช่น ด้านทฤษฎีการศึกษาในรูปแบบ Child Center ด้านการบริหารงานต่างๆ เป็นต้น

1.2 ครูประจำชั้น

เนื่องจากครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการให้บริการทางการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการคัดเลือกสรรหาครูอย่างมาก โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ คือ ต้องเป็นผู้จบการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาตรี มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเหมาะสม มีความอดทน รักเด็ก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาในการดูแลเด็ก และมีความเข้าใจ หรือพร้อมที่จะยอมรับรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน

โรงเรียนจะเปลี่ยนการจัดวางตำแหน่งครู โดยจะจ้างครูเพิ่มอย่างน้อย 2 คน เพื่อให้รับหน้าที่แทนพี่เลี้ยงที่มีอยู่เดิม 2 คน ทั้งนี้ เพื่อดำเนินตามนโยบายการใช้ครูประจำชั้น 2 คนแทนพี่เลี้ยง สำหรับพี่เลี้ยงเดิมนั้น ทางโรงเรียนจะมีทางเลือก 2 ทางคือ

- เปลี่ยนให้ช่วยงานด้านอื่นในโรงเรียนตามความถนัด เช่น งานธุรการ เป็นต้น และสนับสนุนให้เรียนต่อเพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษาหากตัวบุคคลนั้นมีความสนใจ ซึ่งจะช่วยรองรับโอกาสที่ทางโรงเรียนจะมีนักเรียนจะมีนักเรียนเพิ่มขึ้นในอนาคต โรงเรียนจะมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติพร้อม ในขณะเดียวกัน บุคลากรดังกล่าวก็จะรู้สึกผูกพันกับโรงเรียนเพิ่มขึ้นด้วย
- หากบุคลากรดังกล่าวสมัครใจที่จะลาออก ทางโรงเรียนจะพิจารณาผลตอบแทนให้ในระดับที่เหมาะสม

2. ผู้บริหารกำหนด Job Description ของบุคลากรทุกตำแหน่ง และสื่อสารให้ให้บุคลากรทุกคนเข้าใจ เพื่อให้ทุกคนได้รับทราบถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน

3. การอบรมและพัฒนาบุคลากร

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารงานบุคคล เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์กับการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

3.2 ส่งครูไปอบรมและดูงานด้านการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)

จากการสัมภาษณ์โดยเก็บข้อมูลจากครูและพี่เลี้ยงของโรงเรียน พบว่า ครูบางคนยอมรับว่ายังขาดความเชี่ยวชาญ และความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบ Child Center และลักษณะ Project Approach ที่โรงเรียนนำมาใช้ ซึ่งทำให้ในบางครั้งก่อให้เกิดการต่อต้านและ

ไม่ยอมรับ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีแผนที่จะส่งครูไปอบรมในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center ที่จัดโดยองค์กรของภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) บริษัทในเครือแปลน เป็นต้นนอกจากนี้ จะจัดส่งครูไปดูงาน ที่โรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น โรงเรียนวรรณสว่างจิต โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว โรงเรียนรุ่งอรุณ ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความเชี่ยวชาญและสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) มาประยุกต์ใช้ในการสอนได้ด้วยความเข้าใจมากขึ้น

3.3 ส่งครูไปอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน

โรงเรียนมีนโยบายในการส่งเสริมให้ครูได้ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ โดยสนับสนุนให้ครูได้ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ โดยสนับสนุนให้ครูไปอบรมตามหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น อบรมในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน (Working Together) ทั้งนี้เนื่องจากการที่จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างครูในแต่ละระดับชั้น โดยเฉพาะครูที่ประจำชั้นอยู่ในห้องเดียวกันจะต้องมีความสามารถในการบริหารการเรียนการสอนร่วมกัน เพื่อให้ครูได้ร่วมมือกันนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในแต่ละวัน ในอันที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

สำหรับบุคลากรในหน้าที่อื่นๆ เช่น แม่บ้าน คนขับรถ หรือ อธิการ นั้น ทางโรงเรียนจะสื่อให้ผู้มีหน้าที่ในแต่ละงานได้รับรู้และความเข้าใจในหน้าที่และบทบาทของตนเอง ซึ่งมีผลกระทบกับภาพรวมของโรงเรียน เช่น ด้านมารยาท , การพูดจา, การแสดงออกกับเด็ก และผู้ปกครอง เป็นต้น

3.4 ส่งครูไปอบรมเรื่องจิตวิทยาเด็ก

คุณสมบัติของครูอนุบาลที่ดีข้อหนึ่ง คือการเข้าใจถึงพัฒนาการ และจิตวิทยาเด็ก เพื่อดูแลและสนับสนุนให้เด็กได้มีพัฒนาการอย่างสมวัย ซึ่งโรงเรียนได้เล็งเห็นถึงคุณสมบัติดังกล่าว จึงมีโครงการที่จะส่งครูอบรมเรื่องจิตวิทยาเด็ก และแนวคิดด้าน IQ EQ และ AQ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการดูแลและจัดการเรียนการสอนในแต่ละวัน รวมถึงเป็นการสร้างจุดเด่นให้กับโรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง

4. การจ่ายค่าตอบแทน และการจ้างบุคลากร

4.1 โรงเรียนจ่ายค่าตอบแทนในลักษณะเงินเดือนให้กับบุคลากรต่างๆ ของโรงเรียนตามความเหมาะสมโดยอิงกับโครงสร้างของบัญชีเงินเดือนใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบกับวุฒิทางการศึกษาและเพื่อให้บุคลากรกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อกิจการของโรงเรียนโรงเรียนมีนโยบายจะจ่ายเงินตอบแทนพิเศษ (โบนัส) ทุกปี โดยพิจารณาตามผลประกอบการของโรงเรียน

- 4.2 มีการให้รางวัลพิเศษแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นทั้งจากการวัดความคิดเห็นของผู้ปกครองและการประเมินของผู้บริหาร ในด้านต่างๆ ได้แก่ วิธีการสอน ความเอาใจใส่ต่อเด็ก พัฒนาการของเด็ก กิริยามารยาทและการพูดจาของครู โดยแบ่งเป็น 3 รางวัล ได้แก่ ครูดีเด่น ครูผู้มีกิริยามารยาทยอดเยี่ยม และบุคลากรนักพัฒนา ซึ่งจะมอบรางวัล ซึ่งจะมอบรางวัลในงานประชุมผู้ปกครอง
- 4.3 ผู้บริหารแสดงการยกย่อง ชมเชยแก่บุคลากรที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน
- 4.4 กำหนดให้ครูและบุคลากรเขียนข้อเสนอแนะอย่างน้อย 4 เรื่องต่อคนต่อปี โดยแต่ละเรื่องที่เสนอมารจะได้รับรางวัลเรื่องละ 20 บาท และหากเรื่องใดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจะได้รับรางวัลเพิ่มอีกเรื่องละ 80 บาท ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวจะมีผลต่อการประเมินผลปฏิบัติงานสิ้นปี ทั้งนี้เนื่องจากต้องการให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

5. บทลงโทษ โรงเรียนมีข้อกำหนดในการลงโทษบุคลากรที่ทำให้กระทำการใดๆ อันก่อให้เกิดผลเสียต่อโรงเรียนซึ่งบุคลากรทุกคนต้องรับทราบโดย

- ครั้งที่ 1 ผู้บริหารจะเรียกบุคคลผู้นั้นมาตักเตือน
- ครั้งที่ 2 โรงเรียนจะออกหนังสือเตือน เพื่อเป็นหลักฐาน
- ครั้งที่ 3 ให้บุคคลผู้นั้นพ้นสภาพจากการเป็นบุคลากรของโรงเรียน

6. การประเมินผล โรงเรียนจะชี้แจงให้บุคลากรทราบถึงหัวข้อที่ใช้พิจารณาในการประเมินผลบุคลากร เพื่อให้ทุกคนได้รับทราบร่วมกัน และจงใจให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลที่ดีที่สุดแก่โรงเรียน

การบริหารงานด้านอื่นๆ

1. ความปลอดภัย

- จัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเพื่อดูแลความปลอดภัยบริเวณโรงเรียน โดยจัดหาจากบริษัทรักษาความปลอดภัย และหากเป็นไปได้ จะคัดย้อมที่รักเด็ก และขอจ้างเป็นประจำ
- จัดวางอุปกรณ์เครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น ตลอดจนตำแหน่งของมุมต่างๆ ในห้องเรียน ให้เหมาะสมไม่เกะกะหรืออยู่ในลักษณะที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ
- จัดให้มีครูคอยดูแลเด็กในขณะที่เด็กทำกิจกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิดคือ
 - จัดให้มีครูประจำรถรับส่งทุกเช้า – เย็น
 - จัดให้มีครูประจำหน้าโรงเรียนเพื่อต้อนรับเด็ก พูดคุยกับเด็กและผู้ปกครอง เพื่อรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กประจำวัน
 - จัดให้มีครูดูแลเด็กขณะที่เด็กวิ่งเล่นหรือเล่นเครื่องเล่นทั้งอยู่ในสนามและในห้องเรียน ในช่วงเวลาเช้า กลางวัน แลเย็นของทุกวัน
 - จัดให้มีครูดูแลเด็กที่ผู้ปกครองยังไม่มารับหลังเลิกเรียน

- จัดให้มีอาสาสมัครประจำบ้านและเครื่องมือในการปฐมพยาบาลขั้นต้น เพื่อช่วยเหลือเด็กหากเกิดเหตุฉุกเฉิน โดยครูทุกคนต้องผ่านการอบรมความรู้ทางด้านการปฐมพยาบาลขั้นต้น ทั้งนี้โรงเรียนจะจัดเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลมาให้ความรู้แก่บุคลากรของโรงเรียน
- จัดให้มีบัตรรับนักเรียน โดยผู้ปกครองจะต้องแสดงบัตรทุกครั้งเมื่อมารับนำเรียน

2. ความสะอาดและสุขลักษณะ

- อาหารสำหรับเด็กนักเรียนจะต้องผ่านการเลือกสรรรายการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ผ่านกระบวนการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะ โดยโรงเรียนจะจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการมาเป็นผู้กำหนดรายการอาหารประจำวัน และแสดงคุณค่าทางโภชนาการที่เด็กจะได้รับ ให้ผู้ปกครองได้รับรู้
- อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ของเด็กและที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น จาน ชาม แก้วน้ำ ต้องผ่านการตรวจสอบความสะอาดทุกขั้นตอน ตลอดจนสถานที่ที่เด็กต้องใช้ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ เครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น ห้องอาหาร จะระบุเวลาทำความสะอาดที่แน่นอน และทำการตรวจสอบตามกำหนดเวลา

3. ความพร้อมของสื่อการเรียนการสอน

- ครูประจำชั้นต้องเตรียมสื่อการสอนตามกรอบการสอนที่ได้ประชุมตกลงกันไว้ล่วงหน้าให้พร้อมสำหรับการสอนในแต่ละวัน โดยครูประจำชั้นทั้ง 2 คน จะมีการประชุมกันหลังเลิกเรียนทุกวัน เพื่อทบทวนการสอน และวางแผนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในแต่ละครั้งให้สัมฤทธิ์ผลและเป็นไปตามเป้าหมายมากที่สุด

4. ด้านพัฒนาการของเด็ก

- ครูจะเป็นผู้ดูแลเด็กและติดตามพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ อย่างใกล้ชิด โดยครูประจำชั้นในแต่ละห้องจะมีการตกลงกันล่วงหน้าเพื่อวางแผนในการดูแลและติดตามพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ยังจัดให้มีสมุดสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพื่อให้ทางบ้านและโรงเรียนได้รับรู้ถึงพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีการสื่อสารกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- จัดประชุมผู้ปกครอง ช่วงกลางเทอม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นมาอยู่แล้วระยะหนึ่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบ้านและโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและครูประจำชั้นได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมมือกันหาทางแก้ไข

กระบวนการบริหาร	งบประมาณ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
หลักสูตรการเรียนการสอน			
1. การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบ Child Center	งบประมาณในการอบรมผู้บริหารครู และการจัดประชุมเพื่อพัฒนาหลักสูตร รวม 32,000บาท	2 เดือน คือ เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม	งานด้านวิชาการ
2. การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน	งบประมาณในการจัดสัมมนาเพื่อพัฒนาหลักสูตร 1,000 บาท/วัน และค่าห้องจัดสัมมนา 1,000 บาท (ในปีแรกรวมอยู่ในข้อ 1 แล้ว)	3 วัน ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี	งานด้านวิชาการ
3. ปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนใหม่	ค่าอาหารว่าง 30 บาทต่อคน	ช่วงก่อนเปิดเทอมเดือนพฤษภาคม	งานกิจการนักเรียน
สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน			
4. การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน	งบประมาณในการออกแบบและปรับปรุงโรงเรียนรวม 500,000 บาท	2 เดือน คือ เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม	งานธุรการ และอาคารสถานที่
งานบุคคล			
5. จ้างที่ปรึกษาทางวิชาการ	ค่าตอบแทนที่ปรึกษา 20,000 บาท/เดือน	ประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงสิงหาคม	งานด้านวิชาการ และบุคลากร
6. สรรหาครูประจำชั้น		ประมาณ 3 เดือน คือ เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเมษายน	งานด้านวิชาการ และบุคลากร
7. ผู้บริหารกำหนด Job Description ของบุคลากรทุกตำแหน่ง		ช่วงเดือนกุมภาพันธ์	ผู้จัดการโรงเรียน
8. ผู้บริหารโรงเรียนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการบริหารงานบุคคล	งบประมาณในการอบรม 5,000 บาท	ประมาณ 2 วัน ในเดือนกุมภาพันธ์	งานด้านบุคลากร
9. ส่งครูไปอบรมและดูงานด้านการเรียนการสอนแบบ Child center	ตามข้อ 1	ภายในระยะเวลา 2 เดือน คือ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม	งานด้านบุคลากร
10 ส่งครูไปอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ	งบประมาณในการอบรม	ช่วงเดือนกันยายนของทุกปี	งานด้านบุคลากร

ภาพ	1,000 บาท/คน		
11. ส่งครูไปอบรมเรื่องจิตวิทยาเด็ก	งบประมาณในการอบรม 1,000 บาท	ช่วงเดือนมีนาคม และเมื่อมีการรับครูใหม่	งานด้านบุคลากร
12. การพิจารณาการจ่ายโบนัส	ตามผลการประกอบการในแต่ละปี	เดือนธันวาคมของทุกปี	งานด้านบุคลากร
13. การให้รางวัลครูผู้มีผลงานดีเด่น	3 รางวัล รางวัลละ 1,000 บาท	ช่วงเดือนกรกฎาคม ในประชุมผู้ปกครอง	งานด้านบุคลากร
14 . กำหนดให้ครูเขียนข้อเสนอแนะ 4 เรื่องต่อคนต่อปี	เรื่องที่ได้รับการลงทะเบียนเรื่องละ 20 บาท หากปฏิบัติได้จริง ได้เพิ่มอีกเรื่องละ 80 บาท	ระยะเวลาช่วงเดือนมกราคม ถึง ธันวาคมของทุกปี	งานด้านบุคลากร
15. การประเมินผลครู		ตลอดทั้งปี	ครูใหญ่
งานด้านบริหารอื่นๆ			
16. จัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	ค่าจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย 5,000 บาทต่อเดือน	เริ่มจัดหาบริษัทรักษาความปลอดภัย เดือนมีนาคม และเริ่มปฏิบัติงานในเดือน พฤษภาคม	งานธุรการและอาคารสถานที่
17. ครูจะได้รับการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1,000 บาท	ช่วงเดือนมิถุนายน	งานกิจการนักเรียน
18. จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการมาเป็นผู้กำหนดรายการอาหารประจำวัน	ค่าตอบแทนโภชนาการ 4,000 บาท	ดำเนินการเสร็จสิ้นภายในเดือนเมษายน	งานกิจการนักเรียน
19. ตรวจสอบความสะอาดของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ		ทุกวัน	งานธุรการ และอาคารสถานที่
20. การเตรียมการสอน		ทุกวันหลังเลิกเรียน	ครูประจำชั้น
21 การติดตามพัฒนาการเด็ก		ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน	ครูประจำชั้น
22. จัดประชุมผู้ปกครอง	งบประมาณสำหรับค่าอาหารว่าง 30 บาทต่อคน	ช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี	งานกิจการนักเรียน

แบบข้อเสนอแนะ

ชื่อ _____ ตำแหน่ง _____

สภาพปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่จะได้รับ

☐ รับลงทะเบียน

☐ สามารถปฏิบัติได้เอง

☐ ไม่รับลงทะเบียน

☐ ไม่สามารถปฏิบัติได้เอง

ผู้ลงทะเบียน

Action Plan สำหรับกระบวนการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นไปตาม Product Center

กระบวนการ	2545											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. เตรียมความพร้อมสำหรับการสอนรูปแบบ Child Center												
2. การพัฒนาปรับปรุงแบบการเรียนการสอน												
3. ปฐมนิเทศเรียนใหม่												
4. การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน												
5. จ้างที่ปรึกษาทางวิชาการ												
6. สรรหาครูประจำชั้น												
7. ผู้บริหารกำหนด Job Description												
8. ผู้บริหารเข้ารับการอบรมเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ และบริหารงานบุคคล												
9. อบรมครูเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน												
10. อบรมครูเรื่องจิตวิทยาเด็ก												
11. การพิจารณาจ่ายโบนัส												
12. การให้รางวัลครูผู้ปฏิบัติงานดีเด่น												
13. ครูเขียนข้อเสนอแนะ												
14. ประเมินผล												
15. จัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย												
16. อบรมครูเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น												
17. จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการ												
18. ตรวจสอบความสะอาดของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ												
19. เตรียมการสอน												
20. ติดตามพัฒนาการเด็ก												
21. จัดประชุมผู้ปกครอง												

แผนการผลิต (Production Plan)

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว เลือกรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านวิธี Project Approach ผสมผสานกับการให้ความรู้ทางวิชาการ โดยครูทุกคนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

ตารางเวลาประจำวัน และรายละเอียดกิจกรรมเป็น ดังนี้

07.00 – 09.00 น.	- ครูเวรเข้าปฏิบัติงาน - เข้าแถว - เคารพธงชาติ/สวดมนต์/ทำสมาธิ - กายบริหารตามจังหวะเพลง
09.00 – 09.30 น.	- กิจกรรมกลุ่มใหญ่
09.30 – 10.00 น.	- ดื่มนม/เข้าห้องน้ำ
10.00 – 11.30 น.	- กิจกรรมกลุ่มย่อย
11.30 – 12.00 น.	- รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 – 14.00 น.	- เปลี่ยนเสื้อผ้า/แปรงฟัน/สวดมนต์/นอนพักผ่อน
14.00 – 14.30 น.	- ตื่นนอน/เก็บที่นอน/แต่งตัว/รับประทานอาหารว่าง
14.30 – 14.50 น.	- ฟังนิทาน
14.50 น.	- เตรียมตัวกลับบ้าน

กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่

1. กิจกรรมกลุ่มใหญ่

- กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ เพื่อฝึกให้เด็กมีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิด แก้ปัญหา ใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น สนทนา ทดลอง สาธิต เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ตลอดจนพาเด็กนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่

2. กิจกรรมกลุ่มย่อย

- กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ มุมวิทยาศาสตร์ มุมหนังสือ เป็นต้น
- กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยการใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น ฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ เป็นต้น

- กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกาย และแสดงออกอย่างอิสระ เช่นการเล่นเครื่องเล่นสนาม
- กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเคลื่อนไหวด้านต่างๆของร่างกายตามจังหวะเพลงหรือคำสั่งที่ทำให้เกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
- เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา การคิดของเด็ก ให้รู้จักสังเกตและคิดหาเหตุผล
- กิจกรรมวิชาการ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความรู้ด้านวิชาการ ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

การเรียนการสอนของโรงเรียนจะแบ่งเป็นระดับอนุบาล 1 – อนุบาล 3 แต่ละระดับชั้นจะแบ่งออกเป็น 2 เทอม สำหรับหน่วยการเรียนรู้ของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของอนุบาล1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 จะเหมือนกัน แต่ละหน่วยจะมีเรื่องแยกย่อยออกไป โดยเรื่องที่แยกย่อยออกไปของแต่ละระดับชั้นจะแตกต่างกัน ขึ้นกับอายุของเด็กเป็นสำคัญ

เด็กอนุบาล 1 นั้น จะเน้นการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย โดยเฉพาะกิจกรรมเสรี คือการเล่นในมุมต่างๆ ตามความสนใจ ส่วนเด็กอนุบาล 2 และ 3 นั้น ทางโรงเรียนจะให้ใช้เวลาในมุมต่างๆ น้อยลง และใช้เวลาทำกิจกรรมที่เสริมทักษะด้านวิชาการ คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์มากขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป โดยจะเน้นการเสริมด้านวิชาการในตอนบ่ายช่วงเวลาหลังอาหารว่าง ซึ่งเนื้อหาวิชาการในชั้นอนุบาล 2-3 จะมีความเข้มข้นมากขึ้นตามระดับชั้น

การประเมินผลการเรียนการสอน

1. การประเมินพัฒนาการของผู้เรียน

การเรียนการสอนในรูปแบบ Project Approach มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจของตน สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นกระบวนการ และเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กแต่ละคน กระบวนการประเมินผลจึงเป็นกระบวนการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้การบันทึกคำพูด และเก็บรวบรวมผลงานเด็ก มุ่งเน้นที่ความต้องการช่วยเหลือ และการประสบผลสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน ไม่ใช่การประเมินผลที่มุ่งให้คะแนนผลการทำงานและจัดลำดับเปรียบเทียบในกลุ่ม

2. การประเมินโครงการ

หลังที่ได้จัดทำโครงการเสร็จสิ้นแล้ว การวัดผลว่าโครงการที่ครูได้ร่วมกับเด็กทำประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการทำกิจกรรมโครงการในครั้งต่อไป คำถามที่ใช้ประเมินโครงการเป็นดังนี้

1. เด็กศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกไปในรายละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิด และแก้ปัญหาของเด็กเองจนพบคำตอบที่ต้องการหรือไม่
2. เรื่องที่ศึกษา เด็กเป็นผู้กำหนดใช้หรือไม่
3. ประเด็นที่ศึกษาหรือปัญหา เกิดจากข้อสงสัยหรือปัญหาของเด็กหรือไม่
4. เด็กมีโอกาสได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษาโดยการสังเกตอย่างใกล้ชิดจากแหล่งความรู้ เบื้องต้นหรือไม่
5. ระยะเวลาการสนทนาวานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็กหรือไม่
6. เด็กได้ประสบทั้งความล้มเหลวและความสำเร็จในการศึกษาตามกระบวนการแก้ปัญหาของเด็กเองหรือไม่
7. ความรู้ใหม่ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและการแก้ปัญหาของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กใช้กำหนด ประเด็นศึกษาขึ้นใหม่ หรือใช้ปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กต้องการหรือไม่
8. เด็กได้นำเสนอกระบวนการศึกษาและผลงานต่อคนอื่นหรือไม่
9. ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือกำหนดกิจกรรมให้เด็กทำ แต่เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาหรือ สัญลักษณ์อื่นๆ เพื่อจัดระบบความคิด และสนับสนุนให้เด็กใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่คิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองใช้หรือไม่

แผนการตลาด (Marketing Plan)

กลุ่มเป้าหมายหลัก

ครอบครัวที่มีระดับรายได้ปานกลางในเขตพื้นที่จตุจักร ที่มีบุตรอยู่ในวัยเข้าเรียนอนุบาล และมีความต้องการให้บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใช้รูปแบบการเรียนการสอนในลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ผสมผสานกับการให้ความรู้ทางวิชาการ การทำกิจกรรมทางการตลาดส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ผู้ตัดสินใจและผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งในที่นี้คือพ่อแม่ของเด็กเอง

เนื่องจากภาวะการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนอนุบาลในเขตจตุจักรมีอัตราการแข่งขันที่สูง เพราะมีโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้กันหลายแห่ง ประกอบกับผู้ปกครองจะตัดสินใจโดยพิจารณาจากหลายปัจจัยเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับบุตรหลาน ดังนั้น การสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ปกครองจึงมีความสำคัญอย่างมาก จากผลการวิจัยพบว่าจากผู้ตอบแบบสอบถาม 100 คนที่อาศัย หรือทำงานอยู่ในพื้นที่เขตจตุจักร มีเพียง 14% ที่เลือกโรงเรียนอนุบาลอนุบาลดวงแก้วเป็นโรงเรียนที่ตนรู้จักใน 5 อันดับแรก และทั้ง 14% เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในรัศมี 500 เมตรจากโรงเรียนอนุบาลอนุบาลดวงแก้ว นั่นหมายความว่าอีก 86% ของคนในพื้นที่ยังไม่รู้จัก หรือ แม้จะรู้จักแต่ยังไม่ได้นึกถึงโรงเรียนเป็น 1 ใน 5 ทางเลือกแรกสำหรับบุตรหลาน ประกอบกับในปัจจุบันโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2544 ในชั้นอนุบาล 1 จำนวน 15 คน อนุบาล

2 จำนวน 19 คน และอนุบาล 3 จำนวน 22 คน ซึ่งเป็นอัตราการเข้าเรียนที่ลดลงทุกๆ ปี อันเกิดจากผลกระทบของการปรับราคาค่าเทอมของโรงเรียนให้สูงขึ้น แต่คุณค่าของโรงเรียนในสายตาของผู้ปกครองนั้นไม่ได้สูงขึ้นตาม ดังนั้นทางโรงเรียนจึงวางแผนกิจกรรมทางการตลาดต่างๆ เพื่อสร้าง Brand Awareness และ Brand Recognition แก่กลุ่มเป้าหมายและใช้การสร้าง Brand Association ที่แสดงให้เห็นถึง ความเอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน รูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่า

เป้าหมายทางการตลาดในปีที่ 1

- เพื่อให้มีนักเรียนชั้นอนุบาล 1 จำนวน 25 คน
- สร้าง Top of Mind ของประชากรเป้าหมายที่อยู่ในเขตจตุจักร ในอันดับแรก ให้เพิ่มขึ้นเป็น 10% จากเดิม 7.6% ภายในปีแรก
- สร้าง Brand Recognition ของประชากรเป้าหมายที่อยู่ในเขตจตุจักร ให้เป็น 30% ภายในปีแรก

Marketing Communication

การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relations)

การทำงานโฆษณาของธุรกิจการศึกษานั้นหากมีมากจนเกินไปอาจจะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีได้ ทางโรงเรียนจึงเน้นไปที่การทำประชาสัมพันธ์เพื่อก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี เพิ่มคุณค่าให้กับชื่อเสียงของโรงเรียน โดยผ่านการสื่อสารทางการตลาดต่างๆ

วัตถุประสงค์

- เพื่อประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนเป็นที่รู้จัก
- เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองเกิดความสนใจอยากรู้จักโรงเรียนมากขึ้น
- เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองในรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน
- เพื่อให้ผู้ปกครองตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วเป็นโรงเรียนสำหรับบุตรหลานของตน

1. แผ่นพับ (Brochure) และปฏิทินตั้งโต๊ะ

จัดทำแผ่นพับจำนวน 5,000 ชุด เพื่อแจกในพื้นที่บ้านพักอาศัยและที่ทำงานซึ่งตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียนในรัศมี 3 กิโลเมตร ซึ่งยังอยู่ภายในเขตจตุจักร 3,000 ชุด และส่วนที่เหลือ 2,000 ชุดนั้นจะนำมาวางในการตามสถานที่ต่างๆ คือ โรงพยาบาล กรมพัฒนาที่ดิน การจัดนิทรรศการนอกสถานที่ ฯลฯ

ส่วนในการแจกปฏิทินนั้นจะแจกจำนวน 1,000 ชุดร่วมกับแผ่นพับ เพื่อที่จะเพิ่มความน่าสนใจของแผ่นพับ และในตัวปฏิทินที่นอกจากที่จะมีการทำเครื่องหมายเน้นวันหยุดตามปกติแล้ว จะมีการเพิ่มวันที่เปิดรับสมัครของโรงเรียน และวันกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนเข้าไปด้วย โดยจะแจกในบริเวณที่ใกล้โรงเรียน

อนุบาลดวงแก้วในรัศมี 1 กิโลเมตร เนื่องจากเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่อยู่ใกล้บริเวณโรงเรียนมาก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วสูงขึ้น

แผ่นพับพิมพ์ 4 สี มีภาพประกอบ ซึ่งจะบรรยายละเอียดดังต่อไปนี้

- ที่ตั้งของโรงเรียนที่ชัดเจน พร้อมประวัติ, วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งโรงเรียน และปรัชญาของโรงเรียนโดยย่อ โดยมีภาพของโรงเรียนประกอบ
- รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน และบริการต่างๆ ที่โรงเรียนมี และในด้านครูผู้สอน ใช้ครูที่จบการศึกษาอย่างน้อยที่ระดับปริญญาตรี และแต่ละห้องจะใช้ครูอย่างต่ำ 2 คน ต่อจำนวนเด็ก 25 คน
- มีภาพกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ของนักเรียนประกอบข้อความอธิบายสั้น ๆ เพื่อให้เห็นภาพลักษณะการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม และเพิ่มเติมข้อความที่แสดงถึงความสำเร็จที่ผ่านมาของโรงเรียน เช่น นักเรียนของโรงเรียนสอบเข้าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง หรือชนะการประกวดมารยาท เป็นต้น
- ข้อความต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นได้ว่าบุตรหลานจะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง รวมทั้งสุขอนามัยในด้านต่างๆ และเด็กอยู่ในความปลอดภัย มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างสมวัย และมีความสุข
- ชิ้นส่วนของแผ่นพับสามารถนำมาแสดงเพื่อเข้าฟังการสัมมนาที่ทางโรงเรียนจะจัดขึ้น พร้อมรับของที่ระลึกได้

หน้าแรกของแผ่นพับจะใช้รูปเด็กที่กำลังยิ้ม และล้อมรอบไปด้วยสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการพัฒนาในด้านวิชาการ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านสังคม เพื่อจะสร้างความตระหนักถึงความต้องการ (Tension) ให้เกิดขึ้นกับความนึกคิดของผู้ปกครอง จะใช้การยกปัญหาที่เกิดขึ้น (Problem Recognition) ในรูปของการยกปัญหาในด้านบวก (Positive Approach)

2. ป้ายโฆษณา

ติดตั้งป้ายโฆษณาขนาด 2x3 เมตร ที่ปากทางเข้าซอยของโรงเรียนบนถนนพหลโยธิน ซึ่งเป็นบริเวณที่มีรถยนต์และประชากรผ่านไปมาอย่างหนาแน่น อีกทั้งยังใกล้เคียงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายด้วย คือ กรมพัฒนาที่ดิน โรงพยาบาลเมโย ห้างสรรพสินค้า Food Lion และคนในพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้าง Brand Awareness และ Brand Recognition ซึ่งจะทำให้การติดตั้งก่อนเปิดเรียนประมาณ 5 เดือน คือตั้งแต่เดือน มกราคมถึงเดือนพฤษภาคมของทุกๆ ปี จะมีการให้ข้อมูลในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วน คือ ข้อความ การเปิดรับสมัคร ลักษณะของการเรียนการสอนที่เน้นการผสมผสาน เพื่อให้เด็กได้ความรู้พร้อมกับความสนุก (Edutainment) เบอร์โทรศัพทิตติดต่อกัน และแนะนำให้มีการเข้ามาเยี่ยมชมโรงเรียนเพื่อดูสถานที่และ

ลักษณะการเรียนการสอนจริงก่อน และยังมีการทดลองเรียน 1 ครั้ง โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการให้ประสบการณ์จริงแก่เด็ก อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองอีกด้วย

3. Event Marketing

- จัดงานเปิดตัวโรงเรียน หลังจากการปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเดิม เข้าได้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน ในขณะเดียวกัน เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายใหม่ได้รู้จัก และเห็นสภาพจริงของโรงเรียนด้วย เพื่อจะดึงดูดให้บุคคลภายนอกเข้ามาชมโรงเรียน ในงานเปิดตัวโรงเรียนจะมีการจัดสัมมนา โดยกำหนดหัวข้อที่น่าสนใจคือ “เลี้ยงลูกให้เก่ง-ดี-มีสุข ยุคดอทคอม”, “คุณพ่อคุณแม่ที่รักลูกให้ลูกเรียนอย่างไร” โดยจะเชิญวิทยากรที่มีชื่อเสียงจำนวน 2 ท่าน เพื่อให้เกิดความน่าสนใจที่จะเข้าฟัง ซึ่ง ทั้ง 2 ท่านจะมีบุคลิกที่แตกต่างกันคือ ท่านหนึ่งจะเป็นคนที่สนุกสนาน สดใส คืออาจารย์จุฑาพล ชมพูนิช หรือ ดร.สุขุม นวลสกุล และอีกท่าน จะมาในแนวทางความรู้ แต่ไม่เครียดมากนัก คือ ดร.วัฒนา มัคคสมัน (ผู้อำนวยการสอนแบบ Project Approach จากโรงเรียนวรณสวางจิต ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบ) เพื่อให้เข้ากับแนวความคิดของโรงเรียนที่ต้องการจะสื่อสารว่าโรงเรียนใช้การสอนแบบผสมผสาน จำนวนผู้เข้าฟังมีประมาณ 100 ท่าน ที่ส่วนหนึ่งมาจากคำแนะนำของผู้ปกครองของเด็กเดิม โดยผู้ปกครองเด็กเดิมจะได้ของรางวัลเป็นแผ่นกันแดดสุญญากาศจากทางโรงเรียน หากสามารถชักชวนเพื่อนที่ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของทางโรงเรียนมาได้ (Friend get Friend Promotion) รวมทั้งบุคคลภายนอกที่สนใจเข้าร่วม โดยการนำขึ้นส่วนที่อยู่ในแผ่นพับมาแสดง และสามารถที่จะนำบุตรหลานมาได้ สถานที่จัดจะใช้สถานที่ของทางโรงเรียนเอง พร้อมทั้งในงานจะมีการจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ ใช้เวลาประมาณ 5-6 ชั่วโมง มีแนวทางดังนี้

1. กิจกรรมที่สร้างสรรค์และบรรยากาศภายในงานเป็นบรรยากาศที่เสริมสร้างความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตลอดจนเกมการแข่งขันต่างๆ ที่จัดขึ้นสำหรับเด็ก ขณะที่ผู้ปกครองอยู่ในงานสัมมนา โดยจะจ้างบริษัทที่รับจัดงานสัมมนาโดยเฉพาะ
2. ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพและตรวจสุขภาพเด็ก โดยผู้เชี่ยวชาญจากสถานีนอนามัยของกระทรวงสาธารณสุข
3. จัดงานปฐมนิเทศผู้ปกครองใหม่ เป็นการแนะนำโรงเรียนอย่างเป็นทางการ ทำให้ผู้ปกครองทราบถึงเป้าหมายการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน และบรรยากาศของโรงเรียน ห้องเรียน กิจกรรมของโรงเรียน ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการความร่วมมือจากผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจที่สอดคล้องกับทางโรงเรียน และในขณะเดียวกัน โรงเรียน

เรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แจ้งถึงความคาดหวังที่ผู้ปกครองมี เพื่อทางโรงเรียนจะตอบสนองได้ตรงกัน และเชิญผู้ปกครองที่เคยส่งบุตรของตนเข้ามาศึกษาที่โรงเรียนเป็นแขกรับเชิญพิเศษ (Cognitive Learning : Vicarious or Modeling) เพื่อสร้างความมั่นใจและประทับใจในแนวทางการสอนของโรงเรียน และนำไปบอกต่อกับกลุ่มเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่พักอาศัย ที่ทำงาน และสามารถเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนต่อไป การปฐมนิเทศจะมีการแจกเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวโรงเรียนและเอกสารที่ได้จากสำนัก

4. งานปฏิรูปการ ศึกษาของรัฐบาลที่สนับสนุน และของที่ระลึกคือแผ่นกันแดดสุญญากาศ ที่สื่อสารออกมาในรูปของความสุขของเด็ก ในการที่ได้เรียนกับโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว
5. จัดงานกิจกรรมตามวันสำคัญ ได้แก่ วันแม่ วันพ่อ และวันปีใหม่ โดยจะเชิญผู้ปกครองเด็กเข้าร่วมงานเป็นการภายใน โดยภายในงานจะมีการแสดงความสามารถของเด็กนักเรียนในแต่ละชั้น ชุมนุมการเล่นที่ต้องเล่นร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ปกครอง งานดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อที่จะให้เกิดความประทับใจ เพิ่มการติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างทางโรงเรียนและผู้ปกครอง และให้เด็กมีเวทีที่จะแสดงความสามารถของตนเองในที่สาธารณะด้วย
6. การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน โดยผ่านกิจกรรมในวันเด็ก การจัดงานดังกล่าวจะเป็นการจัดงานร่วมกันระหว่างทางโรงเรียน ภาครัฐและภาคเอกชน เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบชุมชน โรงพยาบาล ตลอดจนห้างร้านต่างๆ ในบริเวณโดยรอบโรงเรียน ภายในงานจะมีการตรวจสุขภาพฟันฟรีสำหรับเด็ก การจัดชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก โดยโรงเรียนอาจจะร่วมสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วน หรือสนับสนุนด้านสถานที่
7. เปิดเยี่ยมชมโรงเรียน และสามารถนำบุตรหลานมาทดลองเรียนได้ 1 ครั้ง
เปิดให้ผู้ปกครองและผู้สนใจ ที่รู้จักโรงเรียนผ่านสื่อต่างๆ เข้าชมโรงเรียนได้ตลอดเวลาโดยจัดครูไว้คอยต้อนรับและให้คำแนะนำ รับรู้ถึงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่สดชื่น ร่มเย็น และอบอุ่น มีการแจกหนังสือแนะนำโรงเรียน เพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับโรงเรียน โรงเรียนจะจัดทำสมุดภาพที่บันทึกภาพขั้นตอนการเรียนการสอนในแต่ละช่วงเวลาของเด็กนักเรียนตั้งแต่เช้า จนถึงเลิกเรียนในแต่ละวัน หรือกิจกรรมพิเศษ เช่น การปฐมนิเทศ การแสดงความสามารถของเด็กในวันสำคัญต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัด เพื่อเป็นการแนะนำและประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้เป็นที่รู้จัก ให้ผู้ปกครองเกิดความประทับใจ และบอกต่อกลุ่มเพื่อนที่ทำงานหรือที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง

ส่วนในด้านการทดลองเรียนนั้น เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์จริงให้แก่เด็กและผู้ปกครอง (Experimental) เพื่อให้เกิดความประทับใจและรู้สึกลอยลางที่จะเรียน (Direction) โรงเรียนจะจัดให้เด็ก

ได้ทดลองเรียนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย จะแจ้งวันที่มีการทดลองเรียนผ่านทางแผ่นพับ ป้ายโฆษณา ปฏิทิน
พับตั้งโต๊ะและ Direct Mail ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เดือนกรกฎาคม และเดือน
พฤศจิกายน โดยจะจัดให้เด็กเข้าทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับการทดลองเรียนในระยะสั้น เน้นความสนุก
สนานจากการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความสุขกับการเล่น เรียนรู้ และนำมาเล่าให้ผู้ปกครองฟัง
เป็นการจูง (Motivation) ผู้ปกครองผ่านตัวเด็ก สำหรับผู้ปกครองที่นำมาเด็กเข้ามาก็คจะมีครูไว้คอย
ต้อนรับ และแนะนำให้ข้อมูลในอีกส่วนหนึ่งซึ่งแยกกับตัวเด็ก

8. การจัดทำตามรายการฉีดวัคซีนของเด็กแรกเกิดจนถึง 6 ปี

จัดทำให้แก่ทางโรงพยาบาลที่ใกล้โรงเรียน เช่น โรงพยาบาลเมโย หรือ โรงพยาบาลวิภาวดี
โดยมีการลงชื่อของโรงเรียน สัญลักษณ์ และข้อความที่ต้องการสื่อสารในตารางนั้น นอกจากนั้น ทาง
โรงเรียนยังจะต้องสร้างความร่วมมือในระยะยาวให้เกิดขึ้นกับทางโรงพยาบาลโดยการทำสัญญา
ประกันการรักษาหากเกิดอุบัติเหตุกับเด็ก การช่วยประชาสัมพันธ์ชื่อของโรงพยาบาลในเอกสารของ
ทางโรงเรียน โดยขอให้ทางโรงพยาบาลสนับสนุนทางด้านบทความที่เกี่ยวกับการดูแลเด็กเล็ก จะจัด
พิมพ์ตารางฉีดวัคซีนจำนวน 2,000 ชุด ทุก ๆ 2 ปี และแจกในปีแรกเป็นจำนวน 1,000 ชุด และอีก
1,000 ชุดในปีต่อไปซึ่งสอดคล้องกับอัตราการเกิดของเด็กในเขตจตุจักร

9. School Van

ในส่วนของรถโรงเรียนจะมีการตกแต่งรถที่ใช้รับส่งนักเรียนให้มีเอกลักษณ์ที่เฉพาะ รูปภาพที่จะ
ใช้ติดบนตัวรถจะเป็นรูปที่สร้างแรงจูงใจในทางด้านบวก (Motivation : Positive Approach) เช่น รูป
เด็กที่ยิ้มหวานซึ่งบ่งบอกถึงความสุขเมื่อได้มาเรียนในโรงเรียนนี้ และมองเห็นแล้วสามารถที่จะนึกถึง
โรงเรียนได้ทันที รวมทั้งเบอร์โทรศัพท์ที่มองเห็นอย่างเด่นชัด รวมถึงพนักงานขับรถที่จะต้องแต่งกายให้
เหมาะสมและเข้ากับแนวทางของโรงเรียน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เมื่อรถรับส่งขับเข้าไป
ในพื้นที่ต่าง ๆ จะเป็นการสร้าง Brand Recognition อีกทางหนึ่ง

10. การ์ดอวยพรวันเกิด (Post Card)

การจัดทำการ์ดอวยพรวันเกิด โดยจัดพิมพ์เป็นจำนวน 300 ชุด ทุก ๆ 2 ปี ภายในการ์ดอวยพร
วันเกิดนอกจากจะมีข้อความอวยพรวันเกิดแล้ว จะมีการพิมพ์ชื่อ รูปที่ต้องการสื่อสาร สัญลักษณ์ของ
โรงเรียน และข้อความว่า “คิดถึงทุกปี” โดยจะจัดส่งให้กับเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว ตั้ง
แต่ระดับชั้นอนุบาล 1-3 และเด็กที่จบการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้วติดต่อกัน 3 ปี เพื่อให้ผู้ปกครอง
และเด็กเกิดความรู้สึกประทับใจ ระลึกถึงโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว และบอกต่อแก่คนทั่วไป

11. โปรแกรมฐานข้อมูล (Database)

จัดทำขึ้นเพื่อที่จะเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของตัวเด็กที่เรียนอยู่และผู้ปกครองของเด็กนั้น ๆ ตลอดจน
ข้อมูลของลูกค้าเป้าหมายที่ได้จากกิจกรรมทางการตลาดและเก็บข้อมูลจากสมุดเยี่ยมชมคือ การจัด
สัมมนา การจัดงาน นิทรรศการ จากการตอบรับจากแผ่นพับ การติดต่อทางโทรศัพท์ การเยี่ยมชมและ

ทดลองเรียน จากโรงพยาบาลที่มีการเก็บรายละเอียดต่าง ๆ เช่น วันที่เด็กเกิด ชื่อของเด็ก ที่อยู่ ชื่อผู้ปกครอง เป็นต้น ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะนำมาใช้ในการจัดทำ Direct Mail หรือ จัดทำ Post Card อวยพรวันเกิดของเด็กได้ ช่วงเวลาในการจัดทำฐานข้อมูลและเก็บข้อมูลเบื้องต้นจะอยู่ในช่วงเดือนมกราคมถึงมิถุนายน

Sales Promotion

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง และจูงใจให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานมาสมัครเรียน ทางโรงเรียนจึงได้เสนอทางเลือกในการชำระเงินให้ผู้ปกครอง 2 ทางเลือก และจะดำเนินงานเหมือนกันทุกปี ได้แก่

1. ผ่อนชำระค่าเทอมเป็นงวด ๆ โดยแบ่งชำระเป็นเทอมละ 3 งวด
2. ให้ส่วนลด 5% ในกรณีที่ผู้ปกครองชำระค่าเทอมเป็นเงินสด

เป้าหมายทางการตลาดในปีที่ 2

- เพื่อให้มีนักเรียนอนุบาล 1 จำนวน 35 คน
- สร้าง Top of Mind ของประชากรเป้าหมายที่อยู่ในเขตจตุจักร ในอันดับแรก เป็น 13%
- สร้าง Brand Recognition ของประชากรเป้าหมายที่อยู่ในเขตจตุจักร เป็น 40%

Marketing Communication

การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relations)

1. แผ่นพับ (Brochure)

ในการส่งแผ่นพับให้ถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยใช้วิธีการ Direct Mail ไปในเขตพื้นที่จตุจักร เขตพื้นที่ใกล้เคียงที่อยู่ภายในรัศมี 5 กิโลเมตร และกลุ่มลูกค้าที่ยังไม่ตัดสินใจนำบุตรหลานเข้าเรียน ซึ่งรายชื่อที่จะทำการจัดส่งนั้น จะดำเนินการตรวจสอบจากการตอบรับที่เก็บไว้ในฐานข้อมูลในปีแรก และทำการส่งแผ่นพับซ้ำในปีนี้เป็นจำนวน 3,000 ชุดไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในวงกว้างมากขึ้น

2. ป้ายโฆษณา

การจัดตั้งและระยะเวลาที่เริ่มทำการติดตั้งนั้น จะเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมของทุกปีเช่นเดิม จะเป็นระยะเวลาประมาณ 5 เดือนก่อนเปิดเทอม เนื้อหาที่ต้องการสื่อสารนั้น จะออกมาในแนวของการให้ความรู้ รายละเอียดของหลักสูตรการศึกษา แนวการเรียนการสอนที่เน้นการผสมผสาน เน้นการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และความรู้ควบคู่กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความสุขในการเรียนรู้ โดยจัดทำป้ายนำมาติดบริเวณหน้าทางเข้าโรงเรียนที่ติดถนนใหญ่

3. Event Marketing

- การจัดงานสัมมนา

จะจัดสัมมนาในหัวข้อเรื่อง “IQ EQ AQ 3Q เพื่อความสำเร็จของลูกค้า” ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคมโดยร่วมมือกับแผนกเด็กเล็กของโรงพยาบาล เชิญแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในด้านเด็กมาเป็นวิทยากรหรือวิทยากรจากสถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพสมองครีเอทีฟเบรน ในงานจะจัดอาหารเพื่อเลี้ยงผู้ปกครองที่จะเข้าฟังการสัมมนา และจัดกิจกรรมการละเล่นต่าง ๆ ตลอดจนของรางวัลที่จะให้แก่ผู้ที่มาในงานและผู้ที่ชนะการแข่งขันพิเศษที่จัดขึ้นเพื่อความสนุกสนาน โดยเน้นการเล่นที่จะต้องทำร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

4. งานนิทรรศการ

จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียนที่บริเวณพิพิธภัณฑ์เด็ก จัดประกวดวาดภาพระบายสีซึ่งรางวัลและให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะการสอนในลักษณะ Project Approach โดยจะจัดในวันเดียวกับที่นำเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเป็นการสร้างความสนใจ (Impact) กับประชาชนที่เข้ามาในงาน จะจัดงานช่วงต้นเดือนเมษายน เวลาวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยในงานนิทรรศการจะประกอบไปด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

- จัดแสดงผลงานของนักเรียน เช่น ผลงานศิลปะที่ได้รับรางวัล หรือ งานโครงการที่น่าสนใจ
- ที่ตั้งของโรงเรียนที่ชัดเจน พร้อมประวัติ, วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งโรงเรียน และปรัชญาของโรงเรียนโดยย่อ โดยมีรูปถ่ายของโรงเรียนประกอบ
- รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน และบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนมี โดยมีภาพกิจกรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ของนักเรียนพร้อมคำอธิบาย เพื่อให้เห็นภาพลักษณะการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม
- ความสำเร็จที่ผ่านมาของโรงเรียน เช่น นักเรียนของโรงเรียนสอบเข้าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง หรือชนะการประกวดมารยาท เป็นต้น
- จุดเด่นต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนมี และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค เช่น ความเอาใจใส่ดูแลเด็ก คุณวุฒิของครู จำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน เป็นต้น

5. จัดงานปฐมนิเทศผู้ปกครอง

เพื่อแนะนำโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบถึงเป้าหมายการศึกษา, หลักสูตรการเรียนการสอน และบรรยากาศของโรงเรียน ห้องเรียน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียน โดยเชิญผู้ปกครองที่เคยส่งบุตรหลานของตนเข้ามาศึกษากับทางโรงเรียนมาเป็นแขกรับเชิญพิเศษ (Cognitive Learning : Give the information by Vicarious or Modeling) ทำให้ผู้ปกครอง

ปัจจุบันเกิดความมั่นใจในแนวทางการสอนของโรงเรียน และนำไปบอกต่อกับกลุ่มเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่พักอาศัย และที่ทำงาน ซึ่งสามารถเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนต่อไป การประชุมพิเศษจะมีการแจกเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียน เอกสารที่เกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาการของเด็ก แจกของที่ระลึกปฏิทินตั้งโต๊ะที่มีภาพสื่อสารออกมาในรูปของความสุขของเด็กที่ได้เรียนรู้จากโรงเรียน

6. เปิดให้เยี่ยมชมโรงเรียน และสามารถนำบุตรหลานมาทดลองเรียนได้ 1 ครั้ง

ยังคงที่จะรักษาแนวทางในการแนะนำในรูปแบบเดิมไว้ และจะมีการปรับวิธีการบ้างจากการสำรวจผลตอบรับที่ได้จากกรอกผลการประเมินที่ได้จากผู้ปกครองในปีก่อน เพื่อที่จะทำให้การแนะนำโรงเรียนและการทดลองเรียนมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยจะจัดอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เดือนกรกฎาคม และเดือนพฤศจิกายน โดยจะมีการนัดหมายวันและเวลาที่แน่นอนที่จะให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานมาทดลองเรียน เพื่อที่จะให้เป็นกลุ่มเด็กที่มีจำนวนมากพอสมควร

7. การจัดทำบัตรตารางบันทึกการฉีดวัคซีน

เกิดจากการร่วมมือกับโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงในการจัดทำบัตรตารางบันทึกการฉีดวัคซีนของเด็ก โดยมีข้อความที่ถ่ายทอดความรู้สึกห่วงใยที่โรงเรียนมีต่อเด็ก ชื่อโรงเรียน และตราสัญลักษณ์ของโรงเรียน

8. School van

ตัวรถของโรงเรียนเช่นกันจะมีการตกแต่งรถที่ใช้รับส่งนักเรียนให้มีเอกลักษณ์ที่เฉพาะ รูปภาพที่จะใช้ติดบนตัวรถจะเป็นการรูปที่สร้างแรงจูงใจในทางด้านบวก มองเห็นแล้วสามารถที่จะนึกถึงโรงเรียนได้ทันที รวมทั้งเบอร์โทรศัพท์ที่มองเห็นอย่างเด่นชัด เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เมื่อรถรับส่งขับเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นการสร้าง Brand Recognition อีกทางหนึ่ง

Sales Promotion

โรงเรียนยังคงดำเนินนโยบายการรับชำระค่าเทอมเป็น 2 วิธี ดังนี้

1. ผ่อนชำระค่าเทอมเป็นงวดๆ โดยแบ่งชำระเป็นเทอมละ 3 งวด
2. ให้ส่วนลด 5% ในกรณีที่ผู้ปกครองชำระค่าเทอมเป็นเงินสด

เป้าหมายทางการตลาดในปีที่ 3-5

- เพื่อให้มีนักเรียนเข้าเรียนในชั้นอนุบาล 1 50 คน ในทุกๆ ปี
- สร้าง Top of Mind ของประชากรเป้าหมายที่อยู่ในเขตจตุจักร ในอันดับแรก เป็น 16% ในปีที่ 3 เป็น 18% ในปีที่ 4 และเป็น 20% ในปีที่ 5
- สร้าง Brand Recognition ของประชากรเป้าหมายที่อยู่ในเขตจตุจักร เป็น 45% ในปีที่ 3 เป็น 50% ในปีที่ 4 และเป็น 55% ในปีที่ 5

Marketing Communication

การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relations)

1. แผ่นพับ (Brochure)

การที่ทางโรงเรียนได้จัดเก็บข้อมูลลงในฐานข้อมูล ทำให้การทำการตลาดในลักษณะ Direct Marketing มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในการส่งแผ่นพับให้ถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยใช้ Direct Mail ไปในเขตพื้นที่จตุจักร และเขตพื้นที่ใกล้เคียงที่อยู่ภายในรัศมี 5 กิโลเมตร ซึ่งรายชื่อที่จะทำการจัดส่งนั้น จะใช้ข้อมูลที่จัดเก็บในฐานข้อมูล โดยดำเนินการตรวจสอบจากรายชื่อที่ได้จากการตอบรับในปีแรก และปีต่อ ๆ มา รวมทั้งรายชื่อที่ได้จากการทำกิจกรรมทางการสื่อสารต่าง ๆ ส่วนการส่ง Brochure โดยอาศัยพนักงานรับจ้างในปีนั้น จะเจาะในกลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มความหลากหลายของลูกค้า เป็นจำนวน 2,000 ชุดไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายกลุ่มใหม่ อีก 3,000 ชุดกับลูกค้ากลุ่มเดิมและกิจกรรมทางการตลาดอื่น ๆ

2. ป้ายโฆษณา

จัดตั้งเป็นระยะเวลาประมาณ 5 เดือนก่อนเปิดเทอม เนื้อหาที่ต้องการสื่อสารนั้น จะสื่อออกมาในแนว Motivation : Positive Approach และรายละเอียดของหลักสูตรการศึกษา แนวการเรียนการสอนที่เน้นการผสมผสาน เน้นการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และความรู้ควบคู่กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความสุขในการเรียนรู้ โดยการจัดทำป้ายนำมาติดบริเวณหน้าทางเข้าโรงเรียนที่ติดถนนใหญ่ที่เป็นเส้นทางที่มีการจราจรหนาแน่น

3. Event Marketing

- การจัดงานสัมมนา

จัดสัมมนาในหัวข้อเรื่อง “ลูกน้อยของพ่อแม่โตขึ้นจะเป็นอย่างไร” โดยจะร่วมมือกับแผนกเด็กเล็กของโรงพยาบาลเมโย ในการเรียนเชิญแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในด้านจิตวิทยาในวัยเด็กมาเป็นวิทยากร โดยจะจัดขึ้นในช่วงต้นปี ในช่วงเวลาประมาณ 5 เดือนก่อนเปิดเทอม โดยโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็กที่มาในงาน จัดอาหารเพื่อเลี้ยงผู้ปกครองที่จะเข้าฟังการสัมมนา และการสัมมนาดังกล่าวจะมีการเปิด

Booth สินค้าลดราคาที่เกี่ยวข้องกับเด็กเล็ก ตลอดจนของรางวัลที่จะให้แก่ผู้ที่มาในงานและผู้ที่จะชนะการแข่งขันพิเศษที่จัดขึ้นเพื่อความสนุกสนานโดยจะเป็นการเล่นที่จะต้องทำร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก

4. งานนิทรรศการ

เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนจะทำการติดต่อเช่าพื้นที่ในการตั้ง Booth เพื่อเป็นการแนะนำโรงเรียน และทำการแจกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กเล็ก และแนะนำให้เข้าชมและทดลองเรียนเช่นเดียวกับปีแรก โดยข้อมูลที่แจกจะอยู่ในรูปของ Brochure 4 สี โดยจะจัดงานช่วงเดือนเมษายน เวลาวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ มีการแจกของที่ระลึกภายในงาน และทำการจัดเก็บเป็นข้อมูลของผู้เข้าชมไว้ในสมุดเยี่ยมชม

5. จัดงานปฐมนิเทศผู้ปกครองผู้ปกครองนักเรียนใหม่

เพื่อแนะนำโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบถึงเป้าหมายการศึกษา, หลักสูตรการเรียนการสอน และบรรยากาศของโรงเรียน ห้องเรียน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียน การเชิญผู้ปกครองที่เคยพานุตรของตนเข้ามาเป็นแขกรับเชิญพิเศษ (Cognitive Learning Theory : Vicarious or Modeling) เพื่อสร้างความมั่นใจในแนวทางการสอนของโรงเรียน และนำไปบอกต่อกับกลุ่มเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่พักอาศัย และที่ทำงาน และสามารถเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนต่อไป การปฐมนิเทศจะมีการแจกเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวโรงเรียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาการเด็ก

6. เปิดให้เยี่ยมชมโรงเรียน และสามารถนำบุตรหลานมาทดลองเรียนได้ 1 ครั้ง

ยังคงที่จะรักษาแนวทางในการแนะนำในรูปแบบเดิมไว้ และจะมีการปรับวิธีการบ้างจากการสำรวจผลตอบรับที่ได้จากการออกผลการประเมินที่ได้จากผู้ปกครองในปีก่อน เพื่อที่จะทำให้การแนะนำโรงเรียนและการทดลองเรียนมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยจะมีการนัดหมายวันและเวลาที่แน่นอนที่จะให้ผู้ปกครองนำบุตรหลานมาทดลองเรียน เพื่อที่จะให้เป็นกลุ่มเด็กที่มีจำนวนมากพอสมควร

7. การจัดทำบัตรตารางบันทึกการฉีดวัคซีน

โดยจะจัดพิมพ์ ในจำนวนเท่าเดิมคือ 2,000 ชุดสำหรับตารางการนัดหมายฉีดวัคซีน จะมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะให้มีความทันสมัยน่าสนใจมากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนรูปภาพ และข้อความให้ดูแปลกตาออกไป

8. School van

ตัวอย่างรถโรงเรียนเช่นกันจะมีการตกแต่งรถที่ใช้รับส่งนักเรียนให้มีเอกลักษณ์ที่เฉพาะ รูปภาพที่จะใช้ติดบนตัวรถจะเป็นการรูปที่สร้างแรงจูงใจในทางด้านบวก (Motivation : Positive Approach) มองเห็นแล้วสามารถที่จะนึกถึงโรงเรียนได้ทันที รวมทั้งเบอร์โทรศัพท์ที่มองเห็นอย่างเด่นชัด เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เมื่อรถรับส่งเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ แล้วจะเป็นการสร้าง Brand Recognition อีกทางหนึ่ง

Sales Promotion

โรงเรียนยังคงดำเนินนโยบายการรับชำระค่าเทอมเป็น 2 วิธี ดังนี้

3. ผ่อนชำระค่าเทอมเป็นงวดๆ โดยแบ่งชำระเป็นเทอมละ 3 งวด
4. ให้ส่วนลด 5% ในกรณีที่ผู้ปกครองชำระค่าเทอมเป็นเงินสด

แผนการตลาดสำหรับปีที่ 6-10

การดำเนินงานทางการตลาดสำหรับช่วง 1-5 ปีที่ได้วางไว้ นั้น โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วได้วางแผนโดยมุ่งเน้นการสื่อสารเพื่อที่จะสร้าง Brand Association กับลูกค้าเป็นสำคัญ พร้อมทั้งให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านรูปแบบการเรียนการสอน และการดูแลเอาใจใส่ ประกอบกับการวิเคราะห์ถึงตำแหน่งและกลยุทธ์ของกลุ่มแข่งรายอื่น ๆ หากการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และการรับรู้ถึงคุณค่าของโรงเรียนในสายตาของผู้ปกครองเป็นไปตามตำแหน่งที่ต้องการแล้ว ทางโรงเรียนจะดำเนินงานตามกรอบและตำแหน่งที่ได้วางไว้อีกระยะหนึ่ง เพื่อให้ผลการดำเนินงานที่ดีนั้นได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ

อนึ่ง การวางแผนผสมทางการตลาดนั้น จะมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยที่ได้เปลี่ยนไป การสื่อสารกับผู้บริโภคนั้นจะเริ่มขยายตลาดมาอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้สูงขึ้น เพื่อที่ให้ฐานของลูกค้ามีความหลากหลายและให้เกิดทางเลือกที่มากขึ้นให้แก่โรงเรียน การดำเนินงานดังกล่าวจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงส่วนผสมทางการตลาดอื่นๆ ที่จะทำให้การรับรู้คุณค่าของผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งโรงเรียนได้เพิ่มกิจกรรมสำหรับเด็กเพิ่มเติมและมีการคิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ในส่วนที่เพิ่มขึ้น เช่น การเรียนว่ายน้ำ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อที่จะเพิ่มปัจจัยที่สร้างคุณค่าในสายตาของผู้ปกครอง ส่วนในด้านการประชาสัมพันธ์ตลอดจน การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ จะสื่อสารกับลูกค้าที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการที่ห้างเซ็นทรัล สาขาลาดพร้าว นอกจากนี้ ทางโรงเรียนจะต้องสังเกตความเคลื่อนไหวตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ของทั้งคู่แข่งและผู้บริโภค รวมไปถึงการทำวิจัยทางการตลาด ในรูปแบบ Quantitative และ Qualitative เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่จะทำให้การปรับเปลี่ยดังกล่าวประสบความสำเร็จ

Action Plan		2545												2546												รวมรวม	
ประเภทโครงการ/กิจกรรม/การตลาด		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวมรวม	
1	แจกแผ่นพับโฆษณาและใบปลิวเกี่ยวกับ Direct Mail																									43,000	3,000
2	ติดป้ายโฆษณา																									66,000	35,000
3	จัดพิมพ์หนังสือแนะนำโรงเรียน ของกระทรวงศึกษาธิการ																									15,900	10,000
4	จัดงานเปิดตัวโรงเรียนใหม่																									60,000	25,000
5	จัดงานประชุมผู้บริหารโรงเรียน																									750	1,050
6	จัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ (งานภายใน)																									30,000	30,000
7	การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในจังหวัด (งานภายนอก)																									10,000	10,000
8	จัดนิทรรศการแสดงผลงานเด็ก																										20,000
9	งานประชุมผู้บริหาร																									3,000	3,000
10	จัดงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง																									10,000	10,000
11	เปิดโปงโรงเรียนและจัดกิจกรรม																									450	450
12	เปิดโปงภาพผลงาน																										
13	จัดทำเอกสารชี้แจงโรงเรียน																									10,000	
14	การจัดพิมพ์หนังสือ (Post card)																									5,100	
15	โรงเรียน																									20,000	
16	ฐานข้อมูล สำหรับทำ Direct mail and Post card																									10,000	
รวมทั้งสิ้น																										284,200	147,500

แผนการเงิน (Financial Plan)

เนื่องจากธุรกิจโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วเป็นธุรกิจที่เปิดดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน การวางแผนทางการเงินจึงจะไว้ในส่วนของเงินลงทุนเริ่มแรกที่มีค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งโรงเรียน แต่จะให้ความสำคัญกับการวางแผนทางการเงินเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกิจกรรมที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วกำหนดขึ้นตามกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ แผนการเงินจึงเน้นที่การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดตามแผนในส่วนงานอื่น คือ แผนการผลิต และแผนการตลาด โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของปริมาณเงินที่ใช้ และแหล่งที่จะจัดหาเงินทุน

- เครื่องมือที่ใช้ และการเตรียมข้อมูลในการวิเคราะห์ทางการเงิน

เดิมนั้น ทางโรงเรียนมีเพียงงบรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละปี ซึ่งยังไม่เพียงพอในการจัดทำประมาณการเพื่อวิเคราะห์และวางแผนทางการเงิน คณะผู้จัดทำจึงได้สอบถามสถานะทางการเงินที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของโรงเรียน เพื่อนำมาจัดทำงบดุล, งบกำไรขาดทุน และจัดทำบัญชีเงินสด

หลังจากนั้น จึงนำข้อมูลจากการวิจัยตลาด, ข้อมูลสถิติจากแหล่งทุติยภูมิ เช่น สำนักงานสถิติ และจากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล มาประกอบการตั้งสมมติฐานของงบประมาณการ และจัดทำประมาณการงบการเงิน คือ งบดุลประมาณการ, งบกำไรขาดทุนประมาณการ และบัญชีเงินสดประมาณการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจ

- แหล่งที่มาของเงินทุน

ที่มาของเงินทุนที่โรงเรียนจะเลือกใช้ได้ มาจาก 2 แหล่ง คือ

1. เงินทุนจากส่วนของเจ้าของ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนหลักในปัจจุบันของโรงเรียน ได้มาจากการดำเนินธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ใน portfolio ของเจ้าของโรงเรียน คือ รายได้จากการให้ทำธุรกิจอพาร์ทเมนต์ให้เช่า , ค่าให้เช่าพื้นที่ และค่ามัดจำการให้เช่าพื้นที่
2. เงินทุนจากการกู้ยืม ทั้งจากสถาบันการเงิน และบุคคลอื่น ซึ่งปัจจุบัน โรงเรียนได้กู้ยืมเงินบางส่วนจากบุคคลภายนอก เป็นสัดส่วนประมาณ 18.08% จากแหล่งเงินทุนระยะยาวทั้งหมด โดยต้นทุนเงินทุนในส่วนนี้ค่อนข้างต่ำ ประมาณ 3% สำหรับเงินทุนจากสถาบันการเงินนั้น โรงเรียนไม่ได้เลือกใช้ เพราะมีต้นทุนที่สูงประมาณ 10-12%

- เงินลงทุนที่ต้องการสำหรับแผนธุรกิจ

สำหรับการปรับเปลี่ยนโรงเรียนตามแผนธุรกิจครั้งนี้ จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนเพิ่มเติมในส่วนต่างๆ ดังนี้

1. เงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ซึ่งเป็นการทยอยลงทุนตามจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น
2. เงินทุนหมุนเวียน

ซึ่งในแผนการเงินฉบับนี้ ได้เสนอการใช้แหล่งเงินทุนจากทั้ง 2 แหล่ง โดยเริ่มในปีแรกของการปรับเปลี่ยน เงินทุนจะจัดหาในสัดส่วนดังนี้

- เงินสดจากการเพิ่มทุนของเจ้าของจำนวน 1.0 ล้านบาท นำไปใช้ลงทุนปรับปรุงสถานที่ 0.5 ล้านบาท อีก 0.5 ล้านบาท นำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน (Suggested Case และ Worst Case)
- วงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีจากสถาบันการเงิน 1.0 ล้านบาท เพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มเติม โดยใช้หลักทรัพย์ของเจ้าของค้ำประกัน คิดอัตราดอกเบี้ย MRR + 2.25% ต่อปี (ปัจจุบันประมาณ 10%)

สำหรับในปีที่ 2 – 5 จะใช้เงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ซึ่งในแผนการเงินฉบับนี้ เสนอการใช้แหล่งเงินทุนในส่วนนี้จากเงินทุนของเจ้าของ โดยมีจำนวนเงินที่ต้องการดังนี้

ปีที่	จำนวนเงิน (บาท)
2	-
3	100,000
4	1,200,000
5	400,000

สำหรับปีที่ 6 เป็นต้นไป มีสมมติฐานว่าจะยังไม่ลงทุนเพิ่มเติม

การประเมินความเป็นไปได้ทางการเงินของแผนธุรกิจ

สภาพแวดล้อมทางการศึกษาในปัจจุบันของประเทศไทยอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จากการสนับสนุนของภาครัฐ และการตื่นตัวของภาคเอกชน ทำให้สถานการณ์ต่างๆ ที่กระทบกับธุรกิจโรงเรียนอนุบาลอาจเปลี่ยนแปลงในระยะยาว คณะผู้จัดทำจึงจัดทำประมาณการทางการเงินล่วงหน้าเป็นระยะเวลา 5 ปี โดยคาดว่าสถานการณ์จะค่อนข้างคงที่ในระยะเวลาดังกล่าว

● ผลการประมาณการงบการเงิน⁷ (Suggested Case)

● งบกำไรขาดทุน

ในปีที่ 1 ถึง 4 โรงเรียนยังประสบกับภาวะขาดทุนจากการดำเนินงาน โดยในปีแรกของการปรับเปลี่ยนโรงเรียนจะขาดทุนถึง 104.38% ค่าใช้จ่ายที่สำคัญคือ ค่าใช้จ่ายเงินเดือน 93.85% ของรายได้ในปีแรก, ค่าเสื่อมราคา 40.27% และค่าใช้จ่ายทางการตลาดที่ใช้ไป

⁷ รายละเอียดประมาณการงบการเงินในภาคผนวก 4

18.17% ของรายได้ ในปีต่อๆ มา รายได้ก็เพิ่มสูงขึ้นทำให้โรงเรียนขาดทุนในจำนวนที่ลดลง เหลือขาดทุน 10.32% ในปีที่ 4 และเริ่มมีกำไรในปีที่ 5 เท่ากับ 1.59% ซึ่งในปีที่ 5 นี้ ค่าใช้จ่าย

หลักยังคงเป็นเงินเดือน 49.44% ค่าเสื่อมราคา 11.64% ค่าอาหาร 10.36% และค่าจ้างครูวิชาชีพ 7.77% สำหรับค่าใช้จ่ายทางการตลาดเริ่มคงที่ในปีที่ 4 คือประมาณ 4% จากรายได้

หากวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนของโรงเรียน จะพบว่า หลังจากปีที่ 5 หากโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนเท่าเดิม คือ 150 คน และเรียกเก็บค่าเทอมในอัตราเดิม โรงเรียนมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของกำไรเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากค่าเสื่อมราคาที่จะลดลง อย่างไรก็ตาม อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายเท่ากับ 1.59% ค่อนข้างต่ำ โรงเรียนควรพิจารณาแนวทางที่เพิ่มกำไรในอนาคต ซึ่งสามารถทำได้ผ่านหลายวิธี เช่น ปรับเพิ่มค่าเทอมในสัดส่วนที่เหมาะสม (เมื่อโรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับในกลุ่มผู้ปกครองเป้าหมาย) คำนึงถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้น เช่น อัตราเงินเฟ้อ เป็นเกณฑ์ หรือการปรับลดค่าใช้จ่ายบางประเภท เช่น ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร หรือ อบรมและสัมมนา ซึ่งมีแนวโน้มจะลดลงเมื่อบุคลากรเป็นบุคลากรเดิมที่มีประสบการณ์สูงขึ้น หรือ ค่าใช้จ่ายทางการตลาด ซึ่งสามารถปรับลดได้เมื่อโรงเรียนเริ่มเป็นที่รู้จักและยอมรับในวงกว้างขึ้น และสามารถอาศัยการบอกต่อของลูกค้าเดิมในการประชาสัมพันธ์ต่อไปได้

● งบดุล

รายการเงินสดในงบดุลขั้นต่ำจะอยู่ที่ 50,000 บาท เท่ากับจำนวนเงินสดขั้นต่ำที่สำรองไว้เพื่อการบริหารงาน สำหรับรายการลูกหนี้และรายได้รับล่วงหน้าจะเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของรายได้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี สินทรัพย์รวมจะลดลงในปีที่ 2 และ 3 และเพิ่มขึ้นในปีที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นปีที่โรงเรียนลงทุนเพิ่มเติมในสินทรัพย์เพื่อรองรับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น

สินทรัพย์หมุนเวียนจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในปีที่ 5 เนื่องจากเงินสดที่เพิ่มขึ้น จากสัดส่วนสินทรัพย์หมุนเวียน ต่อสินทรัพย์รวมเท่ากับ 14% ในปีที่ 4 เป็น 21% ในปีที่ 5 และส่งผลให้อัตราส่วน Current Ratio ดีขึ้นจาก 0.41 เท่าในปี 4 เป็น 0.73 เท่าในปีที่ 5 ซึ่งแม้ว่าสัดส่วน Current Ratio จะต่ำกว่า 1 แต่หนี้สินหมุนเวียนหลักของโรงเรียนในปีที่ 5 คือ รายได้รับล่วงหน้าซึ่งในทางปฏิบัติจะไม่มีการเรียกคืนเงิน ความเสี่ยงทางการเงินของโรงเรียนในปีที่ 5 จึงมีน้อยกว่าในปีที่ 1 – 4 ที่โรงเรียนมีภาระเงินเบิกเกินบัญชีสูงสุดประมาณ 800,000 บาท ในปีที่ 2 และ 3 นั้น โรงเรียนมีความเสี่ยงทางการเงินสูงเนื่องจากมีส่วนของหนี้สินต่อทุนมากกว่า 1 เท่า อย่างไรก็ตาม หนี้สินดังกล่าวมีส่วนของรายได้รับล่วงหน้าอยู่ด้วยเช่นกัน

ส่วนของเจ้าของในปีที่ 1 – 3 จะลดลงจากขาดทุนสะสมที่เพิ่มขึ้น แต่เพิ่มขึ้นในปีที่ 4 จากการลงทุนเพิ่มโดยการเพิ่มทุน แต่จำนวนขาดทุนสะสมยังเพิ่มขึ้น แต่ในปีที่ 5 ขาดทุนสะสมมีจำนวนลดลงเนื่องจากธุรกิจเริ่มมีกำไร ประกอบกับธุรกิจเพิ่มการลงทุนในอาคารเรียน โดยมาจากการเพิ่มทุนเช่นเดิม ทำให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น สัดส่วนหนี้สินต่อทุนจึงลดต่ำกว่า 1 เท่าในปีที่ 5

● บัญชีเงินสด

ในปีแรกของการปรับกลยุทธ์ โรงเรียนจะนำเงินสดจากการเพิ่มทุน 500,000 บาท เข้ามาเป็นเงินทุนหมุนเวียนส่วนหนึ่ง ที่เหลือจะใช้จากวงเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี ซึ่งใน 5 ปีที่ประมาณการ โรงเรียนจะขาดเงินสูงสุดในปีที่ 3 โดยต้องการใช้วงเงินสูงสุดที่ 736,476 บาท และเนื่องจากรายรับเงินสดของโรงเรียนจะ

ได้รับตามงวดการจ่ายชำระค่าเทอมจากผู้ปกครอง ดังนั้น นอกจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องจ่ายในเดือนที่เกิดค่าใช้จ่ายขึ้น เช่น เงินเดือน หรือ ค่าสาธารณูปโภคแล้ว โรงเรียนวางนโยบายจัดสรรการจ่ายเงินให้ตรงกับงวดที่ได้รับเงินเข้าให้มากที่สุด เพื่อลดภาระดอกเบี้ยของเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี เช่น ค่าจ้างครูวิชาพิเศษ ซึ่งอาจต้องจ่ายในต้นเทอมการศึกษาหรือในงวดเดือนที่ได้รับชำระค่าเทอมการศึกษาแทนการจ่ายทุกสิ้นเดือนได้

สำหรับเงินลงทุนเพิ่มเติมในสินทรัพย์ถาวรในแต่ละปีตามแผนที่วางไว้นั้น จะไม่นำมารวมในบัญชีเงินสด ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าการลงทุนเพิ่มเติมจะใช้เงินจากส่วนของเจ้าของทั้งหมด

● การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-even Analysis)

จุดคุ้มทุน คือ จุดที่ไม่มีกำไรและไม่ขาดทุนจากการดำเนินงาน เป็นจุดที่ชี้ให้เห็นว่ากิจการต้องดำเนินธุรกิจและหารายได้รับอย่างน้อยเท่าไร จึงจะไม่ขาดทุน และเมื่อธุรกิจสามารถสร้างรายได้ถึงระดับที่เป็นจุดคุ้มทุนแล้ว รายได้รับหน่วยต่อไปจะก่อให้เกิดกำไรได้ทันที ซึ่งสำหรับโรงเรียนอนุบาลหน่วยสินค้าที่จะสร้างรายได้ก็คือจำนวนเด็กนักเรียนนั่นเอง

ในการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ต้องใช้ข้อมูลราคาขายต่อหน่วย และต้นทุนในการดำเนินงาน ซึ่งในการวิเคราะห์จะแยกค่าใช้จ่ายต่างๆ ออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนแปรได้ และต้นทุนคงที่ ซึ่งในความเป็นจริงค่าใช้จ่ายต่างๆ อาจมีลักษณะผสมระหว่างต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรได้ จึงต้องใช้การตั้งสมมติฐานประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จำนวนหน่วยที่จะคำนวณ จะใช้จำนวนห้องเรียน โดยกำหนดนักเรียน 25 คน ต่อห้อง
2. รายได้รับจะคิดเฉพาะรายได้รับจากค่าเทอมการศึกษาภาคปกติเท่านั้น ไม่รวมค่าเทอมภาคฤดูร้อน และรายได้รับจากรับส่ง
3. เนื่องจากในบางปีการศึกษาจะมีปรับเพิ่มค่าเทอมการศึกษาสำหรับนักเรียนเข้าใหม่ ค่าเทอมการศึกษาที่ใช้ในแต่ละปี จะใช้ค่าเทอมที่ต่ำที่สุดที่เรียกเก็บจากนักเรียนเก่าในปีนั้นๆ
4. เงินเดือนและสวัสดิการจะแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยเงินเดือนจะขึ้น 5% ทุกปี
 - 4.1 เงินเดือนและสวัสดิการของผู้บริหาร,ครูใหญ่,แม่บ้าน,ธุรการ และยาม จะถือเป็นค่าใช้จ่ายคงที่
 - 4.2 เงินเดือนและสวัสดิการของครู ถือเป็นค่าใช้จ่ายแปรผันต่อห้อง* โดยกำหนดให้ครูมี 2 คน ต่อห้องสำหรับเงินเดือนคนขับรถไม่นำมารวมเนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงรายได้ค่ารถรับส่ง
5. ค่าพัฒนาหลักสูตร แบ่งเป็น 2 ส่วน
 - 5.1 ค่าห้องสัมมนา และค่าห้องพักของผู้บริหารและครูใหญ่ จะถือเป็นค่าใช้จ่ายคงที่
 - 5.2 ค่าห้องพักของครู จะถือเป็นค่าใช้จ่ายแปรผัน*

6. ค่าอบรมสัมมนา แบ่งเป็น 2 ส่วน

6.1 ค่าอบรมของครูใหญ่ จะถือเป็นค่าใช้จ่ายคงที่

6.2 ค่าอบรมของครู จะถือเป็นค่าใช้จ่ายแปรผัน*

* หมายเหตุสำหรับค่าใช้จ่ายในข้อ 4.2.5.2. และ 6.2 โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ววางนโยบายว่าจะจ้างครูไว้อย่างน้อย 6 คน คือมีห้องเรียนอย่างน้อย 3 ห้องเรียนเสมอ (อนุบาล 1 ถึงอนุบาล 3 อย่างน้อยระดับชั้นละ 1 ห้อง) ดังนั้น ค่าใช้จ่ายสำหรับครู 6 คน จึงเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ ส่วนค่าใช้จ่ายสำหรับครูคนที่ 7 เป็นต้นไปจะกลายเป็นค่าใช้จ่ายแปรผัน คือจะจ้างครูเพิ่มขึ้นถ้าจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น

7. ค่าเสื่อมราคาถือเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ และค่าเสื่อมราคาของรถตู้รับ-ส่งไม่นำมาคำนวณ

8. ดอกเบี้ยจ่ายจะค่านึงถึงดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ยืมจากบุคคลภายนอกเท่านั้น เนื่องจากดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้เบิกเกินบัญชีไม่สามารถระบุได้แน่นอน

จุดคุ้มทุนสามารถคำนวณได้ดังนี้

กำหนดให้	Q	=	จำนวนห้อง
	S	=	รายได้ค่าเทอมต่อนักเรียน 1 ห้อง
	F	=	ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนคงที่
	V	=	ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนแปรผันต่อห้อง
จุดคุ้มทุน	Q	=	$F / (S - V)$

จากสมมติฐานข้างต้น นำมาคำนวณจุดคุ้มทุนของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วได้ตามตารางในหน้าถัดไป

การคำนวณจุดคุ้มทุน	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
Fix					
เงินเดือน	1,191,520	1,141,896	1,194,792	1,250,332	1,308,647
ค่าตรวจสุขภาพเด็ก ปีละ 1 ครั้ง	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
วัสดุสำนักงาน	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
สาธารณูปโภค	51,500	54,075	56,779	59,618	62,599
พัฒนาหลักสูตร*	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000
อบรมสัมมนา*	28,000	28,000	28,000	28,000	28,000
จัดงานกิจกรรม	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000
เลี้ยงรับรอง	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000
เช่าที่ดิน	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000
ค่าเสื่อมราคา	522,867	531,200	477,200	630,000	465,000
ค่าซ่อมบำรุง	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000
การตลาด	245,970	109,750	156,350	135,000	157,550
ดอกเบี้ยจ่าย	24,000	24,000	24,000	24,000	24,000
รวมค่าใช้จ่ายคงที่	2,185,857	2,010,921	2,059,121	2,248,950	2,167,796
รายได้ต่อห้อง 25 คน	600,000	600,000	600,000	650,000	650,000
Variable (ต่อห้อง ห้องละ 25 คน)					
เงินเดือน*	174,240	182,652	191,485	200,759	210,497
พัฒนาหลักสูตร*	6,000	6,000	6,000	6,000	6,000
อบรมสัมมนา*	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000
ครูวิชาพิเศษ	51,750	51,750	51,750	51,750	51,750
อาหาร	67,500	67,500	67,500	67,500	67,500
แบบเรียน	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000
ทัศนศึกษา	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
เครื่องใช้	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000
อุปกรณ์การสอน	1,800	1,800	1,800	1,800	1,800
เบี้ยประกันภัย	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500
เบ็ดเตล็ด	12,500	12,500	12,500	12,500	12,500
รวมค่าใช้จ่าย Variable	359,290	367,702	376,535	385,809	395,547
Break even (ห้อง)	6.73	6.12	6.46	6.07	5.87
Break even (คน)	168.37	152.92	161.40	151.85	146.82

จากจำนวนห้องที่เป็นจุดคุ้มทุน (Break-even) ที่แสดงในตาราง ปรากฏว่า ในปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วควรจะมีนักเรียนเข้าเรียนทั้ง 3 ระดับถึง 168.37 คน ($6.73 \text{ ห้อง} \times 25 \text{ คนต่อห้อง}$) จึงจะไม่ขาดทุนและนักเรียนคนที่ 169 จะเป็นคนเริ่มสร้างกำไรให้กับโรงเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนนักเรียนที่ต้องการในปีแรกสูงที่สุดเมื่อเทียบกับอีก 4 ปีต่อมา ทั้งนี้ เนื่องจากในปีแรกนั้น โรงเรียนมีค่าใช้จ่ายทางการตลาดค่อนข้างสูงกว่าปีอื่นๆ ประกอบกับมีรายจ่ายเงินเดือนของที่ปรึกษาที่โรงเรียนจ้างเข้ามาวางรูปแบบและจัดการเรียนการสอนในลักษณะ Child Center ด้วย

สำหรับในปีต่อมา จำนวนห้องหรือจำนวนนักเรียน (คน) ที่เป็นจุดที่ทำให้รายรับของโรงเรียนคุ้มกับรายจ่ายนั้น ลดลงจากปีแรก คือ 153 คน ในปีที่ 2 เป็น 152 คน ในปีที่ 4 และ 147 คน ในปีที่ 5 สำหรับปีที่ 3 ซึ่งจำนวนห้องหรือจำนวนนักเรียน (คน) กลับเพิ่มขึ้นมากกว่าในปีที่ 2 นั้น เกิดขึ้นจากโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วมีการวางแผนการตลาดให้เกิดกิจกรรมในปีที่ 3 มากกว่า ในปีที่ 2 นั่นเอง

โดยสรุปแล้ว จำนวนห้องที่เป็นจุดคุ้มทุนของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วเฉลี่ย 5 ปี คือ ปีละ 6 ห้อง หรือ นักเรียนจำนวน 157 คน (25 คน ต่อ ห้อง)นั่นเอง

- การประเมินแผนธุรกิจ

การประเมินโครงการลงทุน มีหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาหลายวิธี ซึ่งวิธีที่เป็นที่นิยม คือ วิธีระยะเวลาคืนทุน, วิธีค่าปัจจุบันสุทธิ และวิธี IRR แต่สำหรับโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วเป็นกิจการที่ต้องอาศัยการลงทุนต่อเนื่องตามจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น คณะผู้จัดทำจึงเลือกใช้วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ และ วิธี IRR ในการประเมินความเป็นไปได้

อย่างไรก็ตาม ในการประเมินโครงการลงทุนโดยวิธี IRR นั้น ต้องคำนึงถึงข้อสมมติเกี่ยวกับ Reinvestment Rate หรือ อัตราผลตอบแทนที่ธุรกิจได้รับจากการนำกระแสเงินสดรับสุทธิของโครงการในปีแรก ๆ ของการลงทุนไปลงทุนต่อ นั่นคือ วิธี IRR มีข้อสมมติว่า Reinvestment Rate มีค่าเท่ากับ IRR ของแต่ละโครงการ ซึ่ง หาก IRR ของโครงการมีค่าสูงมากเช่น 40% ในความเป็นจริง ผู้ลงทุนอาจไม่สามารถหาการลงทุนใดที่ให้ผลตอบแทนสูงเท่ากับ 40% ได้ Reinvestment Rate ที่ 40% จะไม่สมเหตุสมผล อัตรา IRR เมื่อคำนึงถึงข้อสมมติดังกล่าวจึงอาจต่ำกว่า 40%

- กระแสเงินที่ใช้ในการพิจารณา

1. **กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน** ใช้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่าย แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ในปีที่ 1-5 ใช้กระแสเงินสดที่คำนวณได้จากงบประมาณการทางการเงิน และสำหรับในปีที่ 6 เป็นต้นไป ใช้การคำนวณกระแสเงินสดเป็น Terminal Value โดยตั้งสมมติฐานว่าสถานการณ์จะคงที่ตั้งแต่ปีที่ 5 และคิดลด Terminal Value กลับมาเป็นกระแสเงินสดรวมกับกระแสเงินสดในปีที่ 5

2. **กระแสเงินสดในการลงทุน** เนื่องจากไม่มีเงินลงทุนเริ่มแรก กระแสเงินสดในการลงทุนในปีที่ 1-5 จึงใช้มูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุนที่ลงเพิ่มเติมในแต่ละปี สำหรับในปีที่ 6 เป็นต้นไป ใช้สมมติฐานว่ากิจการจะยังไม่ลงทุนเพิ่มเติม

- เกณฑ์ในการพิจารณา

เนื่องจากกระแสเงินสดรับ-จ่ายที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตนั้น นอกจากจะเป็นเงินสดที่เกิดจากการใช้สินทรัพย์ถาวรที่ลงทุนเพิ่มเติมตามแผนธุรกิจแล้ว ยังเป็นเงินสดที่เกิดจากสินทรัพย์เดิมที่ธุรกิจมีในปัจจุบันด้วย ดังนั้น การใช้วิธี NPV และ IRR ในการพิจารณานั้น NPV ที่เป็นบวก และ IRR ที่มากกว่าอัตราผลตอบแทนที่เจ้าของเงินทุนต้องการ ไม่สามารถบอกได้ว่าการใช้เงินลงทุนเพิ่มตามแผนที่วางไว้นั้นมีความน่าสนใจ เพราะกระแสเงินสดรับที่พิจารณาเป็นกระแสเงินสดรับรวม ไม่ใช่กระแสเงินสดรับส่วนเพิ่ม

ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการสมเหตุสมผล จึงแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 สถานการณ์ (scenario analysis) คือ

1. กรณีที่โรงเรียนตัดสินใจดำเนินงานตามกลยุทธ์ใหม่ ทั้งการทำกิจกรรมทางการตลาด และการลงทุนใหม่ในสินทรัพย์ถาวร และได้จำนวนนักเรียนตามที่ประมาณการไว้ (Suggested Case)
2. กรณีที่โรงเรียนตัดสินใจดำเนินงานตามกลยุทธ์ใหม่ ทั้งการทำกิจกรรมทางการตลาด และการลงทุนใหม่ในสินทรัพย์ถาวร แต่ได้จำนวนนักเรียนต่ำกว่าที่ประมาณการไว้ (Worst Case)
3. กรณีที่โรงเรียนดำเนินงานโดยใช้กลยุทธ์เดิม ตามสภาพปัจจุบัน (Current Case)

โดยตัวแปรหลักที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ คือ จำนวนนักเรียนในแต่ละปี และค่าใช้จ่าย รวมทั้งเงินลงทุนอื่นๆ ซึ่งต้องปรับให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน (Variable Cost) ผลกำไรและกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นสามารถนำมาคำนวณเปรียบเทียบโดยใช้อัตราผลตอบแทนในหลายระดับเพื่อประกอบการตัดสินใจของเจ้าของ ได้ดังนี้

อัตราผลตอบแทน (Ke) (%)	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)		
	SUGGESTED CASE	WORST CASE	CURRENT CASE
8	3,386,346.43	180,291.05	(26,234.60)
10	1,998,332.64	(248,853.46)	(168,702.13)
12	1,121,916.27	(516,599.48)	(257,226.27)
14	533,367.61	(693,398.54)	(315,335.44)
16	121,289.35	(814,359.61)	(354,760.23)
18	(175,824.23)	(898,896.83)	(381,991.08)
20	(394,584.89)	(958,586.88)	(400,901.02)
IRR	16.74%	8.72%	7.72%

การเปรียบเทียบสถานการณ์ทั้ง 3 ข้างต้น อยู่บนสมมติฐานที่ว่า ในระยะยาว โรงเรียนมีนโยบายที่จะใช้โครงสร้างเงินทุนจากส่วนของเจ้าของเท่านั้น ทำให้ WACC ในอนาคตมีค่าเท่ากับ Ke

จะเห็นได้ว่า ทั้งใน Suggested Case และ Worst Case ค่า IRR ของธุรกิจสูงกว่าใน Current Case โดยที่ใน Suggested Case ค่า IRR ของ Current Case ถึง 9.02% นั่นคือ หากสถานการณ์เป็นไปตามที่โรงเรียนได้คาดไว้ใน Suggested Case เจ้าของโรงเรียนจะได้ผลตอบแทนส่วนเพิ่มถึง 9.02% จากการปรับกลยุทธ์การบริหารตามแผนธุรกิจ และหากเกิด Worst Case เจ้าของโรงเรียนจะได้รับผลตอบแทนส่วนเพิ่มอยู่ 1.00% จากข้อมูลนี้ หากเจ้าของต้องการที่จะทำธุรกิจโรงเรียนอนุบาลต่อไป ก็ควรจะตัดสินใจปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนใหม่ เพราะในระยะยาวการบริหารโรงเรียนในลักษณะเดิมจะลดความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจลงส่งผลให้มูลค่าของธุรกิจลดลงในที่สุด แต่ทั้งนี้ การตัดสินใจขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนที่เจ้าของต้องการ (Ke) ประกอบด้วย หาก Ke สูงกว่า 8.72% มูลค่าของกิจการที่เป็นลบจากการคำนวณ NPV ที่ได้จาก Worst Case จะติดลบมากกว่า Current Case เป็นสัดส่วนตามต้นทุนที่สูงขึ้น เพราะใน Worst Case ธุรกิจต้องใช้เวลาลงทุนเพิ่มเติมในปีการดำเนินงานแรก ในขณะที่ Current Case ไม่ต้องใช้เวลาลงทุนเพิ่ม

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราควรระมัดระวังในการใช้แผนการเงินคือ แผนการเงินได้จัดทำขึ้นโดยใช้สถานการณ์ปัจจุบันเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐาน และทำการประมาณการ ซึ่งในสถานการณ์จริง อาจมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปและกระทบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เหตุการณ์เหล่านี้เป็นความเสี่ยงที่เจ้าของโรงเรียนต้องนำไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจ หากคาดว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปี เท่าที่ทำประมาณการนี้สามารถนำเงินไปลงทุนในธุรกิจอื่นที่มีความเสี่ยงน้อยกว่า หรือ สามารถสร้างผลตอบแทนส่วนเพิ่มได้มากกว่า 1.00% โดยที่เสี่ยงไม่เท่ากับธุรกิจโรงเรียนอนุบาล โครงการหรือธุรกิจใหม่นั้นๆ ก็เป็นธุรกิจที่น่าสนใจกว่า

อย่างไรก็ดี ข้อมูลที่สำคัญในการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจนี้ต่อไปขึ้นอยู่กับตัวแปรสำคัญอีกตัวแปรหนึ่ง คือ เงินลงทุนส่วนเพิ่ม เพราะการคำนวณใช้แหล่งเงินทุนในทั้ง 3 สถานการณ์นี้ ใช้สมมติฐานที่ว่า เงินลงทุนเพิ่มทั้งหมดมาจากส่วนของเจ้าของ ทำให้ไม่มีภาระดอกเบี้ยจ่าย ถึงกระนั้น ธุรกิจยังประสบภาวะขาดทุนถึง 4 ปี ใน Suggested Case ทำให้มูลค่าส่วนของเจ้าของลดลงเรื่อยๆ แม้ว่าจะเริ่มกำไรในปีที่ 5 แต่ยังต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน เพื่อที่จะชดเชยส่วนของเจ้าของ และสำหรับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานนั้น จะเริ่มเป็นบวกในปีที่ 3 แต่โรงเรียนยังต้องนำไปลงทุนเพิ่มอีก ซึ่งจากข้อมูลเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า หากเจ้าของมีความต้องการจะเพิ่มมูลค่าเงินลงทุน หรือเพิ่มกระแสเงินสดรับในมืออย่างรวดเร็ว การทำธุรกิจต่อไปจะมีความน่าสนใจน้อย แต่หากเจ้าของมีความต้องการที่จะดำเนินธุรกิจต่อเนื่องเพื่อให้ประโยชน์จากสินทรัพย์ที่มีอยู่แล้วนั้น ธุรกิจนี้มีโอกาสที่จะสร้างกระแสเงินสดรับได้ในระยะยาว

การควบคุมและประเมินผล

1. ด้านการบริหาร

1.1 สังเกตการณ์

ครูใหญ่จะเป็นผู้สังเกตการณ์การเรียนการสอนในทุกระดับชั้นในทุกห้อง เพื่อพิจารณาว่าการเรียนการสอนเป็นไปตามแนวทางที่ได้วางไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนแนวการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยต้องทำความเข้าใจกับครูผู้สอนก่อนว่าไม่ได้เป็นการมาจับผิด แต่เป็นการสังเกตเพื่อดูแล ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

1.2 จัดทำแผนการสอน และรายงานการทำกิจกรรมประจำวัน

ครูใหญ่จะต้องพิจารณา แผนการสอน และรายงานการทำกิจกรรมประจำวันของแต่ละระดับชั้นที่ครูประจำชั้นเป็นผู้เสนอ เพื่อดูว่าการเรียนการสอนที่ได้จัดไว้มีความครบถ้วน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

1.3 สมุดสื่อสารและพัฒนาการ

ครูใหญ่ต้องติดตาม และทราบถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคนผ่านสมุดสื่อสารและพัฒนาการที่ครูประจำชั้น และผู้ปกครองได้จัดทำขึ้น เพื่อดูว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่วางไว้เหมาะสมกับเด็กคนนั้นๆ หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองไว้วางใจได้ว่าบุตรหลานของตนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด

1.4 จัดประชุมครูและบุคลากร

โรงเรียนจะจัดให้มีการประชุมครูและบุคลากรของโรงเรียนทุกสัปดาห์ เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้มีความเหมาะสม รวมถึงร่วมกันการแสดงความเห็นและหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกด้วย

2. ด้านบุคลากร

โรงเรียนจะประเมินผลงานของครูประจำชั้นทุกภาคการศึกษา โดยใช้การประเมินผลจาก 3 วิธี
ร่วมกัน คือ

- 2.1 ประเมินผลโดยครูใหญ่ ซึ่งจะประเมินผลในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถในการสอน ความร่วมมือและทุ่มเทในการทำงาน การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบในหน้าที่ กิริยามารยาท ความสามารถในการพัฒนาตนเอง
- 2.2 ให้ผู้ปกครองร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านแบบประเมินผลของโรงเรียน โดยให้ผู้ปกครองได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนในด้านต่างๆ รวมถึงครูด้วย
- 2.3 ประเมินผลครูในแต่ละห้อง โดยพิจารณาจากการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบ Project Approach และความสมบูรณ์และถูกต้องของรายงานที่แต่ละห้องได้จัดทำ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอน และการทำงานในแต่ละห้องเรียน

3. ด้านการตลาด

เป้าหมาย คือ สร้างให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในกลุ่มเป้าหมาย (Brand Recognition) อย่างน้อย 50% ภายในระยะเวลา 5 ปี

โรงเรียนจะจัดทำวิจัยตลาดปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ทราบถึงการรับรู้ การตระหนักในคุณภาพการเรียนการสอน ชื่อเสียงของโรงเรียน ตลอดจนความคิดเห็นที่ผู้ปกครองมีต่อโรงเรียน เพื่อพิจารณาว่าแผนการตลาดที่โรงเรียนทำอยู่ใช้ได้ผลหรือไม่ จะได้นำไปปรับปรุงให้การวิ่งทางการตลาดมีความคุ้มค่ามากที่สุด

4. ด้านการเงิน

เป้าหมาย คือ ลดผลขาดทุนในการดำเนินงานและเริ่มมีกำไรภายในปีที่ 5

โรงเรียนมีการจัดทำบัญชี และงบการเงิน โดยสำนักงานบัญชีปีละ 1 ครั้ง เพื่อใช้ในการพิจารณาผลการดำเนินงานของโรงเรียน และมีการควบคุมทางการเงินโดยการจัดทำงบประมาณประจำปี เพื่อดูว่าการดำเนินงานของโรงเรียนที่ผ่านมา เมื่อเทียบกับแผนที่วางไว้เป็นอย่างไร เพื่อที่จะนำไปปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ตลอดจนนโยบายต่างๆ ให้เหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้จะต้องมีการทบทวนงบประมาณที่ตั้งไว้ปีละครั้ง เพื่อควบคุมให้งบประมาณใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น และผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

แบบประเมินผลครู

ชื่อ _____ ระดับชั้น/ตำแหน่ง _____

ด้านการสอน

Weight 0.25

บุคลิกภาพและการแสดงออก

Weight 0.20

การทำงานเป็นทีม

Weight 0.20

ความรับผิดชอบต่อนักเรียน

Weight 0.10

ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

Weight 0.10

ด้านพัฒนาองค์กร

Weight 0.10

รวมการประเมินในด้านต่างๆ

เห็นควรปรับปรุงแก้ไข

จุดเด่นของตัวผู้ถูกประเมิน

ผู้ประเมิน

ข้อเสนอแนะ

แนวทางที่ 1

เพื่อให้กลยุทธ์การ Repositioning ของโรงเรียนเห็นได้เด่นชัด และเกิดผลตอบรับรวดเร็วยิ่งขึ้น โรงเรียนอาจพิจารณาคัดเลือกบุคคลอ้างอิง (Endorser) เข้ามาเป็นหนึ่งในคณะผู้บริหารของโรงเรียน เช่น ครูใหญ่ หรือ ผู้จัดการ เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างรวดเร็ว โดยบุคคลอ้างอิงดังกล่าว อาจเป็น

1. อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการสอนด้านเนื้อหาวิชาการ
2. ผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Project Approach ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างจุดเด่นในรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน

แนวทางที่ 2

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารโรงเรียนอนุบาลให้ประสบความสำเร็จข้อหนึ่ง ได้แก่ การสื่อสารทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ปกครองรับรู้ถึงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นโรงเรียนควรจะสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางการตลาดมาเป็นผู้ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการตลาดที่วางไว้

แนวทางที่ 3

จากธุรกิจที่ผู้ก่อตั้งโรงเรียนได้ทำการพัฒนามักจะอยู่ในรูปของการบริหารจัดการผลประโยชน์ในด้านอสังหาริมทรัพย์ เช่น การให้เช่าทรัพย์สิน ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ โรงเรียนอนุบาลก็เช่นกัน เกิดขึ้นจากเจตนารมณ์ของผู้ก่อตั้งที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการศึกษาในระดับปฐมวัย จึงได้ก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลขึ้นมาเพื่อที่จะยกระดับและสนับสนุนการศึกษาในระดับปฐมวัยให้เกิดแก่สังคม

กระบวนการดำเนินงานของทางโรงเรียนที่รับเด็ก จากสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อนหรือผู้ปกครองผ่านวิธีการอบรมสั่งสอนจากครู และซึมซับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จนออกไปจากโรงเรียน และส่งต่อเด็กนั้นไปศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา หากเรามองว่ากระบวนการข้างต้นนี้เป็น ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ที่มีการเชื่อมโยงกันสามารถส่งเสริมซึ่งกันและกันได้ โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วจึงควรที่จะเริ่มสร้าง พันธมิตรทางธุรกิจเพื่อความบริบูรณ์ในแนวตั้ง (Vertical Complementary Strategic Alliance) โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของทางผู้ก่อตั้งมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โรงเรียนควรจะหาพันธมิตรทางธุรกิจโดยการสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพราะการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็น

การศึกษาที่ต่อเนื่องจากระดับปฐมวัย และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ในด้านความน่าเชื่อถือของคุณภาพการศึกษา หากโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วสามารถที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงถึงระดับที่มีชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับ และในทางปฏิบัติแล้วการสร้างความสัมพันธ์สามารถทำได้จริง โอกาสที่โรงเรียนสาธิตฯ จะรับเด็กที่จบจากโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วเพื่อเข้าศึกษาจึงมีมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียนสาธิตฯ จะได้เด็กที่มีศักยภาพ มีความสามารถ ง่ายต่อการพัฒนา และตัวผู้ปกครองที่มีลักษณะตรงกับความต้องการ โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วเองก็ได้ประโยชน์ในแง่ของ ความมีชื่อเสียงที่สามารถส่งบุตรหลานของผู้ปกครองให้เข้าเรียนต่อได้ในระดับประถมศึกษาที่มีชื่อเสียงซึ่งมีความได้เปรียบเหนือโรงเรียนอนุบาลแห่งอื่น ดังนั้นทางโรงเรียนจึงไม่ควรที่จะละเลยการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับองค์กรดังกล่าว ในระยะเริ่มต้นอาจจะมีการให้ Incentive แก่ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตฯ เช่น การคิดอัตราค่าเช่าพักใน Apartment ในราคาพิเศษเพื่อเป็นสวัสดิการของครูในโรงเรียนสาธิตฯ โดยที่ทางผู้ก่อตั้งโรงเรียนยังได้ประโยชน์เพิ่ม คือ เพิ่มจำนวนคนเข้าพักได้ทางหนึ่ง และในช่วงต่อไปก็มีการเชิญบุคลากรของโรงเรียนสาธิตฯ มาเป็นวิทยากรพิเศษ ให้ความรู้แก่นักเรียนอนุบาล หรือเขียนบทความลงในเอกสารต่าง ๆ ของทางโรงเรียนอนุบาล ทางผู้เขียนหรือครูของโรงเรียนสาธิตฯ ได้ชื่อเสียงเพิ่มเติม เช่นเดียวกับทางโรงเรียนได้บุคคลอ้างอิง (Reference Person) ที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นต้น

ทางเลือกกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ (Alternatives)

หากการดำเนินงานของโรงเรียนไม่เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ ทางเลือกสำหรับโรงเรียนในการดำเนินธุรกิจอื่น มีดังนี้

1. โรงเรียนสอนความถนัดเฉพาะอย่าง

ปัจจุบันผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้เรียนเพิ่มเติมสำหรับความถนัดเฉพาะอย่างมากขึ้น อีกทั้งโรงเรียนที่สอนความถนัดเฉพาะอย่างในปัจจุบันยังมีจำนวนน้อย ทำให้โรงเรียนมีช่องทางที่จะเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ง่ายขึ้น

วัตถุประสงค์ของโรงเรียน คือเพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาความสามารถพิเศษที่มีในตัวเด็กแต่ละคน วิชาที่เปิดสอน ได้แก่ ศิลปะ ดนตรี ภาษาต่างประเทศ แต่ละวิชาดำเนินการสอนโดยครูผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาความถนัด

2. ให้เช่าสถานที่ประกอบธุรกิจ

เนื่องจากปัจจุบันเจ้าของโรงเรียนมีสถานที่ซึ่งได้ให้บริษัทอื่นเช่าพื้นที่เพื่อทำธุรกิจอยู่แล้ว ซึ่งทำให้เจ้าของโรงเรียนมีรายได้เป็นตัวเงินที่แน่นอนในแต่ละเดือน ความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจลดลง ดังนั้นหากสามารถหาผู้เช่าที่จะมาดำเนินธุรกิจในพื้นที่ของโรงเรียนได้ เจ้าของโรงเรียนก็จะไม่มีความเสี่ยงจากการขาดทุนเพราะหากเปิดโรงเรียนต่อไป จะต้องมีการลงทุนเพื่อพัฒนา และปรับปรุงสถานที่ ตลอดจน

ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงยังต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนเป็นที่รู้จัก ซึ่งเหล่านี้ทำให้ต้องเสียต้นทุนเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก

3. เน้นด้านเนอสเซอรี่มากขึ้น

ปัจจุบันการแข่งขันในธุรกิจรับดูแลเด็กเล็กยังไม่มี ความรุนแรงมากนัก ประกอบกับเด็กในวัยก่อนอนุบาลเป็นวัยที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ ซึ่งหากสามารถทำให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นในความปลอดภัย คุณภาพ การดูแลเอาใจใส่บุตรหลานได้ ก็จะสามารถสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จัก และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้

4. ขยายถึงชั้นประถมศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า การที่โรงเรียนมีถึงชั้นประถมศึกษา เป็นปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน เนื่องจากผู้ปกครองไม่ต้องหาโรงเรียนใหม่เมื่อจบชั้นอนุบาล อีกทั้งโรงเรียนส่วนใหญ่ในบริเวณใกล้เคียงเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษา ดังนั้นการที่โรงเรียนจะขยายถึงชั้นประถมศึกษา จึงทำให้โรงเรียนมีโอกาสในการเพิ่มจำนวนนักเรียน และสามารถแข่งขันกับโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียงได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีข้อจำกัดด้านกฎหมาย ที่กำหนดให้โรงเรียนที่จะขยายถึงชั้นประถมต้องมีพื้นที่ต่อเนื่องกันไม่ต่ำกว่า 2 ไร่ 200 ตารางวา ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ของโรงเรียนไม่ถึงจำนวนดังกล่าว

ภาคผนวก 1

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 : กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 12)

การจัดตั้งสถานศึกษาเอกชน

- ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา

ส่วนที่ 3 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน

ให้สถานศึกษาเอกชน ประเภทโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนของเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น เป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

- ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับใหม่

หมวด 3 ลักษณะและการจัดตั้งสถานศึกษาเอกชน

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาในรูปแบบการศึกษาในระบบ จะต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล (มาตรา 16(1)) และเมื่อได้ออกใบอนุญาตให้จัดตั้งสถานศึกษา แก่ผู้ขอรับใบอนุญาตแล้ว ให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลนับตั้งแต่วันที่ได้ออกใบอนุญาต (มาตรา 19)

เกณฑ์การจัดตั้งสถานศึกษา – สถานที่และอาคาร

- ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับใหม่

1. **ที่ดิน** ต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งหรือสิทธิการเช่าหรือสิทธิเหนือที่ดินอื่น ที่ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งพร้อมจะโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิการเช่า หรือสิทธิเหนือที่ดินอื่นให้เป็นสิทธิของสถานศึกษาภายใน 90 วันนับแต่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสถานศึกษาจากผู้อนุญาตและที่ดินต้องมีลักษณะ และเนื้อที่เหมาะสมเพียงพอกับระดับการศึกษา

1.1 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับก่อนประถมศึกษา

- 1.1.1 ที่ดินจะต้องมีเนื้อที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันไม่น้อยกว่า 200 ตารางวา เมื่อปลูกสร้างอาคารแล้วจะต้องมีเนื้อที่ว่างเปล่าเป็นสนามเหลือไม่น้อยกว่า 100 ตารางวา
- 1.1.2 ถ้าเป็นที่เช่า หรือสิทธิอื่นเว้นแต่เป็นที่เช่าจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ราชพัสดุ ที่ศาสนสมบัติกลาง ที่ธรณีสงฆ์หรือที่ขององค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจสัญญาเช่าต้องมีกำหนดได้น้อยกว่า 3 ปี หากเช่าเกิน 3 ปี จะต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
- 1.1.3 ต้องเป็นที่ราบไม่มีน้ำท่วมขัง มีรั้วรอบแสดงอาณาเขตที่แน่นอน ไม่ขัดต่อสุขลักษณะ หรืออนามัยของนักเรียน ไม่สถานประกอบการอื่นอยู่ภายในบริเวณหรืออยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่อันอาจเกิดภัยอันตรายใดๆ หรืออยู่ใกล้สถานที่อื่นอันไม่เหมาะสมแก่กิจการสถานศึกษา และไม่เป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลใด เว้นแต่ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา

- 1.2.1 ที่ดินจะต้องมีเนื้อที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันไม่น้อยกว่า 2 ไร่ หรือ 800 ตารางวา เมื่อปลูกสร้างอาคารแล้วจะต้องมีเนื้อที่ว่างเปล่าเป็นสนามเหลือไม่น้อยกว่า 1 ไร่ หรือ 400 ตารางวา
- 1.2.2 ถ้าเป็นที่เช่า หรือสิทธิอื่นเว้นแต่เป็นที่เช่าจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ราชพัสดุ ที่ศาสนสมบัติกลาง ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ขององค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจสัญญาเช่า ต้องมีกำหนดได้น้อยกว่า 10 และจะต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
- 1.2.3 ต้องเป็นที่ราบไม่มีน้ำท่วมขัง มีรั้วรอบแสดงอาณาเขตที่แน่นอน ไม่ขัดต่อสุขลักษณะ หรืออนามัยของนักเรียน ไม่สถานประกอบการอื่นอยู่ภายในบริเวณหรืออยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่อันอาจเกิดภัยอันตรายใดๆ หรืออยู่ใกล้สถานที่อื่นอันไม่เหมาะสมแก่กิจการสถานศึกษา และไม่เป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลใด เว้นแต่ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.3 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา

- 1.3.1 ที่ดินจะต้องมีเนื้อที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันไม่น้อยกว่า 2 ไร่ 200 ตารางวา หรือ 1,000 ตารางวา เมื่อปลูกสร้างอาคารแล้วจะต้องมีเนื้อที่ว่างเปล่าเป็นสนามเหลือไม่น้อยกว่า 1 ไร่ หรือ 400 ตารางวา
- 1.3.2 ถ้าเป็นที่เช่า หรือสิทธิอื่นเว้นแต่เป็นที่เช่าจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ราชพัสดุ ที่ศาสนสมบัติกลาง ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ขององค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจสัญญาเช่า ต้องมีกำหนดได้น้อยกว่า 10 และจะต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

- 1.3.3 ต้องเป็นที่ราบไม่มีน้ำท่วมขัง มีรั้วรอบแสดงอาณาเขตที่แน่นอน ไม่ขัดต่อสุขลักษณะ หรืออนามัยของนักเรียน ไม่สถานประกอบการอื่นอยู่ภายในบริเวณหรืออยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม หรือสถานที่อื่นอาจเกิดภัยอันตรายใดๆ หรืออยู่ใกล้สถานที่อื่นอันไม่เหมาะสมแก่กิจการสถานศึกษา และไม่เป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลใด เว้นแต่ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้งหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. **อาคารเรียนและอาคาร** ต้องมีความมั่นคงแข็งแรง อาคารถ่ายเทได้ดี มีแสงสว่างเพียงพอ ห้องเรียนต้องมีขนาดและลักษณะที่เหมาะสมและเพียงพอกับระดับของการศึกษา ดังนี้
- 2.1 การจัดการศึกษาพื้นฐานระดับก่อนประถมศึกษา ห้องเรียนและห้องประกอบต้องมีขนาดและลักษณะดังนี้
- 2.1.1 ห้องเรียนจะต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 เมตร X 5 เมตร ไม่เสายู่ตรงกลางห้องและต้องมีไม่น้อยกว่า 3 ห้องเรียน
- 2.1.2 ห้องประกอบ ประกอบด้วย ห้องพยาบาล แยกชาย หญิง ห้องสมุด ห้องเก็บสื่อการเรียนการสอน ห้องธุรการ ห้องพัสดุ ห้องประกอบอาหารและห้องอื่น ๆ ตามสมควร แต่ละห้องต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 เมตร x 5 เมตร
- ทั้งนี้ ขนาดของห้องไม่เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอน ความจุนักเรียนต่อห้อง สำหรับระดับก่อนประถมศึกษา 1.2 ตารางเมตร ต่อนักเรียน 1 คน ให้นักเรียนไม่เกินห้องละ 40 คน
- 2.1.3 ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้แยกชาย หญิง อย่างน้อย อย่างละ 1 โดยถือเกณฑ์นักเรียนชายหรือหญิง 25 คนแรกให้จัดอย่างละ 1 ห้อง ต่อไปจัดห้องน้ำ ห้องส้วม 1 ห้อง : นักเรียน 50 คน เศษเกิน 5 คน ให้จัดเพิ่ม 1 ห้อง
- 2.2 การขอใช้อาคารเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ให้ใช้ไม่เกินชั้นที่ 3 โดยคำนึงถึงความปลอดภัย แต่ต้องจัดให้มีห้องส้วมและที่ปัสสาวะในตัวอาคารชั้นที่ 3 ด้วย

เกณฑ์การจัดสถานศึกษา – ผู้ขอรับใบอนุญาตจัดตั้ง

● ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับใหม่

ผู้ขอใบอนุญาตจัดตั้งสถานศึกษาที่มีรูปแบบการศึกษาในระบบ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้
กรณีเป็นบุคคลธรรมดา

- เป็นผู้มิใช่สัญชาติไทยโดยกำเนิด
- เป็นผู้มีความรู้ตามระเบียบที่ ร.ม.ว.กำหนด
- เป็นผู้ที่ไม่เป็นโรคต้องห้ามตามกฎหมายกระทรวง

กรณีเป็นนิติบุคคล

- คณะกรรมการต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิดไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
- กรรมการผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- คณะกรรมการที่มีสัญชาติไทยต้องถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ในกรณีเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน
- ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

การจัดการศึกษา – บุคลากร

● ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับใหม่

สถานศึกษาตามมาตรา 19 จะต้องจัดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง จำนวนไม่น้อยกว่า 11 คน ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้แทน ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครองระดับละอย่างน้อย 1 คน ผู้แทนครูระดับละอย่างน้อย 1 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 3 คน ผู้แทนศิษย์เก่า 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เว้นแต่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับก่อนประถมศึกษาเพียงระดับเดียว ไม่ต้องมีผู้แทนศิษย์เก่า

สถานศึกษาต้องจัดให้มีผู้อำนวยการคนหนึ่ง บุคลากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอตลอดจนจัดให้มีครูสอนครบทุกชั้นทุกระดับอย่างเหมาะสม ตามหลักสูตร โดยถือเกณฑ์นักเรียน 3 ห้องเรียนต่อครู 5 คน หรือนักเรียน 30 คน ต่อครู 1 คน ทั้งนี้ การคำนวณให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของนักเรียน

ผู้อำนวยการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับก่อนประถมศึกษาต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- เป็นผู้มีความรู้ทางการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาตรี และมีประสบการณ์การสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี
- ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- ไม่เป็นโรคต้องห้ามตามกฎหมายกระทรวง
- ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 25 ปี

ครูสอนระดับก่อนประถมศึกษา ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- ต้องมีความรู้ทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาปฐมวัย หรือมีความรู้ทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ต้องมีสัญชาติไทย หากเป็นชาวต่างประเทศจะต้องได้รับการผ่อนผันสัญชาติจาก รมว. หรือผู้ที่ รมว. มอบหมายก่อน
- ไม่เป็นโรคต้องห้ามตามกฎหมายกระทรวง

- ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี

บุคลากรทางการศึกษาต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- ต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือมีความรู้เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้
- ต้องมีสัญชาติไทย
- ไม่เป็นโรคต้องห้ามตามกฎหมาย
- ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี

การอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน

● พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525

การอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ดำเนินการตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า การอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียน ให้กระทำดังต่อไปนี้

1. จัดส่งครูไปช่วยสอนที่โรงเรียน
2. ให้อุปกรณ์การศึกษา
3. ให้เงินอุดหนุน
4. ให้เช่าทรัพย์สินของกระทรวงศึกษาธิการ
5. อุดหนุนและส่งเสริมด้วยประการอื่น

การให้เงินอุดหนุน

การสนับสนุนด้านการเงินแก่โรงเรียนเอกชนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้โรงเรียนเอกชนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ และเพื่อส่งเสริมบุคลากรของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ครูใหญ่ และครูในโรงเรียนให้ได้รับสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพ

1. โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญทั่วไป (จัดตั้งก่อนปี พ.ศ. 2517) ให้การอุดหนุนด้านการเงินเป็นอัตราร้อยละ 40 ของอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐในแต่ละระดับการศึกษา (เฉพาะงบการดำเนินการ) โดยมีเงื่อนไขให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ไม่เกินร้อยละ 60
2. โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญทั่วไป (จัดตั้งหลังปี พ.ศ.2517) และยังไม่เคยได้รับการอุดหนุนมาก่อน ให้การอุดหนุนด้านการเงินเป็นอัตราร้อยละ 20 ของอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐในแต่ละระดับการศึกษา (เฉพาะงบการดำเนินการ) โดยมีเงื่อนไขให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ไม่เกินร้อยละ 80 ตั้งแต่วันที่ 1 ถึง ม.6

การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่น

การเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเรียนของโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์กับมติรัฐมนตรี เกี่ยวกับเรื่องการอุดหนุนด้านการเงินแก่โรงเรียนประเภทสามัญศึกษา เช่น

- โรงเรียนที่ได้รับเงินอุดหนุนร้อยละ 20 ของค่าใช้จ่ายรายหัวภาครัฐที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดในแต่ละปี จะขออนุญาตเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ ไม่เกินร้อยละ 80
- โรงเรียนที่ได้รับเงินอุดหนุนร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายรายหัวภาครัฐที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดในแต่ละปี จะขออนุญาตเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ ไม่เกินร้อยละ 60
- โรงเรียนที่ได้รับเงินอุดหนุนร้อยละ 100 ของค่าใช้จ่ายรายหัวภาครัฐที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดในแต่ละปี จะไม่อนุญาตให้เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ ไม่เกินร้อยละ 60
- โรงเรียนที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนโดยทั่วไปจะได้รับอนุญาตให้จัดเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนสูงสุดเท่ากับอัตราค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนภาครัฐเฉพาะงบดำเนินการ

● ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับใหม่

หมวด 6 การส่งเสริมการดำเนินกิจการ

การอุดหนุนและส่งเสริมสถานศึกษา ให้กระทำได้ดังต่อไปนี้

1. ให้ข้าราชการและพนักงานของรัฐไปปฏิบัติงานในสถานศึกษา
2. ยกเว้นค่าอากรนำเข้าประเภทครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาตามหลักสูตรที่เปิดทำการสอนโดยการรับรองของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร
3. ยกเว้นหรือลดหย่อน ค่าธรรมเนียม และค่าบริการการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
4. ให้อุปกรณ์การศึกษา
5. ให้เงินอุดหนุน
6. ให้เช่าทรัพย์สินของกระทรวงศึกษาธิการ ศาสนา และวัฒนธรรม
7. อุดหนุนและส่งเสริมด้วยประการอื่น

สถานศึกษาที่จะได้รับการอุดหนุน ต้องมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกำหนด

ให้สำนักงานพื้นที่กำหนดแบบ และหลักเกณฑ์การยื่นคำขอการขอรับการอุดหนุน และเป็นผู้อนุญาตพิจารณาสั่งการ

กำหนดบทเฉพาะกาล ให้สถานศึกษาที่เคยได้รับการอุดหนุนและส่งเสริมสถานศึกษาอยู่ก่อนใช้ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ได้รับการอุดหนุนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกำหนด

มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

● ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก

- ระบบการประกันคุณภาพภายใน ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อ หน่วยงานสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก
- ระบบการประกันคุณภาพภายใน ให้มีสำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย 1 ครั้งใน 5 ปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

● ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับใหม่

การจัดการศึกษาและการวัดผลประเมินผล

- สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และต้องจัดให้มีการประเมินมาตรฐานคุณภาพในเวลา 3 ปี และต่อไปทุกๆ 5 ปี
- สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่ง กฎ ข้อบังคับ ประกาศและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละหลักสูตร
- สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการประเมินผลแต่ละหลักสูตร
- สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารวัดผลประเมินผลให้ถูกต้องตามความเป็นจริงเก็บไว้เป็นหลักฐานให้สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลาที่สถานศึกษาเปิดทำการสอน

การจัดทำรายงานและงบการเงินประจำปีของสถานศึกษาเอกชน

● ตามแนวทางร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับใหม่

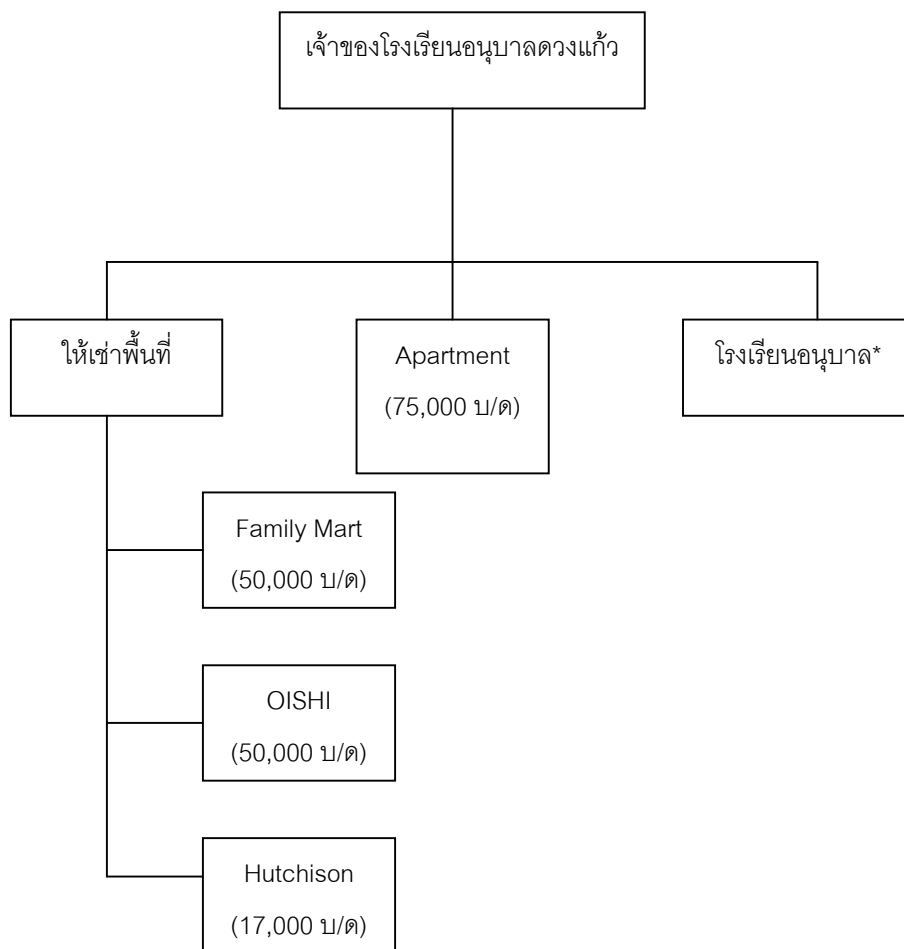
สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบ ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา จัดทำบัญชีและรายงานการเงินตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
- เมื่อสิ้นงวดบัญชี ให้สถานศึกษาแต่งตั้งผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีของสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี
- ให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบบัญชี และออกรายงานการสอบบัญชี เพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาพิจารณาภายใน 150 วัน นับตั้งแต่วันปิดบัญชี
- ให้สถานศึกษาจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการเงิน การบัญชี รายงานการเงิน และรายงานการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบบัญชีไว้ไม่น้อยกว่า 3 ปี

ภาคผนวก 2

ผังโครงสร้างธุรกิจ

ภาคผนวก 2 : ผังโครงสร้างธุรกิจ

Apartment

- รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายจากการให้เช่า Apartment เท่ากับ 1,500 บาท/ห้อง โดยมีจำนวนห้อง 72 ห้อง ปัจจุบันมีห้องที่มีผู้เช่าแล้วจำนวน 50 ห้อง ดังนั้นรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายทั้งปีเท่ากับ $50 \times 12 \times 1,500 = 900,000$ บาท/ปี (ก่อนหักภาษีโรงเรือน 12.5% และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 20%)
- ค่าใช้จ่าย
 1. ค่าเช่า 15,000 บาท/เดือน
 2. ค่าน้ำ 2 คน จำนวน 20,000 บาท/เดือน
 3. อื่นๆ $150 \times 30 = 4,500$ บาท/เดือน

Family Mart

รายได้จากการให้ Family Mart เช่า เดือนละ 50,000 บาท สัญญาเช่า 3 ปี เงินจ่ายล่วงหน้า 300,000 บาท

OISHI

รายได้จากการให้ OISHI เช่า เดือนละ 50,000 บาท เป็นเวลา 10 ปี โดยผู้เช่าสามารถบอกเลิกสัญญาเมื่อไรก็ได้

Hutchison

รายได้จากการให้ Hutchison เช่าพื้นที่เพื่อติดตั้งสัญญาณ เดือนละ 17,000 บาท

ภาคผนวก 3

การวิจัยตลาด

ภาคผนวก 3 : การวิจัยตลาด

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้บุตรหลานของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่จะคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นโรงเรียนสีขาว ปลอดภัยสะอาด ไม่มีแหล่งเสื่อมโทรมด้านศีลธรรม รวมถึงการจัดโรงเรียนอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย (บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทยจำกัด, 2544, คะนอง ตนเล็ก, 2535) เนื่องจากผู้ปกครองต้องการสร้างสังคมที่ดีให้แก่บุตรหลาน ดังนั้นจึงให้ความสำคัญแก่ปัจจัยเหล่านี้เป็นอันดับต้น ๆ
2. ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน ควรจะตั้งอยู่ใกล้บ้าน (บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด, 2544, ขนิษฐา รุ่งพิบูลย์ สิทธิศักดิ์ อนันตประยูร ชาญ พัชรวานิช สุวาพร ศรีสุนทรตระกูล ศิริพรรณ นันทไพฑูรย์, 2544, อภารัฐ แซ่เอี้ยว วรรณวิไล เพชรสร้าง สขมณ วิสุทธิสิน, 2544, คะนอง ตนเล็ก, 2535) เพื่อความสะดวกในการเดินทาง และการไปรับส่งสำหรับผู้ปกครอง
3. หลักสูตรการเรียน การสอน รวมถึงคุณภาพของการเรียนการสอนและสถานศึกษา (ขนิษฐา รุ่งพิบูลย์ สิทธิศักดิ์ อนันตประยูร ชาญ พัชรวานิช สุวาพร ศรีสุนทรตระกูล ศิริพรรณ นันทไพฑูรย์, 2544, อภารัฐ แซ่เอี้ยว วรรณวิไล เพชรสร้าง สขมณ วิสุทธิสิน, 2544)
4. ชื่อเสียงของโรงเรียน (ขนิษฐา รุ่งพิบูลย์ สิทธิศักดิ์ อนันตประยูร ชาญ พัชรวานิช สุวาพร ศรีสุนทรตระกูล ศิริพรรณ นันทไพฑูรย์, 2544, อภารัฐ แซ่เอี้ยว วรรณวิไล เพชรสร้าง สขมณ วิสุทธิสิน, 2544)

สำหรับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอน คือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่คาดหวังให้โรงเรียนเน้นทั้ง 2 ด้าน คือ การให้เด็กอ่านออกเขียนได้ และด้านพัฒนาการของเด็ก (กะนอง ตนเล็ก, 2535) ทั้งนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังคงต้องการให้โรงเรียนเน้นการสอนด้านวิชาการเนื่องจากต้องการให้บุตรหลานสามารถสอบแข่งขันเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้ ส่งผลให้โรงเรียนอนุบาลต้องตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองโดยการสอนแบบเร่งเรียน ทำให้เด็กไม่มีความสุข และอาจเปื้อนหน่ายการเรียน (สุภาวดี หาญเมธี, 2529)

การเรียนการสอนแบบเร่งเรียนเป็นแนวทางที่ผิด เนื่องจากการเรียนรู้ที่ได้ผลสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นมากที่สุดขณะที่เด็กเล่น (ศศิธร วิจิราภรณ์, 2538) โดยข้อเท็จจริงแล้ว เด็กสามารถคิดได้เอง แต่ต้องเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก เพียงแต่ผู้ใหญ่ต้องให้การเลี้ยงดูที่ถูกต้อง มีการเจริญเติบโตที่ดี มีความรักความอบอุ่นเมื่อเด็กมีความสุข ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านปัญญา รู้จักคิด ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเด็กไม่ชอบเรียนแต่ต้องการเล่น เพราะการเล่นคือโอกาสในการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก (เบญญา แสงมะลิ, 2540)

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้บุตรหลาน
2. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการเรียนการสอนในระดับอนุบาลที่ผู้ปกครองให้ความสนใจ
3. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของการให้บริการของโรงเรียนอนุบาลในปัจจุบัน เพื่อหาโอกาสทางธุรกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาถึงทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับอนุบาล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับอนุบาล ปัจจัยที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญในการเลือกโรงเรียนอนุบาลตลอดจนปัญหาที่พบในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งการวิจัยในประเด็นเหล่านี้ได้เคยมีผู้จัดทำไว้บ้างแล้ว คณะผู้จัดทำจึงใช้ผลที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวมาใช้อ้างอิงส่วนหนึ่ง

สำหรับการวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบันของคณะผู้จัดทำ จะศึกษาจากกลุ่มประชากรชายหรือหญิงที่ครองสมรสแล้ว และมีบุตรตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี โดยแบ่งเป็นกลุ่มประชากร ในเขตพื้นที่จตุจักรซึ่งโรงเรียนคาดว่าจะเป็กลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มประชากรในเขตอื่นของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใกล้เคียงซึ่งมีโอกาสจะเป็นลูกค้าของโรงเรียนต่อไป

ระเบียบวิธีการวิจัย

- รูปแบบของวิธีวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิผ่าน 2 วิธี คือ

1.1 วิธีการสัมภาษณ์แบบโดยตรง

- 1.1.1 สัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนปัจจุบันของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน 24 คน , ครูในโรงเรียน จำนวน 5 คน และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อศึกษาถึงสภาพในปัจจุบันของโรงเรียน สภาพปัญหา และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 1.1.2 สัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียนอื่น ที่ประสบความสำเร็จในการบริหาร หรือ เป็นต้นแบบการดำเนินธุรกิจโรงเรียนอนุบาล จำนวน 5 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนรุ่งอรุณ, โรงเรียนอนุบาลชนานันท์, โรงเรียนอนุบาลวรณสว่างจิต, โรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน และ โรงเรียนอนุบาลแสงโสม เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอน, กลยุทธ์ในการบริหารงาน ตลอดจนการจัดวางสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอนุบาล

1.2 วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

- 1.2.1 ส่งแบบสอบถามให้กับโรงเรียนเอกชนในเขตจตุจักรที่ให้บริการทางการศึกษาในระดับอนุบาลที่ตั้งอยู่ในเขตจตุจักร จำนวน 28 โรงเรียน เพื่อศึกษาถึงลักษณะของโรงเรียน กลยุทธ์ในการบริหารงาน ปัญหาในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว
- 1.2.2 แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งหมด 211 ชุด แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตจตุจักร 100 ชุด และกลุ่มตัวอย่างทั่วไป 111 ชุด

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

รวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัยในอดีต ข้อมูลสถิติทางด้านประชากรศาสตร์ และทางด้านการศึกษาจากหน่วยงานราชการ บริษัท AC Neilson ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center และข้อมูลทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สคศ.)

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาคือ กลุ่มประชากรชายหรือหญิงที่สมรสแล้ว และมีบุตรตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มผู้ปกครองที่พักอาศัย หรือทำงานอยู่ในเขตจตุจักร
- 2) กลุ่มผู้ปกครองที่อยู่นอกพื้นที่เขตจตุจักร แต่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใกล้เคียง

ช่วงเวลา

24 ธันวาคม 2544 – 11 มกราคม 2545

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยประมาณค่าสัดส่วนของประชากร (Proportion Sample Size Determination)

$$\text{โดยคำนวณจากสูตร} \quad n = \frac{Z^2 pq}{e^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่าง

Z = ค่า Standard Score จากตารางการแจกแจงแบบปกติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งมีค่า $Z = 1.96$ ($=0.05$)

p = สัดส่วนของประชากรเป้าหมายต่อประชากรทั้งหมด
(ในกรณีนี้คือสัดส่วนของประชากรที่สมรสแล้วในเขตกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 0.519)

$q = 1 - p$ เท่ากับ 0.421

e = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดระหว่างสัดส่วนจริงและสัดส่วนตัวอย่าง ซึ่งในที่นี้กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5% (หรือ เท่ากับ 0.05)

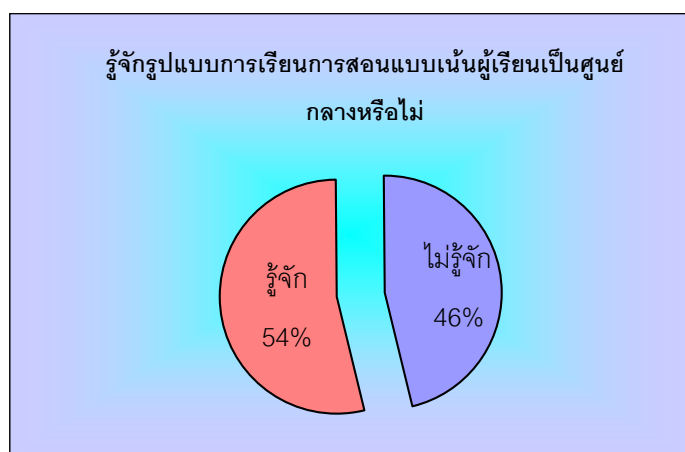
เมื่อคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรข้างต้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ต้องทำการเก็บข้อมูลคือ 375 คน อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระยะเวลา ในการทำวิจัยครั้งนี้สามารถเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้จริงจำนวน 211 ตัวอย่าง ซึ่งทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนเปลี่ยนไปเพียงเล็กน้อยคือ จาก 5% เป็น 6.66% (หรือเท่ากับ 0.066) ซึ่งทางคณะผู้จัดทำคิดว่าเป็นค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

กลุ่มตัวอย่าง

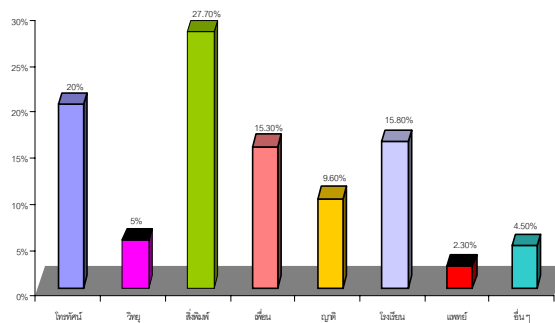
เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของผู้ปกครองที่สมรสแล้ว และมีบุตรอายุตั้งแต่เกิดจนถึง 6 ปี ดังนั้นจึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgment nonrandom หรือ Purposive Sampling Method) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่เราต้องการ จึงขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

การรู้จักรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)

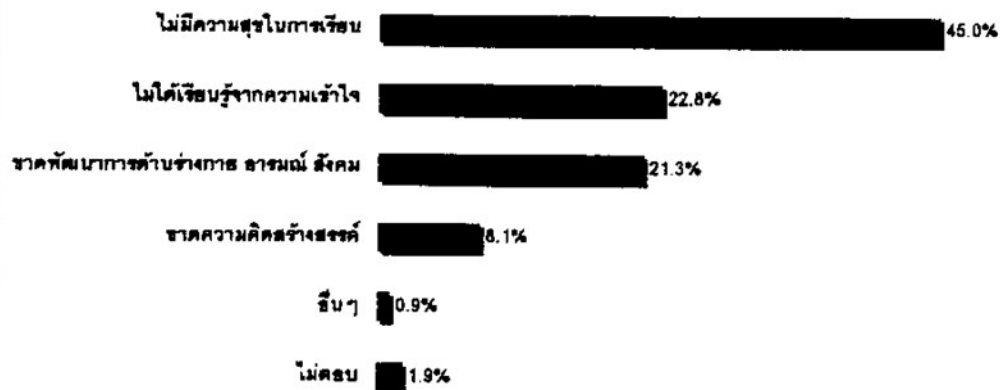

รู้จักรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากแหล่งใด

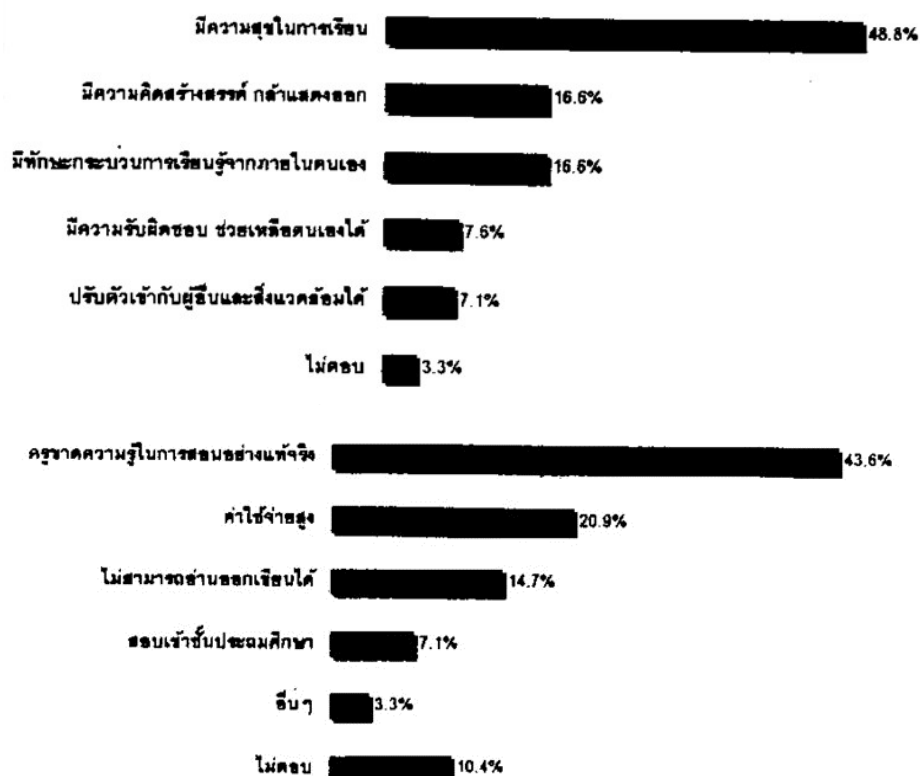

ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

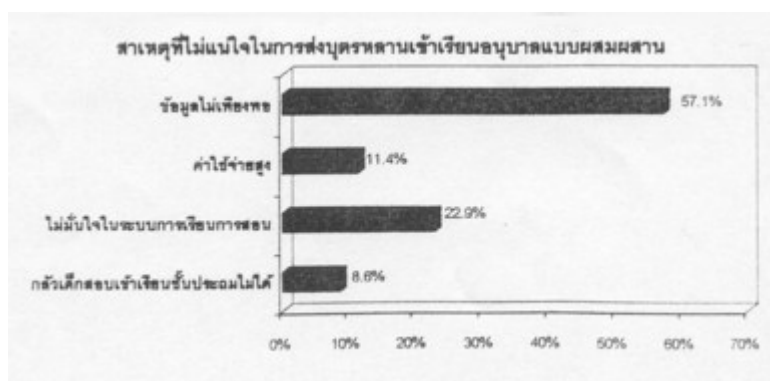
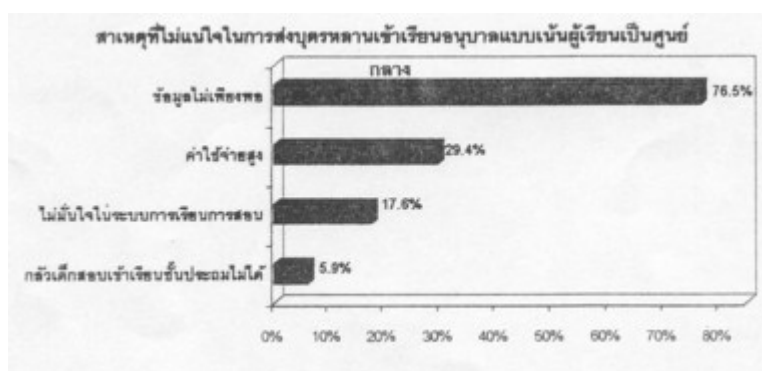
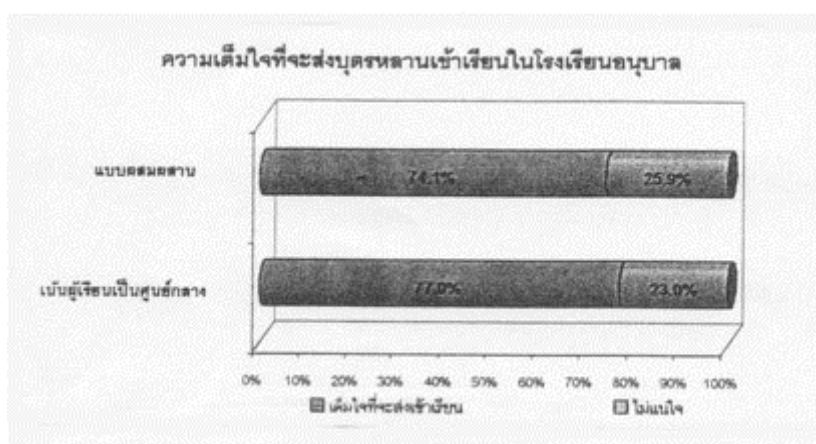
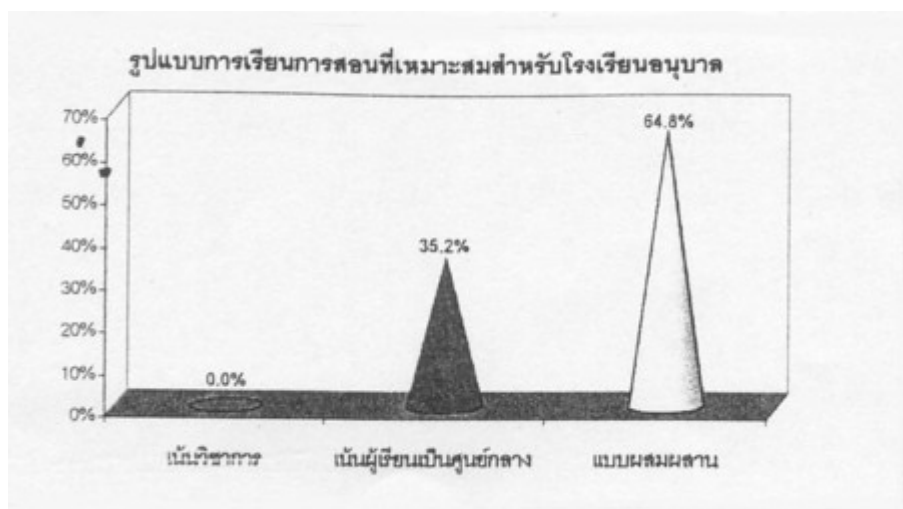
ข้อดีอันดับแรกของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการ

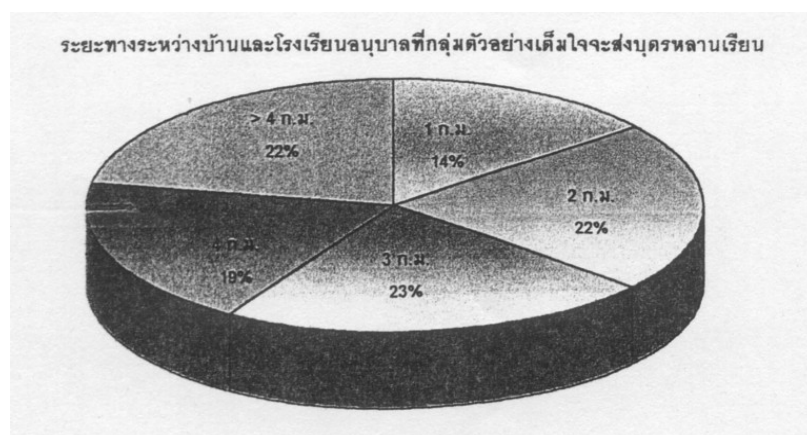
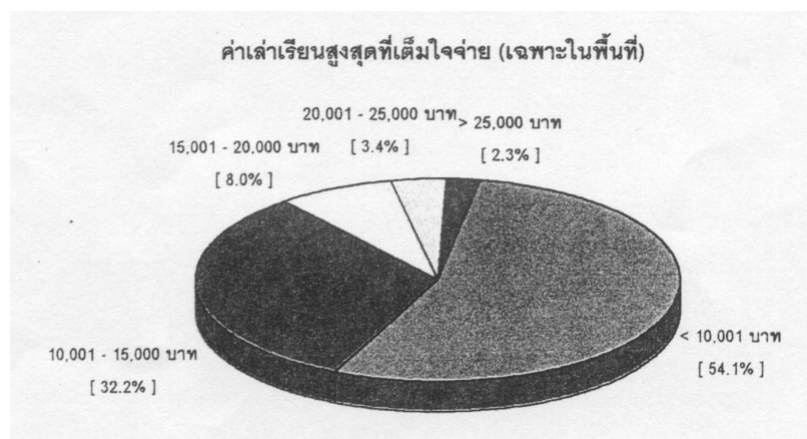
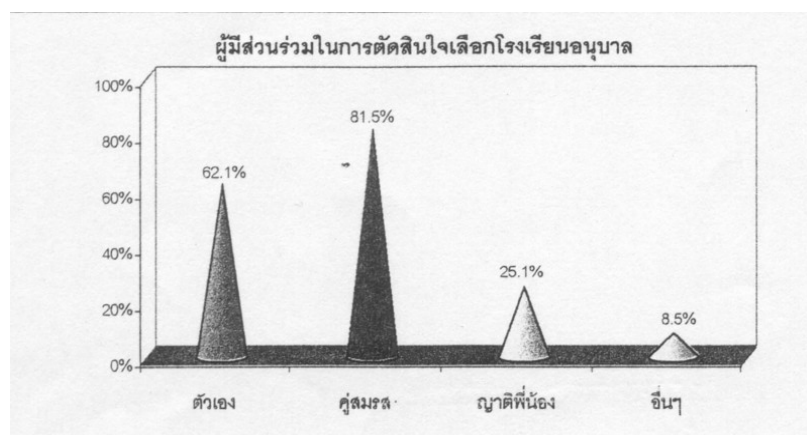
ข้อดีอันดับแรกของรูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

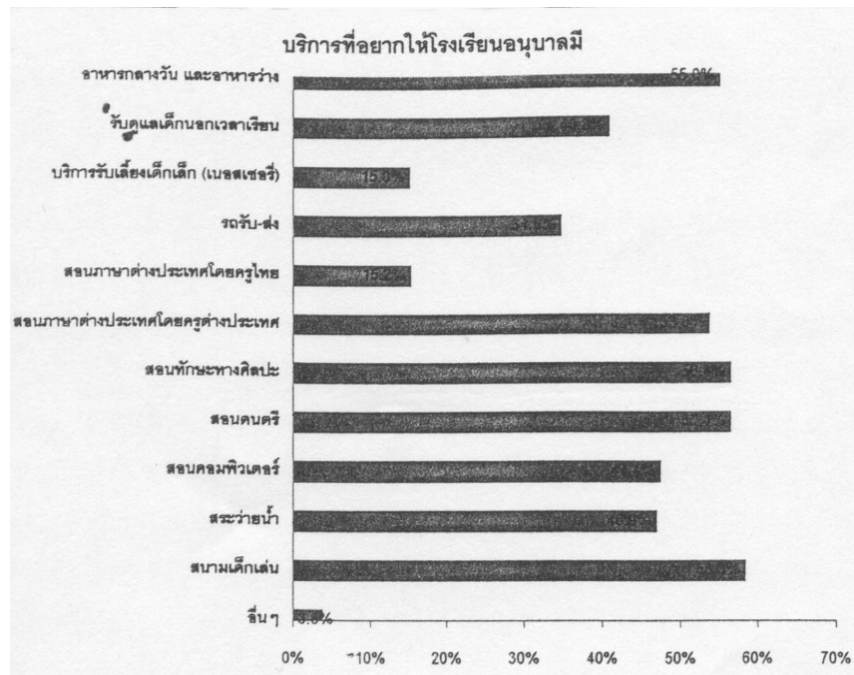
ความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอนในระดับอนุบาล

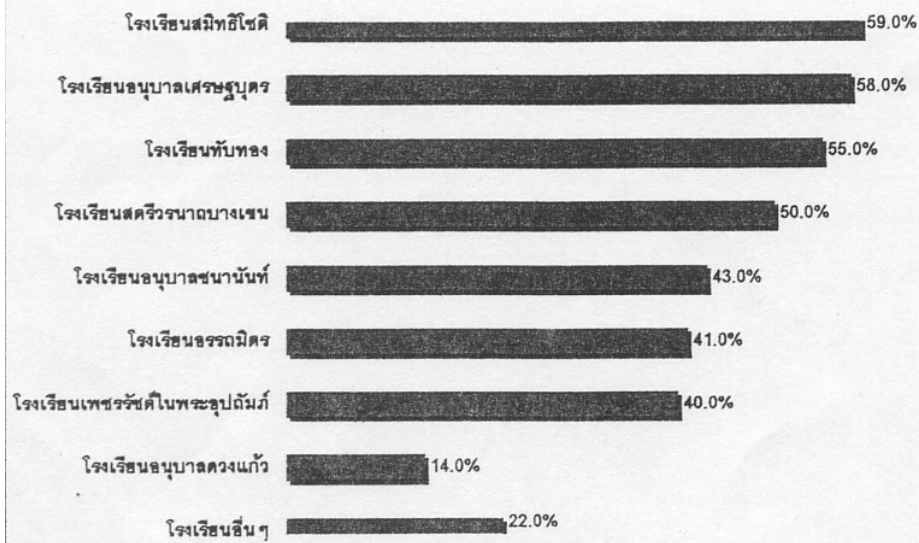
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล

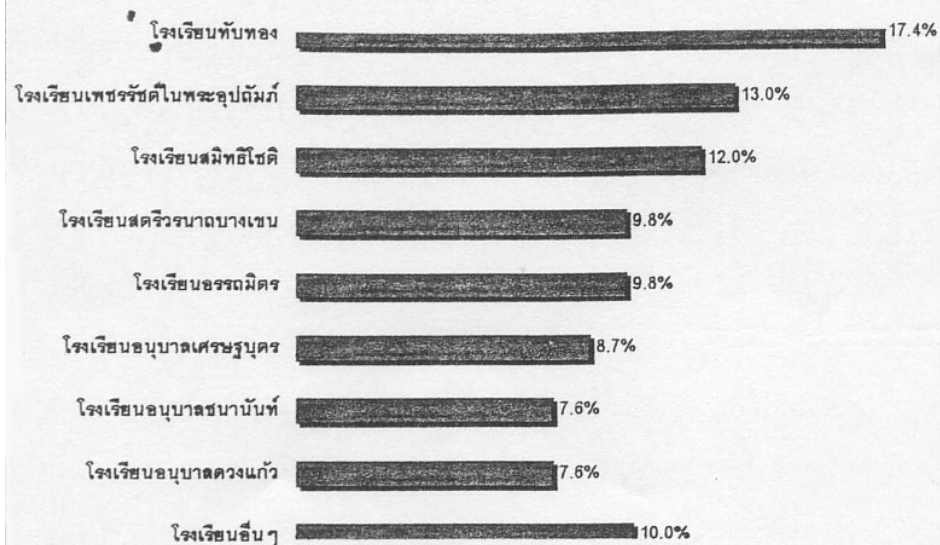
ความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ต่อโรงเรียนอนุบาล
โรงเรียนอนุบาลที่นึกถึง

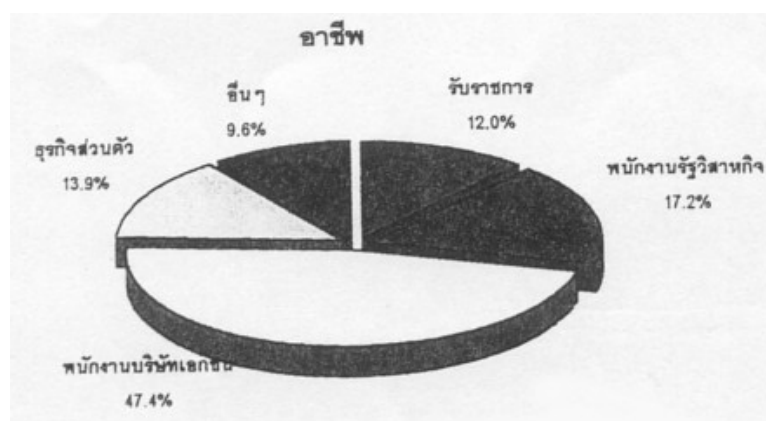
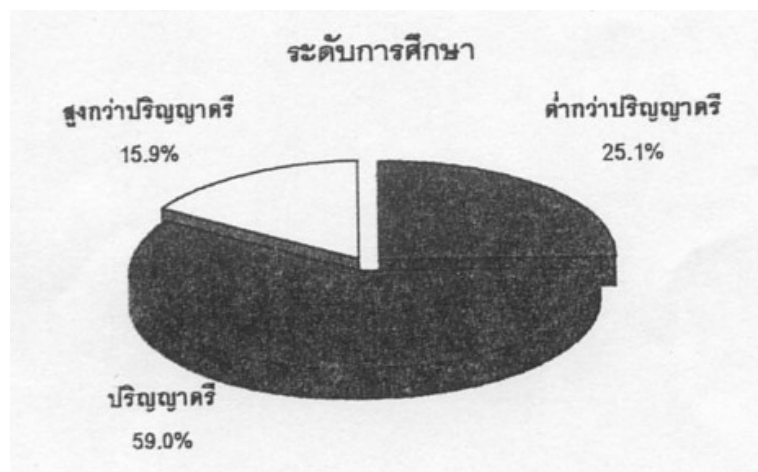
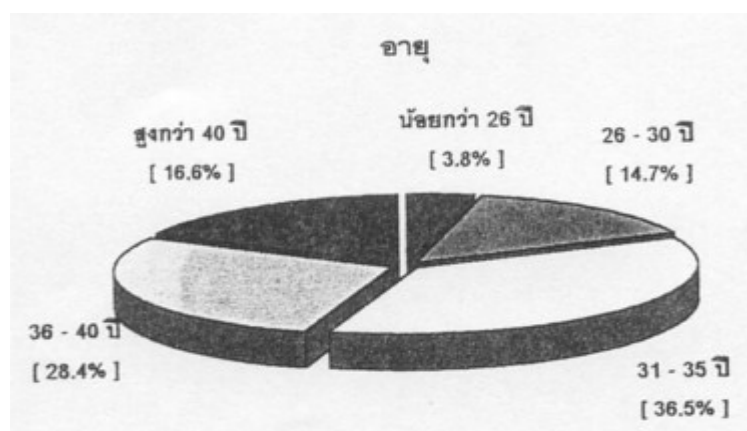
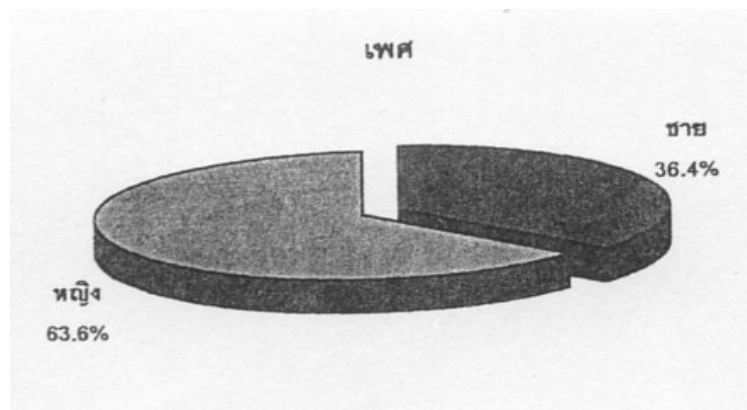
โรงเรียนอนุบาลที่นึกถึง 5 อันดับแรก (เฉพาะในพื้นที่)

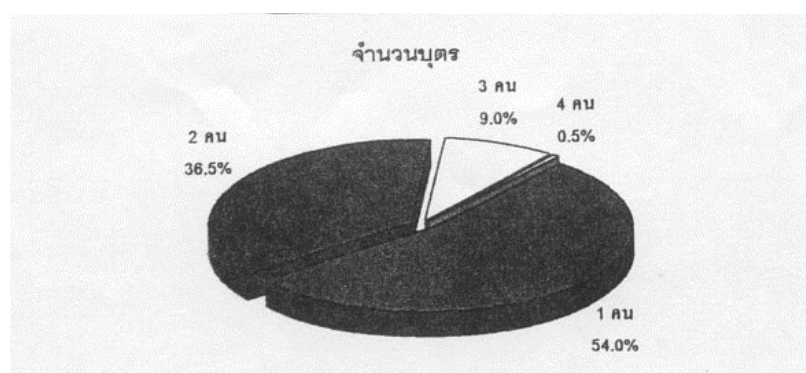
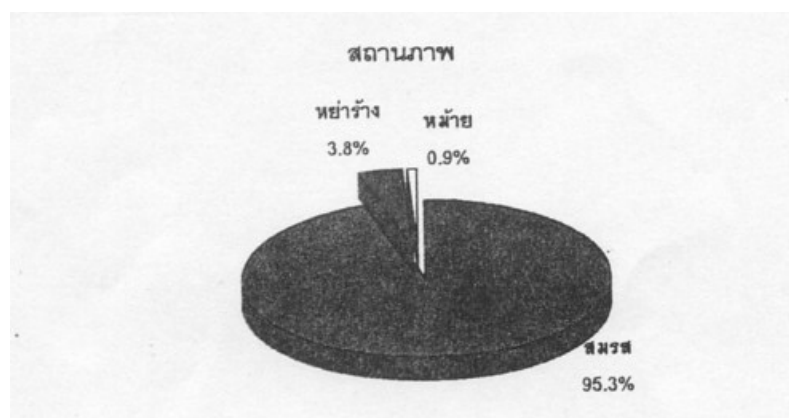

โรงเรียนอนุบาลที่นึกถึงเป็นอันดับแรก (เฉพาะในพื้นที่)

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล (ที่ระดับนัยสำคัญ = 0.05)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล	ค่าเฉลี่ย	t-statistic	S i g (2-tailed)
ความดูแลเอาใจใส่ของครู	4.77	21.547	0.000*
อาหารที่ถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่าทางโภชนาการ	4.65	13.833	0.000*
การเรียนการสอนแบบเน้นให้เด็กมีความพร้อมและมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย	4.63	15.410	0.000*
ความสะอาดของสถานที่	4.49	11.049	0.000*
สภาพสังคมภายในโรงเรียน	4.44	9.019	0.000*
สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียน	4.43	9.008	0.000*
ความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน	4.42	8.822	0.000*
ความสะดวกในการไปรับ-ส่ง	4.20	3.382	0.001*
ลักษณะของอาคารเรียนมีความมั่นคง ปลอดภัย และสวยงาม	4.19	3.094	0.002*
ระยะเวลาในการเดินทาง	4.09	1.484	0.139
หลักสูตรการเรียนการสอน	1.08	1.446	0.150
ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน	4.08	1.456	0.147

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาล พบว่าปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมาก 5 ลำดับแรก ได้แก่

- อันดับที่ 1 ความดูแลเอาใจใส่ของครู
- อันดับที่ 2 อาหารที่ถูกสุขลักษณะและมีคุณค่าทางโภชนาการ
- อันดับที่ 3 รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นให้เด็กมีความพร้อมและพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย
- อันดับที่ 4 ความสะอาดของสถานที่
- อันดับที่ 5 สภาพสังคมภายในโรงเรียน

จากปัจจัยทั้งหมด 22 ปัจจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากกว่าค่าเฉลี่ย 4 อยู่ทั้งหมด 12 ปัจจัยตามตารางข้างต้น แต่เมื่อทำการทดสอบค่าเฉลี่ยแบบข้างเดียว (One-Sample T-Test) เพื่อทดสอบว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวมีค่ามากกว่า 4 อย่างแท้จริง พบว่า มีเพียง 9 ปัจจัยเท่านั้นที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการเลือกโรงเรียนอนุบาล

แต่ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนให้น้ำหนักความสำคัญของค่าของปัจจัยต่าง ๆ แตกต่างกัน จึงไม่สามารถสรุปได้ว่า การใช้ค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่มากกว่า 4 จะถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกโรงเรียนอนุบาลจริง ทั้งนี้จึงต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเลือกโรงเรียน

เรียนอนุบาลที่กลุ่มตัวอย่างเลือกเป็นลำดับที่ 1 – 5 โดยให้ลำดับที่ 1 เป็นปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด ซึ่งผลสรุปปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในแต่ละลำดับมากที่สุด คือ

ลำดับที่ 1	สถานที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน
ลำดับที่ 2	สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี
ลำดับที่ 3	รูปแบบการเรียนการสอน
ลำดับที่ 4	สามารถไปรับส่งได้สะดวก
ลำดับที่ 5	ครูและบุคลากรของโรงเรียน

สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล

1. ด้านบุคลากร

- ควรให้การอบรมพัฒนาบุคลากรที่จะดูแลเด็กให้เข้าใจถึงพัฒนาการ และธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาล รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูไปในทิศทางเดียวกัน
- ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีความรัก ความเข้าใจให้เด็ก มีความรู้ความสามารถ มีจิตวิทยาในการดูแลเด็ก เอาใจใส่ดูแลเด็กเป็นอย่างดี

2. ด้านการเรียนการสอน

- ควรมีเทคนิคในการสอนด้านวิชาการ ไม่ควรเน้นการท่องจำ ไม่ควรเร่งรัด
- ควรเน้นการเตรียมความพร้อมของเด็ก ให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข สอนให้เด็กรู้จักคิด เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกตามความคิดของเด็ก กล้าแสดงความคิดเห็น และเป็นตัวของตัวเอง มีความกล้าเข้าสังคม
- ให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการพัฒนาอารมณ์ ทักษะ สังคม ทำให้เด็กมีความคิดริเริ่ม เชื่อมั่นในตนเอง
- สอนแบบบูรณาการ ส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักการเรียน และเล่นอย่างสมดุล
- ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเด็ก โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ สอนให้เด็กสามารถนำความรู้ ความสามารถจากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน สังคม และครอบครัว
- ควรยกเลิกระบบการสอบคัดเลือกเข้าเรียนในการเข้าระดับชั้นอนุบาล และประถม
- ควรมีการสอนภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์
- จัดกิจกรรมให้เด็กมีการพัฒนาทั้งด้าน IQ และ EQ
- หลักสูตรควรเพิ่มจริยธรรมพื้นฐาน เช่น การเข้าสังคมหมู่่มาก การรู้จักแบ่งปัน อดทน รอคอย

3. ด้านอื่นๆ

- ควรจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนให้น่าอยู่ ปราศจากมลภาวะต่างๆ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพดี มีความพร้อมในการเรียน
- มีสถานที่ให้เด็กได้เล่นพักผ่อน การจัดสถานที่ควรให้มีอากาศปลอดโปร่ง มีสนามหญ้า จัดให้เป็นธรรมชาติ
- เน้นการดูแลด้านสุขภาพ และอนามัยของเด็ก

สรุปปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างพบในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล

1. ด้านบุคลากร

- ครูไม่มีความสามารถ ไม่เชี่ยวชาญด้านการสอน ให้ความรู้แก่เด็กไม่เพียงพอ
- ครูชอบใช้อารมณ์ ไม่ค่อยรักเด็ก ไม่เปิดใจรับฟังความคิด และเหตุผล

2. ด้านการดูแลเอาใจใส่

- จำนวนเด็กในห้องมากเกินไป ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง ขาดการดูแลเอาใจใส่ที่ดีพอ
- อัตราครูต่อเด็กลดน้อยเกินไป

3. ด้านค่าใช้จ่าย

- ค่าใช้จ่ายสูงเกินมาตรฐาน มีการเรียกเก็บเงินบำรุงพิเศษ
- โรงเรียนเก็บค่าใช้จ่ายปลีกย่อยบ่อยเกินไป

4. ด้านการเรียนการสอน

- มีกิจกรรมมากเกินไป เล่นมากเกินไป จนเรียนไม่มีประสิทธิภาพ
- เด็กมีการบ้านเยอะเกินไป

5. ด้านอื่นๆ

- แผนการจัดรถโรงเรียนรับ-ส่งเด็ก เนื่องจากมีเด็กบางคนกลับถึงบ้านเย็นมาก
- อาหารไม่ถูกสุขลักษณะ
- ขาดการประสานงาน การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับบ้าน
- รูปแบบการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามที่ประชาสัมพันธ์ไว้

สรุปผลการวิจัยจากการเก็บแบบสอบถามจากโรงเรียนอนุบาลในเขตจตุจักร

จากการส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากโรงเรียนเอกชนในเขตจตุจักรที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลจำนวน 28 โรงเรียน มีโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 14 โรงเรียน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

- โรงเรียนที่เปิดสอนมีการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ได้แก่
 - สถานรับเลี้ยงเด็ก และอนุบาล 21.4%
 - อนุบาลอย่างเดียว 28.6%
 - อนุบาล และประถมศึกษา 14.3%
 - สถานรับเลี้ยงเด็ก อนุบาล และประถม 14.3%
 - อนุบาล ประถม และมีมัธยม 21.4%
- รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน แบ่งออกเป็น
 - Child Center 21.4%
 - Teacher Center 21.4%
 - Child Center + Teacher Center 28.6%
 - Child Center + เตรียมความพร้อม 14.3%
 - Child Center + Learning Center 7.1%
 - เตรียมความพร้อม 7.1%
- โรงเรียนมีบริการเสริมต่างๆ ได้แก่
 - อาหารกลางวัน และอาหารว่าง 85.7%
 - บริการรถรับ-ส่ง 85.7%
 - สนามเด็กเล่น 78.6%
 - สระว่ายน้ำ 57.1%
 - สอนภาษาต่างประเทศโดยครูต่างประเทศ 50.0%
 - สอนภาษาต่างประเทศโดยครูไทย 21.4%
 - สอนทักษะทางศิลปะ 42.9%
 - สอนดนตรี 35.7%
 - สอนคอมพิวเตอร์ 64.3%
 - รับผิดชอบเด็กในช่วงนอกเวลาเรียน 28.6%
 - บริการอื่นๆ 7.1%
- โรงเรียนทำการส่งเสริมการตลาดโดยใช้วิธีต่างๆ ได้แก่
 - โฆษณาโดยใช้แผ่นพับ / ใบปลิว 35.7%
 - โฆษณาโดยใช้แผ่นพับ / ใบปลิว และหนังสือพิมพ์ 21.4%
 - โฆษณาโดยใช้แผ่นพับ / ใบปลิว และป้ายโฆษณา 7.1%
 - โฆษณาโดยใช้แผ่นพับ / ใบปลิว และการลดราคา / แจกแถม 7.1%

ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย (สำหรับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่)

โปรดกรอกข้อความ หรือเรียงลำดับความสำคัญ หรือเติมเครื่องหมาย x ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

1. ท่านคิดว่าการศึกษาในระดับอนุบาลมีความจำเป็นต่อบุตรหลานของท่านเพียงใด

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่จำเป็น
☐	☐	☐	☐	☐

2. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการในระดับอนุบาล มีข้อดีอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ ทำให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ และได้รับความรู้ทางด้านวิชาการอย่างจริงจัง
- ☐ ช่วยให้เด็กสามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา
- ☐ ค่าใช้จ่ายต่ำ
- ☐ ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการสอนเป็นอย่างดี
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

3. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการในระดับอนุบาล มีข้อเสียอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ ทำให้เด็กไม่มีความสุขในการเรียน เกิดความเครียดในการเรียน
- ☐ เด็กไม่ได้รับการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม
- ☐ เด็กขาดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ไม่กล้าแสดงออก
- ☐ เด็กเรียนรู้โดยการท่องจำ ไม่ได้มาจากการเรียนรู้ภายในตนเองหรือจากความเข้าใจ
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

4. ท่านรู้จักรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center หรือไม่

- ☐ ไม่รู้จัก
- ☐ รู้จัก จากแหล่งใด

☐ โทรทัศน์	☐ วิทยู	☐ สิ่งพิมพ์
☐ เพื่อน	☐ ญาติ	☐ แพทย์
☐ อาจารย์	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____	

คำอธิบายรูปแบบการสอนแบบ Child Center

รูปแบบการเรียนรู้การสอนแบบ Child Center เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยรูปแบบใหม่ มีสาระสำคัญดังนี้

1. **การให้ความสำคัญกับตัวเด็ก และวิธีการเรียนรู้ของเด็ก** โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งควรเป็นสิ่งที่เด็กสามารถปรับใช้กับชีวิตจริงได้ การจัดหลักสูตรจะเน้นการพัฒนาด้านสังคมและจิตใจเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจและมีความสุขในการมาโรงเรียน
2. **การปรับกระบวนการเรียนรู้และบทบาทของครู** บทบาทครูจะเปลี่ยนจากการสอนให้กับเด็กโดยตรง เป็น ผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกและสังเกตพฤติกรรม พัฒนาการของเด็กเพื่อประเมินผล
3. **การนำแนวคิดไปปฏิบัติ** ผู้ที่จะนำแนวคิดการศึกษาแบบใหม่ไปปฏิบัติต่อสังคมไทยไปใช้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อในสิ่งที่จะทำ โดยสามารถปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น หรือความพร้อมของโรงเรียนได้

5. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้การสอนแบบ Child Center ในระดับอนุบาล มีข้อดีอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กตามธรรมชาติ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา
- ☐ ส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิ มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ และช่วยเหลือตนเองได้
- ☐ เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ
- ☐ เด็กรู้จักธรรมชาติ และส่งเสริมเด็กในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รวมทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ง่าย
- ☐ เด็กมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ภายในตนเองมากกว่าการเรียนรู้โดยเน้นเนื้อหาจากการท่องจำ
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

6. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้การสอนแบบ Child Center ในระดับอนุบาล มีข้อเสียอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ เด็กไม่ได้รับความรู้ทางด้านวิชาการอย่างจริงจัง ทำให้ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้
- ☐ ไม่สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา
- ☐ ค่าใช้จ่ายสูง

- ☐ ครูผู้สอนไม่มีความรู้ความสามารถในการสอนระบบนี้อย่างแท้จริง
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
7. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมสำหรับโรงเรียนอนุบาลในปัจจุบันควรเป็นแบบใด
- ☐ เน้นด้านวิชาการ / เร่งเรียน
- ☐ แบบ Child Center / เน้นพัฒนาการ / เน้นการเตรียมความพร้อม
- ☐ ผสมผสานโดยเน้นทั้ง 2 ด้านควบคู่กัน
8. ถ้ามีโรงเรียนอนุบาลที่มีระบบการเรียนการสอนในรูปแบบตามที่ท่านเลือกในข้อ 7 ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่พักอาศัย ท่านเต็มใจที่จะส่งบุตรหลานของท่านเข้าศึกษาหรือไม่
- ☐ เต็มใจ (ข้ามไปข้อ 10) ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เต็มใจ
9. เพราะเหตุใดท่านจึงไม่แน่ใจหรือไม่เต็มใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลตามข้อ 8
- ☐ กลัวบุตรหลานสอบเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาไม่ได้
- ☐ ไม่มั่นใจในระบบการเรียนการสอน
- ☐ ค่าใช้จ่ายสูง
- ☐ ข้อมูลไม่เพียงพอในการตัดสินใจเลือก
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

ส่วนที่ 2 การเลือกโรงเรียนอนุบาล

10. ท่านคิดว่าค่าเล่าเรียนสูงสุด ที่ท่านเต็มใจจ่ายสำหรับชั้นอนุบาลควรเป็นเท่าใด (กรณีมี 2 เทอมการศึกษาต่อปี และค่าเล่าเรียนดังกล่าวรวมค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าอาหาร ค่าสอนพิเศษแล้ว)
- ☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเทอม ☐ 10,001 – 15,000 บาท ต่อเทอม
- ☐ 15,001 – 20,000 บาท ต่อเทอม ☐ 20,001 – 25,000 บาท ต่อเทอม
- ☐ สูงกว่า 25,000 บาท ต่อเทอม

11. ท่านเต็มใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลที่อยู่ห่างจากบ้านของท่านภายในรัศมีกี่กิโลเมตร

- ☐ 1 กิโลเมตร ☐ 2 กิโลเมตร ☐ 3 กิโลเมตร
☐ 4 กิโลเมตร ☐ 5 กิโลเมตรขึ้นไป

12. โปรดเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ท่านใช้ในการพิจารณาเลือกโรงเรียนอนุบาลให้แก่บุตรหลาน

(1 คือสำคัญมากที่สุด โปรดระบุ 5 ลำดับ)

- ☐ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน ☐ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ทำงาน
☐ สามารถไปรับส่งได้สะดวก ☐ มีรถโรงเรียนรับ – ส่ง
☐ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน ☐ รูปแบบการเรียนการสอน
☐ ค่าใช้จ่ายในการเรียน ☐ สามารถสอบเข้าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง
☐ ครูและบุคลากรของโรงเรียน ☐ โรงเรียนมีการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา
☐ มีบริการพิเศษอื่นๆ ☐ ความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนการสอน
☐ สุขอนามัยภายในโรงเรียน ☐ มีสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)_____

13. ท่านคิดว่าปัจจัยต่างๆ ต่อไปนี้มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้แก่บุตรหลานมากน้อยเพียงไร

ปัจจัย	ระดับผลกระทบท่อการตัดสินใจ				
	มากที่สุด		น้อยที่สุด		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
การเรียนการสอนแบบเน้นให้เด็กมีความสามารถอ่านออกเขียนได้					
การเรียนการสอนแบบเน้นให้เด็กมีความพร้อมและมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย					
หลักสูตรการเรียนการสอน					
คุณวุฒิ ความสามารถ และชื่อเสียงของครู					
ความดูแลเอาใจใส่ของครู					
ค่าเล่าเรียน					
ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน					
ลักษณะของอาคารเรียนมีความมั่นคง ปลอดภัย และสวยงาม					
สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียน					
สภาพสังคมภายในโรงเรียน					
ระยะเวลาในการเดินทาง					
ความสะดวกในการไปรับ-ส่ง					
มีบริการรถรับ-ส่ง					

ปัจจัย	ระดับผลกระทบต่อการตัดสินใจ				
	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
มีบริการสอนพิเศษ					
มีบริการดูแลหลังเลิกเรียน					
ชื่อเสียงของโรงเรียน					
อัตราการสอบเข้าเรียนต่อชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง					
ความสะดวกของสถานที่					
อาหารที่สะอาดถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่าทางโภชนาการ					
ความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อในการเรียนการสอน					
การโฆษณาประชาสัมพันธ์					
คำแนะนำจากผู้อื่น					

14. ผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลให้แก่บุตรหลานของท่านคือใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ตัวท่านเอง
 ☐ คู่สมรส
☐ แพทย์
 ☐ ญาติพี่น้อง (โปรดระบุ) _____
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

15. โปรดเรียงลำดับโรงเรียนอนุบาลที่ท่านนึกถึง 5 อันดับแรก

- ☐ โรงเรียนทับทอง
 ☐ โรงเรียนสตรีวรนาถบางเขน
☐ โรงเรียนสมิติโชติ
 ☐ โรงเรียนอนุบาลเศรษฐบุตร
☐ โรงเรียนเพชรรัชต์ในพระอุปถัมภ์ฯ
 ☐ โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว
☐ โรงเรียนอรรณมิตร
 ☐ โรงเรียนอนุบาลชนานันท์
☐ อื่นๆ _____

16. หากท่านมีบุตรหลานที่อายุระหว่าง 3-5 ปี ท่านจะส่งเข้าเรียนที่โรงเรียนอนุบาล _____
 เนื่องจาก _____

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล

17. บริการที่ท่านอยากให้มียังในโรงเรียนอนุบาล คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ อาหารกลางวัน และอาหารว่าง	☐ รับผิดชอบเด็กในช่วงนอกเวลาเรียน
☐ บริการรับเลี้ยงเด็กเล็ก (เนอสเซอรี่)	☐ รถรับ-ส่ง
☐ สอนภาษาต่างประเทศโดยอาจารย์คนไทย	☐ สอนภาษาต่างประเทศโดยอาจารย์ต่างชาติ
☐ สอนทักษะทางศิลปะ	☐ สอนดนตรี เช่น เปียโน, ร้องเพลง ฯลฯ
☐ สอนคอมพิวเตอร์	☐ สระว่ายน้ำ
☐ สนามเด็กเล่น	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

18. ท่านคิดว่าลักษณะการเก็บค่าเล่าเรียนที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนอนุบาลควรเป็นแบบใด

- ☐ เก็บค่าเล่าเรียนรวมก้อนเดียว โดยรวมค่าใช้จ่ายทุกอย่างตั้งแต่ ค่าสอนพิเศษ ค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์การเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ แล้ว
- ☐ แยกเก็บเฉพาะค่าเทอมก่อน ส่วนค่าสอนพิเศษ ค่าอาหาร หรือค่าอุปกรณ์การเรียน แยกเก็บต่างหากภายหลัง

19. ท่านอยากให้รูปแบบการชำระเงินค่าเล่าเรียน (กรณีเก็บค่าเล่าเรียนรวมก้อนเดียว) เป็นแบบใด

- ☐ จ่ายแบบผ่อนชำระค่าเล่าเรียนเป็นงวดๆ ได้
- ☐ จ่ายเงินสดภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีส่วนลดพิเศษให้

20. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนในระดับอนุบาลควรเป็นอย่างไร

21. ปัญหาที่ท่านเคยประสบในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล ได้แก่

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____

22. จากข้อ 21 ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

(1) _____

(2) _____

(3) _____

23. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รูปแบบการศึกษาในอนาคต

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไป

24. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

25. อายุ

☐

น้อยกว่า 26 ปี

☐

26 – 30 ปี

☐

31 – 35 ปี

☐

36 – 40 ปี

☐

มากกว่า 40 ปี

26. ระดับการศึกษา

☐

ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐

ปริญญาตรี

☐

สูงกว่าปริญญาตรี

27. ระดับของรายได้ครอบครัว
(ต่อเดือน)

☐

ต่ำกว่า 20,000 บาท

☐

20,000-24,999 บาท

☐

25,000-29,999 บาท

☐

30,000-34,999 บาท

☐

35,000-39,999 บาท

☐

40,000 บาทขึ้นไป

28. ยานพาหนะ

☐

รถยนต์

☐

รถจักรยานยนต์

☐

ไม่มี

29. สถานภาพ

☐

โสด

☐

สมรส

☐

หย่าร้าง

☐

ม่าย

30. จำนวนบุตร _____ คน :

บุตรคนที่ 1 อายุ _____ ปี

บุตรคนที่ 2 อายุ _____ ปี

บุตรคนที่ 3 อายุ _____ ปี

31. บุตรของท่านเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนอนุบาลใด เพราะเหตุใด

บุตรคนที่ 1 เรียนโรงเรียน_____ เพราะ _____

บุตรคนที่ 2 เรียนโรงเรียน _____ เพราะ _____

บุตรคนที่ 3 เรียนโรงเรียน _____ เพราะ _____

ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย (สำหรับกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่)

โปรดกรอกข้อความ หรือเรียงลำดับความสำคัญ หรือเติมเครื่องหมาย x ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

1. ท่านคิดว่าการศึกษาในระดับอนุบาลมีความจำเป็นต่อบุตรหลานของท่านเพียงใด

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่จำเป็น
☐	☐	☐	☐	☐

2. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการในระดับอนุบาล มีข้อดีอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ ทำให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ และได้รับความรู้ทางด้านวิชาการอย่างจริงจัง
- ☐ ช่วยให้เด็กสามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา
- ☐ ค่าใช้จ่ายต่ำ
- ☐ ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการสอนเป็นอย่างดี
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

3. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการในระดับอนุบาล มีข้อเสียอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ ทำให้เด็กไม่มีความสุขในการเรียน เกิดความเครียดในการเรียน
- ☐ เด็กไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม
- ☐ เด็กขาดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ไม่กล้าแสดงออก
- ☐ เด็กเรียนรู้โดยการท่องจำ ไม่ได้มาจากการเรียนรู้ภายในตนเองหรือจากความเข้าใจ
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

4. ท่านรู้จักรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center หรือไม่

- ☐ ไม่รู้จัก
- ☐ รู้จัก จากแหล่งใด

☐ โทรทัศน์	☐ วิทยู	☐ สิ่งพิมพ์
☐ เพื่อน	☐ ญาติ	☐ แพทย์
☐ อาจารย์	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____	

คำอธิบายรูปแบบการสอนแบบ Child Center

รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยรูปแบบใหม่ มีสาระสำคัญดังนี้

1. **การให้ความสำคัญกับตัวเด็ก และวิธีการเรียนรู้ของเด็ก** โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งควรเป็นสิ่งที่เด็กสามารถปรับใช้กับชีวิตจริงได้ การจัดหลักสูตรจะเน้นการพัฒนาด้านสังคมและจิตใจเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจและมีความสุขในการมาโรงเรียน
2. **การปรับกระบวนการเรียนรู้และบทบาทของครู** บทบาทครูจะเปลี่ยนจากการสอนให้กับเด็กโดยตรง เป็น ผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกและสังเกตพฤติกรรม พัฒนาการของเด็กเพื่อประเมินผล
3. **การนำแนวคิดไปปฏิบัติ** ผู้ที่จะนำแนวคิดการศึกษาแบบใหม่ไปปฏิบัติต่อสังคมไทยไปใช้ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อในสิ่งที่จะทำ โดยสามารถปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น หรือความพร้อมของโรงเรียนได้

5. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center ในระดับอนุบาล มีข้อดีอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กตามธรรมชาติ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา
- ☐ ส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิ มีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ และช่วยเหลือตนเองได้
- ☐ เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก และรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ
- ☐ เด็กรู้จักธรรมชาติ และส่งเสริมเด็กในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รวมทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ง่าย
- ☐ เด็กมีทักษะกระบวนการเรียนรู้ภายในตนเองมากกว่าการเรียนรู้โดยเน้นเนื้อหาจากการท่องจำ
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

6. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบ Child Center ในระดับอนุบาล มีข้อเสียอย่างไร (โปรดเรียงลำดับความสำคัญ โดย 1 คือมากที่สุด)

- ☐ เด็กไม่ได้รับความรู้ทางด้านวิชาการอย่างจริงจัง ทำให้ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้
- ☐ ไม่สามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา
- ☐ ค่าใช้จ่ายสูง
- ☐ ครูผู้สอนไม่มีความรู้ความสามารถในการสอนระบบนี้อย่างแท้จริง

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)_____

7. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมสำหรับโรงเรียนอนุบาลในปัจจุบันควรเป็นแบบใด

- ☐ เน้นด้านวิชาการ / แรงเรียน
- ☐ แบบ Child Center / เน้นพัฒนาการ / เน้นการเตรียมความพร้อม
- ☐ ผสมผสานโดยเน้นทั้ง 2 ด้านควบคู่กัน

8. ถ้ามีโรงเรียนอนุบาลที่มีระบบการเรียนการสอนในรูปแบบตามที่ท่านเลือกในข้อ 7 ตั้งอยู่ในเขตที่พักอาศัย ท่านเต็มใจที่จะส่งบุตรหลานของท่านเข้าศึกษาหรือไม่

- ☐ เต็มใจ (ข้ามไปข้อ 10) ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เต็มใจ

9. เพราะเหตุใดท่านจึงไม่แน่ใจหรือไม่เต็มใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลตามข้อ 8

- ☐ กลัวบุตรหลานสอบเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาไม่ได้
- ☐ ไม่มั่นใจในระบบการเรียนการสอน
- ☐ ค่าใช้จ่ายสูง
- ☐ ข้อมูลไม่เพียงพอในการตัดสินใจเลือก
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)_____

ส่วนที่ 2 การเลือกโรงเรียนอนุบาล

10. ท่านคิดว่าค่าเล่าเรียนสูงสุด ที่ท่านเต็มใจจ่ายสำหรับชั้นอนุบาลควรเป็นเท่าใด (กรณีมี 2 เทอมการศึกษาต่อปี และค่าเล่าเรียนดังกล่าวรวมค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าอาหาร ค่าสอนพิเศษแล้ว)

- ☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเทอม ☐ 10,001 – 15,000 บาท ต่อเทอม
- ☐ 15,001 – 20,000 บาท ต่อเทอม ☐ 20,001 – 25,000 บาท ต่อเทอม
- ☐ สูงกว่า 25,000 บาท ต่อเทอม

11. ท่านเต็มใจที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลที่อยู่ห่างจากบ้านของท่านภายในรัศมีกี่กิโลเมตร

- ☐ 1 กิโลเมตร ☐ 2 กิโลเมตร ☐ 3 กิโลเมตร
- ☐ 4 กิโลเมตร ☐ 5 กิโลเมตรขึ้นไป

12. โปรดเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ท่านใช้ในการพิจารณาเลือกโรงเรียนอนุบาลให้แก่บุตรหลาน
(1 คือสำคัญมากที่สุด โปรดระบุ 5 ลำดับ)

☐ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน	☐ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ทำงาน
☐ สามารถไปรับส่งได้สะดวก	☐ มีรถโรงเรียนรับ – ส่ง
☐ ความมีชื่อเสียงของโรงเรียน	☐ รูปแบบการเรียนการสอน
☐ ค่าใช้จ่ายในการเรียน	☐ สามารถสอบเข้าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง
☐ ครูและบุคลากรของโรงเรียน	☐ โรงเรียนมีการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา
☐ มีบริการพิเศษอื่นๆ	☐ ความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนการสอน
☐ สุขอนามัยภายในโรงเรียน	☐ มีสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)_____	

13. ท่านคิดว่าปัจจัยต่างๆ ต่อไปนี้มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกโรงเรียนอนุบาลให้แก่บุตรหลานมากน้อยเพียงไร

ปัจจัย	ระดับผลกระทบต่อการตัดสินใจ				
	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
การเรียนการสอนแบบเน้นให้เด็กมีความสามารถอ่านออกเขียนได้					
การเรียนการสอนแบบเน้นให้เด็กมีความพร้อมและมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย					
หลักสูตรการเรียนการสอน					
คุณวุฒิ ความสามารถ และชื่อเสียงของครู					
ความดูแลเอาใจใส่ของครู					
ค่าเล่าเรียน					
ทำเลที่ตั้งของโรงเรียน					
ลักษณะของอาคารเรียนมีความมั่นคง ปลอดภัย และสวยงาม					
สภาพแวดล้อมโดยรอบโรงเรียน					
สภาพสังคมภายในโรงเรียน					
ระยะเวลาในการเดินทาง					
ความสะดวกในการไปรับ-ส่ง					
มีบริการรถรับ-ส่ง					
มีบริการสอนพิเศษ					

ปัจจัย	ระดับผลกระทบต่อการตัดสินใจ				
	มากที่สุด		น้อยที่สุด		
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ความสะอาดของสถานที่					
อาหารที่สะอาดถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่าทางโภชนาการ					
ความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อในการเรียนการสอน					
การโฆษณาประชาสัมพันธ์					
คำแนะนำจากผู้อื่น					

14. ผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโรงเรียนอนุบาลให้แก่บุตรหลานของท่านคือใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ตัวท่านเอง
 ☐ คู่สมรส
☐ แพทย์
 ☐ ญาติพี่น้อง (โปรดระบุ) _____
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

15. โรงเรียนอนุบาลที่ท่านนึกถึง 3 อันดับแรกคือ (1) _____
 (2) _____
 (3) _____

16. หากท่านมีบุตรหลานที่อายุระหว่าง 3-5 ปี ท่านจะส่งเข้าเรียนที่โรงเรียนอนุบาล _____
 เนื่องจาก _____

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล

17. บริการที่ท่านอยากให้มียุในโรงเรียนอนุบาล คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ อาหารกลางวัน และอาหารว่าง
 ☐ รับดูแลเด็กในช่วงนอกเวลาเรียน
☐ บริการรับเลี้ยงเด็กเล็ก (เนอสเซอรี่)
 ☐ รถรับ-ส่ง
☐ สอนภาษาต่างประเทศโดยอาจารย์คนไทย
 ☐ สอนภาษาต่างประเทศโดย อาจารย์ต่างชาติ
☐ สอนทักษะทางศิลปะ
 ☐ สอนดนตรี เช่น เปียโน, ร้องเพลง ฯลฯ
☐ สอนคอมพิวเตอร์
 ☐ สระว่ายน้ำ
☐ สนามเด็กเล่น
 ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

18. ท่านคิดว่าลักษณะการเก็บค่าเล่าเรียนที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนอนุบาลควรเป็นแบบใด

- ☐ เก็บค่าเล่าเรียนรวมก้อนเดียว โดยรวมค่าใช้จ่ายทุกอย่างตั้งแต่ ค่าสอนพิเศษ ค่าอาหาร ค่าอุปกรณ์การเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ แล้ว
- ☐ แยกเก็บเฉพาะค่าเทอมก่อน ส่วนค่าสอนพิเศษ ค่าอาหาร หรือค่าอุปกรณ์การเรียน แยกเก็บต่างหากภายหลัง

19. ท่านอยากให้รูปแบบการชำระเงินค่าเล่าเรียน (กรณีเก็บค่าเล่าเรียนรวมก้อนเดียว) เป็นแบบใด

- ☐ จ่ายแบบผ่อนชำระค่าเล่าเรียนเป็นงวดๆ ได้
- ☐ จ่ายเงินสดภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีส่วนลดพิเศษให้

20. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนในระดับอนุบาลควรเป็นอย่างไร

21. ปัญหาที่ท่านเคยประสบในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล ได้แก่

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____

22. จากข้อ 21 ท่านมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____

ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รูปแบบการศึกษาในอนาคต

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทั่วไป

24. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
25. อายุ ☐ น้อยกว่า 26 ปี ☐ 26 – 30 ปี
☐ 31 – 35 ปี ☐ 36 – 40 ปี
☐ มากกว่า 40 ปี
26. ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี
27. ระดับของรายได้ครอบครัว (ต่อเดือน) ☐ ต่ำกว่า 20,000 บาท ☐ 20,000-24,999 บาท
☐ 25,000-29,999 บาท ☐ 30,000-34,999 บาท
☐ 35,000-39,999 บาท ☐ 40,000 บาทขึ้นไป
28. ยานพาหนะ ☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์
☐ ไม่มี
29. สถานภาพ ☐ โสด ☐ สมรส
☐ หย่าร้าง ☐ ม่าย
30. จำนวนบุตร _____ คน : บุตรคนที่ 1 อายุ _____ ปี
 บุตรคนที่ 2 อายุ _____ ปี
 บุตรคนที่ 3 อายุ _____ ปี

23. บุตรของท่านเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนอนุบาลใด เพราะเหตุใด

บุตรคนที่ 1 เรียนโรงเรียน_____ เพราะ _____

บุตรคนที่ 2 เรียนโรงเรียน_____ เพราะ _____

บุตรคนที่ 3 เรียนโรงเรียน_____ เพราะ _____

ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย (สำหรับกลุ่มตัวอย่างนอกพื้นที่)

โปรดกรอกข้อความ หรือเรียงลำดับความสำคัญ หรือเติมเครื่องหมาย x ลงในช่องสี่เหลี่ยมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1) ประเภทของโรงเรียน

- ☐ อนุบาลอย่างเดียว
- ☐ อนุบาลและสถานรับเลี้ยงเด็ก
- ☐ อนุบาลและประถมศึกษา
- ☐ อนุบาล , ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา
- ☐ อนุบาล, สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก และประถมศึกษา
- ☐ อนุบาล, สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก, ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

2) วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งโรงเรียน (โปรดเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย โดยให้อันดับ 1 มีความสำคัญมากที่สุด)

- ☐ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก (รักเด็ก)
- ☐ เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมสำหรับการเรียนต่อในระดับประถมศึกษา
- ☐ มีทรัพยากรที่เหมาะสมกับธุรกิจ (เช่น มีบุคลากรที่จบทางด้านการศึกษาอนุบาลโดยตรง, มีที่ดินและอาคารในทำเลที่มีศักยภาพทางการตลาด)
- ☐ เห็นโอกาสทางการตลาดของธุรกิจว่ามีแนวโน้มที่สดใส
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3) ปีที่โรงเรียนของท่านเริ่มเปิดดำเนินงาน คือ ปี พ.ศ.....

4) สถานะปัจจุบันของโรงเรียน

จำนวนนักเรียน	*สถานรับเลี้ยงเด็ก		คน
	*อนุบาล		คน
	*ประถมศึกษา		คน
	*มัธยมศึกษา		คน
จำนวนครู	*สถานรับเลี้ยงเด็ก		คน
	*อนุบาล		คน
	*ประถมศึกษา		คน
	*มัธยมศึกษา		คน
<u>จำนวนพี่เลี้ยง (ถ้ามี)</u>	*สถานรับเลี้ยงเด็ก		คน
	*อนุบาล		คน
	*ประถมศึกษา		คน

	*มัธยมศึกษา		คน
--	-------------	-------	----

5) ระดับการศึกษาของครูที่สอน

*สูงกว่าระดับปริญญาตรี		คน
*ระดับปริญญาตรี		คน
*ระดับอนุปริญญา		คน
*ระดับต่ำกว่าอนุปริญญา		คน

6) ประสบการณ์ของครูผู้สอน

* 0 – 1 ปี	จำนวน		คน
* 1 – 3 ปี	จำนวน		คน
* 3 ปีขึ้นไป	จำนวน		คน

7) ระดับชั้นที่เปิดสอนในระดับอนุบาลศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐	อนุบาล 1	จำนวน	ห้อง	มีนักเรียนห้องละ.....คน
☐	อนุบาล 2	จำนวน.....	ห้อง	มีนักเรียนห้องละ.....คน
☐	อนุบาล 3	จำนวน.....	ห้อง	มีนักเรียนห้องละ.....คน

8) ลูกค้ำกลุ่มเป้าหมายของโรงเรียนควรมีรายได้เฉลี่ยทั้งครอบครัวต่อเดือนประมาณ

☐	ต่ำกว่า 10,000 บาท
☐	10,000 – 19,999 บาท
☐	20,000 – 29,999 บาท
☐	30,000 – 39,999 บาท
☐	40,000 – 49,999 บาท
☐	มากกว่า 50,000 บาท

9) โรงเรียนของท่านมีพื้นที่ ไร่ งาน ตารางวา

10) รูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียน

☐	เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)	☐	เน้นวิชาการ
☐	อื่นๆ โปรดระบุ -.....		

โปรดอธิบายลักษณะคร่าวๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว

.....

.....

.....

เหตุผลที่จัดการเรียนการสอนดังกล่าว

.....

.....

.....

11) บริการที่ทางโรงเรียนมี (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ อาหารกลางวัน และอาหารว่าง	☐ รับผิดชอบเด็กในช่วงนอกเวลาเรียน
☐ รถรับ – ส่ง	☐ สอนภาษาต่างประเทศโดย อ.คนไทย
☐ สระว่ายน้ำ	☐ สอนภาษาต่างประเทศโดย อ.ต่างชาติ
☐ สอนทักษะทางศิลปะ	☐ สอนดนตรี เช่น เปียโน, ร้องเพลง ฯลฯ
☐ สอนคอมพิวเตอร์	☐ สนามเด็กเล่น
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ -	

12) บริการที่โรงเรียนวางแผนว่าจะมีในอนาคต

-

-

13) ท่านคิดว่าผู้ปกครองพิจารณาอะไรก่อนที่จะนำบุตรหลานเข้ามาโรงเรียน (โปรดเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย 5 อันดับ โดยให้อันดับ 1 มีความสำคัญมากที่สุด)

☐ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน	☐ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ที่ทำงาน
☐ สามารถไปรับส่งได้สะดวก	☐ มีรถโรงเรียนรับ - ส่ง
☐ ชื่อเสียงของโรงเรียน	☐ รูปแบบการเรียนการสอน
☐ ค่าใช้จ่ายในการเรียน	☐ สามารถสอบเข้าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง
☐ ครูและบุคลากรของโรงเรียน	☐ โรงเรียนมีการสอนในระดับประถมศึกษา
☐ มีบริการพิเศษอื่น ๆ	☐ ความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนการสอน
☐ สุขอนามัยภายในโรงเรียน	☐ สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ -	

ท่านคิดว่าอะไรเป็นจุดเด่นที่ทำให้โรงเรียนของท่านประสบความสำเร็จ

1.
2.
3.

14) โรงเรียนของท่านมีการส่งเสริมการตลาดอย่างไร

- ☐ โฆษณาทางหนังสือพิมพ์ ☐ โฆษณาโดยใช้แผ่นพับ/ใบปลิว
- ☐ โฆษณาทางวิทยุ/โทรทัศน์ ☐ การลดราคา/การแจกแถม
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ -.....

-.....

15) ท่านคิดว่าผู้ปกครองที่มาสอบถามหรือส่งลูกหลานเข้าเรียนรู้จักโรงเรียนของท่านได้อย่างไร

- ☐ โฆษณาทางวิทยุ/โทรทัศน์ ☐ ปากต่อปาก
- ☐ สื่อโฆษณาอื่น ๆ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

16) ค่าเทอมต่อภาคการศึกษา

	อนุบาล 1	อนุบาล 2	อนุบาล 3
การศึกษาภาคปกติ			
การศึกษาภาคฤดูร้อน			

17) จำนวนภาคการศึกษาต่อปี.....ภาค

18) รายได้อื่นๆ นอกจากค่าเทอม ได้แก่

- ค่าสอนพิเศษ เฉลี่ยปีละ.....บาท
- ค่าบำรุงการศึกษา เฉลี่ยปีละ.....บาท
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....บาท

19) ค่าเทอมดังกล่าวครอบคลุมถึงบริการอะไรบ้าง

- ☐ อาหารกลางวันและอาหารว่าง ☐ รถรับ - ส่ง
- ☐ สระว่ายน้ำ ☐ สอนทักษะทางศิลปะ
- ☐ สอนดนตรี ☐ สอนคอมพิวเตอร์
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

20) ท่านคิดว่าการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลประสบปัญหาและอุปสรรคในด้านใด

- ☐ บุคลากร เพราะ
- ☐ การเงิน เพราะ.....
- ☐ การแข่งขัน เพราะ.....
- ☐ ทำเลที่ตั้ง เพราะ.....
- ☐ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพราะ.....

- ☐ นักเรียน เพราะ.....
- ☐ ผู้ปกครอง เพราะ.....
- ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

และท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวจะได้รับการแก้ไขอย่างไรบ้าง

1.
2.
3.

21) ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก
 ครอง และ ผู้ประกอบการเอง

ผู้ปกครอง

.....

ภาคผนวก 4

การประมาณการทางการเงิน

มาตรฐานในการจัดทำประมาณการงบการเงิน

บัญชีของโรงเรียน เริ่มตั้งแต่ มกราคม-ธันวาคม

งบกำไรขาดทุน

การรับรู้รายได้ตามเกณฑ์เงินค้ำ

รายรับ

1. รายได้ค่าเทอมภาคปกติ(2เทอมการศึกษา)
การชำระค่าเทอมมี 2 วิธี คือ 1) ผ่อนชำระ 3 งวด และ 2) จ่ายเป็นเงินสดโดยมีส่วนลด 5% โดยสัดส่วนของนักเรียนที่ชำระแต่ละวิธี เท่ากับ 50: 50
2. รายได้ค่าเทอมภาคฤดูร้อน
นักเรียนที่สมัครเรียนภาคฤดูร้อน คิดเป็น 20% ของนักเรียนทั้งหมดในแต่ละเทอม
ค่าเทอมภาคฤดูร้อนในปีที่ 1-3 เทอมละ 2,000 บาท ในปีที่ 4 เป็นต้นไป เทอมละ 3,000 บาท
3. รายได้ค่าธรรมเนียม
นักเรียนที่ใช้บริการรถรับ-ส่ง ของโรงเรียน คิดเป็น 10% ของนักเรียนทั้งหมดในแต่ละเทอม
ค่าบริการรถรับส่งเดือนละ 500 บาท ต่อนักเรียน 1 คน (อาจเพิ่มขึ้นเล็กน้อยขึ้นอยู่กับระยะทาง)
4. รายได้อื่น เช่น รายได้ดอกเบียรับจากเงินฝากธนาคาร (ในช่วงเวลาที่ประมาณการไม่คำนึงถึงรายได้นี้ เพราะมีสัดส่วนต่ำ)

รายจ่าย

1. เงินเดือนและสวัสดิการ
เงินเดือนบุคลากรขึ้น 5% ทุกปี
2. ค่าจ้างแรงงานภายนอก
ค่าจ้างที่ปรึกษาภายนอกเพื่อจัดรูปแบบการสอน เดือนละ 20,000 บาท เป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ม.ค.-ส.ค. 45
ค่าจ้างครูสอนวิชาพิเศษ คือ ดนตรี,รำไทย,วิชาศิลปะ เป็นค่าใช้จ่ายแปรผันกับจำนวนนักเรียน
ค่าจ้างครูดนตรี และรำไทย 100บาท/เดือน/นักเรียน 1 คน
ค่าจ้างครูศิลปะ 50 บาท/เดือน/นักเรียน 1 คน
ค่าจ้างครูสอนภาษาต่างประเทศ เป็นค่าใช้จ่ายแปรผันกับจำนวนห้อง
ครูสอนภาษาต่างประเทศ 500 บาท/ห้อง/ครั้ง สอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
3. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเด็กนักเรียน
ค่าอาหารและอาหารว่าง เดือนละ 300 บาท/นักเรียน 1 คน ในปีแรกมีค่าจ้างโภชนาการ 4,000 บาท

- ค่าแบบเรียน ปีละ 1,000 บาท/นักเรียน 1 คน
- ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษาเทอมละ 100 บาท/คน
- ค่าเครื่องใช้นักเรียน เทอมละ 100 บาท/คน
- ค่าอุปกรณ์การสอน เดือนละ 200 บาท/ห้อง
- ค่าตรวจสุขภาพนักเรียนทั้งโรงเรียนปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1,000 บาท
- ค่าเบี้ยประกันภัยสำหรับนักเรียนปีละ 100 บาท/คน
4. ค่าใช้จ่ายรถโรงเรียน (คิดเฉพาะเดือนที่มีการเปิดเรียนภาคปกติ)

ค่าน้ำมันรถเดือนละ 1,000 บาท/คัน

ค่าคนขับรถเดือนละ 3,000 บาท/คน
 5. ค่าเครื่องเขียนและวัสดุสำนักงาน 20,000 บาท/ปี
 6. ค่าสาธารณูปโภคขึ้น 5% ทุกปี
 7. ค่าใช้จ่ายในการพัฒนา

ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตรนอกสถานที่ ค่าที่พักวันละ 1,000 บาท/คน ค่าห้องสัมมนา 1,000 บาท

ค่าอบรมและสัมมนาในปีแรกตามที่จ่ายจริง ในปีต่อไป ปีละ 4,000 บาท/ครู 1 คน

ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ 40,000 บาท/ปี
 8. ค่าเลี้ยงรับรองประมาณปีละ 10,000 บาท
 9. ค่าใช้จ่ายด้านอาคาร สถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน

ค่าเช่าที่ดินจ่ายทุกเดือน เดือนละ 1,000 บาท

ค่าเสื่อมราคา ตัดจำหน่ายค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ตามวิธีเส้นตรง สนาม 20 ปี

อาคาร 20 ปี

เครื่องตกแต่งและอุปกรณ์สำนักงาน 5 ปี

รถยนต์ 5 ปี

อุปกรณ์ในห้องเรียน 5 ปี

ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงปีละ 12,000 บาท
 10. ค่าจัดทำฐานข้อมูล 10,000 บาท จัดทำครั้งเดียวในปีแรก
 11. ค่าใช้จ่ายทางการตลาด

ค่าพิมพ์ Brochure 10,000 ชุด ชุดละ 3 บาท ค่าจ้างแจก Brochure 3,000 บาท

ค่าพิมพ์ปฏิทินปักตั้งโต๊ะ 1,000 ชุด ชุดละ 10 บาท

ค่าพิมพ์ Postcard และค่าส่ง 17 บาท/แผ่น คิดตามจำนวนนักเรียนที่ส่งให้

ค่าเช่าพื้นที่ในการจัดนิทรรศการ 20,000 บาท/ปี

ค่าจัดทำหนังสือแนะนำโรงเรียน 300 เล่ม เล่มละ 10 บาท โดยจัดทำในปีที่ 1 และ 4

ค่าใช้จ่ายในงานเปิดตัวปีแรก 60,000 บาท ปีต่อไปปีละ 25,000 บาท

ค่าใช้จ่ายในการปฐมนิเทศ – ค่าอาหารว่าง คำนวณแปรผันตามจำนวนผู้ปกครอง ชุดละ 30 บาท

ค่าใช้จ่ายในการประชุมผู้ปกครอง – ค่าอาหารว่าง คำนวณแปรผันตามจำนวนผู้ปกครอง ชุดละ 30 บาท

และค่าของรางวัลที่เตรียมไว้แจกให้ครู

ค่าใช้จ่ายในการจัดงานแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่จบชั้นอนุบาล 3 ปีละ 10,000 บาท

ค่าจัดทำรถโรงเรียน 20,000 บาท (ปีที่ 1 และ 4)

ค่าจัดทำป้ายโฆษณา ป้ายละ 25,000 บาท ค่าเช่าพื้นที่ปีละ 10,000 บาท

ค่าใช้จ่ายในการจัดทำป้ายโฆษณาของ กทม. 3 ป้าย ป้ายละ 12,000 บาท โดยจัดทำในปีที่ 1

ค่าจัดทำของที่ระลึกในปีแรก 300 ชิ้น ชิ้นละ 43 บาท ในปีต่อไป ปีละ 10,000 บาท

ค่าจัดทำสมุดภาพ 450 บาท/ปี

ค่าจัดทำตารางนัดวัคซีนทุก 2 ปี ครั้งละ 2,000 ชุด ชุดละ 5 บาท

12. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ปีละ 500 บาท/นักเรียน 1 คน

13. อัตราดอกเบี้ย O/D คำนวณในอัตรา 10% ต่อปี

14. หลักการภาษี

ภาษีเงินได้นิติบุคคล : โรงเรียนได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ภายใต้กฎหมายการจัดตั้งโรงเรียนเอกชน

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน : เจ้าของที่ดินเป็นผู้รับภาระ

สินทรัพย์

1. เงินสดและเงินฝากธนาคาร แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เงินสดขั้นต่ำในมือ 50,000 บาท และเงินฝากประเภทออมทรัพย์ และบัญชีกระแสรายวัน
2. ลูกหนี้ – ค่าเทอม จากการให้ผ่อนชำระ 3 งวด ต่อเทอม
3. ที่ดินไม่คิดมูลค่า เพราะใช้รูปแบบการเช่า

หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น

1. เงินเบิกเกินบัญชี เท่ากับจำนวนเงินสดส่วนขาดในแต่ละงวดบัญชีบวกกับเงินสดสำรองในมือ 50,000 บาท
2. รายได้รับล่วงหน้า เป็นค่าเทอมที่ได้รับชำระ

3. ค่าใช้จ่ายค้ำจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยค้ำจ่ายที่เกิดจากเงินกู้ยืมระยะสั้นที่ยังไม่ถึงกำหนดจ่ายชำระดอกเบี้ย
4. เงินกู้ยืมระยะสั้น คือ เงินกู้ยืมจากบุคคลภายนอก ไม่กำหนดระยะเวลาในการจ่ายดอกเบี้ย และเงินต้นที่แน่นอน แต่คำนวณภาระดอกเบี้ยค้ำจ่ายในอัตราปีละ 3%
5. เงินลงทุนเพิ่มเติมในสินทรัพย์ จะพิจารณาใช้แหล่งเงินทุนจากเจ้าของเป็นลำดับแรก

ประมาณการยอดขาย (Sales Forecast) สำหรับ Suggested Case

ปีที่ 1

จากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรในเขตจตุจักร ณ เดือนพฤศจิกายน 2544 จำนวนเด็กที่มีอายุ 2 ปี ซึ่งเป็นผู้อยู่ในเกณฑ์เข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล ในปีการศึกษา 2545 มีจำนวน 1,546 คน และจากผลการสำรวจของ AC Nelson พบว่า ผู้ปกครองจำนวน 79% มีระดับรายได้ครอบครัวต่ำกว่า 35,000 บาท ต่อเดือน โดยจำนวน 64.8% มีความต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิชาการควบคู่ไปกับการเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางการศึกษา ดังนั้นจะมีจำนวนเด็ก $1,546 \times 0.79 \times 0.648 = 791$ คน เมื่อพิจารณาจากเด็กจำนวนดังกล่าว พบว่ามีจำนวน 46% ที่ผู้ปกครองยินดีจ่ายค่าเทอมมากกว่า 10,000 บาท/เทอม หรือคิดเป็นจำนวนเด็ก 364 คน

■ กรณีที่ 1

จากผลการวิจัยพบว่ามีจำนวนกลุ่มตัวอย่างในเขตจตุจักรที่รู้จักโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว (Brand Recognition) จำนวน 14 คน โดยจำนวนนี้มีผู้ที่มิบุตรหลานเรียนอยู่ที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน 3 คน คิดเป็น 21.4% ดังนั้นจากเป้าหมายทางการตลาดในปีที่ 1 ที่จะทำให้เกิด Brand Recognition จำนวน 30% ดังนั้น จากจำนวนเด็ก 364 คน ในปี 2545 จะมีนักเรียนที่เข้าเรียนอนุบาล 1 ที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน $364 \times 0.214 \times 0.3 = 23.36$ คน

■ กรณีที่ 2

จากการพิจารณาถึงจำนวนนักเรียนที่โรงเรียนคู่แข่งที่มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเดียวกัน สามารถรองรับได้เท่ากับ 345 คน ทำให้จำนวนที่คาดว่าจะจะเป็นนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว เหลือเพียง $364 - 345 = 19$ คน

ซึ่งจากการพิจารณาควบคู่กันทั้งกรณีที่ 1 และกรณีที่ 2 ประกอบกับการคาดการณ์ผลจากการทำการตลาดทำให้ประมาณจำนวนนักเรียนได้ 25 คน

ปีที่ 2

จากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรในเขตจตุจักร ณ เดือนพฤศจิกายน 2544 พบว่าจำนวนเด็กที่มีอายุ 1 ปี ซึ่งเป็นผู้อยู่ในเกณฑ์เข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล ในปีการศึกษา 2546 จำนวน 1,649 คน ดังนั้นจะมีจำนวนเด็กที่ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างรูปแบบ Child Center และ เน้นวิชาการ โดยมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว ต่ำกว่า 35,000 บาทต่อเดือน และมีความยินดีจ่ายค่าเทอมมากกว่า 10,000 บาท ต่อเทอม เท่ากับ $1,649 \times 0.79 \times 0.648 \times 0.46 = 388$ คน

จากผลการวิจัยพบว่ามีจำนวนกลุ่มตัวอย่างในเขตจตุจักรที่รู้จักโรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน 14 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้ที่ให้บุตรหลานเรียนอยู่ที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน 3 คน คิดเป็น 21.4% ดังนั้นจากเป้าหมายทางการตลาดในปีที่ 2 ที่จะทำให้เกิด Brand Recognition จำนวน 40% ดังนั้นจากจำนวนเด็ก 388 คน ในปี 2546 จะมีนักเรียนที่เข้าเรียนอนุบาล 1 ที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน $388 \times 0.214 \times 0.4 = 33.21$ คน จึงประมาณการจำนวนนักเรียนที่ 35 คน

ปีที่ 3-5

ประมาณการจำนวนเด็กที่อยู่ในเกณฑ์เข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล โดยประมาณจากจำนวนเด็กในเขตจตุจักรที่มีอายุระหว่าง 1-3 ปี มีจำนวน เท่ากับ 1,500 คน โดยเฉลี่ย ดังนั้นจะมีจำนวนเด็กที่ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างรูปแบบ Child Center และ เน้นวิชาการ โดยมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว ต่ำกว่า 35,000 บาท ต่อเดือน และมีความยินดีจ่ายค่าเทอมมากกว่า 10,000 บาทต่อเทอม เท่ากับ $1,500 \times 0.79 \times 0.648 \times 0.46 = 353$ คน

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่ผู้ปกครองนึกถึง 5 อันดับแรก จะเป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองตัดสินใจให้บุตรหลานเข้าเรียน คิดเป็น 30% ซึ่งในปีที่ 3-5 โรงเรียนอนุบาลดวงแก้วจะเป็นโรงเรียนหนึ่งที่ผู้ปกครองนึกถึงใน 5 อันดับแรก

เป้าหมายทางการตลาดในปีที่ 3 จะทำให้เกิด Brand Recognition จำนวน 45% ดังนั้นจากจำนวนเด็ก 353 คน จะมีนักเรียนที่เข้าอนุบาล 1 ที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน $353 \times 0.30 \times 0.45 = 47.65$ คน จึงประมาณการจำนวนนักเรียนที่ 50 คน

เป้าหมายทางการตลาดในปี 4 จะทำให้เกิด Brand Recognition จำนวน 50% ดังนั้นจากจำนวนเด็ก 353 คนจะมีนักเรียนที่เข้าเรียนอนุบาล 1 ที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน $353 \times 0.30 \times 0.50 = 52.95$ คน

เป้าหมายทางการตลาดในปี 4 จะทำให้เกิด Brand Recognition จำนวน 50% ดังนั้นจากจำนวนเด็ก 353 คนจะมีนักเรียนที่เข้าเรียนอนุบาล 1 ที่โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว จำนวน $353 \times 0.30 \times 0.55 = 58.25$ คน

อย่างไรก็ตามในปีที่ 4-5 แม้ว่าจำนวนนักเรียนที่คำนวณได้จะมากกว่า 50 คน โรงเรียนยังคงรับนักเรียนในจำนวน 50 คน เนื่องจากโรงเรียนต้องการรักษาสัดส่วนครู 2 คน ต่อนักเรียน 25 คน ทั้งนี้เพื่อ

สามารถดูแลเด็กได้อย่างใกล้ชิด ประกอบกับหากโรงเรียนจะขยายการลงทุนเพิ่มขึ้น ต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะต้องนำไปพิจารณาในระยะยาวต่อไป

ประมาณการยอดขาย (Sales Forecast) สำหรับ Worst Case

ในปีที่ 1 และ 2 ใช้สมมติฐานเดียวกับกรณี Suggested Case แต่ในปีที่ 3-5 จะประมาณการจำนวนนักเรียนแบบสมมติฐานว่า โรงเรียนไม่สามารถเพิ่มสัดส่วนการเลือกโรงเรียนอนุบาลดวงแก้วจาก 21.4% เป็น 30% ได้ ดังนั้นแม้ว่าโรงเรียนจะสามารถสร้าง Brand Recognition ได้ตามเป้าหมายจำนวนนักเรียนที่คาดว่าจะมาสมัครในชั้นอนุบาล 1 จึงมีจำนวนลดลงตามสัดส่วนดังกล่าว

ประมาณการยอดขาย (Sales Forecast) สำหรับ Current Case

ประมาณการจำนวนนักเรียนในปีที่ 1-5 จากความสามารถในการรับนักเรียน (Capacity) ที่สูงสุดที่โรงเรียนจะรับได้คือ 25 คน

สมมติฐาน (Suggested Case)

กำไรขาดทุน

ประมาณการจำนวนนักเรียน

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
อนุบาล 1	25	35	50	50	50
อนุบาล 2	15	25	35	50	50
อนุบาล 3	19	15	25	35	50

ค่าเทอมสำหรับ 1 ภาคการศึกษา

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
อนุบาล 1	12,000	13,000	13,000	14,000	14,000
อนุบาล 2	12,000	12,000	13,000	13,000	14,000
อนุบาล 3	10,000	12,000	12,000	13,000	13,000

ในปีที่ 1 โรงเรียนจ้างครูเพิ่ม 2 คน แทนพี่เลี้ยงเดิมในอัตราค่าจ้างตามวุฒิการศึกษา

ในปีที่ 2-5 เพิ่มครูตามจำนวนนักเรียนและจำนวนห้องที่เพิ่มขึ้น ดังนี้

ในปีที่ 2 เพิ่มครู 1 คน

ในปีที่ 3 และ 4 เพิ่มครูปีละ 2 คน

ในปีที่ 5 เพิ่มครูอีก 1 คน
รวมสิ้นปีที่ 5 มีครูทั้งสิ้น 12 คน

ผู้อำนวยการและครูใหญ่ไม่ได้รับโบนัส ในปีที่ 1-5
ในปีที่ 1-4 จ่ายโบนัสให้บุคลากรในอัตราเท่ากันในแต่ละตำแหน่ง
ในปีที่ 5 ซึ่งโรงเรียนเริ่มมีกำไรในการดำเนินงานจะจ่ายโบนัสให้คนละ 1 เดือนเมื่อสิ้นปี

1. เจ้าของนำเงินสดมาลงทุนเพิ่ม 1,000,000 บาท
 2. ใช้เงินไปในการลงทุนตกแต่งพื้นที่สนาม 500,000 บาท
-
1. ลงทุนในอุปกรณ์ในห้องเรียนเพิ่ม 1 ห้อง เป็นเงิน 100,000 บาท
-
1. ซื้อรถโรงเรียนใหม่ 1 คัน เป็นเงิน 900,000 บาท
 2. ปรับปรุงห้องเรียนใหม่เพิ่ม 1 ห้อง เป็นเงิน 200,000 บาท
 3. ลงทุนในอุปกรณ์ในห้องเรียนเพิ่ม 1 ห้องเป็นเงิน 100,000 บาท
-
1. ปรับปรุงห้องเรียนใหม่เพิ่ม 1 ห้อง เป็นเงิน 300,000 บาท
 2. ลงทุนในอุปกรณ์ในห้องเรียนเพิ่ม 1 ห้อง เป็นเงิน 100,000 บาท

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบกำไรขาดทุนประมาณการ(Budget Bland Sheet) สำหรับแต่ละเดือน ปีที่ 1

บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
รายได้												
รายได้ค่าเทอม	95,600	95,600	95,600	115,600	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875
รายได้อื่น												
รายได้ค่าบริการโรงเรียน	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวมรายได้อื่น	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
รวมรายได้	9,7600	97,600	95,600	115,600	111,875	111,875	111,875	111,875	111,875	108,875	111,875	111,875
ค่าใช้จ่าย												
เงินเดือนและสวัสดิการ	84,320	84,320	101,320	104,840	112,840	112,840	112,840	112,840	92,840	89,840	92,840	116,840
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	14,400	14,400	0	0	14,850	14,850	14,850	14,850	14,850	0	14,850	14,850
ค่าอาหารและอาหารว่าง	16,800	16,800	0	7,000	17,700	17,700	17,700	17,700	17,700	0	17,700	17,700
ค่าแบบเรียน	0	0	0	0	29,500	0	0	0	0	0	29,500	0
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	0	0	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	5,900
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	0	5,900	0
ค่าอุปกรณ์การสอน	600	600	0	0	600	600	600	600	600	0	600	600
ค่าตรวจสอบสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	1,000	0	0	0	0	0
ค่าเบี้ยประกันภัย	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	0	0	0
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	1,000	1,000	0	0	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0	1,000	1,000
ค่าเครื่องเขียนและวัสดุสำนักงาน	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000
ค่าสาธารณูปโภค	5,500	5,500	3,000	1,000	4,000	5,500	5,500	5,500	4,000	1,000	5,500	5,500
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0	0	25,000	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	0	5,000	21,000	0	0	1,000	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	4,444	4,444	0	0	4,444	4,444	4,444	4,444	4,444	0	4,444	4,444
ค่าเลี้ยงรับรอง	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าเช่าที่ดิน	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าเสื่อมราคา	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	10,000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	3,000	109,000	82,900	20,000	750	5,100	14,770	0	0	0	0	450
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458
ดอกเบี้ยจ่าย	0	0	0	524	0	25	620	1,962	2,205	3,042	958	2,814
รวมค่าใช้จ่าย	191,095	292,095	258,251	208,395	248,515	214,090	230,255	208,927	187,670	144,913	224,323	221,129
กำไร(ขาดทุน)ก่อนภาษี	(93,495)	(194,495)	(162651)	(92,795)	(136,640)	(102,215)	(118,380)	(97,380)	(75,795)	(36,038)	(112,448)	(109,254)
ภาษีเงินได้นิติบุคคล												
กำไร(ขาดทุน)หลังภาษี	(93,495)	(194,495)	(162651)	(92,795)	(136,640)	(102,215)	(118,380)	(97,380)	(75,795)	(36,038)	(112,448)	(109,254)

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบกำไรขาดทุนประมาณการ(Budget Bland Sheet)

บาท

	ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3		ปีที่ 4		ปีที่ 5	
<u>รายได้</u>										
รายได้ค่าเทอม	1,273,400	98.07%	1,681,000	97.90%	2,478,250	98.04%	3,340,750	98.15%	3,928,250	98.31%
รายได้อื่น										
รายได้ค่าบริการรถโรงเรียน	25,000	1.93%	36,000	2.10%	49,500	1.96%	63,000	1.85%	67,500	1.69%
อื่นๆ	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
รวมรายได้อื่น	25,000	1.93%	36,000	2.10%	49,500	1.96%	63,000	1.85%	67,500	1.69%
รวมรายได้	1,298,400	100.00%	1,717,000	100.00%	2,527,750	100.00%	3,403,750	100.00%	3,995,750	100.00%
<u>ค่าใช้จ่าย</u>										
เงินเดือนและสวัสดิการ	1,218,520	93.85%	1,260,654	73.42%	1,485,609	58.77%	1,748,495	51.37%	1,975,586	49.44%
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	132,750	10.22%	155,250	9.04%	220,500	8.72%	272,250	8.00%	310,500	7.77%
ค่าอาหารและอาหารว่าง	164,500	12.67%	207,000	12.06%	303,600	12.01%	372,600	10.95%	414,000	10.36%
ค่าแบบเรียน	59,000	4.54%	75,000	4.37%	110,000	4.35%	135,000	3.97%	150,000	3.75%
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	11,800	0.91%	15,000	0.87%	22,000	0.87%	27,000	0.79%	30,000	0.75%
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	118,000	0.91%	15,000	0.87%	22,000	0.87%	27,000	0.79%	30,000	0.75%
ค่าอุปกรณ์การสอน	54,000	0.42%	6,000	0.35%	8,000	0.32%	10,000	0.29%	12,000	0.30%
ค่าตรวจสอบสุขภาพ	1,000	0.08%	1,000	0.06%	1,000	0.04%	1,000	0.03%	1,000	0.03%
ค่าเบี้ยประกันภัย	5,900	0.45%	7,500	0.44%	11,000	0.44%	13,500	0.40%	15,000	0.38%
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	9,000	0.69%	10,000	0.58%	10,000	0.40%	20,000	0.59%	20,000	0.50%
ค่าเครื่องเขียนและวัสดุสำนักงาน	20,000	1.54%	20,000	1.16%	20,000	0.79%	20,000	0.59%	20,000	0.50%
ค่าสาธารณูปโภค	51,500	3.97%	54,075	3.15%	56,779	2.25%	59,618	1.75%	62,599	1.57%
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	25,000	1.93%	28,000	1.63%	34,000	1.35%	40,000	1.18%	42,000	1.05%
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	27,000	2.08%	32,000	1.86%	40,000	1.58%	48,000	1.14%	52,000	1.30%
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	40,000	3.08%	40,000	2.33%	40,000	1.58%	40,000	1.18%	40,000	1.00%
ค่าเลี้ยงรับรอง	12,000	0.92%	12,000	0.70%	12,000	0.47%	12,000	0.35%	12,000	0.30%
ค่าเช่าที่ดิน	12,000	0.92%	12,000	0.70%	12,000	0.47%	12,000	0.35%	12,000	0.30%
ค่าเสื่อมราคา	522,867	40.27%	531,200	30.94%	477,200	18.88%	630,000	18.51%	465,000	11.64%
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	12,000	0.92%	12,000	0.70%	12,000	0.47%	12,000	0.35%	12,000	0.30%
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	10,000	0.77%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	235,970	18.17%	109,750	6.39%	156,350	6.19%	135,000	3.97%	157,550	3.94%
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	29,500	2.27%	37,500	2.18%	55,000	2.18%	67,500	1.98%	75,000	1.88%
ดอกเบี้ยจ่าย	36,151	2.78%	88,934	5.18%	90,952	3.60%	51,902	1.52%	24,000	0.60%
รวมค่าใช้จ่าย	2,653,657	204.38%	2,729,863	158.99%	3,199,990	126.59	3,754,860	110.32	3,932,235	98.41
กำไร(ขาดทุน)ก่อนภาษี	(1,355,257)	-104.38%	(1,012,863)	-58.99%	(672,240)	-26.59	(351,115)	-10.32	63,515	1.59
ภาษีเงินได้นิติบุคคล										

กำไร(ขาดทุน)หลังภาษี	(1,355,257)		(1,012,863)		(672,240)		(351,115)		63,515	
----------------------	-------------	--	-------------	--	-----------	--	-----------	--	--------	--

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบดุลประมาณการ (Suggested Case)บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
สินทรัพย์												
<u>สินทรัพย์หมุนเวียน</u>												
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	454,477	207,954	81,376	0	164,527	0	0	0	0	0	0	0
ลูกหนี้-ค่าเทอม	88,100	88,100	0	0	223,333	223,333	111,667	111,667	0	0	223,333	223,333
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	542,577	296,054	81,376	0	387,861	223,333	111,667	111,667	0	0	223,333	223,333
<u>ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์</u>												
ที่ดิน												
อาคาร	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000
เครื่องตกแต่งและอุปกรณ์สำนักงาน	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000
สนาม	500,000	500,000	500,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
รถยนต์	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงาน	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000
อุปกรณ์เครื่องเล่น	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
รวม	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000
<u>หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม</u>	(2,184,964)	(2,228,536)	(2,272,109)	(2,315,681)	(2,359,253)	(2,405,825)	(2,446,398)	(2,489,970)	(2,533,542)	(2,577,114)	(2,620,686)	(2,664,259)
รวม (สุทธิ)	4,276,036	4,232,464	4,188,891	4,645,319	4,601,747	4,558,175	4,514,602	4,471,030	4,427,458	4,383,886	4,340,314	4,296,741
รวมสินทรัพย์	4,818,613	4,528,518	4,270,267	4,645,319	4,989,608	4,781,508	4,626,269	4,582,697	4,427,458	4,383,886	4,563,647	4,520,075
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น												
<u>หนี้สิน</u>												
เงินเบิกเกินบัญชี	0	0	0	63,447	0	2,990	75,006	237,361	266,792	368,132	116,967	290,524
รายได้รับล่วงหน้า	286,800	191,200	95,600	0	544,375	435,500	326,625	217,750	108,875	0	544,375	435,500
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เงินกู้ยืมระยะยาว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
รวมหนี้สิน	1,086,800	991,200	895,600	863,447	1,344,375	1,238,490	1,201,631	1,255,111	1,175,667	1,168,132	1,460,342	1,526,024
<u>ส่วนของผู้ถือหุ้น</u>												
ทุน	3,825,308	3,825,308	3,825,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308
กำไร(ขาดทุน) สะสม	(93,495)	(287,990)	(450,641)	(543,435)	(680,075)	(782,290)	(900,670)	(997,722)	(1,073,517)	(1,109,555)	(1,222,003)	(1,331,257)
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	3,731,813	3,537,318	3,374,667	3,781,873	3,645,233	3,543,018	3,424,638	3,327,586	3,251,791	3,215,753	3,103,305	2,994,051

รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น												
	4,818,613	4,529,518	4,270,267	4,645,319	4,989,608	4,781,508	4,626,269	4,582,697	4,427,458	4,383,886	4,563,647	4,520,075

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบดุลประมาณการ (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
สินทรัพย์					
<u>สินทรัพย์หมุนเวียน</u>					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	50,000	50,000	50,000	50,000	373,174
ลูกหนี้-ค่าเทอม	223,333	311,667	468,333	601,667	683,333
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	273,333	361,667	518,333	651,667	1,056,507
<u>ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์</u>					
ที่ดิน					
อาคาร	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,200,000	4,500,000
เครื่องตกแต่งและอุปกรณ์สำนักงาน	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000
สนาม	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
รถยนต์	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงาน	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000
อุปกรณ์เครื่องเล่น	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
รวม	6,961,000	6,961,000	7,061,000	8,261,000	8,661,000
<u>หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม</u>	(2,664,259)	(3,195,459)	(3,672,659)	(4,302,659)	(4,767,659)
รวม (สุทธิ)	4,296,741	3,765,541	3,388,341	3,958,341	3,893,341
รวมสินทรัพย์	4,570,075	4,127,208	3,906,675	4,610,008	4,949,848
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น					
<u>หนี้สิน</u>					
เงินเบิกเกินบัญชี	340,524	714,270	736,476	306,925	0
รายได้รับล่วงหน้า	435,500	607,750	913,250	1,173,250	1,332,500
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	24,000	48,000	72,000	96,000	120,000
เงินกู้ยืมระยะยาว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
รวมหนี้สิน	1,600,024	2,170,020	2,521,726	2,376,175	2,252,500
<u>ส่วนของผู้ถือหุ้น</u>					
ทุน	4,325,308	4,325,308	4,425,308	5,625,308	6,025,308
กำไร(ขาดทุน) สะสม	(1,355,257)	(2,368,120)	(3,040,360)	(3,391,475)	(3,327,960)
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	2,970,051	1,957,188	1,384,948	2,233,833	2,697,348

รวมหนี้สินและส่วนของเจ้าของ	4,570,075	4,127,208	3,906,675	4,610,008	4,949,848
-----------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

บัญชีเงินสดประมาณการ (Suggested Case)

ปีที่ 1

บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
เงินสดและเงินฝากธนาคาร												
ยอดยกมาต้นงวด	1,000,000	454,477	207,954	81,376	(63,447)	164,527	(2,990)	(75,006)	(237,361)	(266,792)	(368,132)	(115,967)
เพิ่มทุน	500,000											
รวม	600,000											
รายได้ค่าเช่า		0	88,100		429,917	0	11,667	0	111,667	0	429,917	0
รายได้ค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์	0	0	0	20,000	0	0	0	0	0	0	0	0
รายได้อื่นๆ	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
เงินเดือน	(84,320)	(84,320)	(101,320)	(104,840)	(112,840)	(112,840)	(112,840)	(112,840)	(92,840)	(92,840)	(92,840)	(92,840)
สวัสดิการ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(24,000)
ค่าจ้างครูพิเศษ	(14,400)	(14,400)	0	0	(14,850)	(14,850)	(14,850)	(14,850)	(14,850)	0	(14,850)	(14,850)
ค่าอาหารและอาหารว่าง	(16,800)	(16,800)	0	(7,000)	(17,700)	()	(17,700)	(17,700)	(17,700)	0	(17,700)	(17,700)
ค่าแบบเรียน	0	0	0	0	(29,500)	0	0	0	0	0	(29,500)	0
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	0	0	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	(5,900)
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	0	(5,900)	0
ค่าอุปกรณ์การสอน	(600)	(600)	0	0	(600)	(600)	(600)	(600)	(600)		(600)	(600)
ค่าตรวจสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	(1,000)	0	0	0	0	0
ค่าเบี้ยประกันภัย	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	0	0	0
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	(1,000)	(1,000)	0	0	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	0	(1,000)	(1,000)
ค่าเครื่องเขียน และวัสดุสำนักงาน	(2,000)	(2,000)	(1,000)	(1,000)	(2,000)	(2,000)	(2,000)	(1,000)	(1,000)	(2,000)	(2,000)	(2,000)
ค่าสาธารณูปโภค	(5,500)	(5,500)	(3,000)	(1,000)	(4,000)	(5,500)	(5,500)	(5,500)	(4,000)	(1,000)	(5,500)	(5,500)
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0	0	(25,000)	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	0	(5,000)	(21,000)	0	0	(1,000)	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	(4,444)	(4,444)	0	0	(4,444)	(4,444)	(4,444)	(4,444)	(4,444)	0	(4,444)	(4,444)
ค่าเลี้ยงรับรอง	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าเช่าที่ดิน	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	(10,000)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	(3,000)	(109,000)	(82,900)	(20,000)	(750)	(5,100)	(14,770)	0	0	0	0	(450)
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)
รวม	454,477	207,954	81,376	(62,922)	164,527	(2,965)	(74,386)	(235,399)	(264,587)	(365,090)	(115,008)	(287,710)
ดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชี	0	0	0	(524)	0	(25)	(620)	(1,962)	(2,205)	(3,042)	(958)	(2,814)

අග්‍ර	454,477	207,954	81,376	(63,447)	164,527	(2,990)	(75,006)	(237,361)	(266,792)	(368,132)	(115,967)	(290,524)
-------	---------	---------	--------	----------	---------	---------	----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

บัญชีเงินสดประมาณการ (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
เงินสดและเงินฝากธนาคาร					
ยอดยกมาต้นงวด	100,000	(290,524)	(664,270)	(686,476)	(256,925)
เพิ่มทุน	500,000				
รวม	600,000	(290,524)	(664,270)	(686,476)	(256,925)
รายได้ค่าเทอม	1,171,267	1,734,917	2,583,083	3,386,417	3,915,833
รายได้ค่าเทอมภาคฤดูร้อน	20,000	30,000	44,000	81,000	90,000
รายได้อื่นๆ	25,000	36,000	49,500	63,000	67,500
เงินเดือน	(1,194,520)	(1,233,654)	(1,452,609)	(1,709,495)	(1,869,970)
สวัสดิการ	(24,000)	(27,000)	(33,000)	(39,000)	(105,617)
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	(132,750)	(155,250)	(220,500)	(272,250)	(310,500)
ค่าอาหารและอาหารว่าง	(164,500)	(207,000)	(303,600)	(372,600)	(414,000)
ค่าแบบเรียน	(59,000)	(75,000)	(110,000)	(135,000)	(150,000)
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	(11,800)	(15,000)	(22,000)	(27,000)	(30,000)
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	(11,800)	(15,000)	(22,000)	(27,000)	(30,000)
ค่าอุปกรณ์การสอน	(5,400)	(6,000)	(8,000)	(10,000)	(12,000)
ค่าตรวจสุขภาพ	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าเบี้ยประกันภัย	(5,900)	(7,500)	(11,000)	(13,500)	(15,000)
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	(9,000)	(10,000)	(10,000)	(20,000)	(20,000)
ค่าเครื่องเขียน และวัสดุสำนักงาน	(20,000)	(20,000)	(20,000)	(20,000)	(20,000)
ค่าสาธารณูปโภค	(51,500)	(54,075)	(56,779)	(59,618)	(62,599)
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	(25,000)	(28,000)	(34,000)	(40,000)	(42,000)
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	(27,000)	(32,000)	(40,000)	(48,000)	(52,000)
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	(40,000)	(40,000)	(40,000)	(40,000)	(40,000)
ค่าเสียงรับรอง	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าเช่าที่ดิน	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	(10,000)	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	(235,970)	(109,750)	(156,350)	(135,000)	(157,550)
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	(29,500)	(37,500)	(55,000)	(67,500)	(75,000)
รวม	(278,373)	(599,336)	(619,524)	(229,022)	373,174
ดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชี	(12,151)	(64,934)	(66,952)	(27,902)	0
รวม	(290,524)	(664,270)	(686,476)	(256,925)	373,174

การคำนวณกระแสเงินสด (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
EBIT	(1,319,107)	(923,929)	(581,287)	(299,213)	(87,515)
Add Depreciation	522,867	531,200	477,200	630,000	465,000
Less Change in NWC	(82,133)	83,917	148,833	126,667	77,583
Cash flow from operation	(878,373)	(308,812)	44,746	457,454	630,098
Cash flow from investment	(500,000)	0	(100,000)	(1,200,000)	(400,000)
Free Cash Flow	(1,378,373)	(308,812)	(55,254)	(742,546)	230,098

สมมติฐาน (Worst Case)

กำไรขาดทุน

ประมาณการจำนวนนักเรียน

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
อนุบาล 1	25	33	34	38	42
อนุบาล 2	15	25	33	34	38
อนุบาล 3	19	15	25	33	34

ค่าเทอมสำหรับ 1 ภาคการศึกษา

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
อนุบาล 1	12,000	13,000	13,000	14,000	14,000
อนุบาล 2	12,000	12,000	13,000	13,000	14,000
อนุบาล 3	10,000	12,000	12,000	13,000	13,000

ในปีที่ 1 โรงเรียนจ้างครูเพิ่ม 2 คน แทนพี่เลี้ยงเดิมในอัตราค่าจ้างตามวุฒิการศึกษา

ในปีที่ 2-5 เพิ่มครูพี่ละ 1 คน ตามจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น

รวมสิ้นปีที่ 2 มีครูทั้งสิ้น 10 คน

ผู้อำนวยการและครูใหญ่ไม่ได้รับโบนัส ในปี 1-5

ในปี 1-5 จ่ายโบนัสให้บุคลากรในอัตราเท่ากันในแต่ละตำแหน่ง

1 ลงทุนเพิ่มเติมในพื้นที่สนาม 300,000 บาท

1.ลงทุนในอุปกรณ์ในห้องเรียนเพิ่ม 1 ห้อง เป็นเงิน 100,000 บาท

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบกำไรขาดทุนประมาณการ(Budget Bland Sheet) สำหรับแต่ละเดือน ปีที่ 1

บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
รายได้												
รายได้ค่าเทอม	95,600	95,600	95,600	115,600	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875
รายได้อื่น												
รายได้ค่าบริการโรงเรียน	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวมรายได้อื่น	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
รวมรายได้	9,7600	97,600	95,600	115,600	111,875	111,875	111,875	111,875	111,875	108,875	111,875	111,875
ค่าใช้จ่าย												
เงินเดือนและสวัสดิการ	84,320	84,320	101,320	104,840	112,840	112,840	112,840	112,840	92,840	89,840	92,840	116,840
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	14,400	14,400	0	0	14,850	14,850	14,850	14,850	14,850	0	14,850	14,850
ค่าอาหารและอาหารว่าง	16,800	16,800	0	7,000	17,700	17,700	17,700	17,700	17,700	0	17,700	17,700
ค่าแบบเรียน	0	0	0	0	29,500	0	0	0	0	0	29,500	0
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	0	0	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	5,900
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	0	5,900	0
ค่าอุปกรณ์การสอน	600	600	0	0	600	600	600	600	600	0	600	600
ค่าตรวจสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	1,000	0	0	0	0	0
ค่าเบี้ยประกันภัย	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	0	0	0
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	1,000	1,000	0	0	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0	1,000	1,000
ค่าเครื่องเขียนและวัสดุสำนักงาน	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000
ค่าสาธารณูปโภค	5,500	5,500	3,000	1,000	4,000	5,500	5,500	5,500	4,000	1,000	5,500	5,500
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0	0	25,000	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	0	5,000	21,000	0	0	1,000	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	4,444	4,444	0	0	4,444	4,444	4,444	4,444	4,444	0	4,444	4,444
ค่าเลี้ยงรับรอง	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าเช่าที่ดิน	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าเสื่อมราคา	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572	43,572
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	10,000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	3,000	109,000	82,900	20,000	750	5,100	14,770	0	0	0	0	450
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458
ดอกเบี้ยจ่าย	0	0	0	524	0	25	620	1,962	2,205	3,042	958	2,814
รวมค่าใช้จ่าย	191,095	292,095	258,251	208,395	248,515	214,090	230,255	208,927	187,670	144,913	224,323	221,129
กำไร(ขาดทุน)ก่อนภาษี	(93,495)	(194,495)	(162,651)	(92,795)	(136,640)	(102,215)	(118,380)	(97,380)	(75,795)	(36,038)	(112,448)	(109,254)
ภาษีเงินได้นิติบุคคล												
กำไร(ขาดทุน)หลังภาษี	(93,495)	(194,495)	(162,651)	(92,795)	(136,640)	(102,215)	(118,380)	(97,380)	(75,795)	(36,038)	(112,448)	(109,254)

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบกำไรขาดทุนประมาณการ(Budget Bland Sheet)

บาท

	ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3		ปีที่ 4		ปีที่ 5	
<u>รายได้</u>										
รายได้ค่าเทอม	1,273,400	98.07%	1,647,200	98.12%	2,149,150	98.04%	2,648,050	98.15%	3,011,550	98.31%
รายได้อื่น										
รายได้ค่าบริการรถโรงเรียน	25,000	1.93%	31,500	1.88%	40,500	1.85%	49,500	1.83%	49,500	1.62%
อื่นๆ	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
รวมรายได้อื่น	25,000	1.93%	31,500	1.88%	40,500	1.85%	49,500	1.83%	49,500	1.62%
รวมรายได้	1,298,400	100.00%	1,678,700	100.00%	2,189,650	100.00%	2,697,550	100.00%	3,061,050	100.00%
<u>ค่าใช้จ่าย</u>										
เงินเดือนและสวัสดิการ	1,218,520	93.85%	1,260,654	75.10%	1,405,473	64.19%	1,555,239	57.65%	1,724,886	56.35%
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	132,750	10.22%	155,250	9.09%	178,200	8.14%	195,750	7.26%	225,900	7.38%
ค่าอาหารและอาหารว่าง	164,500	12.67%	201,600	12.10%	253,800	12.59%	289,800	10.74%	314,700	10.28%
ค่าแบบเรียน	59,000	4.54%	73,000	4.35%	92,000	4.20%	105,000	3.89%	114,000	3.74%
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	11,800	0.91%	14,600	0.87%	18,400	0.84%	21,000	0.78%	22,800	0.74%
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	118,000	0.91%	14,600	0.87%	18,400	0.84%	21,000	0.78%	22,800	0.74%
ค่าอุปกรณ์การสอน	5,400	0.42%	6,000	0.36%	6,000	0.27%	6,000	0.22%	8,000	0.26%
ค่าตรวจสอบสุขภาพ	1,000	0.08%	1,000	0.06%	1,000	0.05%	1,000	0.04%	1,000	0.03%
ค่าเบี้ยประกันภัย	5,900	0.45%	7,300	0.43%	9,200	0.42%	10,500	0.39%	11,400	0.37%
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	9,000	0.69%	10,000	0.60%	10,000	0.46%	10,000	0.37%	10,000	0.33%
ค่าเครื่องเขียนและวัสดุสำนักงาน	20,000	1.54%	20,000	1.19%	20,000	0.91%	20,000	0.74%	20,000	0.65%
ค่าสาธารณูปโภค	51,500	3.97%	54,075	3.22%	56,779	2.29%	59,618	2.21%	62,599	2.05%
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	25,000	1.93%	28,000	1.67%	34,000	1.55%	40,000	1.48%	42,000	1.37%
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	27,000	2.08%	32,000	1.91%	36,000	1.64%	40,000	1.48%	44,000	1.44%
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	40,000	3.08%	40,000	2.38%	40,000	1.83%	40,000	1.48%	40,000	1.31%
ค่าเลี้ยงรับรอง	12,000	0.92%	12,000	0.71%	12,000	0.55%	12,000	0.44%	12,000	0.39%
ค่าเช่าที่ดิน	12,000	0.92%	12,000	0.71%	12,000	0.55%	12,000	0.44%	12,000	0.39%
ค่าเสื่อมราคา	522,867	40.27%	531,200	30.64%	457,200	20.88%	400,000	14.83%	220,000	7.19%
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	12,000	0.92%	12,000	0.71%	12,000	0.55%	12,000	0.44%	12,000	0.39%
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	10,000	0.77%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	235,970	18.17%	109,630	6.53%	155,330	7.09%	113,740	4.22%	156,230	5.10%
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	29,500	2.27%	36,500	2.17%	46,000	2.10%	52,500	1.95%	57,000	1.86%
ดอกเบี้ยจ่าย	36,151	2.78%	92,365	5.50%	113,598	5.19%	107,171	3.97%	95,679	3.13%
รวมค่าใช้จ่าย	2,653,657	204.38%	2,721,074	162.09%	2,987,379	136.43%	3,124,318	115.82%	3,228,994	105.49%
กำไร(ขาดทุน)ก่อนภาษี	(1,355,257)	-104.38%	(1,042,374)	-62.09%	(797,729)	-36.43%	(426,768)	-18.82%	(167,944)	-5.49%
ภาษีเงินได้นิติบุคคล										

กำไร(ขาดทุน)หลังภาษี	(1,355,257)		(1,042,374)		(797,729)		(426,768)		(167,944)	
----------------------	-------------	--	-------------	--	-----------	--	-----------	--	-----------	--

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบดุลประมาณการ (Suggested Case)บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
สินทรัพย์												
<u>สินทรัพย์หมุนเวียน</u>												
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	454,477	207,954	81,376	0	164,527	0	0	0	0	0	0	0
ลูกหนี้-ค่าเทอม	88,100	88,100	0	0	223,333	223,333	111,667	111,667	0	0	223,333	223,333
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	542,577	296,054	81,376	0	387,861	223,333	111,667	111,667	0	0	223,333	223,333
<u>ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์</u>												
ที่ดิน												
อาคาร	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000
เครื่องตกแต่งและอุปกรณ์สำนักงาน	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000
สนาม	500,000	500,000	500,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
รถยนต์	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงาน	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000
อุปกรณ์เครื่องเล่น	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
รวม	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(2,184,964)	(2,228,536)	(2,272,109)	(2,315,681)	(2,359,253)	(2,405,825)	(2,446,398)	(2,489,970)	(2,533,542)	(2,577,114)	(2,620,686)	(2,664,259)
รวม (สุทธิ)	4,276,036	4,232,464	4,188,891	4,645,319	4,601,747	4,558,175	4,514,602	4,471,030	4,427,458	4,383,886	4,340,314	4,296,741
รวมสินทรัพย์	4,818,613	4,528,518	4,270,267	4,645,319	4,989,608	4,781,508	4,626,269	4,582,697	4,427,458	4,383,886	4,563,647	4,520,075
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น												
<u>หนี้สิน</u>												
เงินเบิกเกินบัญชี	0	0	0	63,447	0	2,990	75,006	237,361	266,792	368,132	116,967	290,524
รายได้รับล่วงหน้า	286,800	191,200	95,600	0	544,375	435,500	326,625	217,750	108,875	0	544,375	435,500
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เงินกู้ยืมระยะยาว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
รวมหนี้สิน	1,086,800	991,200	895,600	863,447	1,344,375	1,238,490	1,201,631	1,255,111	1,175,667	1,168,132	1,460,342	1,526,024
<u>ส่วนของผู้ถือหุ้น</u>												
ทุน	3,825,308	3,825,308	3,825,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308
กำไร(ขาดทุน) สะสม	(93,495)	(287,990)	(450,641)	(543,435)	(680,075)	(782,290)	(900,670)	(997,722)	(1,073,517)	(1,109,555)	(1,222,003)	(1,331,257)
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	3,731,813	3,537,318	3,374,667	3,781,873	3,645,233	3,543,018	3,424,638	3,327,586	3,251,791	3,215,753	3,103,305	2,994,051
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น												

	4,818,613	4,529,518	4,270,267	4,645,319	4,989,608	4,781,508	4,626,269	4,582,697	4,427,458	4,383,886	4,563,647	4,520,075
--	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบดุลประมาณการ (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
สินทรัพย์					
<u>สินทรัพย์หมุนเวียน</u>					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	50,000	50,000	50,000	50,000	373,174
ลูกหนี้-ค่าเทอม	223,333	303,000	390,333	467,667	520,667
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	273,333	303,000	440,333	517,667	570,667
<u>ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์</u>					
ที่ดิน					
อาคาร	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,200,000	4,500,000
เครื่องตกแต่งและอุปกรณ์สำนักงาน	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000
สนาม	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
รถยนต์	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงาน	505,000	505,000	505,000	505,000	605,000
อุปกรณ์เครื่องเล่น	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
รวม	6,961,000	6,961,000	6,961,000	6,961,000	7,061,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(2,664,259)	(3,195,459)	(3,652,659)	(4,052,659)	(4,272,659)
รวม (สุทธิ)	4,296,741	3,765,541	3,308,341	2,908,341	2,788,341
รวมสินทรัพย์	4,570,075	4,118,541	3,748,675	3,426,008	3,359,008
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น					
<u>หนี้สิน</u>					
เงินเบิกเกินบัญชี	340,524	752,015	985,577	914,878	788,472
รายได้รับล่วงหน้า	435,500	590,850	761,150	911,950	1,015,300
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	24,000	48,000	72,000	96,000	120,000
เงินกู้ยืมระยะยาว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
รวมหนี้สิน	1,600,024	2,190,865	2,618,727	2,722,828	2,723,772
<u>ส่วนของผู้ถือหุ้น</u>					
ทุน	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,325,308	4,425,308
กำไร(ขาดทุน) สะสม	(1,355,257)	(2,397,631)	(3,195,361)	(3,622,128)	(3,790,072)
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	2,970,051	1,927,677	1,129,947	703,180	635,236
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	4,570,075	4,118,541	3,748,675	3,426,008	3,359,008

บัญชีเงินสดประมาณการ (Suggested Case)

ปีที่ 1

บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
เงินสดและเงินฝากธนาคาร												
ยอดยกมาต้นงวด	1,000,000	454,477	207,954	81,376	(63,447)	164,527	(2,990)	(75,006)	(237,361)	(266,792)	(368,132)	(115,967)
เพิ่มทุน	500,000											
รวม	600,000											
รายได้ค่าเช่า		0	88,100		429,917	0	11,667	0	111,667	0	429,917	0
รายได้ค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์	0	0	0	20,000	0	0	0	0	0	0	0	0
รายได้อื่นๆ	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
เงินเดือน	(84,320)	(84,320)	(101,320)	(104,840)	(112,840)	(112,840)	(112,840)	(112,840)	(92,840)	(92,840)	(92,840)	(92,840)
สวัสดิการ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(24,000)
ค่าจ้างครูพิเศษ	(14,400)	(14,400)	0	0	(14,850)	(14,850)	(14,850)	(14,850)	(14,850)	0	(14,850)	(14,850)
ค่าอาหารและอาหารว่าง	(16,800)	(16,800)	0	(7,000)	(17,700)	()	(17,700)	(17,700)	(17,700)	0	(17,700)	(17,700)
ค่าแบบเรียน	0	0	0	0	(29,500)	0	0	0	0	0	(29,500)	0
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	0	0	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	(5,900)
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	0	(5,900)	0
ค่าอุปกรณ์การสอน	(600)	(600)	0	0	(600)	(600)	(600)	(600)	(600)		(600)	(600)
ค่าตรวจสอบสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	(1,000)	0	0	0	0	0
ค่าเบี้ยประกันภัย	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	0	0	0
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	(1,000)	(1,000)	0	0	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	0	(1,000)	(1,000)
ค่าเครื่องเขียน และวัสดุสำนักงาน	(2,000)	(2,000)	(1,000)	(1,000)	(2,000)	(2,000)	(2,000)	(1,000)	(1,000)	(2,000)	(2,000)	(2,000)
ค่าสาธารณูปโภค	(5,500)	(5,500)	(3,000)	(1,000)	(4,000)	(5,500)	(5,500)	(5,500)	(4,000)	(1,000)	(5,500)	(5,500)
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0	0	(25,000)	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	0	(5,000)	(21,000)	0	0	(1,000)	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	(4,444)	(4,444)	0	0	(4,444)	(4,444)	(4,444)	(4,444)	(4,444)	0	(4,444)	(4,444)
ค่าเลี้ยงรับรอง	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าเช่าที่ดิน	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	(10,000)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	(3,000)	(109,000)	(82,900)	(20,000)	(750)	(5,100)	(14,770)	0	0	0	0	(450)
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)
รวม	454,477	207,954	81,376	(62,922)	164,527	(2,965)	(74,386)	(235,399)	(264,587)	(365,090)	(115,008)	(287,710)
ดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชี	0	0	0	(524)	0	(25)	(620)	(1,962)	(2,205)	(3,042)	(958)	(2,814)

מנכ"ל	454,477	207,954	81,376	(63,447)	164,527	(2,990)	(75,006)	(237,361)	(266,792)	(368,132)	(115,967)	(290,524)
-------	---------	---------	--------	----------	---------	---------	----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

บัญชีเงินสดประมาณการ (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
เงินสดและเงินฝากธนาคาร					
ยอดยกมาต้นงวด	100,000	(290,524)	(702,015)	(935,577)	(864,878)
เพิ่มทุน	500,000				
รวม	600,000	(290,524)	(702,015)	(935,577)	(864,878)
รายได้ค่าเทอม	1,171,267	1,692,883	2,196,117	2,658,517	2,992,900
รายได้ค่าเทอมภาคฤดูร้อน	20,000	30,000	36,000	63,000	69,000
รายได้อื่นๆ	25,000	31,500	40,500	49,500	49,500
เงินเดือน	(1,194,520)	(1,233,654)	(1,372,473)	(1,522,239)	(1,683,701)
สวัสดิการ	(24,000)	(27,000)	(33,000)	(33,000)	(41,185)
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	(132,750)	(152,550)	(178,200)	(195,750)	(225,900)
ค่าอาหารและอาหารว่าง	(164,500)	(201,600)	(253,800)	(289,800)	(314,700)
ค่าแบบเรียน	(59,000)	(73,000)	(92,000)	(105,000)	(114,000)
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	(11,800)	(14,600)	(18,400)	(21,000)	(22,800)
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	(11,800)	(14,600)	(18,400)	(21,000)	(22,800)
ค่าอุปกรณ์การสอน	(5,400)	(6,000)	(6,000)	(6,000)	(8,000)
ค่าตรวจสุขภาพ	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าเบี้ยประกันภัย	(5,900)	(7,300)	(9,200)	(10,500)	(11,400)
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	(9,000)	(10,000)	(10,000)	(10,000)	(10,000)
ค่าเครื่องเขียน และวัสดุสำนักงาน	(20,000)	(20,000)	(20,000)	(20,000)	(20,000)
ค่าสาธารณูปโภค	(51,500)	(54,075)	(56,779)	(59,618)	(62,599)
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	(25,000)	(28,000)	(34,000)	(40,000)	(42,000)
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	(27,000)	(32,000)	(36,000)	(40,000)	(44,000)
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	(40,000)	(40,000)	(40,000)	(40,000)	(40,000)
ค่าเลี้ยงรับรอง	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าเช่าที่ดิน	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	(10,000)	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	(235,970)	(109,630)	(155,330)	(113,740)	(156,230)
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	(29,500)	(36,500)	(46,000)	(52,500)	(75,000)
รวม	(278,373)	(633,650)	(845,979)	(781,707)	(666,793)
ดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชี	(12,151)	(68,365)	(89,598)	(83,171)	(71,679)
รวม	(290,524)	(702,015)	(935,577)	(864,878)	(738,472)

การคำนวณกระแสเงินสด (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
EBIT	(1,319,107)	(950,009)	(581,287)	(299,213)	(87,515)
Add Depreciation	522,867	531,200	457,200	400,000	220,000
Less Change in NWC	(82,133)	75,683	82,967	73,467	50,350
Cash flow from operation	(878,373)	(343,126)	(143,965)	153,870	198,085
Cash flow from investment	(500,000)	0	0	0	(100,000)
Free Cash Flow	(1,378,373)	(343,126)	(143,965)	153,870	98,085

สมมติฐาน (Worst Case)

กำไรขาดทุน

ประมาณการจำนวนนักเรียน

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
อนุบาล 1	25	25	25	25	25
อนุบาล 2	15	25	25	25	25
อนุบาล 3	19	15	25	25	25

ค่าเทอมสำหรับ 1 ภาคการศึกษา

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
อนุบาล 1	12,000	13,000	13,000	14,000	14,000
อนุบาล 2	12,000	12,000	13,000	13,000	14,000
อนุบาล 3	10,000	12,000	12,000	13,000	13,000

ในปีที่ 1 โรงเรียนจ้างครูเพิ่ม 2 คน แทนพี่เลี้ยงเดิมในอัตราค่าจ้างตามวุฒิการศึกษา

ในปีที่ 2-5 เพิ่มครูปีละ 1 คน ตามจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น

รวมสิ้นปีที่ 2 มีครูทั้งสิ้น 10 คน

ผู้อำนวยการและครูใหญ่ไม่ได้รับโบนัส ในปี 1-5

ในปี 1-5 จ่ายโบนัสให้บุคลากรในอัตราเท่ากันในแต่ละตำแหน่ง

ไม่มีค่าใช้จ่ายต่อไปนี้

ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร

ค่าพิมพ์ Postcard

ค่าใช้จ่ายในการจัดนิทรรศการ

ค่าใช้จ่ายในการจัดงานเปิดตัวโรงเรียน

ค่าจัดทำ school bus

ค่าจัดทำของที่ระลึก

ค่าจัดทำสมุดภาพ

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบกำไรขาดทุนประมาณการ(Budget Bland Sheet) สำหรับแต่ละเดือน ปีที่ 1

บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
รายได้												
รายได้ค่าเทอม	95,600	95,600	95,600	115,600	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875	108,875
รายได้อื่น												
รายได้ค่าบริการรถโรงเรียน	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวมรายได้อื่น	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
รวมรายได้	9,7600	97,600	95,600	115,600	111,875	111,875	111,875	111,875	111,875	108,875	111,875	111,875
ค่าใช้จ่าย												
เงินเดือนและสวัสดิการ	84,320	84,320	81,320	81,320	84,320	843,20	84,320	84,320	84,320	81,320	84,320	106,820
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	14,400	14,400	0	0	14,850	14,850	14,850	14,850	14,850	0	14,850	14,850
ค่าอาหารและอาหารว่าง	16,800	16,800	0	7,000	17,700	17,700	17,700	17,700	17,700	0	17,700	17,700
ค่าแบบเรียน	0	0	0	0	29,500	0	0	0	0	0	29,500	0
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	0	0	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	5,900
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	0	5,900	0
ค่าอุปกรณ์การสอน	600	600	0	0	600	600	600	600	600	0	600	600
ค่าตรวจสอบสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	1,000	0	0	0	0	0
ค่าเบี้ยประกันภัย	0	0	0	0	5,900	0	0	0	0	0	0	0
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	1,000	1,000	0	0	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0	1,000	1,000
ค่าเครื่องเขียนและวัสดุสำนักงาน	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000
ค่าสาธารณูปโภค	5,500	5,500	3,000	1,000	4,000	5,500	5,500	5,500	4,000	1,000	5,500	5,500
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	0	0	14,000	0	0	0	0	0	0	14,000	0	0
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	4,444	4,444	0	0	4,444	4,444	4,444	4,444	4,444	0	4,444	4,444
ค่าเลี้ยงรับรอง	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าเช่าที่ดิน	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าเสื่อมราคา	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183	42,183
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	3,000	96,000	10,000	0	750	0	1,770	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458	2,458
ดอกเบี้ยจ่าย	296	2,203	2,444	3,095	984	2,099	2,366	3,484	3,669	4,565	2,422	4,203
รวมค่าใช้จ่าย	180,002	274,909	159,405	141,057	219,590	180,155	189,092	180,540	179,225	150,526	215,878	210,659
กำไร(ขาดทุน)ก่อนภาษี	(82,402)	(177,309)	(63,805)	(25,457)	(107,715)	(68,280)	(77,217)	(68,665)	(67,350)	(41,651)	(104,003)	(98,784)
ภาษีเงินได้นิติบุคคล												
กำไร(ขาดทุน)หลังภาษี	(82,402)	(177,309)	(63,805)	(25,457)	(107,715)	(68,280)	(77,217)	(68,665)	(67,350)	(41,651)	(104,003)	(98,784)

	ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3		ปีที่ 4		ปีที่ 5	
รายได้										
รายได้ค่าเทอม	1,273,400	98.07%	1,508,000	97.95%	1,788,250	98.03%	1,962,500	98.20%	2,027,500	98.26%
รายได้อื่น										
รายได้ค่าบริการรถโรงเรียน	25,000	1.93%	31,500	2.05%	36,000	1.97%	36,000	1.80%	36,000	1.74%
อื่นๆ	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
รวมรายได้อื่น	25,000	1.93%	31,500	2.05%	36,000	1.97%	36,000	1.80%	36,000	1.74%
รวมรายได้	1,298,400	100.00%	1,539,500	100.00%	1,824,250	100.00%	1,998,500	100.00%	2,063,500	100.00%
ค่าใช้จ่าย										
เงินเดือนและสวัสดิการ	1,025,340	78.97%	1,075,482	69.86%	1,128,131	61.84%	1,183,413	59.22%	1,241,458	60.16%
ค่าจ้างครูพิเศษ	132,750	10.22%	141,750	9.21%	155,250	8.51%	155,250	7.77%	155,250	7.52%
ค่าอาหารและอาหารว่าง	164,500	12.67%	179,400	11.65%	207,000	11.35%	207,000	10.36%	207,000	10.03%
ค่าแบบเรียน	59,000	4.54%	65,000	4.22%	75,000	4.11%	75,000	3.75%	75,000	3.73%
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	11,800	0.91%	13,000	0.84%	15,000	0.82%	15,000	0.75%	15,000	0.73%
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	118,000	0.91%	13,000	0.84%	15,000	0.82%	15,000	0.75%	15,000	0.73%
ค่าอุปกรณ์การสอน	5,400	0.42%	6,000	0.39%	6,000	0.33%	6,000	0.30%	6,000	0.29%
ค่าตรวจสุขภาพ	1,000	0.08%	1,000	0.06%	1,000	0.05%	1,000	0.05%	1,000	0.05%
ค่าเบี้ยประกันภัย	5,900	0.45%	6,500	0.42%	7,500	0.41%	7,500	0.38%	7,500	0.36%
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	9,000	0.69%	10,000	0.65%	10,000	0.55%	10,000	0.50%	10,000	0.48%
ค่าเครื่องเขียนและวัสดุสำนักงาน	20,000	1.54%	20,000	1.30%	20,000	1.10%	20,000	1.00%	20,000	0.97%
ค่าสาธารณูปโภค	51,500	3.97%	54,075	3.51%	56,779	3.11%	59,618	2.98%	62,599	3.03%
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	28,000	2.16%	28,000	1.82%	28,000	1.53%	28,000	1.40%	28,000	1.36%
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	40,000	3.08%	40,000	2.60%	40,000	2.19%	40,000	2.00%	40,000	1.94%
ค่าเลี้ยงรับรอง	12,000	0.92%	12,000	0.78%	12,000	0.66%	12,000	0.60%	12,000	0.58%
ค่าเช่าที่ดิน	12,000	0.92%	12,000	0.78%	12,000	0.66%	12,000	0.60%	12,000	0.58%
ค่าเสื่อมราคา	506,200	38.99%	506,200	32.88%	432,200	23.69%	375,000	18.76%	175,000	8.48%
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	12,000	0.92%	12,000	0.78%	12,000	0.66%	12,000	0.60%	12,000	0.58%
ค่าจัดทำฐานข้อมูล	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	111,520	8.59%	47,700	3.10%	48,000	2.63%	81,000	4.05%	48,000	2.33%
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	29,500	2.27%	32,500	2.11%	37,500	2.06%	37,500	1.88%	37,500	1.82%
ดอกเบี้ยจ่าย	55,830	4.30%	93,573	6.08%	102,130	5.60%	106,237	5.32%	107,850	5.23%
รวมค่าใช้จ่าย	2,305,040	177.53%	2,369,180	153.89%	2,420,489	132.68%	2,458,518	123.02%	2,288,157	110.89%
กำไร(ขาดทุน)ก่อนภาษี	(1,006,640)	-77.53%	(829,680)	-53.89%	(596,239)	-32.68%	(460,018)	-23.02%	(224,657)	-10.89%
ภาษีเงินได้นิติบุคคล										

กำไร(ขาดทุน)หลังภาษี	(1,006,640)		(829,680)		(596,239)		(460,018)		(224,657)	
----------------------	-------------	--	-----------	--	-----------	--	-----------	--	-----------	--

โรงเรียนอนุบาลดวงแก้ว

งบดุลประมาณการ (Suggested Case)บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
สินทรัพย์												
สินทรัพย์หมุนเวียน												
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ลูกหนี้-ค่าเทอม	88,100	88,100	0	0	223,333	223,333	111,667	111,667	0	0	223,333	223,333
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	88,100	88,100	0	0	223,333	223,333	111,667	111,667	0	0	223,333	223,333
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์												
ที่ดิน												
อาคาร	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,000,000
เครื่องตกแต่งและอุปกรณ์สำนักงาน	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000
สนาม	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
รถยนต์	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงาน	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000	505,000
อุปกรณ์เครื่องเล่น	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
รวม	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(2,183,575)	(2,225,759)	(2,267,942)	(2,310,125)	(2,352,309)	(2,394,492)	(2,436,675)	(2,478,859)	(2,521,042)	(2,563,225)	(2,605,409)	(2,647,592)
รวม (สุทธิ)	4,277,425	4,235,241	4,193,058	4,150,875	4,108,691	4,066,508	4,024,325	3,982,141	3,939,958	3,897,775	3,855,591	3,813,408
รวมสินทรัพย์	4,365,525	4,323,341	4,193,058	4,150,875	4,332,025	4,289,841	4,135,991	4,093,808	3,939,958	3,897,775	4,078,925	4,036,741
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น												
หนี้สิน												
เงินเบิกเกินบัญชี	35,819	266,544	295,666	374,540	119,030	254,002	286,244	421,601	443,975	552,319	293,097	458,573
รายได้รับล่วงหน้า	286,800	191,200	95,600	0	544,375	435,500	326,625	217,750	108,875	0	544,375	435,500
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เงินกู้ยืมระยะยาว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
รวมหนี้สิน	1,122,619	1,257,744	1,191,266	1,174,540	1,463,405	1,489,502	1,412,869	1,439,351	1,352,851	1,352,319	1,637,472	1,694,073
ส่วนของผู้ถือหุ้น												
ทุน	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308
กำไร(ขาดทุน) สะสม	(82,402)	(259,711)	(323,516)	(348,973)	(456,688)	(524,968)	(602,185)	(670,851)	(738,201)	(779,852)	(883,856)	(982,640)
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	3,242,906	3,065,597	3,001,792	2,976,335	2,868,620	2,800,340	2,723,123	2,654,457	2,587,107	2,545,456	2,441,452	2,342,668
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น												

	4,365,525	4,323,341	4,193,058	4,150,875	4,332,025	4,289,841	4,135,991	4,093,808	3,939,958	3,897,775	4,078,925	4,036,741
--	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
สินทรัพย์					
<u>สินทรัพย์หมุนเวียน</u>					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	50,000	50,000	50,000	50,000	373,174
ลูกหนี้-ค่าเทอม	223,333	268,333	316,667	333,333	341,667
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	273,333	318,333	366,667	383,333	341,667
<u>ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์</u>					
ที่ดิน					
อาคาร	4,000,000	4,000,000	4,000,000	4,200,000	4,500,000
เครื่องตกแต่งและอุปกรณ์สำนักงาน	356,000	356,000	356,000	356,000	356,000
สนาม	500,000	500,000	500,000	500,000	500,000
รถยนต์	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
อุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงาน	505,000	505,000	505,000	505,000	550,000
อุปกรณ์เครื่องเล่น	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000
รวม	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000	6,461,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(2,647,592)	(3,153,792)	(3,585,992)	(3,960,992)	(4,135,992)
รวม (สุทธิ)	3,813,408	3,307,208	2,875,008	2,500,008	2,325,008
รวมสินทรัพย์	4,086,741	3,625,541	3,241,675	2,883,341	2,716,675
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น					
<u>หนี้สิน</u>					
เงินเบิกเกินบัญชี	508,573	765,303	859,426	904,610	922,351
รายได้รับล่วงหน้า	435,500	523,250	617,500	650,000	666,250
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	24,000	48,000	72,000	96,000	120,000
เงินกู้ยืมระยะยาว	800,000	800,000	800,000	800,000	800,000
รวมหนี้สิน	1,768,073	2,136,553	2,348,926	2,450,610	2,508,601
<u>ส่วนของผู้ถือหุ้น</u>					
ทุน	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308	3,325,308
กำไร(ขาดทุน) สะสม	(1,006,640)	(1,836,320)	(2,432,559)	(2,892,577)	(3,117,234)
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	2,318,668	1,488,988	892,749	432,731	208,074
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	4,086,741	3,625,541	3,241,675	2,883,341	2,716,675

บัญชีเงินสดประมาณการ (Suggested Case)

ปีที่ 1

บาท

	Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
เงินสดและเงินฝากธนาคาร												
ยอดยกมาต้นงวด	100,000	(35,819)	(266,544)	(295,666)	(374,540)	(119,030)	(254,002)	(286,244)	(421,601)	(443,976)	(552,319)	(552,319)
รายได้ค่าเทอม		0	88,100		429,917	0	11,667	0	111,667	0	429,917	0
รายได้ค่าเทอมภาคฤดูร้อน	0	0	0	20,000	0	0	0	0	0	0	0	0
รายได้อื่นๆ	2,000	2,000	0	0	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	0	3,000	3,000
เงินเดือน	(84,320)	(84,320)	(81,320)	(81,320)	(84,320)	(84,320)	(84,320)	(84,320)	(84,320)	(84,320)	(84,320)	(84,320)
สวัสดิการ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(24000)
ค่าจ้างครูวิชาพิเศษ	(14,400)	(14,400)	0	0	(14,850)	(14,850)	(14,850)	(14,850)	(14,850)	0	(14,850)	(14,850)
ค่าอาหารและอาหารว่าง	(16,800)	(16,800)	0	(7,000)	(17,700)	()	(17,700)	(17,700)	(17,700)	0	(17,700)	(17,700)
ค่าแบบเรียน	0	0	0	0	(29,500)	0	0	0	0	0	(29,500)	0
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	0	0	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	(5,900)
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	0	(5,900)	0
ค่าอุปกรณ์การสอน	(600)	(600)	0	0	(600)	(600)	(600)	(600)	(600)		(600)	(600)
ค่าตรวจสุขภาพ	0	0	0	0	0	0	(1000)	0	0	0	0	0
ค่าเบี้ยประกันภัย	0	0	0	0	(5,900)	0	0	0	0	0	0	0
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	(1,000)	(1,000)	0	0	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	0	(1,000)	(1,000)
ค่าเครื่องเขียน และวัสดุสำนักงาน	(2,000)	(2,000)	(1,000)	(1,000)	(2,000)	(2,000)	(2,000)	(1,000)	(1,000)	(2,000)	(2,000)	(2,000)
ค่าสาธารณูปโภค	(5,500)	(5,500)	(3,000)	(1,000)	(4,000)	(5,500)	(5,500)	(5,500)	(4,000)	(1,000)	(5,500)	(5,500)
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	0	(5,000)	(14,000)	0	0	0	0	0	0	(14,000)	0	0
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	(4,444)	(4,444)	0	0	(4,444)	(4,444)	(4,444)	(4,444)	(4,444)	0	(4,444)	(4,444)
ค่าเลี้ยงรับรอง	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าเช่าที่ดิน	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	(3,000)	(96,000)	(10,000)	0	(750)	0	(1,770)	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)	(2,458)
รวม	(35,523)	(264,342)	(293,223)	(371,445)	(118,046)	(251,903)	(283,878)	(418,116)	(440,307)	(547,754)	(290,675)	(454,370)
ดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชี	(296)	(2,203)	(2,444)	(3,095)	(984)	(2,099)	(2,366)	(3,484)	(3,669)	(4,565)	(2,422)	(4,203)
รวม	(35,819)	(266,544)	(295,666)	(374,540)	(119,030)	(254,002)	(286,244)	(421,601)	(443,976)	(552,319)	(552,319)	(458,573)

บัญชีเงินสดประมาณการ (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
เงินสดและเงินฝากธนาคาร					
ยอดยกมาต้นงวด	100,000	(458,573)	(715,303)	(809,426)	(854,610)
รายได้ค่าเทอม	1,171,267	1,524,750	1,804,167	1,933,333	1,990,417
รายได้ค่าเทอมภาคฤดูร้อน	20,000	26,000	36,000	45,000	45,000
รายได้อื่นๆ	25,000	31,500	36,000	36,000	36,000
เงินเดือน	(1,002,840)	(1,052,982)	(1,105,631)	(1,160,913)	(1,218,958)
สวัสดิการ	(22,500)	(22,500)	(22,500)	(22,500)	(22,500)
ค่าจ้างครูวิชาชีพ	(132,750)	(141,750)	(155,250)	(155,250)	(155,250)
ค่าอาหารและอาหารว่าง	(164,500)	(179,400)	(207,000)	(207,000)	(207,000)
ค่าแบบเรียน	(59,000)	(65,000)	(75,000)	(75,000)	(75,000)
ค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษา	(11,800)	(13,000)	(15,000)	(15,000)	(15,000)
ค่าเครื่องใช้นักเรียน	(11,800)	(13,000)	(15,000)	(15,000)	(15,000)
ค่าอุปกรณ์การสอน	(5,400)	(6,000)	(6,000)	(6,000)	(6,000)
ค่าตรวจสุขภาพ	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)	(1,000)
ค่าเบี้ยประกันภัย	(5,900)	(6,500)	(7,500)	(7,500)	(7,500)
ค่าน้ำมันรถโรงเรียน	(9,000)	(10,000)	(10,000)	(10,000)	(10,000)
ค่าเครื่องเขียน และวัสดุสำนักงาน	(20,000)	(20,000)	(20,000)	(20,000)	(20,000)
ค่าสาธารณูปโภค	(51,500)	(54,075)	(56,779)	(59,618)	(62,599)
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาหลักสูตร	0	0	0	0	0
ค่าใช้จ่ายอบรมและสัมมนา	(28,000)	(28,000)	(28,000)	(28,000)	(28,000)
ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่างๆ	(40,000)	(40,000)	(40,000)	(40,000)	(40,000)
ค่าเลี้ยงรับรอง	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าเช่าที่ดิน	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)	(12,000)
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	(111,520)	(47,700)	(48,000)	(81,000)	(48,000)
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	(29,500)	(36,500)	(37,500)	(37,500)	(37,500)
รวม	(426,743)	(645,730)	(731,296)	(772,373)	(788,501)
ดอกเบี้ยเงินเบิกเกินบัญชี	(31,830)	(69,573)	(78,130)	(82,237)	(83,850)
รวม	(458,573)	(715,303)	(809,426)	(854,610)	(872,351)

การคำนวณกระแสเงินสด (Suggested Case)

บาท

	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
EBIT	(950,810)	(736,107)	(494,110)	(353,780)	(116,807)
Add Depreciation	506,200	506,200	432,200	375,000	175,000
Less Change in NWC	(82,133)	42,750	45,917	15,833	7,917
Cash flow from operation	(526,743)	(187,157)	(15,993)	37,053	66,110
Cash flow from investment	0	0	0	0	0
Free Cash Flow	(526,743)	(187,157)	(15,993)	37,053	66,110

ภาคผนวก 5

ทฤษฎีการเรียนรู้การสอนแบบ Child Center

ภาคผนวก 5 : ทฤษฎีการเรียนรู้แบบ Child Center

หลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) คือ

1. ผู้เรียนเป็นผู้ที่สร้างองค์ความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง

ในปัจจุบันมีความเชื่อว่า คนสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาด้วยตัวเอง จากกระบวนการภายในตัวเขา ดังนั้นเมื่อจะทำให้คนเกิดการเรียนรู้ได้ ก็ต้องจัดสภาพต่าง ๆ เพื่อให้เขาได้เป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตัวเอง หรือเกิดจากการตรวจสอบ ค้นพบด้วยตัวเอง

2. ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

การที่ผู้เรียนจะมีโอกาสสร้างความรู้ หรือองค์ความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง จะต้องมีโอกาสหรือประสบการณ์ที่ประสาทสัมผัสของเขารับรู้มา แล้วส่งข้อมูลหรือประสบการณ์เหล่านั้นเข้าสู่สมองอันจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในตัวเองขึ้น และการที่เด็กจะมีโอกาสได้รับข้อมูลหรือประสบการณ์กับสิ่งใด ๆ อย่างมากเพียงพอเพื่อส่งเข้าไปในสมองนั้น เด็กจะต้องได้มีโอกาสกระทำสิ่งนั้น ๆ ด้วยตัวเอง

3. เรื่องที่เรียนสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ เหมาะสมกับวัย

การที่ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ อย่างมีความสุข มีความสนใจ ตั้งอกตั้งใจ เอาใจใส่ ไม่เบื่อหน่ายประสาทสัมผัสทุกส่วนของร่างกายเปิดรับข้อมูลอย่างเต็มที่นั้น เรื่องที่เรียนต้องเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับพัฒนาการหรือเกี่ยวข้องกับเขา ซึ่งทำให้เขาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของเขาได้

4. เรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่สามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้ทั้งข้อความรู้และกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือการจัดการเรียนการสอนในสิ่งที่มีความหมายต่อเด็ก เขาสามารถนำทั้งความรู้และกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถประยุกต์องค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ ไปใช้สถานการณ์ใหม่ ๆ ในการดำรงชีวิตได้ เรื่องที่เรียนต้องไม่เป็นเพียงแต่ข้อความรู้ที่ต้องท่องจำแล้วเอาไปตอบข้อทดสอบเท่านั้น

5. การมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว

เด็กเล็ก ๆ วัยเริ่มเรียนจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันกับคนอื่น ๆ เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นในสภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทาย แต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการแนะนำช่วยเหลือจากผู้ใหญ่อย่างพอเหมาะ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้ และเกิดการเรียนรู้ขึ้น

หลักการตรวจสอบว่าโรงเรียนได้ทำการสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางหรือไม่

1. พิจารณาว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดทำอยู่ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือไม่ หรือว่า ครูเป็นคนบอกข้อความนั้น
2. พิจารณาว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของเรานั้น ใครเป็นคนเรียน คนเรียนต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมไม่ใช่เป็นผู้นั่งดูนั่งฟังอย่างเดียว แล้วจะเกิดการเรียนรู้ขึ้น
3. พิจารณาว่าเนื้อหาที่สอน เรื่องที่สอน กิจกรรมที่จัด เป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของเด็กหรือไม่ สอดคล้องกับความต้องการ เหมาะสมกับวัยของเด็กหรือไม่
4. พิจารณาว่าเรื่องที่เรียน กิจกรรมที่จัดใกล้ตัวหรือไม่ มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อเด็กหรือไม่ เรียนแล้วเอาไปทำอะไรได้บ้างในชีวิตประจำวัน
5. กิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยแลกเปลี่ยน แบ่งปันกัน ทำงานด้วยกันบ้างไหม หรือต่างคนต่างทำ แข่งขันกันปิดบังกัน ไม่ยอมบอกเล่าสิ่งที่ตนรู้

การเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ได้รวบรวมวิธีการสอนไว้เป็นตัวอย่าง 12 วิธีการสอน คือ

1. วิธีการสอนแบบใช้บทบาทสมมติ
2. วิธีการสอนแบบใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์
3. วิธีการสอนแบบใช้บทเรียนสำเร็จรูป
4. วิธีการสอนแบบศูนย์การเรียน
5. วิธีการสอนแบบใช้ชุดการสอน
6. วิธีการสอนแบบใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
7. วิธีการสอนแบบโครงการ
8. วิธีการสอนแบบแก้ปัญหา
9. วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม
10. วิธีการสอนแบบใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
11. วิธีการสอนแบบความคิดรวบยอด
12. วิธีการสอนแบบเรียนรู้แบบร่วมมือ

วิธีการสอนแบบต่าง ๆ นำเสนอขั้นตอนวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ครูสามารถศึกษาและลองนำมาใช้เป็นเบื้องต้น แล้วพัฒนาวิธีการของตนขึ้นมาในที่สุด

รูปแบบการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก (Project Approach)

เป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของเด็ก โดยผ่านกระบวนการหลัก คือกระบวนการแก้ปัญหา เด็กจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาคำตอบ สร้างองค์ความรู้ด้วย ตัวเด็กเองเป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้จากการได้มีประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสระเสรี ให้เกียรติให้ความสำคัญแก่เด็กในฐานะคน ๆ หนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกันทุกคน สร้างความรู้สึกที่มั่นคง กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าลงมือทำ ครูเป็นผู้คอยให้การสนับสนุนคอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ครูจะไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่ความสนใจ และท้าทายความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ค้นพบและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสิ่งของ เรื่องราว สถานที่ บุคคลและเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในชุมชนของเด็กตามวิธีการของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลการทำงานของตนเอง ได้เห็นพัฒนาการและความสำเร็จและล้มเหลวของตน ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกและคอยนำช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม

กระบวนการเรียนการสอนแบบโครงการ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโรงเรียน

ก่อนเริ่มโครงการ ครูและเด็กทุกคนในกลุ่มร่วมกันกำหนดหัวข้อของโครงการ หัวข้อของโครงการกำหนดขึ้นจากความสนใจของเด็กทั้งกลุ่มหรือเด็กส่วนใหญ่เป็นหลัก โดยครูเป็นผู้คอยสังเกตคำพูดและการกระทำต่าง ๆ ของเด็กในระบบการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อครูพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในเกณฑ์การเลือกหัวข้อโครงการแล้ว เห็นว่าจะสามารถนำมาเป็นหัวข้อของโครงการได้ ครูนำเรื่องนั้นมาอภิปรายร่วมกับเด็ก แล้วร่วมกันกำหนดเป็นหัวข้อโครงการ

หลังจากที่กำหนดหัวข้อโครงการแล้ว ครูจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าเด็กมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นหัวข้อโครงการมากน้อยเพียงใด กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ การอภิปราย การเขียน การวาดภาพระบายสี การเล่าเรื่องและประสบการณ์เกี่ยวกับหัวข้อโครงการ แล้วนำความรู้เดิมของเด็กที่มีอยู่แล้วมาแลกเปลี่ยนแบ่งปันกับเพื่อน ๆ ครูจะจัดแสดงผลงานต่าง ๆ ไว้ในชั้นเรียน ครูคอยกระตุ้นให้เด็กตั้งคำถามและตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษา และครูเป็นผู้คอยสังเกต จดบันทึกคำพูด คำถาม และสมมติฐานของเด็กแล้วจัดไว้ในห้องเรียน เพื่อให้เด็กคอยตรวจสอบในการศึกษาอย่างลุ่มลึกต่อไป

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

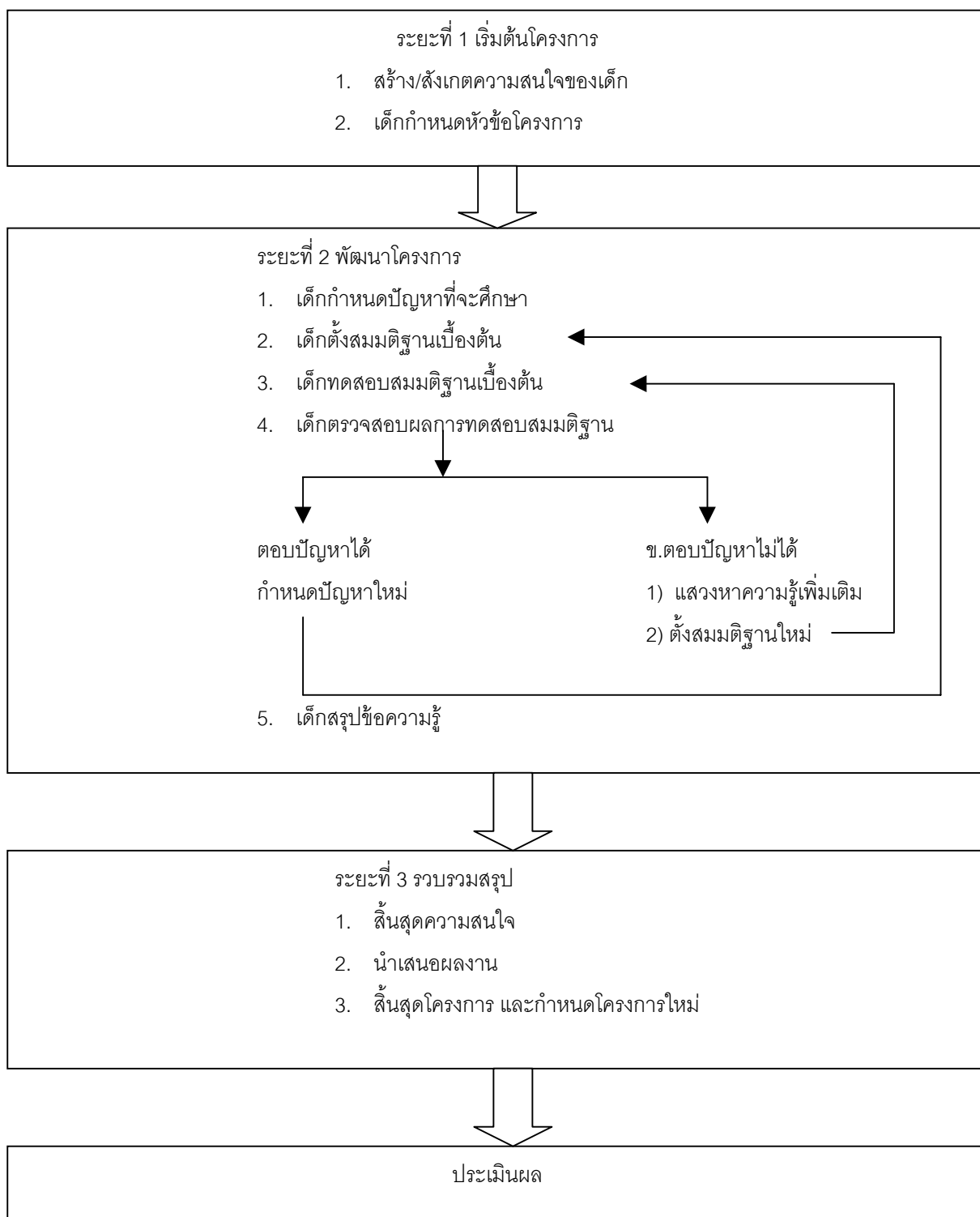
เป็นขั้นตอนที่เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา ตั้งสมมติฐานและลงมือทดสอบสมมติฐาน หรือการออกไปศึกษาความรู้เพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ตามประเด็นคำถามภายใต้หัวข้อโครงการ ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งของ เหตุการณ์ บุคคล หรือสถานที่ที่เป็นแหล่งความรู้เบื้องต้น ครูเป็นผู้จัดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้นอย่างใกล้ชิด มีโอกาสสังเกต สัมผัสจับต้อง หรือใช้ประสาทสัมผัสในการศึกษาอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ความรู้ที่จะตอบคำถามหรือตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อเด็กได้ความรู้ที่ต้องการแล้วครูเตรียมกิจกรรมให้นำเสนอความรู้นั้นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การสร้างสิ่งจำลอง การเขียน การทำแผนภูมิ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การทดลอง หรือนำความรู้มาตั้งประเด็นคำถามขึ้นใหม่ กำหนดเป็นปัญหาแล้ว ดำเนินการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา ผ่านการตั้งสมมติฐานขึ้นมาใหม่ ดำเนินการตรวจสอบ เพื่อแสวงหาคำตอบอย่างลุ่มลึก และละเอียดในประเด็นใหม่ต่อไป

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุป

จากการเฝ้าสังเกต และบันทึกคำพูดและพฤติกรรมของเด็กอย่างละเอียดและต่อเนื่อง จะทำให้ครูเห็นการพัฒนาการศึกษาค้นคว้าของเด็ก และครูจะสังเกตเห็นว่าเด็กค่อย ๆ ลดความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหัวข้อโครงการ และหันเหความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหัวข้อโครงการ และหันเหความสนใจไปสู่เรื่องอื่นด้วยตัวเขื่อนั่นคือเวลาที่ครูจะนำเด็กเข้าสู่ขั้นตอนรวบรวมและสรุป เป็นขั้นตอนที่เด็กรวบรวมและสรุป เป็นขั้นตอนที่เด็กจะรวบรวมผลงานที่ได้ศึกษาตลอดโครงการ ประเมินผลงานของตน และเลือกผลงานที่จะนำเสนอให้กับบุคคลอื่นได้เห็นผลสำเร็จจากการทำงานของเขา และในขณะเดียวกันเมื่อเด็กเบนความสนใจออกจากเรื่องราวที่กำลังศึกษาอยู่ไปสู่เรื่องอื่น ก็เป็นการบอกครูถึงความสนใจของเด็กในหัวข้อโครงการใหม่ที่จะศึกษาต่อไป

สรุปขั้นตอนการสอนตามกระบวนการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย

การจัดการศึกษาตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนามาจากความเชื่อว่าการเรียนการสอนนั้นไม่ใช่การถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน การสอนในเด็กปฐมวัยจึงไม่ใช่การมองว่าเด็กเป็นแก้วที่ว่างเปล่าที่ครูจะเทน้ำตามความต้องการของครูลงไปสู่เด็ก นักการศึกษาที่เรกจิโอ เอมีเลียเปรียบเทียบการเรียนรู้ของเด็กและการสอนของครูเป็นการผสมผสานของวัตถุดิบจากแก้วทั้งสองใบรวมกัน การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างเต็มตามศักยภาพของเด็ก ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจว่าเด็กมีวิธีการเรียนรู้ได้อย่างไรและเด็กมีความสามารถในการสื่อสารออกมาถึงความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิถีทางใด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียจึงเป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่สนองต่อความอยากรู้และแรงจูงใจภายในของเด็กในการเรียนรู้ภายใต้การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

■ ความเป็นมาของแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย

เรกจิโอ เอมีเลีย (Reggio Emilia) เป็นเมืองที่อยู่ทางตอนเหนือของประเทศอิตาลี และเป็นจุดเริ่มต้นของความงอกงามของแนวคิดนี้ ในปี ค.ศ. 1945 หลังสงครามโลกครั้งที่สอง แม่บ้านกลุ่มหนึ่งในวิลลาเซลลา (Villa Cella) ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างจากตัวเมืองเรกจิโอ เอมีเลีย 2-3 ไมล์ มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการที่จะจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ๆ ในหมู่บ้านท่ามกลางซากปรักหักพังจากผลของสงคราม จากจุดเริ่มต้นนี้และภายใต้การนำของลอริส มาลากูซซี่ นักการศึกษา และกลุ่มผู้ปกครองได้พัฒนาจนในปี ค.ศ. 1963 การปกครองท้องถิ่น ในระดับเทศบาลยอมรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสวัสดิการจากการปกครองท้องถิ่น เป็นบริการทางสังคมที่เทศบาลจัดสรรให้แก่ประชาชน ผู้ปกครองต้องการโรงเรียนปฐมวัยรูปแบบใหม่ที่มีคุณภาพดีขึ้นนอกเหนือจากการทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ดูแลเด็กเท่านั้น

มาลากูซซี่และกลุ่มนักการศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี บทความ งานวิจัย ข้อคิดเห็น จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทดลองปฏิบัติ แล้ววิเคราะห์สะท้อนผลการปฏิบัติ ทำการปรับปรุงจนได้แนวคิดและการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และประสบความสำเร็จจนเป็นที่รู้จักของนักการศึกษาในกลุ่มประเทศยุโรป อเมริกาเหนือ และอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เรกจิโอ เอมีเลีย ได้กลายเป็นชื่อของแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นต้นมา

สำหรับแนวคิดสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีดังนี้คือ

1. วิธีการมองเด็ก (The image of the child) เด็กในสายตาของครูที่เรกจิโอ เอมีเลีย คือ เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ตั้งแต่วินาทีแรกที่เกิดมา เด็กมีวิถีของการเรียนรู้เป็นไปตามระยะของพัฒนาการในแต่ละวัย เด็กแต่ละคนจะเต็มไปด้วยพลัง ความปรารถนาที่

จะเติบโตและงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถในการแสดงออกถึงความต้องการที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่น ด้วยการแสดงออกทางแววตา สีหน้า อากัปกิริยา การจับต้องสัมผัส ฯลฯ โดยเฉพาะความต้องการที่จะสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นปรากฏออกมาตั้งแต่วัยแรกเกิด ความสามารถในการสื่อสารนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับเด็กเพื่อการอยู่รอดและคงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเผ่าพันธุ์ที่ตนกำเนิดมา

2. โรงเรียนเป็นสถานที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย การใช้ชีวิตและมีสัมพันธภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก โรงเรียนเปรียบเสมือนสิ่งก่อสร้างที่ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวของเด็กต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตของเด็กในโรงเรียน นอกจากครอบครัวแล้วชุมชนก็ต้องมีส่วนร่วมและรับรู้ถึงความเป็นไปในโรงเรียนเช่นกัน เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงสิทธิที่พึงได้ของเด็กปฐมวัยและการยอมรับเด็กในฐานะของการเป็นผู้รับช่วงหน้าที่ในการจรรโลงสังคมในอนาคต ครูและเด็กเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนต้องควบคู่ไปด้วยกัน แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย จะให้ความสำคัญของการเรียนรู้มากกว่าการสอน มาลากูซซีกกล่าวว่า ก่อนจะเริ่มเข้าสู่การสอน ถ้าครูยืนสังเกตอยู่ข้าง ๆ สักครูและเรียนรู้จากห้องเรียนในขณะนั้นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้น อาจแตกต่างจากที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียคือการจัดสิ่งแวดล้อมและให้โอกาสเด็กได้คิดประดิษฐ์และค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กจึงไม่ใช่การสอนจากครูเป็นการบอกเล่าโดยตรงแต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การสอนวิธีใหม่โดยครูเป็นผู้ประสานงาน ส่งเสริมและจัดสิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ครูต้องมีการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลาย การเสนอความคิดเห็นและเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ครูสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียต้องปฏิบัติตัวเป็นนักศึกษา ค้นคว้า เป็นนักวิจัย เป็นนักสำรวจและตระเวนเก็บข้อมูลจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนจากการประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา หรือการมีโอกาสนพปะกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพหรืออาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นประสบการณ์และข้อมูลในครูแต่ละคนเพื่อที่จะโยนเข้าสู่การจัดสถานการณ์ หรือกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่ประสบการณ์เรียนรู้ที่ก้าวสู่การพัฒนาทางสติปัญญาในขั้นต่อไป สิ่งที่นักการศึกษาได้จากการพูดคุยอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วนำไปสู่การปฏิบัติแนวใหม่ สิ่งเหล่านี้มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการทำงานเท่านั้นแต่ยังเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นปกติในการทำงาน การศึกษา วิจัย ค้นคว้า แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มนักการศึกษาและกลุ่มปฏิบัติการการเรียน การสอนอย่างสม่ำเสมอ นำมาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่า คือการเป็นส่วนร่วมของกลุ่มและก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเหนียวแน่น

จากแนวคิดสำคัญประการต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นปรัชญาทางการศึกษาที่กลุ่มนักศึกษาในเรกจิโอ เอมีเลีย กำหนดเป็นเงื่อนไข เป็นกรอบความคิด เป็นฐานของความเชื่อและเป็นเข็มทิศที่นำไปสู่ การกำหนดหลักสูตรและการปฏิบัติการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเด็กโดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

จากแนวคิดสำคัญประการต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นปรัชญาทางการศึกษาที่กลุ่มนักการศึกษาในเรกจิโอ เอมีเลีย กำหนดเป็นเงื่อนไข เป็นกรอบความคิด เป็นฐานของความเชื่อและเป็นเข็มทิศที่นำไปสู่ การกำหนดหลักสูตรและการปฏิบัติการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเด็กโดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

■ โครงการเป็นประสบการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก

เนื่องจากครูมีวิธีการมองเด็กว่า เด็กแต่ละคนมีความพร้อม ศักยภาพ ความสามารถ และมีความอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรกจิโอ เอมีเลียจึงเป็นการเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนจึงไม่ใช่หลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาที่แน่นอนชัดเจนดังหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยโดยทั่วไป โรงเรียนตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียไม่มีหลักสูตรที่เขียนเป็นหน่วยใหญ่หรือหน่วยย่อยครูไม่มีการเขียนแผนการสอนที่กำหนดขั้นตอนกิจกรรมการสอนที่ชัดเจน วิธีปฏิบัติคือแต่ละโรงเรียนที่ปฏิบัติตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียในประเทศอิตาลีจะรวบรวมรายชื่อหัวข้อโครงการที่คาดว่าจะมีความสนใจของเด็ก หัวข้อโครงการที่เตรียมอยู่ในมือครูนั้นจะมีทั้งโครงการระยะสั้นและโครงการระยะยาว แต่ถ้าเด็กสนใจในเรื่องที่อยู่นอกเหนือรายการหัวข้อที่ครูกำหนดไว้ล่วงหน้า กิจกรรมโครงการในห้องเรียนก็จะปรับเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็ก สภาพการจัดกิจกรรมและประสบการณ์จะเลื่อนไหลไปตามสภาวะการณ์ที่สนองต่อความสนใจของเด็กในขณะนั้น เช่น หัวข้อโครงการ “สิ่งปลูกสร้าง” (building) เมื่อเสร็จสิ้นโครงการอาจปรากฏชิ้นงานของเด็กเป็นกระท่อม เสาสูง บ้านเช่าแบบห้องชุดหรืออื่นๆ ตามจินตนาการและการสร้างสรรค์จากเด็ก โดยครูมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนให้จินตนาการของเด็ก และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้ปรากฏออกมา และสื่อออกมาด้วยวิธีการที่หลากหลาย

การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากงานโครงการ (Projects) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เด่นในโรงเรียนตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย ก่อนการเริ่มโครงการในชั้นเรียนครูทุกคนจะประชุมพูดคุยกันถึงหัวข้อโครงการที่อาจเกิดขึ้นได้จากความสนใจของเด็ก และคำนึงถึงความคิดที่คล้ายคลึงกับโครงการที่อาจเกิดขึ้นตามสมมติฐาน ทางเลือกหรือตัวเลือกสำหรับเด็ก ครูจะวางกรอบความคิดถึงขั้นตอนแต่ละระยะของโครงการตลอดจนการเตรียมการที่พร้อมสำหรับสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจจะเกิดขึ้นจากความคิดความสนใจของเด็ก

เมื่อเริ่มโครงการในชั้นเรียนครูจะเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นหาสิ่งที่เด็กสนใจและทำงานในโครงการที่ตนเองสนใจไม่ว่าจะเป็นโครงการระยะสั้น หรือโครงการระยะยาว ความคิดในเรื่องโครงการของเด็กนั้นมีรากฐานมาจากประสบการณ์ต่อเรื่องที่สร้างสมมาทั้งของเด็กและครู หัวข้อโครงการอาจเริ่มจากเหตุการณ์โดยบังเอิญ หรืออาจเป็นคำถามหรือปัญหาที่เด็กคนหนึ่งหรือหลายๆ คนถาม หรืออาจเกิดจากเนื้อหาที่ครู

เริ่มต้นโดยการเล่านิทานหรือสนทนากับเด็ก ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับ “ฝูงชน” หรือ “กลุ่มคน” เกิดจากการที่เด็กคนหนึ่งมาเล่าให้เพื่อนในห้องฟังถึงประสบการณ์ของตนที่มีโอกาสไปในที่ๆ มีคนอยู่กันอย่างหนาแน่นในระหว่างการหยุดพักฤดูร้อน ประสบการณ์นี้นำไปสู่ความสนใจของเด็กๆ ที่จะไปสังเกตถึงสถานที่ต่างๆ ที่คนจะไปรวมกันอยู่อย่างหนาแน่น เชื่อมโยงไปสู่คำถามที่ว่าเวลาช่วงใดที่คนจะไปรวมกันอยู่อย่างหนาแน่น ไปรวมกันเพื่อวัตถุประสงค์อะไร ฯลฯ ในขณะที่โครงการ การทำน้ำพุเกิดขึ้นเนื่องจากเด็กๆ ต้องการสร้างสวนสนุกสำหรับนก

การทำงานโครงการแต่ละโครงการย่อมใช้เวลาไม่เท่ากัน บางโครงการอาจใช้เวลาเพียง 2-3 วัน ในขณะที่บางโครงการใช้เวลาเป็นหลายเดือน กิจกรรมและประสบการณ์ในโครงการเอื้อให้เด็กเรียนรู้ทางด้าน ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ความหมายของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมคุณธรรม การทำงานร่วมกัน การหาข้อตกลงร่วมกันในกรณีที่มีความคิดที่ขัดแย้งกัน การสังเกตกระบวนการคิด การแก้ปัญหา การเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ รู้จักแหล่งที่มาของความรู้ที่หลากหลาย

นักการศึกษาที่เรกจิโด คำนึงถึงหลักการสิทธิมนุษยชนในการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องเคารพสิทธิของเด็กในความต้องการที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เด็กสนใจ ความรับผิดชอบของครู คือจะต้องเป็นคนช่างสังเกตเข้าใจและรู้เท่าทันถึงความต้องการ หรือความสนใจในการเรียนรู้ของเด็ก และสามารถที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นักการศึกษามีความเห็นว่ ในขณะที่นักคิด นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักศึกษาในศาสตร์แขนงต่างๆ นั้นมีการสร้างทฤษฎีความเชื่อ และความเข้าใจต่างๆ ในศาสตร์ที่ตนสนใจ เด็กๆ ก็สามารถสร้างทฤษฎี ความเชื่อ และความเข้าใจในสิ่งที่เด็กสนใจได้เช่นกัน เช่น ปรากฏการณ์เรื่องฝนตก เมื่อพูดคุยกับเด็กว่า ฝนคืออะไร คำตอบที่เด็กตอบจะมีดังนี้คือ “พระเจ้ากำลังร้องไห้” “เทวดารดน้ำต้นไม้” “พอบอกว่าวันนี้ฝนจะตก” “คนอ่านข่าวในโทรทัศน์บอกว่าวันนี้ ฝนจะตก” ฯลฯ ซึ่งเด็กแต่ละคนจะสร้างทฤษฎี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ฝน” ครูปฐมวัย ตามแนวคิดเรกจิโจะไม่รีบเร่งในการให้คำตอบที่ถูกต้องถึงแหล่งที่มาให้กับเด็กๆ แต่ครูจะยั่วยุ ถามคำถามเกี่ยวกับฝน เช่น เมื่อฝนตกลงมาพื้นถนนจะเป็นอย่างไร สีผิวพื้นถนนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง เสียงฝนที่ตกอย่างเบาบาง กับฝนที่ตกหนักเป็นอย่างไร น้ำฝนที่ตกลงมาไปอยู่ที่ไหน คำถามเหล่านี้จะหลั่งไหลออกมาทั้งจากเด็กและครู เด็กและครูจะเรียนรู้ไปด้วยกันในการหาคำตอบในสิ่งที่สงสัยอยากรู้ การเรียนรู้ตามแนวคิดเรกจิโจะจึงไม่ใช่เรียนจากแบบเรียนสำเร็จรูปที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า แต่เรียนรู้จากการค้นหาข้อมูลความรู้ที่จะตอบคำถามที่เด็กสงสัยใคร่รู้

■ การบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้

บทบาทครูที่สำคัญมากบทบาทหนึ่งคือ การบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้ของเด็ก นับตั้งแต่เด็กแต่ละคนก้าวเข้าสู่ศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล ครูจะเอาใจใส่และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดพร้อมกับเก็บข้อมูลเด็กในทุกๆ ด้าน การปรับตัวของเด็กในการเปลี่ยนแปลงชีวิตประจำวันในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลเป็นสิ่งสำคัญที่ครูปฐมวัยตามแนวคิดเรกจิโจะให้ความสำคัญและเป็นงานที่เด็ก ครู และผู้ปกครอง

ต้องมีส่วนร่วม ครูจะเก็บ และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวของเด็กในขณะที่เด็กอยู่ที่โรงเรียน และสื่อข้อมูลเหล่านั้นไปยังผู้ปกครอง พร้อมทั้งถามข้อมูลจากผู้ปกครองถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่เด็กแสดงออกเกี่ยวกับโรงเรียนเมื่ออยู่ที่บ้าน และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการเก็บและบันทึกข้อมูลของเด็กในส่วนที่เด็กอยู่กับผู้ปกครอง ครูและผู้ปกครองจะประชุม พูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ จนได้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของเด็กในโรงเรียนจนเป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่าย ผู้ปกครองและครูจะช่วยกันคัดเลือก จัดลำดับ และรวบรวมข้อมูล ตลอดจนวางรูปแบบของข้อมูลในการจัดนิทรรศการในห้องเรียนเพื่อแสดงถึงความเจริญงอกงามในพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

การบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้จะครอบคลุมถึงกิจกรรมทุกๆ ด้าน ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของการเรียนรู้ โดยเฉพาะตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการที่เด็กมีการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก ครูจะมีบทบาทสำคัญในการบันทึกเหตุการณ์ที่โดดเด่นที่สะท้อนถึงการทำงานและการเรียนรู้ อย่างชัดเจน การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การคัดค้าน การหาข้อตกลงร่วมกันเมื่อมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ตลอดจนศักยภาพของเด็กในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากงานโครงการ ครูจะทำการบันทึกข้อมูลเหล่านี้ด้วยการใช้เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ การจดบันทึก ครูจะจัดระบบข้อมูลที่บันทึกเป็นบอร์ดนิตรรศการในห้องเรียนที่สะท้อนถึงการดำเนินการทำกิจกรรมโครงการจนเสร็จสิ้นโครงการ

■ การจัดการในห้องเรียนและกิจวัตรประจำวัน

ตารางเวลาในโรงเรียนจะมีความยืดหยุ่นและปรับได้ตลอดเวลาเพื่อความสะดวกต่อการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องของเด็ก ในบางขณะที่เด็กมีความชัดเจนและมีความต้องการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก ในเรื่องที่ติดพันอยู่ครูจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดตารางเวลาในการวางแผนการทำกิจกรรม และการทำงานโครงการ การจัดเวลาเต็มวันในโรงเรียนมีผลให้จังหวะเวลาของการทำกิจกรรมไม่กระชั้นชิดเกินไป และเด็กๆ สามารถทำกิจกรรมหรือทำงานโครงการให้ลุล่วงอย่างไม่ต้องรีบเร่ง ครูเรียนรู้ถึงจังหวะเวลาในการทำงานของเด็กแต่ละคน เด็กจะอยู่กับครูคนเดิมและเพื่อนกลุ่มเดิมเป็นรอบเวลา 3 ปี (กลุ่มอายุแรกเกิดถึงสามปี และกลุ่มอายุสามถึงหกปี) ในแต่ละห้องเรียนจะมีนักเรียน 25 คนต่อครูที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน 2 คน สภาพในห้องเรียนจะมีการจัดมุมต่างๆ เช่น มุมบล็อก มุมศิลปะ มุมหนังสือ มุมอุปกรณ์ในการเล่นงา มุมบ้าน มุมแต่งตัว เป็นต้น ซึ่งแต่ละมุมนั้นจะเต็มไปด้วยสื่อ วัสดุที่ไร้และท้าทายให้เด็กเข้าไปเล่นหรือทำงานตามความสนใจของแต่ละคน เช่น การเล่นบล็อกที่ผสมผสานการฉายภาพบนจอ เด็กคนหนึ่งได้ต่อแท่งบล็อกจากเป็นรูปทรงที่ตนต้องการ ตำแหน่งที่ตั้งของงานบล็อกที่ต่อแล้วอยู่ระหว่างจอภาพ และเครื่องฉายแผ่นใส เครื่องฉายสไลด์ที่อยู่ด้านเดียวกัน เด็กเปิดเครื่องฉายสไลด์ที่เป็นภาพวิวพร้อมกับเปิดเครื่องฉายแผ่นใส ที่เด็กได้จัดวางก้อนสำลี กระดาษรูปทรงต่างๆ ดังนั้นภาพบนจอจึงปรากฏเงาของบล็อก เงาของวัสดุที่วางบนเครื่องฉายแผ่นใส และภาพจากสไลด์ซ้อนกันอยู่บนจอภาพ เด็กสามารถปรับทิศทาง ตำแหน่งจนเป็นที่พอใจในงานของตนเอง

นักการศึกษาในเรกจิโอ เอมีเลีย มีความเชื่อศิลปะเป็นหนทางสำคัญที่เด็กสามารถสื่อความหมายให้กับผู้ที่อยู่รอบข้างให้เข้าใจถึงกระบวนการคิดตลอดจนจินตนาภาพของเด็กต่อข้อมูลความรู้ที่เด็กรับรู้มา เด็กปฐมวัยที่เรกจิโอ เอมีเลีย จึงมีครูศิลปะที่มีความสามารถทางทัศนศิลป์ เป็นครูประจำในห้องศิลปะ ครูศิลปะจะทำงานอย่างใกล้ชิดกับครูอื่นๆ และเด็กในระดับวัยอนุบาลและศูนย์เด็กเล็กเพื่อทำกิจกรรมทางศิลปะสำหรับเด็กวัยทารกและเด็กเล็ก ครูที่ได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษทางศิลปะนี้เรียกว่า “atelierista” ครูศิลปะจะจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ ในการทำกิจกรรมที่สร้างทักษะการสร้างงานทางศิลปะ ทักษะการลากเส้น การระบายสี การปั้น ฯลฯ เพื่อให้เด็กสามารถใช้ทักษะเหล่านี้สื่อออกมาถึงการเรียนรู้ ความเข้าใจ และการรับรู้ของเด็กต่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ในโรงเรียนจะมีห้องหรือบริเวณที่จัดเป็นที่ทำกิจกรรมทางศิลปะที่เรียกว่า “atelier” ซึ่งจะจัดอยู่ในอาณาบริเวณที่เด็กทุกคนและครูทุกคนเข้าไปทำงานได้ ในห้องศิลปะนี้เต็มไปด้วยอุปกรณ์มากมายหลายชนิดตลอดจน วัสดุที่ใช้ในการทำงานทางศิลปะ ในห้องศิลปะนี้ยังเป็นที่รวบรวมผลงานจากโครงการต่างๆ และงานที่สร้างจากประสบการณ์ของเด็ก

นักการศึกษาเรกจิโอ เอมีเลีย มองการแสดงออกทางศิลปะของเด็กที่ผ่านสื่อกลางที่หลากหลาย เป็นความสามารถในการสื่อสารที่อุปมาอุปไมยเป็น “ร้อยภาษา” (The Languages of Children) ศักยภาพของเด็กในส่วนนี้ไม่ใช่เป็นส่วนพิเศษที่แยกออกมาจากหลักสูตร แต่เป็นองค์ประกอบที่จะต้องรวมอยู่ในหลักสูตรซึ่งนักการศึกษาต้องตระหนักถึงการแสดงออกที่ผ่านสื่อกลางนานาชนิด เป็นการแสดงออกถึงความสามารถทางสติปัญญาและการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายในกระบวนการเรียนรู้ ผลงานของเด็กที่สื่อออกมาโดยวิธีต่างๆ เช่น การวาด การระบายสี การปั้น การประดิษฐ์ศิลปะประดิษฐ์จากเศษวัสดุต่างๆ ซึ่งเป็นทั้งภาพสองมิติและสามมิติ การเล่นละคร การเคลื่อนไหว การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่นเกมการเล่นชนิดต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการผลิต การแก้ปัญหา ความเข้าใจตลอดจนการตีความหมายของสิ่งที่เด็กสัมผัสและเรียนรู้

■ การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของเด็ก

ครูศิลปะ (atelierista) และครูอื่นๆ จะร่วมมือกันจัดผลงานเด็กที่สื่อถึงความคิดและการเรียนรู้ของเด็กที่สื่อออกมาโดยการปั้น การวาด การเขียน การพูด การแสดงความคิดเห็นการสร้างสิ่งประดิษฐ์สองมิติหรือสามมิติ การเล่นละคร ฯลฯ ครูหลายฝ่ายจะช่วยกันจัดนิทรรศการด้วยความละเอียดรอบคอบ การจัดนิทรรศการผลงานของเด็กๆ มีผลตามมาหลายประการคือ

1. ผู้ปกครองรับรู้ถึงประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กจากผลงานของเด็ก และเป็นการสะท้อนให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเด็ก
2. ผลงานของเด็กทำให้ครูเข้าใจเด็กดีขึ้นและสามารถประเมินผลงานของครู ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมให้ครูพัฒนาวิชาชีพ
3. เด็กรับรู้ว่าผลงานและความพยายามของตนนั้นผู้ใหญ่มองเห็นคุณค่าในงานของตน

4. เป็นการเปิดโอกาสให้นักการศึกษามีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
5. เป็นการสร้างเกียรติประวัติและผลงานของโรงเรียนที่มีการบันทึกถึงความเพลิดเพลินและกระบวนการเรียนรู้ทั้งของเด็กและครู

■ การประยุกต์ใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย ของโรงเรียนต้นแบบในประเทศไทย

ปี พ.ศ. 2532 แจ็คกี้ อเล็กซานเดอร์ (Jackie Alexander) เจ้าของโรงเรียนอนุบาลนานาชาติแห่งหนึ่งได้อ่านบทความเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย ก็มีความสนใจแนวคิดนี้อย่างจริงจังและเดินทางไปเข้าร่วมการประชุมที่เมืองเรกจิโอ เอมีเลีย เพื่อเรียนรู้แนวทางการจัดการศึกษารูปแบบนี้ แจ็คกี้ผู้ซึ่งมีภูมิหลังการศึกษาระดับปริญญาโท ในสาขาจิตวิทยาเด็กจากประเทศแคนาดา พบว่าวิถีทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนของตุนั้นเป็นรูปแบบที่ยังไม่สมบูรณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดเรกจิโอที่กำลังเรียนรู้อยู่ แจ็คกี้เริ่มให้เด็ก ๆ ในโรงเรียนของตนเองเรียนรู้ผ่านโครงการโครงการแรกที่ได้ก่อกำเนิดขึ้นในขณะนั้น คือ โครงการบัลเล่ต์ จากนั้นแจ็คกี้เดินทางไปเมืองเรกจิโอ เอมีเลีย ด้วย แจ็คกี้และครูที่ได้ไปเรียนรู้จากเมืองเรกจิโอ เอมีเลีย ได้นำเอาความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน

■ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนต้นแบบ

โรงเรียนต้นแบบที่ประยุกต์แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย ในการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมและการจัดประสบการณ์ในโรงเรียนไว้ดังนี้คือ

1. การจัดกิจกรรมในแต่ละวันต้องคำนึงถึงความสมดุลย์ ระหว่างกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ การดำเนินการและความต่อเนื่องของกิจกรรมให้ลื่นไหลและเป็นไปอย่างราบเรียบตามธรรมชาติ ไม่เร่งรีบและความปลอดภัยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดกิจกรรม
2. การจัดกิจกรรมต้องสนองต่อความต้องการตามพัฒนาการของเด็ก ลักษณะกิจกรรมต้องเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้จากการสำรวจและทดลอง สัมผัสกับสื่อวัสดุอุปกรณ์นานาชนิด โดยไม่คาดหวังให้เด็กทำงานเป็นชิ้นเป็นอันเป็นสิ่งสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แต่เน้นให้เด็กมีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ถาวร
3. การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศเพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างเต็มไปด้วยความสุขและเรียนรู้จากการกระทำ
4. จัดสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย และมีความยืดหยุ่นเพื่อให้เกิดความมั่นคงและรับรู้ถึงการปกป้องที่ได้รับ
5. การติดต่อประสานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างครูและผู้ปกครองเพื่อช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ตลอดจนการช่วยให้เด็กคลายความวิตกกังวลที่เกิดจากการต้องห่างไกลจากผู้ปกครองชั่วคราว

6. การให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง โดยครูต้องมีความคาดหวังเชิงบวกต่อเด็กการให้แรงเสริม และการยอมรับเด็กตามศักยภาพของเด็ก
7. จัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่เอื้อให้เด็กประสบความสำเร็จเมื่อเด็กพยายามทำ และส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะในการช่วยเหลือตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น
8. ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทัศนคติของการดูแล เอาใจใส่และห่วงใยผู้อื่น การรับรู้ถึงความต้องการที่จำเป็น ความตื่นตัวสนุกสนานและความสงสัยใคร่รู้ในโลกที่อยู่รอบตัวเด็ก
9. ส่งเสริมให้เด็กฝึกฝนการควบคุมตนเองและการมีวินัยในตนเอง ฝึกฝนทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นและผู้ใหญ่ที่อยู่รอบตัวเด็ก โดยจัดกิจกรรมที่มีการฝึกให้เด็กแบ่งงานกันทำ ฝึกการรอคอย การผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน การเคารพสิทธิและสิ่งของของผู้อื่น ตลอดจนการมีบทบาทที่เหมาะสมในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม
10. ส่งเสริมเด็กให้เกิดการเรียนรู้การยอมรับกันอย่างมีเหตุผล เรียนรู้การปฏิบัติตัวที่มีการยืดหยุ่นในบางสถานการณ์ เพื่อคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนการปฏิบัติสุจริตเพื่อภาวะสุขภาพอนามัยที่ดีของตนเองและผู้อื่น

การจัดกิจกรรมในแต่ละวัน โรงเรียนที่ปฏิบัติตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลียคำนึงถึงการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
- 2) การส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อ
- 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 4) กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของประสาทสัมผัส
- 5) กิจกรรมดนตรีและเคลื่อนไหว
- 6) กิจกรรมการเล่นละคร
- 7) การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม
- 8) การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์

สำหรับหลักสูตรของเด็กวัย 3 ปีขึ้นไป จะกำหนดหลักการและแนวทางเป็นรายวิชาชัดเจนขึ้น เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ กิจกรรมประกอบอาหาร

โรงเรียนจะจัดทำเอกสารหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ครอบคลุมการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 8 ด้านของเด็กในแต่ละขวบปีสำหรับครูประจำชั้นเรียนแต่ละห้อง ตลอดจนการตั้งเป้าหมายที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเมื่อสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนจะประชุมชี้แจงให้ครูแต่ละคนเข้าใจในหลักการตรงกัน ครูแต่ละคนมีอิสระในการวางแผนหลักสูตรสำหรับแต่ละระดับชั้นเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดวางชั้น ตู้ที่จัดวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ การออกแบบจัดมุมต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดวางสื่อวัสดุในมุม การจัดวางโต๊ะและเก้าอี้ที่จำเป็นในการทำกิจกรรม บริเวณสำหรับรวบรวมเด็กกลุ่มใหญ่

และบริเวณสำหรับการทำกิจกรรม กลุ่มเล็ก ผู้บริหารและฝ่ายวิชาการจะดูแลการจัดกิจกรรมของครูอยู่เสมอ บางครั้งจะให้ข้อเสนอแนะครูในการจัดวางมุมบางมุม แต่ก็ให้เป็นการตัดสินใจของครูในการยอมรับข้อเสนอแนะนั้น

แม้ว่าหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมจะเขียนแยกเป็นส่วน เป็นด้านต่างๆ หรือเป็นวิชา แต่ในสถานการณ์จริงในห้องเรียนจะบูรณานาการกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในหลายๆด้านอย่างกลมกลืนเป็นธรรมชาติ กิจกรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สั้นไหลและเป็นไปตามความสนใจของเด็กในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง

■ การจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนและภายในห้องเรียนที่สะท้อนถึงคุณภาพของการออกแบบที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างสนุกสนาน มุมกิจกรรมแต่ละมุม โต๊ะที่จัดวางวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ล้วนท้าทายและเชิญชวนให้เด็กเข้าไปค้นหาเรียนรู้ ทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กได้ตลอดเวลา

■ การจัดสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน

ความเป็นธรรมชาติของบรรยากาศนอกห้องเรียน การปลูกต้นไม้ที่หลากหลาย มีลักษณะของต้นไม้และใบไม้ที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ต้นไม้ใหญ่ที่มีอายุมาก จนถึงไม้ประดับตามบริเวณต่างๆ ต้นไม้ที่มีลักษณะเป็นไม้เลื้อย เป็นเถาวัลย์ที่ปล่อยตามธรรมชาติไม่จัดแต่งมากนัก ซึ่งเด็กสามารถใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ การสังเกตความแตกต่างของต้นไม้ชนิดต่างๆ เช่น ลักษณะของใบไม้ ดอกไม้ เป็นต้น ตัวอย่างของการเรียนรู้จักใช้ประโยชน์ของต้นไม้ที่ส่งเสริม พัฒนาการหลายๆ ด้านในศูนย์เด็กเล็ก มีการตกแต่งพุ่มต้นไม้ให้เป็นทางเดินวนเวียนไปมาที่มีทางเข้าและทางออกที่เชิญชวนให้เด็กเข้าไปวิ่งเล่นในทางเดินที่ลัดเลี้ยวไปมา เด็กวัยเตาะแตะหลายคนชอบเข้ามาวิ่ง หรือเดินตามกันในทางเดินเขาวงกตนี้ แนวพุ่มต้นไม้ทั้งสองด้านเป็นเครื่องประดับประดาเด็กเล็กที่ยังมีลักษณะการเดินที่โยกไปมา พุ่มต้นไม้สูงระดับไล่เรียงกับความสูงของเด็กซึ่งผู้ใหญ่สามารถมองเห็นตำแหน่งที่เด็กอยู่ในทางเดินวงกตนี้ได้อย่างชัดเจน บ่อยครั้งที่พ่อแม่หรือครูจะเข้ามาวิ่งเล่นไล่จับกับเด็กในทางเดินที่คดเคี้ยวไปมาในระหว่างพุ่มต้นไม้ ทั้งเวลาตอนเช้าที่มาส่งเด็ก หรือเวลาตอนสายที่เป็นช่วงเวลากิจกรรมกลางแจ้งเด็กจะวิ่งเล่นอย่างตื่นเต้นและสนุกสนานในทางเดินวงกตนี้

เครื่องเล่นกลางแจ้งชุดใหญ่ ในสนามที่เชื่อมโยงสิ่งปลูกสร้างที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจของเด็ก ลักษณะของเครื่องเล่นชุดใหญ่ในโรงเรียนจะมีส่วนต่างๆ ที่ให้เด็กสามารถปีน ป่าย โหนตัว ลื่นตัวลงมา ทรงตัวในสะพานแกว่งลอดผ่านช่องอุโมงค์ที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง และมีบางส่วนที่อยู่สูงกว่าระดับพื้นในระดับที่เหมาะสม เด็กสามารถเริ่มต้นการเดินทางสั้นๆ โดยการเคลื่อนร่างกายในลักษณะของการปีนขึ้นทางตาข่ายเชือก หรือทางบันได และจะมีระยะทางสั้น ให้เด็กได้เดินหรือวิ่งก่อนที่จะถึงตำแหน่งที่จะให้เลือกระหว่างการเดินผ่านสะพานแขวนหรือจะลื่นตัวลงทางกระดานไถลลื่น หรือเด็กจะต้องตัดสินใจระหว่างการเลือกที่จะก้มตัวลอดช่องอุโมงค์ที่จะนำไปสู่ทางลาด

ชั้นเด็กน้อยก่อนจะปีนขึ้นไปถึงหอคอย บนสุดของปราสาทในโรงเรียนหนึ่ง หรือศาลาทรงไทยในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลอีกแห่งหนึ่ง หลังจากที่เด็กได้ขึ้นมาถึงจุดสูงสุดของชุดเครื่องเล่นนี้ ขึ้นชมสิ่งรอบตัวที่มองจากระดับสูงในตำแหน่งที่ตนเองยืนอยู่ด้วยรอยยิ้มในความภูมิใจของความสำเร็จ และตื่นเต้นที่ปีนขึ้นมาถึงจุดสูงสุดนี้แล้ว เด็กบางคนจะมีการเจรจาเล่นบทบาทสมมติกับเพื่อนที่อยู่ในตำแหน่งที่ต่างระดับหรือในระดับเดียวกัน บางครั้งเด็กจะนำเอาตัวละครในนิทานบางเรื่องมาพูดคุยกันเมื่อมาถึงจุดหอคอยบนปราสาทหรือบนศาลาสองสูงสุดของชุดเครื่องเล่น จากนั้นก็จะลงจากจุดสูงสุดด้วยการย่อนรอยหนทางเดิมที่ผ่านมา หรือเลือกทางเดินใหม่ที่มีลักษณะของการเคลื่อนย้ายร่างกายที่แตกต่างออกไป เด็กๆ จะวนเวียนเปลี่ยนทิศทางการเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดอย่างสนุกสนานจนมีความพอใจก่อนที่จะเปลี่ยนไปเล่นยังจุดอื่นในสนามกลางแจ้ง

เครื่องเล่นกลางแจ้งชุดใหญ่นี้ท้าทายความสามารถ และส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ในขณะที่เด็กกำลังอยู่ ณ ตำแหน่งใดของชุดเครื่องเล่น พัฒนาการของเด็กจะทำงานมากกว่าหนึ่งด้าน เช่น ในการปีนตาข่ายเชือก เด็กต้องใช้ทั้งกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ของทั้งร่างกายในการเคลื่อนตัวบนตำแหน่งของตาข่ายที่ละช่อง เด็กจะต้องมีการคิด ตัดสินใจ การคาดคะเนถึงการลงน้ำหนักในแต่ละตำแหน่งที่เกิดความสมดุลย์ไม่ตกลงมา การทำงานของสมองในการคิดวางแผน คาดคะเน การแก้ปัญหาจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการเคลื่อนร่างกายไปในตำแหน่งที่ตนเองจะเคลื่อนที่ไป ความตื่นเต้นในอารมณ์ ความรู้สึกสนุกสนาน การเอาชนะ ความกลัวในขณะที่ปีน ตลอดจนความรู้สึกรับรู้ถึงความสำเร็จและความเชื่อมั่นเมื่อประสบความสำเร็จที่ได้รับ นอกจากนี้เด็กยังต้องมีการปรับตัวเองทางด้านสังคม เช่น การรู้จักรอให้ถึงเวลาที่จะได้เล่น การหลบหลีกซึ่งกันและกันในแต่ละตำแหน่งที่เดินสวนทางกัน

สนามทราย โรงเรียนให้ความสำคัญกับสนามทรายมาก โรงเรียนได้จัดเตรียมสนามทรายที่ใหญ่มากและเป็นทรายที่ละเอียดอ่อน มีอุปกรณ์ประกอบการเล่นทรายที่หลากหลาย เครื่องมือที่ใช้ในการตักทราย ชูตทราย ภาชนะที่ใส่ทรายตลอดจนภาชนะที่พิมพ์ทรายเป็นรูปทรงตามความสนใจของเด็ก เด็กได้สังเกตรูปทรงของทรายที่แตกต่างไปตามภาชนะที่ใส่และคว่ำทรายลงบนพื้น การรับรู้ภาพของรูปพิมพ์ทรายที่เคาะออกมาจากภาชนะที่หลากหลาย เด็กมีโอกาสมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงของภาชนะแม่พิมพ์และรูปพิมพ์ที่ออกมาซึ่งจะนำไปสู่ทักษะการจำแนกทางด้านมิติสัมพันธ์ สังเกตเห็นความแตกต่างของรูปทรงทรายที่ปนน้ำและไม่ปนน้ำ ความไม่เหมือนกันของการคงตัวของรูปทรง เด็กบางคนเล่นขายของกันในสนามทราย ที่สนามทรายเป็นสิ่งแวดล้อมที่ครูใช้เป็นสถานที่เร้าให้เกิดความตื่นเต้นและมีความสนใจในการเรียนรู้

โครงการไดโนเสาร์ระหว่างปี 2540-2541 ครุฑนำชิ้นส่วนที่ครูประดิษฐ์ขึ้นให้ดูเหมือนเป็นกระดูกไดโนเสาร์แล้วนำมาฝังอยู่ในสนามทรายเพื่อสนองต่อประเด็นการอธิบายพูดคุยกันของเด็กในห้องเรียนถึงการศึกษาชุดคั่นของนักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาซากสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์ (ซึ่งเป็นการนำไปสู่ความสนใจในการเรียนรู้ศัพท์คำว่า paleontologist.....นักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาซากสิ่งมีชีวิต ควบคู่คำว่า fossil..... ซากสิ่งมีชีวิต)

ชีวิตเด็กดำบรพพ์ ซึ่งเป็นศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการรับรู้ของผู้ใหญ่ แต่เด็กอนุบาลวัย 5-6 ปีในโรงเรียนก็เรียนรู้ได้ด้วยความสนใจ) เด็กกลุ่มที่สนใจไคโนเสาร์ตื่นเต้นมากที่ได้ขุดพบกระดูกไคโนเสาร์ที่ครูทำขึ้นแล้วไปฝังไว้ในสนามทราย เหตุการณ์ในครั้งนั้นได้สร้างความตื่นเต้นให้กับเด็กกลุ่มอื่นที่ไม่ได้อยู่ในโครงการไคโนเสาร์ด้วย

ภาพของเด็กที่เล่นในสนามทรายอย่างผ่อนคลาย การสัมผัสจับต้อง ตลอดจนการนั่งบนพื้นทรายโดยไม่กลัวการเปรอะเปื้อนเสื้อผ้า การเล่นทรายอย่างจดจ่อ และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างเด็กแต่ละกลุ่ม การออบซอม แบ่งปัน หรือผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนอุปกรณ์ในการเล่นทรายด้วยกันของเด็กๆ ภาพเหล่านี้เป็นการบ่งบอกถึงคุณค่าของการเล่นทรายที่มีต่อการพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายโดยการจับต้องสัมผัสของความรู้สึกที่มีต่อความละเอียดอ่อนของทราย การทำงานประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อและตาในการกรอกทรายลงในภาชนะ การสังเกตเห็นความแตกต่างของทรายที่อยู่ในสภาวะต่างๆ การแก้ปัญหาในระหว่างการเล่น อารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงในการเล่นทราย ทักษะทางสังคมในด้านการรอ การออบซอม ตลอดจนการแบ่งปันและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนในการเล่น การเล่นทรายจึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านที่เกิดขึ้นพร้อมกันอย่างผ่อนคลายไม่โลดโผนดังเช่น การเล่นเครื่องเล่นสนามชุดใหญ่

นอกจากการเล่นทรายแล้ว โรงเรียนได้จัดให้เด็กมีการเล่นน้ำ เด็กๆ จะสนุกกับการเล่นน้ำทั้งที่อยู่ในภาชนะที่รองรับและสายน้ำที่ออกมาจากสายยาง การกรอกน้ำใส่ภาชนะที่มีรูปร่างต่างๆ กัน เด็กวัยเตาะแตะหลังจากการเล่นคลุกในสนามทรายอย่างสนุกสนาน ในวันที่อากาศร้อนอบอ้าว แทนที่จะทำความสะอาดตัวเด็กในห้องเรียน คุณครูและพี่เลี้ยงจะดึงสายยางเปิดน้ำให้เด็กได้อาบเล่นอย่างสนุกสนาน โดยครูไม่ได้กลัวการเปียกปอนจากการเล่นกับเด็ก การเล่นน้ำบางครั้งจะจัดให้ต่อเนื่องจากกิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งร่างกายเด็กเปรอะเปื้อนด้วยสีที่ใช้ในงานศิลปะ

กิจกรรมศิลปะที่สร้างสรรค์โดยเด็ก การใช้สีวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่หลากหลาย เช่น การจัดวางผ้าดิบชิ้นใหญ่ลงบนพื้นนอกห้องเรียน เทสีฝุ่นสีเหลืองและสีแดงให้กระจายกระจายบนผืนผ้า ใช้สเปรย์ฉีดน้ำลงบนสีแล้วให้เด็กใช้แปรงชนิดต่างๆ เช่น แปรงที่ใช้ขัดถูพื้น แปรงมีด้ามไม่มีด้าม แปรงล้างขวด ถูลงบนสีที่ผสมน้ำแล้ว เด็กๆ จะเห็นการแตกลงของแปรงบนฝุ่นสีเมื่อผสมกับน้ำกลายเป็นสีที่ระบายอยู่บนผืนผ้า เห็นการผสมกันระหว่างสีแดงและสีเหลืองกลายเป็นสีส้มระหว่างการทำงานกับเด็กวัยเตาะแตะ ครูจะพูดสิ่งที่กำลังกระทำ และสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาให้เด็กฟัง เด็กบางคนก็จะพูดตามครู พูดทวนประโยคสั้นๆ ที่ครูพูดไป ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศ การซึมซับทางภาษาให้กับเด็ก เด็กรับรู้ข้อมูลทางภาษาที่ควบคู่กับการกระทำ

กระบวนการของกิจกรรมทั้งหมดนี้จึงเป็นการจัดทำประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติงานทางศิลปะด้วยตนเองโดยสัมพันธ์กับข้อมูลทางภาษา งานศิลปะชิ้นนี้สร้างสรรค์ด้วยเด็กทุกคนโดยมีครูและพี่เลี้ยงเป็นผู้จัดการการจัดวางสีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เด็กทุกคนจะอยู่ในชุดของกางเกงขาสั้นในเพียงตัว

เดียว ตามลำตัวเปราะเปื้อนด้วยสีที่ไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก เมื่อเสร็จจากงานศิลปะเด็กก็ได้เล่นน้ำต่อเพื่อวัตถุประสงค์ในการชำระร่างกายด้วยความเพลิดเพลินทางอารมณ์ในการเล่นน้ำ การทุ่มมือลงในน้ำที่ทำให้ น้ำแตกกระจายตามความหนักเบาของแรงที่ทุ่มลงไป ทิศทางการกระจายของน้ำที่ขึ้นอยู่กับตำแหน่งของ มือที่ทุ่มลงไป การค่อยๆ เพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำในภาชนะที่เด็กกำลังกรอกน้ำใส่ลงไป การเล่นน้ำจึงเป็นกิจกรรมกลางแจ้งที่มีคุณค่าต่อ

การส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กที่ให้ความรู้สึกทางอารมณ์ที่แสดงออกมาถึงความพึงพอใจ มากกว่าการเล่นทรายแต่ไม่โดดเด่นเท่ากับการเล่นเครื่องเล่นสนามชุดใหญ่ การส่งเสริมความต้องการสื่อ ออกทางอารมณ์ศิลปะในสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนทุกวันตั้งแต่เช้า กระดานไม้ขนาดใหญ่ที่อยู่บนขาตั้ง พร้อมด้วยกระดาษปูพื้นใหญ่ สีน้ำและพู่กันที่จัดวางอยู่บนรางที่ฐานกระดาน โรงเรียนจัดวางกระดาน อยู่ทางเดินระหว่างสนามและอาคารเรียน เด็กสามารถเดินเข้าไปหยิบจับอุปกรณ์ละเลงสีน้ำนั้นลงบน กระดาษได้ตลอดเวลาที่เด็กมีโอกาสเดินผ่านกระดาษนี้ นอกจากจะได้สื่อออกถึงความต้องการของการ ป้ายสีสรรค์ต่างๆ ลงบนแผ่นกระดาษแล้ว เด็กๆ ยังได้เรียนรู้ถึงการปรับอารมณ์ของการทาบสีที่ตนพึงจะ ป้ายไปสักครู่โดยเพื่อนอีกคนหนึ่ง แวตตาของเด็กคนหนึ่งที่แสดงความผิดหวัง เสียใจที่แถบสีที่ตนพึงจะ สร้างสรรค์ด้วยพู่กันขนาดใหญ่ถูกทาบเสียแล้วด้วยแถบสีอีกสีหนึ่ง โดยมีมือของเด็กอีกคนหนึ่งแต่เพียงชั่ว ครู่ที่ยืนมองด้วยอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหนูน้อยก็ตัดใจได้ และเดินไปทำกิจกรรมอย่างอื่นต่อเพราะยอมรับในกติกาที่ว่า กระดาษนี้เป็นที่ที่เด็กๆ ทุกคนสามารถป้ายสีได้ตลอดเวลาที่เดินผ่าน และสามารถทาบสี ของกันและกัน การรู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับกฎเกณฑ์ กติกาที่สังคมกำหนดขึ้นตั้งแต่ปฐมวัยนี้ ย่อม ส่งผลถึงความฉลาดทางอารมณ์หรือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ในเวลาต่อไป กระดาษวาดภาพ แผ่นใหญ่นี้จึงเป็นที่ที่เด็กได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ของการเปลี่ยนแปลงของสีที่เกิดจากการผสมเหลื่อม กันของสีต่างๆ สร้างสรรค์งานระบายสีได้อย่างมีความสุขแล้ว กระดาษวาดภาพแผ่นใหญ่นี้ยังเป็นที่ที่เด็ก ได้มีการฝึกการบริหารอารมณ์ในตนเองด้วย

ชิงช้า เป็นเครื่องเล่นสนามที่เด็กชอบมาก ลักษณะของชิงช้าสำหรับเด็กเล็กจะเหมือนเก้าอี้ที่มีสาย คาดอ้อมมาทางด้านหน้าของเด็กเพื่อป้องกันการหลุดล่นลงมาจากชิงช้า ในช่วงเช้าที่พ่อแม่พามาส่งใน โรงเรียน พ่อแม่มักจะเล่นกับลูกที่สนามก่อนเวลากิจกรรมในห้องเรียน การนั่งเล่นในชิงช้าโดยมีพ่อแม่ หรือ ครูดูแลนอกจากเด็กจะเพลิดเพลินกับการนั่งชิงช้าที่แกว่งไปมาแล้ว เด็กยังได้รับความอบอุ่นผูกพันกับพ่อ แม่ หรือครูที่คอยแกว่งชิงช้าให้ และเกิดความรู้สึกที่ไว้วางใจทั้งในตัวครูและสถานที่ที่เด็กจะต้องสร้างความ คุ่นเคย

เครื่องเล่นประเภทขยับเขยื้อน เป็นเครื่องเล่นกลางแจ้งอีกประเภทหนึ่งที่เป็นที่ชื่นชอบของเด็ก ปฐมวัยและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ในโรงเรียนจะมีรถสามล้อ หรือสไลด์ที่เด็กชอบขยับไปตามที่ ต่างๆ บางคันสามารถนั่งได้สองคน บางคันใหญ่พอที่เด็กวัยเตาะแตะสามารถขึ้นป็นนั่งได้มากกว่าสองคน ซึ่งเป็นโอกาสให้เด็กต้องเล่นร่วมกันสำหรับรถคันใหญ่นี้ รถบางคันครูช่วยเข็นให้เด็กนั่ง โดยเฉพาะการเข็น

ให้เด็กเล็กๆ นั่งครูเข็นได้สักครู่ก็จะมีหนูน้อยตัวเล็กๆ มาเป็นผู้ช่วยในการเข็นด้วย บางครั้งก็เกิดศึกชิงรถที่เป็นที่พอใจของเด็กหลายคน ซึ่งจะเป็นสถานการณ์ที่ครูสามารถสอดแทรกการแบ่งปัน การอยู่ร่วมกัน การหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันในการเล่นของเล่นขึ้นเดียวกัน

■ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในอาคารเรียน

ลักษณะของอาคารเรียนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม โดยการประดับด้วยต้นไม้ประเภทไม้ประดับและผลงานศิลปะของเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานชิ้นใหญ่ที่เด็กทำงานร่วมกัน การจัดสรรพื้นที่ในห้องเรียนมีความเหมาะสมทั้งการจัดมุมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ สัดส่วนของพื้นที่ใช้งานกับพื้นที่ว่างสำหรับการเคลื่อนไหวและการจัดกิจกรรมพิเศษที่เกิดจากความสนใจของเด็ก เด็กและครูได้ใช้พื้นที่ทุกส่วนอย่างเต็มที่ บางห้องแม้ว่าจะมีขนาดเล็กแต่ครูก็สามารถจัดมุมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นสัดส่วน ครูแก้ปัญหาโดยการจัดมุมวาดภาพอิสระซึ่งประกอบด้วยขาตั้งกระดานขนาดเล็กเข้าไปในห้องน้ำเด็กที่มีบริเวณกว้างพอ และสะอาดปราศจากกลิ่น มุมบางมุมอาจต้องใช้บริเวณทางเดินระหว่างห้องเรียนหรืออาจไปใช้มุมบางมุมร่วมกับอีกห้องหนึ่งโดยการทำกิจกรรมร่วมกันหรือหมุนเวียนกันใช้

ในห้องเรียนไม่มีโต๊ะทำงานของครู มีการจัดโต๊ะเก้าอี้สำหรับเด็กเท่าที่จำเป็นในมุมต่างๆ ที่เด็กสามารถทำงานในมุมนั้นได้ตามความต้องการของเด็ก ทุกห้องเรียนในโรงเรียนจะมีการติดกระจกเงาสะท้อนในระดับที่ติดพื้น และสูงกว่าความสูงของเด็กเล็กน้อย ในแต่ละห้องเรียนจะมีกระจกเงาอย่างน้อยสองตำแหน่ง เด็กๆ จะเพลิดเพลินกับการดูเงาของตนเองในกระจก หนูน้อยคนหนึ่งขณะที่กำลังทำท่าทางประกอบเพลงที่ครูร้องอยู่นั้นเผชิญสายตาเธอเหลือบไปเห็นตัวเองในกระจกเงา หนูน้อยขยับตัวอยู่ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นภาพสะท้อนของตนเองได้อย่างชัดเจนพร้อมทั้งขยับท่าทางไปตามเนื้อร้องและท่วงทำนองเพลงพร้อมทั้งการจัดรายละเอียดตำแหน่งของแขนขา การเอียงไปมาจากรูปสะท้อนในกระจกอย่างสนุกสนาน เด็กบางคนจะเดินเข้าใกล้กระจกและถอยห่างออกจากกระจกพร้อมด้วยความพิศวงในขนาดความสูงของตนเองที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเคลื่อนไหวของตนเองตลอดเวลา เด็กบางคนชอบที่จะทำหน้าตาในรูปแบบต่างๆ หน้ากระจก ในขณะที่เด็กบางคนชอบเขย่งเท้าอยู่หน้ากระจก กระจกเงาสะท้อนยังมีประโยชน์สำหรับครูในการติดตามสังเกตพฤติกรรมของเด็กในตำแหน่งต่างๆ ที่เด็กไปร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในห้องของเด็กที่อายุต่ำกว่า 2 ปี ครูจะสามารถมองเห็นเด็กจากเงาสะท้อนในกระจกที่ติดอยู่หลายแห่งในห้อง นอกจากจะให้เด็กที่เรียนรู้รูปร่างสะท้อนจากกระจกเงา

โรงเรียนให้ความสำคัญในการเรียนรู้เรื่องเงาที่เกิดจากแสงที่ส่งลงมากกระทบวัตถุแล้วทำให้เกิดเงาที่บนอาคารรองรับ เช่น เงาที่เกิดจากการวางวัตถุลงบนเครื่องฉายแผ่นใสแล้วตกกระทบไปที่จอภาพ หรือเงาที่เกิดจากแสงแดดซึ่งเป็นแสงตามธรรมชาติ ครูศิลปะคนหนึ่งดูแลให้เด็กสร้างผลงานปั้นของเสื่อแล้วระบายสีลงบนรูปปั้นนั้น จากนั้นนำรูปปั้นวางกันแสงที่ส่องมาที่รูปปั้น เด็กเห็นเงาของรูปปั้นเสื่อ ครูกระตุ้นให้เด็กเก็บภาพของเงานั้นลงบนกระดาษสีดำ ตัดกระดาษตามเส้นที่แสดงตำแหน่งของเงา จากนั้นครูนำผล

งานรูปปั้นสื่อและกระดาศรูปเงาสื่อไปจัดวางในตู้แสดงผลงานของเด็กในตำแหน่งที่รูปปั้นสื่อและเงาของสื่อในสภาพที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของทิศทางในการเกิดเงา

มุมหนังสือและมุมศิลปะเป็นมุมหลักสองมุมที่อยู่ในทุกห้องเรียน มุมหนังสือจะมีหนังสือที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับจำนวนและความสนใจของเด็ก หนังสือแต่ละเล่มล้วนน่าอ่านและน่าจับต้อง ในมุมหนังสือจะมีพรมปูพื้น แก้วไอโซฟาคูด้วยผ้าที่เชิญชวนให้เด็กเข้าไปหยิบหนังสือแล้วซุกตัวลงในแก้วไอโซฟาและอ่านหนังสืออย่างเพลิดเพลิน หรือหยิบหนังสือซุกเล่มแล้วนอนอยู่บนพรมและดูหนังสือด้วยความผ่อนคลายที่ควบคู่กับการเรียนรู้อย่างเพลิดเพลินจากการดูหนังสือ นอกจากมุมหนังสือ นอกจากมุมหนังสือที่อยู่ในประจำในแต่ละห้องเรียนแล้ว ในโรงเรียนจะมีห้องสมุดประจำโรงเรียน ครูประจำชั้นทุกคนจะหมุนเวียนกันในการพาเด็กมาอ่านหนังสือในห้องสมุดโรงเรียน

เด็กๆ จะเลือกหนังสือตามความสนใจ และสามารถยืมหนังสือกลับบ้านได้ การยืมหนังสือนั้นไม่จำเป็นต้องมีบรรณารักษ์ แต่ที่ชั้นหนังสือจะมีที่คั่นตำแหน่งของหนังสือที่เด็กดึงหนังสือออกไป เด็กมีหน้าที่นำหนังสือมาเก็บไว้ที่เดิมเมื่อใช้หนังสือเล่นนั้นเสร็จแล้ว ในห้องสมุดนั้นนอกจากจะเต็มไปด้วยหนังสือสำหรับเด็กแล้วยังมีหนังสือสำหรับครูใช้ประกอบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ศูนย์เด็กเล็กวัยเตาะแตะซึ่งเด็กยังเล็กมาก แต่ไม่ใช่เล็กจนไม่จำเป็นต้องจัดมุมห้องสมุดให้ ในศูนย์เด็กเล็กนอกเหนือจากมุมหนังสือที่กระจายอยู่ตามห้องเรียนต่างๆ บริเวณที่วางหน้าสำนักงานได้จัดชั้นหนังสือที่มีการจัดวางหนังสือในตำแหน่งที่เชิญชวนให้หยิบมาอ่าน เด็กทุกคนที่รอผู้ปกครองมารับกลับจะเดินไปหยิบจับหนังสือและพลิกดูด้วยความสนใจ หนังสือที่วางเกือบนอยู่บนพื้นจะมีเจ้าหน้าที่มาดูแลและจัดการวางกลับตำแหน่งเดิมในเวลาเกือบทันทีที่หนังสือวางเกือบนอยู่ หนังสือบนชั้นจึงพร้อมเสมอตลอดเวลาที่เชิญชวนให้เด็กที่อยู่บริเวณนั้นไปหยิบจับหนังสือมาพลิกดู

ทุกห้องเรียนจะมีชาตั่งพร้อมกระดานเล็กสำหรับวาดภาพวางประจำอยู่ที่มุมใดมุมหนึ่งของแต่ละห้องวางไม้ที่ฐานกระดานอาจจะมีชอล์คสี สีเทียนหรือสีน้ำจัดวางไว้พร้อมให้เด็กเข้ามาสร้างสรรค์งานศิลปะตามความสนใจ หนูน้อยคนหนึ่งขณะที่กำลังถือพู่กันละเลงสีอยู่บนขาหยั่งวาดภาพนี้ปากก็อัมเพลงอย่างมีความสุขซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนออกมาถึงการเรียนรู้ที่ควบคู่กับความสุข ความเพลิดเพลิน นอกจากมุมศิลปะประจำห้องเรียนในแต่ละห้องเรียน โรงเรียนจะมีห้องศิลปะสำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะ ในห้องศิลปะจะมีชั้นจัดวางสื่อวัสดุที่มากมายหลากหลายอย่างเป็นระเบียบ เช่น สีทุกประเภท กาว แปะกาวชนิดต่างๆ กรรไกร กระดาษนานาชนิด ลวดกำมะหยี่ กระจุก ลูกปัดขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ เศษผ้าหลากหลายชนิด หนังสือพิมพ์เก่าขวดพลาสติกขนาดที่แตกต่างกัน กากเพชร ฝาขวด จุกขวด เปลือกหอย ฯลฯ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์เหล่านี้จะจัดวางอยู่ในกระจัดในห้องศิลปะจะมีโต๊ะตัวใหญ่ล้อมรอบด้วยเก้าอี้ตัวเล็กที่เพียงพอให้เด็กทุกคนนั่งทำงานศิลปะทั้งงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม

ในห้องศิลปะจะมีมุมที่ส่งเสริมการปั้นของเด็ก โดยเฉพาะในศูนย์เด็กวัยเตาะแตะ โต๊ะทำงานศิลปะจะจัดวางสิ่งของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดวางดินสำหรับการปั้น อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปั้น เช่น ไม้ค้ำ

ตัวกด รูปวางต่างๆ ภาชนะที่ใส่ดินปั้น ฯลฯ เด็กทุกคนจะได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้สร้างสรรค์งานศิลปะในลักษณะทั้งสองมิติและสามมิติ เด็กๆ เรียนรู้ถึงการแข็งตัวของปูนพลาสเตอร์ การปักกิ่งไม้ ใบไม้แห้งๆ หรือเมล็ดพืชแห้งๆ เช่น ผลต้นตะแบกแห้ง ลูกสนแห้ง ในระหว่างที่ปูนพลาสเตอร์ หรือดินเหนียวยังอ่อนตัวอยู่ลักษณะที่ปูนพลาสเตอร์ที่แข็งตัวขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป สภาพการแข็งตัวของดินเหนียวที่แข็งตัวเมื่อความชื้นของดินเหนียวระเหยไป การขยับเคลื่อนย้ายวัสดุที่ปักลงในดินหรือปูนพลาสเตอร์ที่ยังไม่แข็งตัวตลอดจนการคงอยู่กับที่ของวัสดุเมื่อปูนพลาสเตอร์หรือดินเหนียวเกิดการแข็งตัว การระบายสีบนชิ้นงานที่ทำจากปูนพลาสเตอร์หรือดินเหนียวเมื่อดินเหนียวหรือปูนพลาสเตอร์ยังอยู่ในสถานะที่ยังไม่แข็งตัวและเมื่อแข็งตัวและเมื่อแข็งตัวดีแล้ว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยการสัมผัส และสังเกตเห็นความแตกต่างตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมดนตรี เคลื่อนไหวและจังหวะ ในโรงเรียนจะมีห้องดนตรีและการเคลื่อนไหวสำหรับการทำกิจกรรมทางดนตรี จังหวะและการเคลื่อนไหวเด็กๆ มีโอกาสได้เรียนรู้ถึงความหลากหลายของเพลงประเภทต่างๆ ครูดนตรีจะผสมผสานวัฒนธรรมไทยเดิมกับวัฒนธรรมในปัจจุบันได้อย่างกลมกลืน ครูดนตรีจะบูรณาการดนตรีไทยเดิม ดนตรีไทยสากล และดนตรีสากลต่างประเทศให้เด็กได้สัมผัสถึงความแตกต่างกัน ความคล้ายคลึงกัน ตลอดจนลีลาและการเคลื่อนไหวไปตามแนวทางทำนองเพลงต่างๆ ในขณะที่เด็กเรียนรู้ถึงการเคลื่อนไหวไปตามลีลาของบัลเล่ต์ เด็กก็ได้สัมผัสถึงลีลาของรำไทย ตลอดจนการสร้างสรรค์ลีลาที่เป็นอิสระในการเคลื่อนไหวไปตามจินตนาการของเด็กเอง

ครูดนตรียังได้สอดแทรกคณิตศาสตร์ ความรู้สึกนึกคิด ครูกระตุ้นให้เด็กสร้างสรรค์ลีลาท่าทางของสิ่งมีชีวิตภายใต้สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมตามที่ครูสมมติขึ้นมา เด็กเรียนรู้ถึงขอบเขตบริเวณของตนเองในการเคลื่อนไหวตลอดจนการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กๆ ยังได้เรียนรู้ถึงลีลาการเคลื่อนไหวอีกรูปแบบหนึ่งโดยการเรียนรู้จากเทควันโด

■ ตารางกิจวัตรและกิจกรรมในโรงเรียน

กิจวัตรประจำวันโดยภาพรวมในศูนย์เด็กเล็ก มีดังนี้

9.00 – 9.30 น. กิจกรรมวงกลม

9.30 – 10.00 น. กิจกรรมในอาคาร

10.00 – 11.00 น. การจัดของเล่นเข้าที่เก็บ อาหารว่างและเล่นนอกอาคาร

11.00 – 11.20 น. กิจกรรมในอาคารหรือนอกอาคาร

11.20 – 11.45 น. กิจกรรมในอาคารหรือนอกอาคาร

11.45 – 12.30 น. อาหารเที่ยงและเตรียมตัวกลับบ้าน

กิจวัตรประจำวันของเด็กๆ ในศูนย์เด็กเล็กซึ่งรับดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 15 เดือน ถึง 3 ปี เริ่มต้นจากผู้ปกครองเริ่มทยอยส่งเด็กๆ มาที่ศูนย์ตั้งแต่วันที่ 7.30 น. ผู้ปกครองบางคนจะอยู่เล่นกับเด็กในขณะที่ผู้ปกครองบางคนส่งเด็กแล้วกลับไปทันที ในช่วงเวลานี้ ครูใหญ่ ครูทุกคน พี่เลี้ยง จะลงมาช่วยกันรับเด็กและดูแล

แลเด็กตามตำแหน่งต่างๆ ในสนามอย่างทั่วถึง เด็กๆ มีอิสระในการเลือกเครื่องเล่นต่างๆ เช่น เครื่องเล่นสนามชุดใหญ่ ชิงช้า เล่นทรายที่อยู่ตามสนาม เครื่องเล่นชุดใหญ่ รถสามล้อหรือสี่ล้อคันเล็กๆ เด็กบางคนเล่นลูกบอลกับคุณพ่อ ในขณะที่พ่อลูกอีกคู่หนึ่งเดินไล่หลังกันในพุ่มต้นแก้วที่เป็นทางเดินคดเคี้ยวไปมา เด็กๆ ทุกคนจะอยู่ในสายตาของครูที่คอยดูแลในเรื่องความปลอดภัยพร้อมๆ กับการทำงานการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ครูจะพูดคุยกับเด็กและเล่นด้วยกับเด็ก

โดยเฉพาะเด็กอายุน้อยกว่า 2 ปี ครูจะหมั่นพูดคุยกับเด็กถึงกิจกรรมที่ทำอยู่ตลอดเวลาให้การสัมผัสและโอบอุ้มอย่างใกล้ชิด เด็กบางคนที่ร้องไห้เพื่อจะตามผู้ปกครอง จะมีครูเพียงคนเดียวที่จะช่วยปรับอารมณ์ของเด็ก โดยการชักจูงให้เล่นเครื่องเล่นต่างๆ พูดคุยเหตุผลกับเด็กจะไม่โอ้เด็กมาก บางครั้งครูจะหันไปสนใจกับเด็กอื่นพูดคุยและเล่นกับเด็กอื่นจนเด็กที่กำลังร้องลื้มการร้องไห้เพราะไปสนใจการพูดคุยและการเล่นระหว่างครูกับเพื่อน จะเป็นเช่นนี้อยู่สักครูใหญ่เด็กก็จะสงบลง ครูจะไม่ย่ำ ในเรื่องการร้องไห้ของเด็กเลย แต่จะนำเด็กไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เมื่อใกล้เวลา 9.00 น. ครูพาเด็กไปที่ห้องเรียนของเด็กแต่ละกลุ่ม

■ กิจกรรมของเด็กต่ำกว่า 2 ปี

เมื่อเด็กๆ เข้ามาในห้องกิจกรรมที่ครูทำทุกวันคือ การจัดให้เด็กนั่งเป็นวงกลมและร้องเพลง Good morning ทักทายเด็ก ต่อจากกิจกรรมวงกลมคุณครูจะให้เด็กไปทำกิจกรรมตามมุมต่างๆ ได้ตามความสนใจ มุมประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบด้วย มุมระบายสี (เป็นขาหยั่งพร้อมด้วยกระดานขนาดเล็กที่มีวางสีประเภทต่างๆ เช่น สีน้ำ สีเทียน สีชอล์ค ดินสอสี) ที่หมุนเวียนให้เด็กทำกิจกรรมในแต่ละวัน) มุมปั้น มุมบ้าน มุมปั้นยา มุมเล่นนิทานซึ่งเป็นมุมดนตรีและการเคลื่อนไหวด้วย มุมบล็อกชิ้นใหญ่ มุมแต่งตัวเพื่อเล่นบทบาทสมมติ มุมของเล่นจิปาคะ เช่น รถ เครื่องบิน รูปสัตว์พลาสติก บริเวณหน้ามูมนี้นี้จะมีแผ่นยางปูพื้นลายถนนและผังเมือง ซึ่งเด็กชอบ จะเล่นรถของเล่นให้แล่นไปตามทางเดินแผนผังนี้ ตามผังนี้จะมีการติดกระดานตามตำแหน่งต่างๆ ที่เด็กสามารถมองเห็นตัวเอง มองเห็นเงาสะท้อนของครูและเพื่อน ขณะเดียวกันครูก็สามารถมองเห็นเด็กๆ ในมุมต่างๆ ของห้อง

นอกจากมุมต่างๆ ดังกล่าว กิจกรรมที่ครูในห้องเรียนเด็กเล็กจัดเป็นประจำทุกวัน คือ งานศิลปะที่สร้างร่วมกันของเด็ก ครูจะจัดโต๊ะสร้างชิ้นงานรวมของเด็กๆ โดยการชิงผ้าหรือตริงกระดาษแผ่นใหญ่ๆ บนโต๊ะตัวใหญ่ที่มีระดับความสูงเหมาะกับเด็กที่จะยืนหรือนั่งบนเก้าอี้แล้ว ทำงานได้สะดวก เด็กจะเข้ามาทำงานเมื่อเด็กพร้อมซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ ซึ่งมีช่วงความสนใจสั้นๆ ภาพการทำงานของเด็กรวดเร็วและตะตะ คือ เด็กจะไปยังมุมต่างๆ ที่เด็กสนใจ ครูจะชวนเด็กกลุ่มเล็กประมาณ 2-3 คน ทำงานชิ้นใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพร้อมๆ กันแต่เป็นการนั่งทำงานกันคนละมุม ผลงานที่สร้างสรรค์ชิ้นมานั้นจะสัมพันธ์กับหัวข้อโครงการ หัวข้อโครงการในช่วงนี้ คือ ท้องฟ้า ครูได้เตรียมผ้าสีดาคกลมบนโต๊ะตัวใหญ่เตรียมสีโทนขาว ฟ้ำ พร้อมตัวพิมพ์เป็นดาว เด็กมีอิสระในการเลือกสีขาว หรือสีฟ้าปั๊มลงบนผ้าในตำแหน่งที่ตนต้องการ เด็กๆ โดยส่วนใหญ่จะทำได้สักครู่หนึ่งก็จะผละไปทำกิจกรรมยังมุมอื่น ครูจะ

ชวนเด็กทุกคนที่พร้อมจะทำงานชิ้นนี้มา ทำงานชิ้นใหญ่นี้ด้วยกัน เด็กที่ไม่พร้อมครูก็ไม่เคี่ยวเข็ญ ไม่ว่าเด็ก จะใช้มือซ้ายหรือขวาในการจับพู่กันหรือแปรงปัดสีครูจะให้เด็กได้แสดงออกถึงความถนัด ความต้องการ แสดงหรือสื่อออกมาถึงศักยภาพที่มีอยู่ในเด็กแต่ละคน ครูจะสนับสนุน พุดคุย และชมเด็กทุกครั้งเมื่อเด็ก ทำงานได้ลุล่วง ชิ้นงานรวมที่เด็กสร้างสรรค์ออกมาเป็นภาพพิมพ์ของดาวสีฟ้าบ้าง สีขาวบ้างบนพื้นดำที่ เปรียบเสมือนท้องฟ้า ซึ่งเป็นการจัดโทนสี โดยครู ส่วนเด็กมีอิสระในการปั้นรูปดาวสีขาวหรือสีฟ้าไปตาม ตำแหน่งต่างๆ ตามที่เด็กต้องการ

ในการสร้างสรรค์งานชิ้นใหญ่ ครูจะวางแผนการจัดเตรียมวัสดุ ประเภทของสี ตลอดจนวิธีการ สร้างสรรค์ที่แปลกแตกต่างออกไปจากเดิมเสมอ วัสดุจะมีทั้งผ้าที่ให้การสัมผัสที่แตกต่างจากกระดาษพื้นที่ เรียบ หรือกระดาษลูกฟูก ความสามมือของกระดาษทราย การใช้สีน้ำ สีฝุ่น การใช้สเปรย์ฉีดน้ำลงบนผืนผ้า ที่มีสีฝุ่น เด็กจะมีประสบการณ์ตรงในการตัดหรือการกะประมาณแรง ในการฉีกกระดาษเพื่อการสร้างชิ้น งาน การใช้แปรงชนิดต่างๆ ขนาดต่างๆ ในการระบายสี การละเลงสีด้วยนิ้วมือ ด้วยฝ่ามือ ประสบการณ์ เหล่านี้ล้วนเป็นการเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่การเรียนรู้ในขั้นต่อไป และเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทาง ด้านร่างกายในการควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่ การทำงานประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อและประสาท สัมผัสต่างๆ การตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความพึงพอใจ ตลอดจนการจัด ประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมเพื่อเป็นพื้นฐานที่แข็งแรงสำหรับเด็กในการก้าวสู่พัฒนาการทุก ๆ ด้านต่อไป และเป็นพื้นฐานของทักษะสำหรับเด็กปฐมวัยในการสื่อออกมาถึงการรับรู้หรือความเข้าใจในสิ่ง ที่สื่อออกมากทางภาษาที่เป็นร้อยยัติ การสร้างสรรค์งานทางศิลปะในหนทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาการ และศักยภาพของเด็กปฐมวัยที่จะสื่อถึงสิ่งที่เด็กเรียนรู้ออกมา ขณะเดียวกันก็เป็นหนทางหนึ่งของการเรียน รู้ของเด็ก ตามแนวคิดเรจิโอที่เน้นการศึกษาในประเทศอิตาลีได้ศึกษา ค้นคว้าและปฏิบัติมา

ในห้องเด็กเล็กนี้จะมีเด็ก 15-18 คน (เด็กบางคนจะมาเพียงสัปดาห์ละ 2 วัน หรือ 3 วัน ต่อสัปดาห์ ตามข้อตกลงที่ผู้ปกครองและโรงเรียนตกลงกันไว้) โดยมีครูเพียง 3 คน และพี่เลี้ยง 5 คน มองดูแล้วเหมือน สัดส่วนผู้ใหญ่ 1 คนต่อเด็ก 2 คน แต่ลักษณะของกิจกรรมที่จัดวางไว้อย่างหลากหลาย ประกอบกับการให้ อิสระเด็กในการเลือกมุมต่างๆ ระยะเวลา 1 ชั่วโมงตั้งแต่ 9.00 – 10.00 น. ผ่านไปอย่างรวดเร็ว โดยที่ภาพ ของการทำงานของผู้ใหญ่และเด็กในห้องเรียนนั้นมีการเคลื่อนไหวและสลับไหลตลอดเวลา เด็กจะหมุนเวียน ไปตามมุมต่างๆ เกือบครบทุกตำแหน่ง ในขณะที่ครูและพี่เลี้ยงก็จะเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการ เปลี่ยนกระดาษที่กระดานวาดภาพอันเล็ก จัดวางของให้อยู่ในตำแหน่งพร้อมที่เด็กคนต่อไปจะหมุนเวียน เข้ามาเล่น ทำการบันทึกภาพของเหตุการณ์ที่เด็กกำลังทำกิจกรรมอย่างจดจ่อ ชื่นชอบกันให้ดูหรือเล่าสู่กันฟัง ถึงพฤติกรรมของเด็กที่สะท้อนออกมาถึงความสามารถของเด็กที่กำลังก้าวสู่ขั้นหนึ่ง

การเล่นกลางแจ้งเป็นช่วงเวลานานประมาณ 45 นาที คือประมาณ 10.15 – 11.00 น. เด็กทุกห้อง เรียนจะมาเล่นกลางแจ้งรวมกันที่สนามด้านหน้าอาคาร ในสนามเล่นกลางแจ้งจะประกอบด้วยอุปกรณ์ เครื่องเล่นที่มีคุณภาพราคาสูง แต่ครูก็ไม่มองข้ามการมีอุปกรณ์เสริมราคาถูกที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก

โดยการใช้เศษผ้าที่มีความยาวขนาดต่างๆ กันผูกกับไม้ที่มีความแข็งแรงพอที่จะทานแรงดึงของเด็กที่ดึงขึ้น ผ้าแต่ละชิ้น ขึ้นผ้าแต่ละชิ้นจะห้อยลงไปกระตุกขึ้นผ้าในระดับความสูงต่างๆ กัน เด็กๆ สนุกสนานมากในการแขยงขา หรือกระโดดขึ้นไปกระตุกขึ้นผ้าในระดับความสูงต่างๆ กัน เด็กหัวเราะออกมาอย่างดีใจและพอใจที่สามารถกระโดดขึ้นไปจับผ้าดึงลงมาได้พร้อมทั้งพูดว่า “ดึงได้แล้ว” ตามประสบการณ์ทางภาษาที่ครูมักจะพูดกับเด็กเสมอว่า “ดีมาก หนูดึงผ้าได้แล้วนะ” จากชิ้นผ้าของเล่นที่ครูคิดอย่างสร้างสรรค์ให้กับเด็ก โดยไม่ต้องลงทุนด้วยราคาสูง ก็สามารถสนองตอบต่อความต้องการและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในหลายๆ ด้าน นอกเหนือจากการเล่นกลางแจ้งในช่วงเวลานี้ของทุกวันแล้ว เด็กกลุ่มอายุน้อยกว่า 2 ปี ยังมีกิจกรรมที่เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนอีก 2 ครั้งในแต่ละสัปดาห์ ดนตรีและการร้องเพลง ครูประจำชั้นจะสลับการร้องเพลงกับกิจกรรมอื่นอย่างสม่ำเสมอ ในระหว่างการทำกิจกรรมตามมุมต่างๆ ครูมักจะเปิดให้เด็กฟังไปด้วย ในหนึ่งสัปดาห์จะมีตารางเวลาใน 2 ช่วงเวลาที่มีครูเฉพาะสาขาทางดนตรีนำกีตาร์มาร้องเพลงให้เด็กฟังในห้องเรียนของเด็ก ในระยะเวลาเพียงแค่ 20 นาที ครูดนตรีผู้ชำนาญสามารถบูรณาการดนตรี การเคลื่อนไหวจังหวะประกอบกับการอ่านเรื่องราวจากหนังสือด้วยวิธีการร้องเพลงได้อย่างตื่นตาตื่นใจ ซึ่งในช่วงเวลาของการเล่นดนตรีนี้มีเด็กบางคนลุกออกมาก่อนเวลาและมุ่งตรงไปเล่นที่มุมบ้าน ครูพี่เลี้ยงจะพยายามชวนเด็กให้มาร่วมกิจกรรมดนตรีถ้าเด็กไม่สนใจในเรื่องดนตรี ครูก็จะไม่เข้าชี้ให้เด็กมาร่วมกิจกรรมดนตรี เนื่องจากครูมีความเชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากมุมที่เด็กเลือก เมื่อยังไม่พร้อมจะร่วมกิจกรรมดนตรีก็ไม่ควรจะฝืนใจเด็ก ครูยอมรับการตัดสินใจของเด็กในการเลือกสิ่งที่น่าสนใจจะเรียนรู้โดยตัวของเด็ก

การจัดตารางเวลากิจกรรมสำหรับกลุ่มเด็กอายุ 2 – 3 ปี นอกเหนือจากกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในห้องเรียนประจำแล้ว เด็กแต่ละกลุ่มจะมีการหมุนเวียนออกมาเรียนนอกห้องเรียนอีกสัปดาห์ละ 3 ครั้ง นอกเหนือจากการเล่นกลางแจ้งอิสระช่วงเวลา 10.15 – 11.00 น. ซึ่งเป็นตารางประจำวันของทุกห้องเรียน เด็กแต่ละกลุ่มยังต้องหมุนเวียนไปทำกิจกรรมศิลปะในห้องศิลปะสัปดาห์ละ 3 ช่วงเวลานอกเหนือจากงานศิลปะที่ทำประจำในห้องทุกวัน และมีครูเฉพาะทางดนตรีมาจัดกิจกรรมดนตรีและเคลื่อนไหวในห้องเรียนอีกสัปดาห์ละ 2 ครั้งนอกเหนือจากกิจกรรมการร้องเพลงและการทำท่าทางประกอบเพลงจากเทปโดยครูประจำชั้น การเปิดเทปเพลงฟังระหว่างการทำกิจกรรม

ลักษณะของกิจกรรมสำหรับเด็กวัย 2-3 ปี ห้องเรียนอีก 4 ห้องเรียนจะแบ่งตามอายุเด็กที่มีช่วงต่างกัน 3 เดือนในแต่ละกลุ่ม เวลา 9.00 น. เมื่อเด็กเข้าห้องเรียน กิจกรรมจะเริ่มต้นด้วยครูร้องเพลงทักทายเด็กๆ ในตอนเริ่มต้น โดยมีเด็กๆ ร้องร่วมด้วย จากนั้นครูจะต่อยด้วยเพลงเกี่ยวกับตัวเลข หรือพยัญชนะให้เด็กฟัง ถ้าเป็นเพลงที่เด็กคุ้นเคย เด็กก็จะร้องคลอตามไปด้วย บางครั้งจะเป็นการเรียกร้องจากเด็กให้ครูร้องเพลงเกี่ยวกับอวัยวะของร่างกาย เช่น head heart leg eye ฯลฯ พร้อมทำท่าทางประกอบ และร้องเพลงต่างๆ อีกหลายเพลงก่อนการสนทนากันระหว่างครูกับเด็ก แล้วต่อเนื่องด้วยกิจกรรมที่ให้ข้อมูลพื้นฐานกับเด็ก เช่น สี รูปทรงทางคณิตศาสตร์ สิ่งที่มีสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ให้เด็กทำท่าทางในการขับรถตาม

เพลงที่ร้องและทำเสียงแตร ทำเสียงรวงิ่ง ครูดำเนินวิธีการง่าย ๆ ในการติดตามการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับเรื่องสี่ ด้วยวิธีง่าย ๆ คือ จะให้ เด็ก ที่มีหน้าที่ช่วย ครู ถือ ตะกร้า ที่บรรจุ กระดาษ รูปวงกลมที่ติดอยู่บนไม้ไอศกรีม เด็กจะเดินไปเรื่อย ๆ ในวงที่เพื่อนนั่งอยู่ เมื่อครูหยุดการร้องเพลง เด็กก็จะหยุดเดินและให้เพื่อนหยิบกระดาษวงกลมสีใดสีหนึ่งขึ้นมา ครูถามเด็กว่าเป็นสีอะไร เด็กจะตอบถูกบ้างผิดบ้าง ซึ่งครูจะไม่ตอบว่าเด็กตอบผิด แต่จะพูดชื่อสีที่ถูกต้องให้เด็กฟัง แล้วครูจะนำรูปสี่เหลี่ยมที่มีสีต่างๆ ให้เด็กเลือกสีที่ตรงกับสีที่เด็กได้หยิบขึ้นมาครั้งแรกพร้อมกับย้ำบอกชื่อสีอีกครั้งหนึ่งระยะเวลาในช่วงนี้จะประมาณ 10 – 15 นาที ระหว่างนี้ จะมีเด็ก 3-4 คนเดินออกจากวงไปเล่นมุมบ้าน หรือมุมของเล่น ครูจะไม่ตัดทอนเด็ก

หลังจากกิจกรรมวงกลม ครูจะนำเด็กเข้าสู่การทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทุกด้านของเด็ก ขณะเดียวกันกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจะต้องทำทนายและดึงดูดความสนใจของเด็กให้เด็กสามารถแสดงออกถึงศักยภาพของเด็กแต่ละคนตามวิธีการสื่อออกมาที่หลากหลาย ครูแต่ละคนมีความอิสระในการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กในห้องที่ครูรับผิดชอบจำนวนเด็กในห้องเรียนแต่ละห้องอยู่ระหว่าง 8-11 คน โดยมีครูประจำห้องเรียนละ 2 คน และพี่เลี้ยงที่คอยช่วยเหลือเรื่องการรักษาความสะอาด ครูทุกคนจะวางแผนการจัดบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งทางด้านภาษา พัฒนาการของกล้ามเนื้อและความสัมพันธ์ของการทำงานระหว่างกล้ามเนื้อการรับรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การรับรู้ทางโสต ประสาทสัมผัสที่เชื่อมโยงไปสู่พัฒนาการของการคิดดนตรีและการเคลื่อนไหว การละคร ทักษะทางสังคม ตลอดจนพัฒนาการทางอารมณ์ โดยให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ก่อให้เกิดการบันทึก หรือสร้างชิ้นงานของตนเองขึ้นมา ครูจะต้องมีความชัดเจนในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม โดยเฉพาะวิธีการสร้างผลงานวิธีใหม่ที่เด็กยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ครูต้องอธิบายและสาธิตวิธีการให้เด็กดู จากนั้นจึงให้เด็กสร้างสรรค์ชิ้นงานตามที่ครูสาธิตแต่ละองค์ประกอบ รายละเอียด ตลอดจนภาพรวมของชิ้นงานที่ปรากฏออกมานั้นจะต้องเป็นไปตามความต้องการของเด็กที่ต้องการที่จะสื่อออกมา ดังเช่น ครูคนหนึ่งทำงานกับเด็กกลุ่มอายุ 2 ปี 9 เดือน ถึงอายุ 3 ปี ได้สาธิตการหยดกาวลงบนกระดาษ จากนั้นได้เอาทrayสีต่างๆ โรยลงไปแล้วแจกกระดาษให้เด็กทุกคน คนละ 1 แผ่น พร้อมด้วยกาวและทrayสีต่างๆ ล้วนส่งเสริมให้เด็กได้มีการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ได้มีการคิดตัดสินใจ ออกแบบตามความต้องการ ตามความสนใจของตนเอง การได้เล่า ได้พูดแสดงออกถึงสิ่งที่ตนได้สร้างสรรค์ไปซึ่งมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กในศูนย์เด็กเล็กวัยเตาะแตะได้รับ ล้วนเป็นประสบการณ์การเรียนรู้พื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ อย่างเจริญงอกงามในขั้นต่อไป รสนิยมของโทนสี ความคุ้นเคยในการใช้สีไม่ว่าจะเป็นการไล่เฉดสีอ่อนไปสู่สีเข้ม การใช้สีข้ามโทนสี อุปกรณ์ต่างๆ แม้กระทั่งการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะด้วยร่างกายบางส่วน การสร้างสรรค์งานบนผืนกระดาษ ผืนผ้าดิบ หรือวัสดุอื่นๆ ที่ให้ความรู้สึกรู้สีกทางการสัมผัสและการมองเห็นที่แตกต่างกัน การใช้สิ่งประกอบอื่นในการสร้างชิ้นงานที่ก่อให้เกิดชิ้นงานที่เป็นสามมิติ เหล่านี้ล้วนเป็นหนทาง วิธี

การที่จะเป็นฐานให้กับเด็กในการใช้ทักษะเหล่านี้ไปสู่การเรียนรู้ในขั้นต่อไป และสามารถนำทักษะเหล่านี้
สื่อออกมาถึงความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่ตนเรียนรู้ตามวิถีทางภาษาที่หลากหลายในวัยต่อมาของเด็กปฐมวัย

ตารางกิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กวัย 3-6 ปี

8.00 – 8.30 น.	กิจกรรมอิสระ
8.30 – 9.30 น.	กิจกรรมวงกลมและกิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาคณิตศาสตร์หรือ วิทยาศาสตร์
9.30 – 10.15 น.	พักทานอาหารว่างและเล่นอิสระสนามกลางแจ้ง
10.15 – 11.00 น.	เรียนรู้จากการทำกิจกรรมตามมุมต่างๆ ตามความสนใจ
11.00 – 12.00 น.	กิจกรรมศิลปะในห้องศิลปะ หรือกิจกรรมดนตรี กิจกรรมเคลื่อนไหว ตามจังหวะ หรือกิจกรรมอิสระในห้องเรียน
12.00 – 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวันและเล่นสนามกลางแจ้ง
13.30 – 14.30 น.	ฟังนิทานในเรื่องที่สนใจ (เด็กเป็นผู้เลือกหนังสือ) หรือทำกิจกรรมตาม มุมต่างๆ ตามความสนใจ หรือเรียนรู้จากการทำกิจกรรมโครงการ
14.30 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

การจัดตารางกิจวัตรมีหลักการที่สำคัญ คือ มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งในอาคารและนอกอาคารเรียน ตารางเวลาสำหรับเด็กแต่ละกลุ่มจะมีการยืดหยุ่นมาก เนื่องจากการจัดมุมกิจกรรมอย่างเพียงพอกับจำนวนของเด็กและมีวัสดุตลอดจนสื่อต่างๆ ที่เอื้อให้เด็กทุกคนมีทางเลือก ประกอบกับการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกของโครงการ ทำให้การจัดตารางเวลาต้องมีการยืดหยุ่นเพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละกลุ่ม เช่นเดียวกับศูนย์เด็กเล็กวัยเตาะแตะ นอกจากมุมศิลปะประจำห้องที่เด็กสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะแล้ว เด็กจะได้หมุนเวียนไปทำงานศิลปะที่ห้องศิลปะที่มีครูศิลปะประจำอยู่ ครูประจำชั้น ครูศิลปะ ครูสอนภาษาอังกฤษ ครูผู้สอนดนตรีและการเคลื่อนไหวจะมีการพูดคุยประสานกันให้กิจกรรมมีความสอดคล้องไปตามความสนใจของเด็ก เช่น เด็กๆ ที่ทำงานโครงการจะเข้ากำลังมีปัญหาในการคิดวิธีการทำส่วนของหนังจะเข้า ครูศิลปะจะนำเสนอวิธีการทำจะเข้าอีกวิธีหนึ่งเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเด็กในการทำงานโครงการของเด็กต่อไป นอกจากนี้ได้ฝึกฝนการเดินบัลเล่ต์ เด็กมีโอกาสนในการเรียนรู้รำไทย เด็กบางกลุ่มฝึกหัดขับร้องประสานเสียง

เด็กทุกคนจะมีช่วงเวลาที่ต้องเข้าห้องสมุด สามารถเลือกหนังสือได้ตามความสนใจ การอ่าน การพลิกดูภาพในหนังสือเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรที่เด็กทุกคนจะเกิดความเคยชินกับการจับต้องหนังสือ อ่านหนังสือ ดูภาพ ค้นหาข้อมูลในหนังสือที่ใกล้ชิดกับเด็กทั้งในมุมหนังสือที่อยู่ตามห้องเรียนต่างๆ และในห้องสมุดที่เต็มไปด้วยหนังสือที่น่าสนใจทั้งในส่วนของเนื้อหาและรูปลักษณ์ของหนังสือที่ดึงดูดความสนใจเป็นอย่างยิ่ง การที่ครูอ่านหนังสือกับเด็กทุกวัน นโยบายของโรงเรียนในการให้เด็กยืมหนังสือกลับบ้านอ่านตลอดจนกิจกรรมที่อ่านหนังสือให้น้องฟัง ส่งผลให้เด็กๆ ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักการตามแนวคิดเรกจิโอ

เอมีเลียมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงมีความชอบในการอ่านหนังสือมาก จะหยิบจับหนังสือมาอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส

กิจกรรมที่อ่านหนังสือให้น้องฟัง การประสานกันระหว่างครูอนุบาลของเด็กโตและเด็กในการจัดช่วงเวลา การดำเนินการในการจัดกิจกรรมที่อ่านหนังสือให้น้องฟัง การจับคู่ที่โตกว่าหนึ่งคนกับน้องที่เล็กกว่าเพียงหนึ่งหรือสองคนในห้องเรียนของน้อง จึงเกิดภาพของการจับกลุ่มเด็ก 2-3 คนอ่านหนังสือด้วยกันกระจายอยู่ตามมุมต่างๆ ในห้องเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าสำหรับพี่ที่เป็นผู้ให้และน้องที่เป็นผู้รับ พี่เรียนรู้ถึงคุณค่าความสามารถที่มีอยู่ในตนเองในการช่วยเหลือผู้อื่น การเป็นผู้ให้ ขณะเดียวกันก็เป็นการฝึกทักษะที่มีกรอบของความรับผิดชอบในการอ่านขณะนั้นด้วย พี่ได้ฝึกทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกับน้อง ส่วนน้องเห็นแบบอย่างของพี่ที่อ่านหนังสือได้ ได้รับความรู้สึกอบอุ่น ความรู้สึกที่ดีของการเป็นผู้รับ การได้รับแง่ดีของโลกที่อยู่รอบตัวหนูในการเอื้ออารีต่อกัน

การจัดมุมกิจกรรมในโรงเรียนสำหรับเด็กวัย 3-6 ปี จำนวนและประเภทของมุมกิจกรรมไม่ได้แตกต่างกันไปกว่าศูนย์เด็กเล็ก แต่อุปกรณ์วัสดุและกิจกรรมทำท่ายากกว่า มีความซับซ้อนมากกว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนมีลักษณะเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความสนใจของเด็ก หรือเริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก แล้วโยงไปสู่การรับรู้ข้อมูลใหม่ ครูกระตุ้นหรือจัดสภาพการณ์ที่ท้าทายให้เด็กคาดเดาคำตอบหรือลองตั้งสมมติฐานในเรื่องที่เด็กสนใจแล้ว ให้ค้นหาคำตอบจากการปฏิบัติจริง ได้พูดได้คิดเกี่ยวกับชิ้นงานของตนเองนอกจากเด็กจะได้เนื้อหาจากประสบการณ์ตรงในกิจกรรมที่ทำแล้ว เด็กยังได้ฝึกทักษะทางภาษาทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน หรืออีกนัยหนึ่งคือ ได้เรียนรู้อย่าง สุ จี ปุ ลิ โดยผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

องค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ได้ นั่น ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันระหว่างผู้บริหาร ครู และความเข้าใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้ ผู้บริหารต้องมีความอดทนอย่างสูงทั้งในเรื่องการเรียนรู้และสร้างความชัดเจนของการกำหนดเป้าหมาย การตั้งวัตถุประสงค์สื่อสารสิ่งเหล่านี้ไปสู่ครู ผู้ร่วมงานฝ่ายต่างๆ และผู้ปกครองให้เข้าใจตรงกันและนำไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุไปยังเป้าหมายได้

บทบาทของครูเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะดำเนินการและจัดการให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามแนวคิดเรกจิโอได้ ครูมีความสามารถและทำงานหนักมากในการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมให้พร้อมเสมอที่จะเฝ้าให้ผู้เรียนนำเข้าไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งเป็นการสนองต่อความเป็นธรรมชาติของเด็กที่มีความอยากรู้ อยากเห็นตามขั้นตอนพัฒนาการของเด็ก ครูมีความตื่นตัวในการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็กตลอดเวลา บันทึกข้อมูลและเก็บภาพของการเรียนรู้อย่างมีคุณค่าอย่างสม่ำเสมอ การเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็มองเห็นคุณค่าในชิ้นงานของเด็ก ครูในโรงเรียนมีความสามารถสูงในการจัดแสดงชิ้นงานของเด็กตามฝาผนัง เพดาน ชื่อ คาน เสา ในห้องเรียนจะเป็นที่ที่แสดงชิ้นงานของเด็ก ตลอดจนการจัดบอร์ดสารนิทัศน์ที่แสดงถึงขั้นตอนการดำเนินโครงการของเด็ก

ปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็กในโรงเรียน ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องภาษาสำหรับเด็ก ทั้งในเรื่องน้ำเสียงท่าทาง สีหน้า และเนื้อหาของภาษา ครูจะพูดคุยกับเด็กด้วยคำพูดที่อ่อนโยน ชัดเจน กล่าวชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น เมื่อเด็กร้องไห้ แล้วหยุดร้องไห้เอง ครูจะกล่าวชมเชย หรือเมื่อเด็กทำผิดกตিকাแล้วครูเตือนไม่ให้ทำและเด็กหยุดทำตามที่ครูเตือน ครูจะกล่าวชมเชย ศักยภาพของเด็กในการรับรู้ข้อมูลแล้วนำกลับมาใช้ทันทีที่มีสูงมาก ครูจะบอกให้เด็กทำสิ่งที่เกี่ยวข้องร่วมกัน เช่น การไม่วิ่งในระหว่างเดินระหว่างห้องเรียน ทางขึ้นลง ทางเดินระหว่างอาคาร เมื่อครูพบเห็นเด็กบางคนวิ่งในที่ที่ไม่ควรวิ่ง ครูจะบอกให้เด็กกลับไปยังจุดเริ่มต้นแล้วเดินกลับมาใหม่ด้วยสีหน้าและน้ำเสียงที่เป็นปกติ

ครูที่ไม่พูดแบบพร่ำบ่น รื้อฟื้นความผิด หรือติเตียน แต่จะพูดชมเชยอย่างเหมาะสมตามสภาพที่เป็นจริง พูดส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ บทบาทที่ครูไม่ละเลยในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเสริมสร้างลักษณะนิสัยในเด็กคือ ครูในโรงเรียนต้นแบบทุกโรงเรียนให้ความสำคัญเรื่องความสะอาด ครูจะดูแลให้เด็กๆ ล้างมือหลังการเล่นนอกห้องเรียน ก่อนการรับประทานอาหารว่าง และอาหารกลางวัน

■ การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกผ่านงานโครงการตามแนวทางเรกจิโอในโรงเรียน

การเรียนรู้ผ่านงานโครงการตามแนวคิดเรกจิโอนั้นเป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง การเรียนรู้จากงานโครงการตามหัวข้อในสภาพความจริงของชีวิตที่แวดล้อมตัวเด็กส่งเสริมให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุและผลอย่างวิทยาศาสตร์และเกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้ผ่านงานโครงการเป็นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากความสนใจและความคิดของเด็ก ตั้งแต่โครงการเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ครูจะต้องประชุมพูดคุยกันถึงแง่มุมต่างๆ ที่สัมพันธ์กับหัวข้อโครงการที่เด็กอาจให้ความสนใจ และประเด็นที่อาจจะเป็นข้อกังขาทางความคิดถ้าเด็กสนใจที่จะแก้ปัญหาในเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก ดังนั้นต้องคาดการณ์หรือกำหนดผลที่อาจเกิดขึ้นจากหัวข้อโครงการและตั้งคำถามที่จะดึงเอาข้อมูลความคิด ความเชื่อ และสมมติฐานที่มาจากเด็ก

บทบาทสำคัญของครูในการดำเนินกิจกรรมโครงการ คือ การเตรียมคำถามที่จะกระตุ้นหรือช่วยให้เด็กได้สื่อออกมาถึงพลังของความคิดหรือการรับรู้ของเด็กในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับหัวข้อโครงการ บรรยากาศของการพูดคุยกัน ชักต้อนคำถาม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ครูเรียนรู้เด็กจากวิถีของการสื่อความหมายที่เด็กบรรยายออกมา คำตอบบางคำตอบจากเด็กอยู่เหนือความคาดหมายจากครู เด็กเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากเพื่อนคำตอบของเพื่อนสะกิดให้เด็กสามารถระลึกถึงประสบการณ์ของตนที่คล้ายคลึงกัน เกิดการหมุนเวียนของการแลกเปลี่ยนและระดมข้อมูลความรู้กันระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับครู บรรยากาศของการพูดคุย อภิปรายแสดงความคิดเห็นเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการคิด การใช้ภาษา เด็ก

มีโอกาสนในการทบทวนข้อมูลความรู้ที่สะสมอยู่ในตัวเด็กและสื่อออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมและอารมณ์ของเด็กในการรู้จักรอ และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนการแบ่งปันข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ของตนให้กับผู้อื่น เด็กสามารถรวบรวมข้อ

มูลจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ รูปภาพ ทัศนศึกษา เขียนจดหมายถึงผู้ปกครองขอความร่วมมือ(จะเขียนโดยเด็กเอง หรือเด็กพูดแล้วครูช่วยเขียนแทนเด็ก) ซี.ดี.รอม หนังสือพิมพ์ ฯลฯ

โครงการตามแนวคิดเรกจิโอเอื้อให้เด็กเรียนรู้ไปตามช่วงการย่างก้าวของการเรียนรู้ในเด็กแต่ละคน หรือเป็นไปตามศักยภาพในเด็กแต่ละคน เด็กทุกคนย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล มีความสามารถในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน ดังนั้นในช่วงระยะเวลาการดำเนินการของโครงการ เด็กแต่ละคนมีโอกาสนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำหรือผู้ตามแล้วแต่จังหวะของเนื้อหาโครงการ เด็กจะต้องปรับตัวในการทำ ความเข้าใจถึงความคิด ของเพื่อนซึ่งอาจแตกต่างจากความคิดของตนเอง การปรับเปลี่ยนความสนใจไป ตามเพื่อน หรือเป็นผู้นำความสนใจที่เปลี่ยนไปเด็กบางคนอาจมีทักษะการใช้ภาษาดี ในขณะที่เด็กบางคน มีทักษะในการวาดภาพ ชีตเขียน หรือเก่งในเรื่องการปั้น การตอบลือค หรืองานทัศนศิลป์อื่นๆ พัฒนาการ ทุกด้านของเด็กสามารถงอกงามขึ้นจากการสังเกตและการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เด็กบางกลุ่มอาจสนใจโครง การและติดตาม ทำงานอย่างจริงจังมากกว่าเด็กคนอื่น ๆ เด็กกลุ่มที่สนใจสามารถนำเสนอความก้าวหน้าใน งานโครงการของตนให้กับเพื่อนๆ การถ่ายทอดข้อมูลในลักษณะนี้จะเกิดประโยชน์สำหรับทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

โรงเรียนที่ประยุกต์แนวคิดเรกจิโอมาใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย เน้นการจัดการเรียนรู้อย่างลุ่ม ลึกของเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลผ่านกระบวนการเรียนรู้จากงานโครงการ หัวข้องาน โครงการเป็นการกำหนดจากการประชุมครู หัวข้อโครงการที่เด็กๆ ได้เรียนรู้ คือ โครงการที่สัมพันธ์กับคำว่ อวกาศ (The Space) จากการกระตุ้นด้วยคำถามโดยครู การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหัวข้อโครงการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมทางศิลปะที่สัมพันธ์กับข้อสงสัยข้อซักถามของเด็ก เด็กๆ ได้ดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคำว่ อวกาศ การกระตุ้นและเร้าด้วยคำถามจากครู ส่งผลให้เด็ก กลุ่มหนึ่งสนใจในการศึกษาเรื่องสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในดาวดวงอื่น ผลต่อเรื่องที่ตามมา คือ เด็กแต่ละคนจะมี จินตนาการที่แตกต่างกันไปเกี่ยวกับลักษณะของมนุษย์ต่างดาวที่อยู่บนดาวดวงอื่นๆ บางคนจินตนาการว่ มนุษย์ต่างดาวนั้นมีดวงตาดวงเดียว ในขณะที่เด็กบางคนจินตนาการว่ ไม่มีปาก เด็กอีกคนหนึ่ง จินตนาการว่ มนุษย์ต่างดาวนั้นมี 3 แขน ฯลฯ เด็กๆ จะวาดภาพของมนุษย์ต่างดาวตามความคิดของจนลง บนกระดาษด้วยทักษะทางศิลปะที่ได้รับการส่งเสริมมาความต่อเนื่องจากลักษณะที่แตกต่างกันของมนุษย์ ต่างดาวที่เด็กแต่ละคนจินตนาการขึ้นมา นำไปสู่คำถามว่ แล้วมนุษย์ต่างดาวเหล่านี้จะมีการสื่อสารกันได้ อย่างไร เด็กๆ ได้ลงมือปฏิบัติจริงต่อเนื่องจากการคิดแก้ปัญหาการสื่อสารของมนุษย์ต่างดาว เช่น การ เขียนจดหมายแล้วแนบกับลูกบอลกลิ้งไปตามพื้น การส่งจดหมายโดยการติดกับจรวดที่เด็กพับขึ้นมา การ พูดผ่านเครื่องนำเสียงที่เด็กสร้างขึ้น ฯลฯ

การคิดแก้ปัญหาและได้ลงมือปฏิบัติจริงตามวิธีการคิดแก้ปัญหาการสื่อสารของมนุษย์ต่างดาวใน ดาวดวงอื่นโยงไปสู่การสื่อสารภายในร่างกายของมนุษย์ว่ ในร่างกายของคนเรานั้นจะมีการสั่งการให้ร่าง กายนี้ทำงานได้อย่างไร จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ข้อสรุปว่ สมองจะเป็นศูนย์กลางของการ สั่งการและส่งข้อมูลไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกาย มีการคิดลงลึกถึงรายละเอียดว่ สมองส่งข้อมูลต่างๆ ผ่าน

เส้นใยที่เชื่อมโยงอยู่ระหว่างสมองและส่วนต่างๆ ของร่างกาย เด็กๆ ถ่ายโอนความคิดนี้สู่การปฏิบัติโดยการ เล่นบทบาทเป็นส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยการสมมติว่าตนเองเป็นสมอง เป็นปาก เป็นตา เป็นหู เป็นจมูก เป็นลำตัว เป็นแขน เป็นขา ฯลฯ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสมองจะส่งข้อมูลไปยังปาก หรือบางครั้งสมองก็สั่งการไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเล่นบางครั้งสมองสั่งการได้อย่างมีประสิทธิภาพคือได้รับความร่วมมือจาก ส่วนต่างๆ ของร่างกายปฏิบัติตามที่สมองสั่งการ แต่บางครั้งสมองก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากร่างกายบาง ส่วนที่สมองสั่ง เพราะผู้ที่รับบทบาทส่วนของร่างกายส่วนนั้นไปสนใจกิจกรรมอื่นอยู่ จึงไม่สนใจในสิ่งที่สมอง สั่ง เป็นต้น จากจุดนี้ครูสามารถกระตุ้นเด็กไปสู่ประเด็นปัญหาในเรื่องของการขาดความร่วมมือ การหาข้อ ตกลงกันเพื่อนำไปสู่การให้ความร่วมมือกันของส่วนต่างๆ ของร่างกาย

ในขณะที่เด็กกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นสนใจเรื่องมนุษย์ต่างดาวจนโยนเข้าสู่การสื่อสาร เด็กอีกกลุ่ม หนึ่งสนใจในเรื่องของการเดินทางไปดาวดวงอื่น ดังนั้น เด็กๆ กลุ่มนี้มีความสนใจในลักษณะของยานที่เดิน ทางไปสู่ดาวดวงอื่น เมื่อแสดงความคิดเห็นถึงประเด็นว่าจะส่งใครไปยังดาวดวงอื่น ลงเอยด้วยว่าจะส่งหุ่น ยนต์ขึ้นไปพร้อมกับยานอวกาศและเกิดคำถามขึ้นว่าหุ่นยนต์เคลื่อนไหวได้อย่างไร มีการคาดเดาต่างๆ นานา ในที่สุดมีการเสนอแนะให้ศึกษาการเคลื่อนที่ของจักรยานนั้นมีกลไกอย่างไรบ้าง ได้มีการนำจักรยาน เข้ามาในห้องเรียนเพื่อให้ศึกษาการทำงานของเฟืองจักรยานอย่างใกล้ชิด เด็กๆ มองเห็นความสัมพันธ์ของ การทำงานของฟันเฟืองและเฟืองแต่ละตัว

สำหรับหัวข้องานโครงการในศูนย์เด็กวัยเตาะแตะ เนื่องจากเป็นวัยเด็กเล็กมาก หัวข้อ “อวกาศ” นั้นลึกลับเกินกว่าเด็กวัยเตาะแตะจะเข้าใจ เพื่อให้การเรียนรู้จากโครงการเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จึง ปรับหัวข้อจาก “อวกาศ” มาสู่แค่ระดับ “ท้องฟ้า” คำถามที่ครูถามเด็กในการทำกิจกรรมโครงการจึงย่อลง มาสู่แค่เนื้อหาที่เด็กสามารถมองเห็นบนท้องฟ้า ซึ่งจะประกอบด้วยดวงอาทิตย์ พระจันทร์ ดวงดาว ก้อน เมฆ ฯลฯ ผลงานที่สร้างจากเด็กวัยเตาะแตะด้วยวิธีทางศิลปะล้วนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับท้องฟ้า ที่ผาผนัง จะมีร่องรอยที่ครูบันทึกภาพของเด็กที่ทำผลงานเกี่ยวกับท้องฟ้า และรายละเอียดการถามตอบคำถามเกี่ยว กับท้องฟ้าระหว่างครูกับเด็กกลุ่มวัยเตาะแตะ

ส่วนหัวข้อโครงการในโรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยอีกแห่งหนึ่งเกิดจากการที่โรงเรียนได้จัดกิจกรรม วันผู้ปกครอง ลูก และครูในโรงเรียน โดยจำลองสภาพชีวิตไทยริมน้ำในโรงเรียนกิจกรรมนี้ ผู้ปกครองแต่งชุด ไทยและมาช่วยออกร้านขายของริมแม่น้ำ จากกิจกรรมในวันนั้นนำไปสู่ความสนใจของเด็กแต่ละห้องที่จะ ทำโครงการต่างๆ ในห้องเรียนของตนเอง โดยห้องเรียนอนุบาล 3 สนใจหัวข้อเรื่องสะพาน (ในขณะที่ครู ประจักษ์ันคาดหวังว่าเด็ก ๆ น่าจะสนใจในเรื่องจระเข้ ในขณะที่เด็ก ๆ อนุบาล 2/1 สนใจเรื่องจระเข้เป็นหัว ข้อโครงการ (ครูประจักษ์ันคาดหวังว่า เด็กน่าจะสนใจในเรื่องของสะพาน) ส่วนเด็กอนุบาล 2/2 สนใจเรื่อง เรือเป็นหัวข้อโครงการสำหรับภาคการศึกษา

เด็กทุกคนได้เรียนรู้ตามหัวข้อที่ตนเองสนใจในทุกห้องเรียน ข้อเสนอแนะในระหว่างการพัฒนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของโครงการที่เด็กสนใจนั้น ด้วยการสนับสนุนจากครูประจักษ์ัน และฝ่ายบริหารที่

อำนวยความสะดวกในเรื่องของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ส่งเสริมให้เด็ก ๆ สามารถถ่ายทอดความนึกคิดที่คาดเดา ความเชื่อของตน วิธีคิดในการแก้ปัญหาของเด็กระหว่างการดำเนินโครงการลงสู่การปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ตื่นเต้น และเป็นงานที่ท้าทายสำหรับเด็กที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานโครงการให้เป็นไปตามที่ตนคิดคาดเดาให้ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง จึงเป็นการเรียนรู้ที่ลุ่มลึกและฝังแน่นอยู่ในใจของเด็ก เด็กรู้จักวางแผนทำงานร่วมกัน การทำงานที่เป็นระบบตลอดจนการรู้จักการบริหารจัดการกับช่วงระยะเวลาที่ต้องการให้งานลุล่วงเป็นไปตามเป้าหมาย เช่น เด็ก ๆ ที่ทำโครงการสะพาน มีความมุ่งมั่นที่จะให้สะพานเสร็จสิ้นก่อนปิดภาคเรียน รู้จักแก้ปัญหาโดยการขออนุญาตครูลงไปทำงานโครงการในช่วงเวลาที่ยาวนานขึ้น การเรียนรู้ผ่านโครงการจึงเป็นการเรียนรู้ที่ลุ่มลึกสำหรับเด็กและครู เพราะเด็ก ๆ ยังสามารถเข้าถึงความประทับใจหรือสิ่งที่ตนเองชอบในงานโครงการ แม้เวลาจะล่วงเลยเป็นเดือนส่วนครูประจำชั้นนั้นสามารถเข้าถึงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมของโครงการได้อย่างละเอียดด้วยปากเปล่า เป็นการเล่าจากความทรงจำ ความประทับใจ ความตื่นเต้น และความพิศวงในความสามารถ และศักยภาพของเด็กในการคิด การสื่อสารออกมา การแก้ปัญหา และการกระทำงานโครงการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ครูเรียนรู้จากเด็ก ๆ ผ่านงานโครงการใน 3-4 ปีที่ผ่านมาว่าการทำหน้าที่เป็นผู้สอนที่มีผู้เรียนเป็นผู้นำนั้นช่างเป็นสิ่งมหัศจรรย์ในวิชาชีพครูเป็นยิ่งนัก เพราะศักยภาพในการคิดของผู้เรียนนั้นมีหลากหลายมากมายและแตกต่างกันไปตามภูมิหลังที่แต่ละคนได้สร้างสมมา ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดปัญญาที่เจริญงอกงามขึ้นไปอีกจากฐานของปัญญาเดิมของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ผ่านงานโครงการสำหรับเด็กเป็นการเรียนรู้ที่ตื่นเต้นสำหรับครูด้วย เนื่องจากครูมีความกระตือรือร้นที่จะเฝ้ามองดู ฟัง และบันทึกความแปลก แตกต่างของความคิดจากเด็กปฐมวัยที่ครูไม่เคยคาดหวังมาก่อน

ผู้บริหารของโรงเรียนที่ได้ประยุกต์แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย ในการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย ในโรงเรียนทั้งสามว่า เป็นการใช้นำแนวคิดตามสภาพแวดล้อมในโรงเรียนแต่ละแห่ง และโรงเรียนทั้งสามนั้นยังคงอยู่ในระหว่างการเดินทางที่ไม่มีการสิ้นสุด สิ่งหนึ่งที่สะดุดตาให้การประยุกต์ใช้แนวคิดเรกจิโอไม่สามารถเป็นไปได้เท่าที่ควร คือความต้องการเร่งให้เด็กเขียน อ่านให้ได้ตามที่ผู้ใหญ่คาดหวังจากสังคมโรงเรียนที่ผู้ปกครองต้องนำลูกหลานของตนไปเรียนต่อในระดับประถมศึกษาที่มีระบบการสอบเข้า ซึ่งทำให้โรงเรียนมีความจำเป็นในการแบ่งเวลาของการส่งเสริมศักยภาพของการสร้างสรรค์และการเรียนรู้ของเด็ก ไปเตรียมทักษะผิวเผินบางประเภทเพื่อให้เด็กมีความสามารถในการแย่งที่นั่งในชั้น ป.1 ต่อไป

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวคิดวอลดอร์ฟ

● 1. ปรัชญาและจุดมุ่งหมาย

หัวใจสำคัญของการศึกษาแบบวอลดอร์ฟคือ ความเชื่อมั่นว่าคุณค่าอันลึกซึ้งที่สุดและเป็นสากลที่สุดของมนุษย์ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการศึกษานำมาซึ่งความสมดุลระหว่าง ความสามารถในการคิด รู้สึก และพลังเจตจำนง ซึ่งดำรงอยู่ในตัวเด็กแต่ละคน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการศึกษาแบบวอลดอร์ฟมุ่งหวังจะพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ซึ่งมีความคิดแยกคาย สดใส มีพลัง และสร้างสรรค์ ผู้ซึ่งมีความรู้สึกในใจเปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตา กล้าหาญ ศรัทธาต่อชีวิต และมีจิตใจใฝ่รู้ ผู้มีพลังเจตจำนงแน่วแน่ สามารถบรรลุภารกิจแห่งชีวิตที่ตนเองเป็นผู้เลือกสรรสำหรับโรงเรียนวอลดอร์ฟแล้วความสำเร็จของการศึกษาไม่อาจวัดได้เพียงจากการดูว่านักเรียนรู้ และทำอะไรได้บ้าง แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่าก็คือ เขาเหล่านั้นเติบโตใหญ่ไปเป็นมนุษย์เช่นไร

การศึกษาแบบวอลดอร์ฟมุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมา ไม่ใช่มุ่งจะนำข้อมูลความรู้จากภายนอกใส่เข้าไปในเด็กเพื่อการผลิตซ้ำ โดยนัยนี้จึงเอื้ออำนวยให้อุชชนทั้งหลายค้นพบพลัง ความกระตือรือร้น และปัญญาที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพสูงสุดของตัวเขาเอง

การศึกษาแบบวอลดอร์ฟให้ความสำคัญกับวัยเด็ก ด้วยเห็นว่าวัยเด็กเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องก้าวผ่านและควรจะได้รับการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมซึ่งจะทำให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ดังคำกล่าวของ ดร.รูโดลฟ สไตเนอร์ ที่ว่า “วิริยภาพสูงสุดของเราจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนามนุษย์ผู้เป็นอิสระทางปัญญาสามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางของชีวิตได้ด้วยตนเอง

● 2. ทศนะต่อความเป็นมนุษย์

ความเป็นมนุษย์ประกอบไปด้วย 3 มิติ คือ

1. รูปร่าง (body) คือส่วนที่ประกอบขึ้นเป็นรูปร่างของมนุษย์ ทำให้เราสามารถรับรู้โลก รู้จักตัวเองและสิ่งต่างๆ โดยรอบ ตลอดจนสามารถลงมือกระทำต่างๆ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโลก
2. จิตใจ (soul) คือ มิติของโลกภายในใจเรา ทำให้เราเกิดความรู้สึกต่อโลก ต่อตัวเองและสิ่งต่างๆ
3. สำนึกและจิตวิญญาณ (spirit) คือ มิติซึ่งก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในตน และนำไปสู่การแสวงหาความเป็นจริงแห่งชีวิต

ทั้งสามมิติแสดงคุณภาพออกมาโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. มิติทางกายภาพแสดงออกมาโดยผ่านการกระทำของมนุษย์ นั่นคือ ผ่านสองมือ (hand) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การกระทำต่างๆ ของมนุษย์ล้วนแล้วแต่เป็น การกระทำที่แฝงเร้นไปด้วยพลังเจตจำนง (will) ทั้งสิ้น ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นไปโดยไม่รู้ตัวหรือไม่ก็ตามที่ การพัฒนาพลังเจตจำนงให้มุ่งไปในทิศทางที่ถูกต้องและดีงาม จึงเป็นเรื่องจำเป็น
2. มิติทางใจ แสดงคุณภาพออกมาโดยผ่านความรู้สึกต่างๆ ของมนุษย์ กล่าวคือ ผ่านหัวใจ (heart) การพัฒนาความรู้สึก (feeling) ต่างๆ ให้เปี่ยมล้นด้วยความงดงาม จึงเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์
3. มิติทางวิญญาณ จะสามารถเข้าใจได้โดยผ่านสมอง (head) อันได้แก่ การคิด(thinking) หรือการใช้ปัญญาเพื่อทำความเข้าใจต่อสัจจะ ต่อความเป็นจริงในทางโลกและทางธรรม โดยนัยนี้การพัฒนาความคิดของมนุษย์ จึงจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งการแสวงหาสัจจะ การเข้าใจสิ่งต่างๆ ตามภาวะที่เป็นจริง

3. พัฒนาการของเด็กกับการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ในวัยเด็กเป็นสิ่งที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ เพราะเด็กมีทัศนะและวิธีการมองโลกที่ต่างออกไป หากเราละเลยความสำคัญของสิ่งนี้ แล้วแทนที่ด้วยการใช้ทัศนะแบบผู้ใหญ่ อันเป็นทัศนะที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทางเชาวน์ปัญญา ก็จะทำให้เสียต่อความสามารถในการพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้

ในขณะที่กายของเด็กแรกเกิดยังต้องพัฒนาอีกมาก ธรรมชาติกลับให้สมองซึ่งค่อนข้างสมบูรณ์แก่มนุษย์มาตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองขึ้นมาผ่านประสบการณ์ทางกายใจและสำนึก

ถ้าหากการเรียนรู้โดยผ่านการมีประสบการณ์ทางกาย ใจ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรง ถูกละเลยไปจนเหลือแต่การเรียนรู้ในเชิงเชาวน์ปัญญา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในเชิงประสบการณ์ทางอ้อม เด็กก็จะขาดความเข้าใจที่แท้จริงต่อสิ่งต่าง ๆ ทำให้การพัฒนาจิตสำนึกเป็นไปอย่างไม่ถ่องแท้ ขณะเดียวกันยังสามารถส่งผลเสียต่อพัฒนาการทางกายและใจอีกด้วย

กระบวนการพัฒนาของกาย ใจ และจิตวิญญาณ ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ พร้อมๆ กันในช่วงวัยแรกของชีวิต (0-7 ปี) เด็กจะมีจุดเด่นอยู่ที่การเติบโตทางกาย ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก มีการแปรเปลี่ยนในทางโครงสร้าง รูปทรง อันนำไปสู่กายภาพที่เป็นแบบผู้ใหญ่และมีวุฒิภาวะในที่สุด ในช่วงวัยนี้จะเป็นช่วงวัยที่โดดเด่นในการพัฒนาพลังเจตจำนง แต่ในทางใจและจิตสำนึกกลับยังไม่มีพัฒนาเด่นชัดเท่า กล่าวคืออารมณ์ความรู้สึกของเด็กยังไม่ได้มีความละเอียดอ่อนเท่าผู้ใหญ่ เด็กยังไม่สามารถแยกโลกภายในใจกับโลกภายนอกได้อย่างแท้จริง แต่จะกลับไปกลับมาระหว่างสองโลกนี้ จนเมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยที่สอง คือ ช่วงวัยประมาณ 7-14 ปีแล้วนั้นแหละ ที่ระดับพัฒนาการทางด้านอารมณ์ความรู้สึก

จะแสดงออกมาอย่างเด่นชัดสำหรับในเชิงสำนึกและจิตวิญญาณแล้ว เด็กยังขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อสิ่งเหล่านี้ เพราะวุฒิภาวะของเด็กยังไม่เอื้อ ไม่สามารถสร้างรูปการณ์ความคิดในเชิงมโนคติขึ้นมาได้ เด็กจะสามารถคิดอย่างมีกฎเกณฑ์ได้ ก็ต่อเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยที่สาม กล่าวคือ วัย 14-21 ปี เมื่อถึงยามนั้น เด็กจะเกิดความต้องการแสวงหาความหมายและสัจธรรมของชีวิต

ด้วยเหตุนี้ การกระทำใดๆ อันแสดงถึงคุณลักษณะที่พึงงามในเชิงสำนึกของเด็กวัย 7 ขวบปีแรก ของชีวิตส่วนใหญ่มักจะเกิดจากความเคยชิน อันเป็นการปฏิบัติซ้ำ ๆ มากกว่าที่จะเกิดจากการพิจารณา วิเคราะห์แยกแยะ จนเกิดความกระจำแจ้งในเชิงปัญญา ในแง่ของการเรียนรู้ ช่วง 7 ปีแรกของชีวิต เด็กมีความเข้าใจจากการเรียนรู้ในเชิงเชาวน์ปัญญา หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยผ่านรูปธรรมการปฏิบัติ หรือลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในเชิง เชาว์ปัญญาภายหลังจากที่ได้กบรลุลวุฒิภาวะแล้ว ด้วยเหตุนี้เราจึงมักพบว่า เด็กต้องการที่จะลงมือ กระทำ มากกว่าที่จะเป็นผู้คอยนั่งฟังคำสอนหรือบทเรียนต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้โดยผ่านการลงมือกระทำ เป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก การได้ ลงมือกระทำการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ จะนำไปสู่ความเคยชินในการปฏิบัติ ดังนั้น สิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กในช่วงวัยนี้จึงต้องเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดี เพราะจะส่งเสริมให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือกระทำการต่าง ๆ ที่พึงงาม อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่พึงงามในบั้นปลายได้ ในทางตรงกันข้าม หากสิ่ง แวดล้อมต่าง ๆ ไม่เอื้อให้เด็กได้มีโอกาสกระทำการต่าง ๆ ที่ดี พลังเจตจำนงของเด็กก็จะไม่ได้รับการพัฒนา เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาแล้ว แม้ว่าจะมีความเข้าใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี แต่ในทางปฏิบัติก็จะเป็นไปได้ยาก หรือต้องใช้ความพยายามค่อนข้างมาก เนื่องจากขาดการปฏิบัติจนเป็นนิสัย

4. แนวทางการจัดการเรียนการสอน

เนื่องจากในช่วง 7 ปีแรกของชีวิต เป็นวัยของการพัฒนาพลังเจตจำนงเป็นหลัก โรงเรียนอนุบาล วอลดอร์ฟจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาพลังเจตจำนงของตนตามวัย

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนจึงคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. แบบแผนจังหวะชีวิตของเด็กและห้องเรียน (Rhythm) ต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยธรรมชาติแล้ว เด็กต้องการความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตน สิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นเป็นประจำและสม่ำเสมอ จะทำให้เด็กสามารถคาดการณ์ได้และเกิดความมั่นคงในจิตใจ การดำเนินชีวิตที่ไร้ระบบ ระเบียบ แบบแผน จะทำให้เด็กเกิดความงุนงง สับสน ไม่สามารถคาดคะเนอนาคตได้ เกิดความไม่มั่นคงภายในใจตน ยิ่งไปกว่านั้น แบบแผนการ ดำเนินชีวิตที่สม่ำเสมอ จะทำให้เป็นเรื่องง่ายสำหรับเด็กที่จะดำเนินภารกิจซึ่งกระทำอยู่ทุกวันให้เสร็จสิ้น เป็นการช่วยเสริมให้เด็กพัฒนาพลังเจตจำนงขึ้นมาอย่างเป็นธรรมชาติ โรงเรียนอนุบาล

วอลดอร์ฟแต่ละห้อง แต่ละแห่ง หรือแม้กระทั่งแต่ละปี จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไป ตามที่ครูผู้สอนจะเห็นเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ในแต่ละปีครูผู้สอนก็จะพิจารณา กำหนดแบบแผนกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ขึ้นมา ซึ่งแบบแผนนี้ก็จะมีความสม่ำเสมอ แน่นนอนไปจนตลอดปี อาจจะมีการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นได้บ้างตามสถานการณ์ ทว่าโดยหลักแล้วครูก็จะพยายามรักษาความคงเส้นคงวานี้ไว้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีแบบแผนแน่นอน จะทำให้เด็กเกิดความมั่นคงภายใน เนื่องจากสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่ากิจกรรมในลำดับต่อไปคืออะไร อีกประการหนึ่งความสม่ำเสมอ มั่นคงถาวร ก็จัดเป็นแบบฝึกหัดหนึ่งในการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก การจัดกิจกรรมจึงต้องมีทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกวันตลอดทั้งปี และกิจกรรมหมุนเวียนกันไปแต่ละวันในหนึ่งสัปดาห์ นอกจากนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ ยังต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมกลุ่มกับกิจกรรมอิสระเฉพาะตน และกิจกรรมที่ต้องการสมาธิกับกิจกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหวด้วย เนื่องจากแบบแผนจังหวะที่สม่ำเสมอจะช่วยพัฒนาเด็กให้สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นานขึ้น เป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงอีกส่วนหนึ่งด้วย

2. การทบทวนหรือทำกิจกรรมซ้ำ (Repetition) โดยปรกติเด็กจะมีความต้องการกระทำในสิ่งเดิมซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อโลกรอบตัว ยิ่งไปกว่านั้น การทำซ้ำยังเป็นการพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็ก ให้มีความแน่วแน่มากขึ้น เมื่อเด็กได้ทำซ้ำจนเกิดความชำนาญ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เอง และจัดการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะพัฒนามาเป็นความมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเองต่อไปในอนาคต ภายหลังจากที่เด็กทำซ้ำจนเกิดความชำนาญแล้ว เด็กก็จะหันไปหาสิ่งใหม่ เพื่อเรียนรู้โลกต่อไป การขัดขวางไม่ให้เด็กทำซ้ำ อาจทำให้เด็กหงุดหงิด เกิดความรู้สึกลุ่มหลง ขณะเดียวกันการพยายามใช้สิ่งของต่าง ๆ มาล่อใจเด็กอย่างไม่หยุดหย่อน ก็จะทำให้เด็กขาดสมาธิ ไม่มีความจดจ่อในสิ่งที่ตนทำ ขาดความพยายามที่จะทำงานเบื้องหน้าของตนให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมพื้นฐานในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ จึงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ขณะที่กิจกรรมหลักก็จะเป็นแบบเดียวกันติดต่อกันไปตลอดทั้งปี โดยที่เนื้อหาของกิจกรรมแต่ละอย่าง ก็จะมีการทวนซ้ำติดต่อกันถึงสามสัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสซึมซับ ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เรียน พร้อมกันนั้นยังเป็นการพัฒนาสมาธิ วินัยภาพ และพลังเจตจำนงของเด็กอีกด้วย

3. ความรู้สึกเกรงขาม (Reverence) ความรู้สึกเกรงขามต่อความดีงามก่อให้เกิดความสงบในใจ เด็กบรรยายภาสในห้องและการปฏิบัติของครู ควรสะท้อนให้เป็นถึงทัศนคติของครู ที่รัก เคารพ และศรัทธาต่อชีวิต ธรรมชาติ และโลกรอบตัว ซึ่งมอบชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่มนุษย์ การที่ครูปฏิบัติต่อทุกสิ่งด้วยความเคารพ นอบน้อมในใจตน จะนำพาเด็กให้กลายเป็นผู้ที่มี

สำนึก รู้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว ขณะเดียวกัน ความครั่นคร้าม น่าเลื่อมใสศรัทธา ก็เป็น สิ่งซึ่งก่อให้เกิดความอัศจรรย์ใจ อย่างรู้เห็น และใคร่กระทำตาม ขึ้นมาในตัวเด็ก ซึ่งทำให้ เด็กเห็นคุณค่าของชีวิตและการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย

4.1 องค์ประกอบในการจัดกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก องค์ประกอบที่ควรคำนึงถึงในการจัดมีดังนี้

1. การเลียนแบบ (Imitation)

เด็กปฐมวัยจะมีแรงผลักดันให้เลียนแบบโดยธรรมชาติ เนื่องจากการเลียนแบบเป็นวิธีที่ เรียนรู้โลกได้ง่ายและเข้าถึงมากที่สุด เด็กจะมีประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างถ้วนทั่วทั้งตัวตน โดย ผ่านการเลียนแบบ เพราะการเลียนแบบของเด็กไม่ได้เป็นเพียงในท่าทาง หากยังสะท้อนออกมา ให้เห็นถึงความรู้สึกภายในใจของผู้ที่ถูกเลียนแบบด้วย ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กกระทำ ล้วน มีพื้นฐานอยู่บนการเลียนแบบทั้งสิ้น การจัดกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลวลอดอร์ฟจึงคำนึงถึงข้อนี้ เป็นสำคัญ กล่าวคือ ครูจะไม่อธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยคำพูด หากแต่จะแสดงให้เห็นด้วยการ กระทำ ด้วยเหตุนี้ การกระทำใด ๆ ของครู จึงต้องเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การเลียนแบบ เป็นการ กระทำที่ดี ที่เหมาะสม และเที่ยงตรง เพราะเด็กจะหยิบรับสิ่งเหล่านี้ไปปฏิบัติได้โดยง่ายและรวดเร็ว กว่าคำพูดมากนัก การตระหนักถึงความสำคัญของการเลียนแบบ จะช่วยให้ครูสามารถ ดำเนินการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ง่ายขึ้น เป็นการลดภาระของครูทั้งทางกายภาพและจิตใจ กฎระเบียบต่าง ๆ หรือสิ่งใดก็ตามแต่ที่ครูเห็นว่า เป็นสิ่งที่เด็กสมควรกระทำ เพียงแต่ครูกระทำ ให้ดูและกระทำ อย่างสม่ำเสมอ เด็กก็จะรับไปปฏิบัติโดยปราศจากความกังขาใด ๆ นอกจากนั้น เด็กยังอาจนำเอาสิ่งที่เห็นครูปฏิบัติ ไปเลียนแบบในการเล่นของตน ทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัวในเด็ก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาพลังเจตจำนงเด็กขึ้น มาอย่างต่อเนื่อง

2. จินตนาการ (Imagination)

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังก่อเกิดจินตนาการ เมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 3 ขวบขึ้นไป พลัง จินตนาการของเด็กก็จะค่อย ๆ เผยตัวออกมาในรูปของการคิดฝัน การเล่นของเด็กจะเป็นไป อย่างมีชีวิตชีวา แปรเปลี่ยนไปมาไม่หยุดหย่อน ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กจึงควรมี ลักษณะที่สร้างเสริมจินตนาการ เช่น การฟังนิทาน การเล่นละครหุ่น หรือการเล่นสร้างสรรค์ที่ เปิดโอกาสให้เด็กใช้ความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ การระบายสีน้ำ สีเทียนซึ่งไม่มีการกำหนดภาพ ที่วาดกิจกรรมเหล่านี้ จะทำให้เด็กมีความคิดที่คล่องแคล่ว ฉะฉาน ไม่ตายตัว และพัฒนาเป็น ความคิดที่สร้างสรรค์ต่อไปในภายหลัง

3. แรงบันดาลใจ (Inspiration)

สำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว ทุกสิ่งทุกประสบการณ์คือความมหัศจรรย์ของโลก กิจกรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวันสามารถเป็นเรื่องที่น่าเรียนรู้ นำทำตามสำหรับเด็กได้ กิจกรรมง่าย ๆ แต่สามารถทำให้เด็กเห็นความเปลี่ยนแปลง นำไปสู่ผลลัพธ์อันน่าพิศวงได้ เป็นสิ่งที่ให้ผลดีต่อพัฒนาการของเด็กมากกว่าสิ่งที่ซับซ้อนเกินกว่าจะเข้าใจได้ ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมการสีข้าว หรือ โม่แป้ง ซึ่งแปรสภาพจากของสิ่งหนึ่ง ไปเป็นอาหารหรือขนมต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่เพียงจะส่งเสริมความคิดของเด็กในการมองสิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่อง แต่ยังพัฒนาพลังเจตจำนงของเด็กอีกด้วย

สำหรับเด็กแล้ว ความแปรเปลี่ยนที่เห็นจากกิจกรรมดูน่าอัศจรรย์ แต่ก็สามารถที่จะเข้าใจได้ ดังนั้นจึงเป็นแรงบันดาลใจที่กระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้ หรือเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ การใส่ใจกับความงดงาม ไม่ว่าจะเป็นการจัดห้อง จัดที่เก็บของเล่น ฯลฯ ก็เป็นแรงบันดาลใจอีกประการหนึ่งในการส่งเสริมให้เด็กเลียนแบบ และนำไปสู่การพัฒนาพลังเจตจำนงในทิศทางที่ดีงาม

4.2 เนื้อหาการสอน

กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ ส่วนใหญ่จะเป็นภาพสะท้อนของฤดูกาลที่แปรเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลา หรือประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม บางครั้งกิจกรรมอาจจะมาจากนิทานซึ่งเด็ก ๆ ฟังก็ได้

5. หนึ่งวันในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ

ในแต่ละวัน โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจะจัดให้มีกิจกรรมที่เรียกว่า กิจกรรมพื้นฐานและกิจกรรมหลักซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะต้องมีทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมอิสระเฉพาะตน พร้อมกันนั้นยังจะต้องมีทั้งกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิหรือต้องการความสงบ และกิจกรรมที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวซึ่งให้ความสนุกสนานรื่นเริงการจัดกิจกรรมหลักและกิจกรรมพื้นฐาน จะคำนึงถึงความสมดุลระหว่างกิจกรรมกลุ่มกับกิจกรรมอิสระ และความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ต้องการความสงบกับกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาที่สมดุลในทุกด้าน

การจัดการเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ ได้นำมาปรับใช้ในบริบทสังคมไทยที่โรงเรียนวอลดอร์ฟ ปัญญาทัย เมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ดังนี้

8.30 น. เข้าเรียน

8.30 - 9.30 น. เล่นสร้างสรรค์

9.30 - 9.45 น. จัดของเล่นเข้าที่เดิม

9.45 - 10.45 น. กิจกรรมหลัก

10.45 - 11.00 น. ของว่าง

11.00 – 11.20 น. กิจกรรมวงกลม

11.20 – 11.50 น. เล่นกลางแจ้ง

11.50 – 12.00 น. นิทาน

12.00 – 13.00 น. อาหารกลางวัน

13.00 – 14.00 น. นอนพัก

14.00 – 14.30 น. ผลิตเปลี่ยนเสื้อผ้า เก็บที่นอน

14.30 – 15.00 น. อาหารว่างบ่าย

15.00 น. อ่ำลา

สำหรับกิจกรรมพื้นฐานในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟนั้น เป็นกิจกรรมซึ่งเด็กมีความต้องการอย่างสม่ำเสมอ จึงต้องจัดให้มีทุกวัน กิจกรรมพื้นฐานแต่ละกิจกรรมจะมีลำดับที่แน่นอนของตน ตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ เล่นสร้างสรรค์ กิจกรรมวงกลม เล่นกลางแจ้ง และนิทาน ดังนี้ การเล่นสร้างสรรค์ (creative play) หรือการเล่นอิสระ (free play)

การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งสำหรับเด็ก เพราะเป็นหนทางสำคัญแห่งการเรียนรู้โลกและชีวิตอาจกล่าวได้ว่างานของเด็กคือการเล่นเป้าหมายของการเล่นสร้างสรรค์ก็คือ การพัฒนาจินตนาการของเด็ก ควบคู่ไปกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟให้ความสำคัญกับการเล่นสร้างสรรค์อย่างมากและจะจัดช่วงเวลาหนึ่งให้โดยเฉพาะ ซึ่งการเล่นในช่วงดังกล่าวจะเป็นไปโดยอิสระ ครูจะเข้าไปแทรกแซงหรือให้การชี้นำน้อยมาก เว้นแต่ว่าการเล่นนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายหรือรบกวนเพื่อน ครูจึงจะเข้าไปคลี่คลายสถานการณ์ และในขณะที่เด็กเล่นครูจะใช้เวลาดังกล่าวทำงานของตนไปด้วย ซึ่งงานเหล่านั้นอาจจะเป็นการเตรียมอาหารว่าง หรือเตรียมอุปกรณ์การเรียนในช่วงเวลาถัดไป หรืออาจเป็นงานอย่างอื่นที่ครูคิดว่าจะช่วยให้เด็กเกิดภาพลักษณ์ของการทำงานที่แท้จริงขึ้นมาได้ เช่น งานหัตถกรรม ฯลฯ ในกรณีที่เด็กเล่นไม่เป็นครูอาจจะใช้วิธีเรียกเด็กมาช่วยงานที่ครูกำลังทำอยู่ได้ เพราะการทำงานต่าง ๆ จะเป็นพื้นฐานสำหรับการเล่นอย่างมีจินตนาการในเวลาต่อมา ในขณะที่ทำงานดังกล่าว ครูจะต้องคอยเฝ้าสังเกตไปด้วย เพื่อจะได้รู้จักเด็กผ่านการเล่นของเขาขณะเดียวกันจะได้แก้ไขปัญหาดifferent ๆ ทันทีที่เด็กต้องการความช่วยเหลือจากครู

การปล่อยให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ โดยปราศจากการแทรกแซงของผู้ใหญ่ จะทำให้เด็กสามารถใช้จินตนาการของตนได้โดยเสรี เป็นการปูพื้นฐานแห่งความคิดสร้างสรรค์ในเด็ก ขณะเดียวกันของเล่นแบบพื้น ๆ ที่ จัดเตรียมไว้ จะไม่ชี้นำความคิดของเด็ก ทำให้เด็กสามารถใช้พลังจินตนาการได้อย่างเต็มที่ ในกรณีที่เด็กเล่นไม่ออก ครูอาจจะช่วยนำการเล่นเด็กน้อย แต่เมื่อเด็กเริ่มเล่นได้ด้วยตนเอง ครูก็ควรจะหลีกเลี่ยงออกมา ระยะเวลาสำหรับการเล่นสร้างสรรค์ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง เมื่อหมดเวลาเล่น เด็ก ๆ ทุกคนจะช่วยกันเก็บของเล่นทั้งหมดเข้าที่เดิม โดยครูจะนำการเก็บด้วยการร้องเพลงเป็นสัญญาณให้เด็กรับรู้ พร้อมกับช่วยเด็กลงมือเก็บของเล่นทั้งหมดเข้าที่เดิม โดยครูจะนำการเก็บด้วยการร้องเพลงเป็นสัญญาณ

ให้เด็กรับรู้ พร้อมกับช่วยเด็กลงมือเก็บของเล่นและทำความสะอาดห้อง อุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นสร้างสรรค์ของเด็ก ควรจะเป็นวัสดุจากธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น ไม่ควรเป็นของเล่นสำเร็จรูป เพราะของเล่นสำเร็จรูปจะไม่เปิดช่องให้เด็กใช้จินตนาการ แปรของเล่นเป็นอย่างอื่น นอกจากนั้น วัสดุธรรมชาติที่ได้จากท้องถิ่น ยังมีผลดีในแง่ของความประหยัด การส่งเสริมสานต่อวัฒนธรรมพื้นบ้าน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วย อุปกรณ์เหล่านี้ ได้แก่

1. วัสดุจากธรรมชาติต่างๆ เช่น ก้อนหิน เปลือกหอย ลูกสน กิ่งไม้ตัดเป็นท่อน ๆ ฯลฯ
2. ผ้าฝ้ายบาง ๆ หลากสี ถ้าเป็นไปได้ควรย้อมด้วยสีธรรมชาติ
3. ตึกตาทำจากผ้า และวัสดุธรรมชาติ
4. อาจมีอุปกรณ์ซึ่งทำจากวัสดุธรรมชาติด้วยก็ได้ เช่น ของเล่นพื้นบ้าน หรือ ของใช้ในครัวเรือน ฯลฯ

● กิจกรรมวงกลม

ธรรมชาติที่สำคัญประการหนึ่งของเด็กคือ เด็กต้องการเคลื่อนไหว ด้วยเหตุนี้กิจกรรมวงกลมจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งของโรงเรียนอนุบาลวลลอร์ดอร์ฟ เพราะการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ซึ่งได้จากการทำกิจกรรมวงกลม จะทำให้เด็กเรียนรู้การควบคุมส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อันจะส่งผลถึงการพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ ความสามารถในการพูด การคิด ในภายหลัง

กิจกรรมวงกลมเป็นกิจกรรมกลุ่มที่เด็กทั้งห้องจะทำร่วมกัน โดยมีครูเป็นผู้นำการทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการเคลื่อนไหวประกอบเพลง เพลงที่ใช้ในการทำกิจกรรมวงกลม อาจจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ฤดูกาล ประเพณี หรือ การทำงานในชีวิต บางครั้งเพลงที่ใช้ยังอาจเป็นนิทานเพลง ซึ่งแต่งขึ้นมาประกอบการทำกิจกรรมดังกล่าวโดยเฉพาะภาษาที่ใช้แต่งเนื้อร้องของเพลงควรจะเป็นภาษาที่สละสลวยงดงาม พรรณนาให้เห็นภาพที่แจ่มชัดของสิ่งที่พูดถึง และถูกหลักภาษา ดนตรีที่ใช้มักจะมีเพียง 5 ระดับเสียง คือ เร มี ซอล ลา ที บางครั้งครูอาจจะใช้ผ้าสี หรือ เครื่องแต่งตัว มาประดับที่ตัวเด็ก ตามบทของตัวละครในเพลงซึ่งใช้ร้องประกอบการทำกิจกรรมวงกลม

ตัวอย่างของกิจกรรมวงกลมในโรงเรียนอนุบาลวลลอร์ดอร์ฟ ซึ่งได้รับการพัฒนาและปรับใช้ตามบริบทของสังคมไทย ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1-3 ชาวนาเริ่มไถนา ปรับพื้นที่

สัปดาห์ที่ 4-6 ฤดูฝน

สัปดาห์ที่ 7-9 ชาวนาเริ่มดำนา

สัปดาห์ที่ 10-12 เข้าพรรษา

สัปดาห์ที่ 13-15 สารทจีน

สัปดาห์ที่ 16-18 สายฝนกับมวลไม้

สัปดาห์ที่ 19-21 เด็กน้อยกับดวงดาว

สัปดาห์ที่ 22-24 ผีเสื้อ

สัปดาห์ที่ 25-27 ลมหนาว

สัปดาห์ที่ 28-30 ชวนมาเที่ยวข้าว

สัปดาห์ที่ 31-33 เก็บฝ้าย

สัปดาห์ที่ 34-36 เดินเล่นรอบหมู่บ้าน

สัปดาห์ที่ 37-39 ฤดูร้อน

สัปดาห์ที่ 40-42 เจ้าชายกับมังกร

● การเล่านิทาน

สำหรับเด็กนักเรียนอนุบาลตลอดทั้งปี การฟังนิทานจัดเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะนิทานจะช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็ก พร้อมกันนั้นเด็กจะสามารถเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรม จริยธรรม และพัฒนาสำนึกของตน ผ่านการฟังนิทานต่าง ๆ การฟังนิทานเป็นกิจกรรมที่ต้องการความสงบ เพื่อให้เด็กมีสมาธิ สามารถติดตามรับฟังเรื่องราวในนิทานได้ นักเรียนทั้งห้องจึงทำกิจกรรมนี้ร่วมกัน โดยครูจะคัดนิทานซึ่งพิจารณาแล้วว่าเหมาะกับเด็กมาเล่าให้เด็กนักเรียนในห้องฟัง ครูจะเล่านิทานปากเปล่ามากกว่าที่จะอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เพราะการเล่าปากเปล่านั้นจะทำให้สามารถสื่อสารกับเด็กได้โดยตรง ในขณะที่การอ่านหนังสือให้ฟัง จะเปรียบเสมือนการมีผ้าม่านมาบังกั้นกลางระหว่างสองฝ่าย การเล่าของครูควรจะเป็นไปอย่างสงบ เพื่อให้เด็กสามารถซึมซับและจดจำได้ ครูก็จะอนุญาต การถามเด็กว่าวาดภาพอะไร แต่ละภาพหมายถึงอะไร จะไม่ช่วยอะไรมากนักต่อการทำความเข้าใจเด็ก เพราะความคิดของเด็กจะแปรเปลี่ยนไปตลอดเวลา ภาพที่เคยเป็นอย่างหนึ่งเมื่อสักครู่อาจเปลี่ยนเป็นสิ่งใหม่ในเวลาไม่นาน อย่างไรก็ตาม หากภาพใดที่เด็กนำมาบอกแก่ครูในทันทีที่วาด อาจบ่งบอกให้ครูรู้ว่าความคิดในตอนนั้นที่เด็กวาด กำลังมุ่งไปสู่สิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่กำลังมีผลกระทบต่อชีวิตเด็ก

อุปกรณ์

1. สีเทียนหลากสี แต่ไม่ควรใช้สีดำ เพราะสีดำจะกลบสีอื่น ๆ ในเวลาอันรวดเร็ว
2. กระดาษขาวขนาด 10 x 16 นิ้ว
3. แผ่นรองวาด อาจใช้หนังสือพิมพ์พับครึ่งแล้วหุ้มให้เรียบร้อย ดูสะอาดตา

การบวนการ

1. ครูจัดให้เด็กทุกคนเข้านั่งประจำที่เดิมของตน
2. ให้เด็กคนหนึ่งช่วยแจกกระดาษสีเทียน ซึ่งมีสีเทียนหลากสีและพอเพียงกับจำนวนเด็ก
3. ครูอาจให้เด็กคนใหม่ช่วยแจกแผ่นรอง พร้อมกันนั้นก็อาจขอให้เด็กอีกคนหนึ่งช่วยแจกกระดาษสำหรับวาดภาพ

4. เมื่อทุกคนพร้อมแล้ว ครูจะให้สัญญาณด้วยการร้องเพลง เด็กก็จะเริ่มวาดภาพกันอย่างเงียบ ๆ ตามความต้องการของตน
5. เมื่อเวลาผ่านไปพอสมควร ครูจะเก็บรวบรวมภาพไว้ โดยทำเครื่องหมายบนกระดาษของแต่ละคนแทนชื่อ
6. เด็ก ๆ จะช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่
7. ครูจะร้องเพลงเป็นสัญญาณสิ้นสุดกิจกรรม

● การทำอาหาร

กิจกรรมหนึ่งในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ พร้อม ๆ ไปด้วยการพัฒนาพลังเจตจำนงของตน ก็คือ การทำอาหาร สำหรับเด็กแล้วการแปรเปลี่ยนจากเมล็ดข้าวแข็ง ๆ มาเป็นผลแป้งหรือน้ำและท้ายที่สุดกลับกลายเป็นอาหาร หรือ ขนมหลากหลายรูปแบบ กล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจ ชวนตื่นเต้นยิ่งนัก ด้วยเหตุนี้เด็กจึงใจจดใจจ่อ เรียนรู้ไปกับกระบวนการทำอาหาร จนกลายมาเป็นอาหารให้เด็กรับประทาน และแบ่งปันกับเพื่อน ๆ ทั้งหมดนี้เป็นความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

การได้เห็น ได้ทำ และภาคภูมิใจกับการทำอาหาร ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการทำงาน และพัฒนาขึ้นมาเป็นพลังเจตจำนงในตัวเด็กภายหลัง

ข้อที่พึงตระหนักในการดำเนินกิจกรรมทำอาหารก็คือ

1. เด็กควรจะมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะเป็นการพัฒนาความคิด การมองสิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
2. เด็กควรจะเป็นผู้มีบทบาทในการทำอาหารร่วมกันกับครู ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ดู
3. ถ้าสามารถทำได้ ไม่ควรใช้ส่วนผสมของอาหารซึ่งสำเร็จรูป เช่น ไม่ควรใช้กะทิสำเร็จรูป หรือ ผลไม้กระป๋อง ฯลฯ
4. ส่วนประกอบอาหารบางอย่าง ซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียม สามารถมาทำล่วงหน้าในระหว่างกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์

● หัตถกรรมและงานปั้น

การทำหัตถกรรมและงานปั้น เป็นการฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาที่ดี การแปรสภาพจากวัสดุพื้น ๆ เช่น ด้าย ผ้า ไหมพรม ไปเป็นสิ่งของที่สามารใช้ประโยชน์ได้ ช่วยเสริมสร้างการมองและการคิดอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน การปั้นขี้ผึ้งหรือดินเหนียว เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้จินตนาการของตนอย่างเต็มที่จากของพื้น ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ กลับกลายมาเป็นสิ่งต่าง ๆ ชวนสนุกสนาน เช่นเดียวกับการเย็บผ้า ซึ่งโดยปกติแล้ว ครูจะไม่ใช้แบบสำเร็จรูป แต่จะให้เด็กเย็บตุ๊กตาแบบง่าย ๆ หรือของใช้ เช่น ถุงผ้า ตามแต่จินตนาการของเด็ก

งานหัตถกรรมแต่ละชิ้น ไม่จำเป็นต้องทำให้สำเร็จในคราวเดียว เด็กอาจจะทำติดต่อกันหลายสัปดาห์จนเสร็จก็ได้ เพราะสิ่งนี้จะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักอดทน รอคอย

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในงานปั้นมีเพียงขี้ผึ้งแท่ง โดยเด็กแต่ละคนจะได้รับขี้ผึ้งขนาดโตกว่าหัวแม่มือเล็กน้อย
2. อุปกรณ์สำหรับงานหัตถกรรม เย็บผ้า เป็นอุปกรณ์ซึ่งหาได้ทั่วไปในท้องตลาด

● ทักษะศึกษา

กิจกรรมทัศนศึกษาในโรงเรียนอนุบาล เป็นกิจกรรมง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อน แต่ช่วยให้เด็กเรียนรู้และรู้จักชีวิตได้อย่างมาก

ทุกสัปดาห์ครูจะพาเด็กนักเรียนออกเดินไปยังสนามเด็กเล่น หรือสวนสาธารณะ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้เห็นแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิต เพราะในระหว่างการเดินเล่นจะมีผู้คนที่ขะมักเขม้น อยู่กับการทำงาน ให้เด็กได้ดูได้เห็นมากมาย นอกจากนั้น ในระหว่างทางเด็ก ๆ ยังได้มีโอกาสสังเกตเห็นและชื่นชมความงดงามของธรรมชาติ ทำให้เด็กพัฒนาความละเอียดรอบคอบ และสำนึกที่ผูกพันกับธรรมชาติขึ้นมาด้วย

กิจกรรมทัศนศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นการเดินทางไปตามสถานที่ห่างไกล และไม่ได้นั้นที่ความรู้ในเชิงเชาวน์ปัญญาอย่างที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป เพราะจุดมุ่งหมายก็คือให้เด็กได้ใช้ความสังเกต ซึ่งปรกติจะมีอยู่แล้วในเด็กทุกคน

สำหรับการเรียนรู้ในเชิงเชาวน์ปัญญาของเด็กจะเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน จากการที่เด็กได้พบเห็นได้รู้จักชีวิตรอบตัว สังคมรอบข้าง และธรรมชาติใกล้ตัว แล้วนำมาขบคิดต่อภายหลัง

● บทสรุป

ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ความชำนาญในหลักการและวิธีการสอนมากมายเพียงใด สิ่งหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งยวดและมีอาชชาติได้ สำหรับผู้ที่ปรารถนาจะสอนเด็กตามแนววลดอร์ฟก็คือ ความรักในตัวเด็กอย่างแท้จริง กล่าวสำหรับครูในโรงเรียนวลดอร์ฟแล้ว ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ศรัทธาในความเป็นมนุษย์ มีความศรัทธาในฐานะที่เด็กคือพลังซึ่งจะนำมนุษยชาติยุคใหม่ก้าวรุดไปข้างหน้า บนเส้นทางแห่งชาติความหมายของชีวิตและความดีงามการศึกษาที่ออกมาจากความรักอย่างแท้จริงในตัวเด็ก

อย่างไรก็ตาม พลังแห่งความเป็นมนุษย์ที่แท้ของเด็กยังอยู่ในภาวะแห่งการหลับไหล หรืออาจเปรียบเสมือนตัวอ่อนในไข่ ที่ต้องอดทนพุ่มพัก หรือการยึดเยื้อข้อมูลความรู้ใด ๆ ลงไปในความคิดและจิตใจน้อย ๆ ของเด็ก หากแต่เป็นศิลปะในการบ่มเพาะด้วยความรัก ความอบอุ่น เพื่อปลูกสิ่งซึ่งแท้จริงแล้วดำรงอยู่ในตัวมนุษย์ทุกรูปนามให้ตื่นขึ้นมา แต่ก่อนที่ครูจะกระทำสิ่งดังกล่าวได้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องปลูกความเป็นมนุษย์ที่แท้ในตัวเองขึ้นมาเสียก่อน ดังคำกล่าวของ ดร.รู돌ฟ์ สไตเนอร์ที่ว่า “การศึกษาในโรงเรียนวลดอร์ฟมิใช่เป็นเรื่องของระบบ วิธีการสอน หากแต่เป็นศิลปะ ศิลปะแห่งการปลูกสิ่ง

ซึ่งแท้จริงแล้วดำรงอยู่ในตัวมนุษย์ทุกรูปนามให้ตื่นขึ้นมา โดยรากฐานแล้วโรงเรียนวอลดอร์ฟมิได้มุ่งหมาย จะให้การอบรมสั่งสอน หากแต่มุ่งหมายจะปลูก เนื่องจากการปลูกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกวันนี้ แรกสุด”

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

1. ความเป็นมา ปรัชญา และแนวคิด

แนวคิดการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นแนวคิดที่คำนึงถึงเด็กเป็นจุดหลักในการจัดการเรียนการสอนความสนใจ ความต้องการ และการมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง แก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง ของเด็ก ได้นำมาพิจารณาและวิเคราะห์เพื่อแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยความรู้สึกของความมีอิสระ ได้ใช้จิตของตนในการสัมผัสสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เกิดความอยากรู้อยากเห็น และแสวงหาความรู้อย่างมีสมาธิ มีวินัยในตนเอง เกิดการพัฒนาการทุก ๆ ด้านไปในเวลาเดียวกัน การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีสามารถพัฒนาเด็กตั้งแต่วัยทารกจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกกลุ่มทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ ทุกชนชาติ ศาสนา

ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี (ค.ศ.1870-1952) แพทย์หญิงคนแรกชาวอิตาลี ผู้คิดวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรีขึ้นครั้งแรก โดยเริ่มจากการทำงานกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้ค้นพบว่า ปัญหาของเด็กคือการให้การดูแลเอาใจใส่มากกว่าเหตุผลทางการแพทย์ คิดว่าชีวิตเด็กเหล่านี้น่าจะดีขึ้น ด้วยการกระตุ้นทางสติปัญญา มอนเตสซอรีจึงคิดหาวิธีการที่จะช่วยเด็กให้มีพัฒนาการทางสติปัญญา และอารมณ์ ต่อมาจึงได้พัฒนาการสอนสำหรับเด็กปกติด้วย

วิธีการสอนเริ่มจากการสังเกตเด็ก ศึกษาพัฒนาการของเด็ก ความต้องการและความสนใจของเด็กโดยมีแนวปรัชญาที่เชื่อมโยงทุกสิ่ง และคำนึงว่าเด็กทุกคนมีความสำคัญ

สิ่งที่มอนเตสซอรีค้นพบคือเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็นจะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ อยากรู้อยากทดลอง อยากรู้กิจกรรมใหม่ ๆ ความสนใจของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุและพัฒนาการจากการสังเกตพบว่าเด็กดำเนินชีวิตไปในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน คือเริ่มจากอยากรู้การกินด้วยตนเอง การเดิน การพูด และการสัมผัสสิ่งของ จนกระทั่งอยากรู้เรียน อ่าน คิดเลข และเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สิ่งที่ค้นพบทำให้เห็นถึงขั้นพัฒนาการของเด็กที่แตกต่างกัน เด็กมีความรู้สึกอยากรู้อยากแสวงหาความรู้จากแหล่งที่แตกต่างกัน ช่วงเวลานี้สำคัญในการที่จะติดตามสิ่งที่เด็กสนใจ เรียกว่า “ช่วงเวลาหลักของชีวิต”

ความมีอิสระในการเลือก เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มอนเตสซอรีให้ความสนใจ เนื่องจากความสนใจของเด็กเองเป็นแรงกระตุ้นที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ และจะช่วยให้เด็กมีสมาธิในการทำงานที่ตนเองสนใจ เด็กอยากรู้อยากรู้สิ่งใหม่ พยายามและทำซ้ำ ๆ ดังนั้นการให้เด็กได้ทำงานอย่างอิสระในสิ่งที่เขาเลือก สิ่งที่น่าหวังคือให้เด็กมีวิจรรณญาณที่ดีต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ได้ทำงานโดยไม่มีใครมารบกวน และทำงานตามความสามารถของตนเอง

การให้เด็กได้เรียนกิจกรรมต่าง ๆ และได้เคลื่อนไหว มอนเตสซอรีได้จัดทำอุปกรณ์ต่าง ๆ หลากหลายตามความสนใจ และวุฒิภาวะที่แตกต่างกัน อุปกรณ์ไม่ใช่จุดสำคัญที่สุดสำหรับวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี แต่เป็นเพียงผู้ช่วยที่ดีเท่านั้น อุปกรณ์ของมอนเตสซอรี มีทั้งส่วนที่ช่วยพัฒนาทางประสาทการรับรู้ วิชาการ และประสาทสัมผัส เช่น การแต่งกาย อุปกรณ์สำหรับการทำความสะอาด การขัด และอุปกรณ์ในการทำงานบ้านสำหรับอุปกรณ์จะมีการออกแบบเฉพาะให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญา การคิดอย่างมีระบบ มีเหตุผล เช่น คณิตศาสตร์ อุปกรณ์ทางภาษาและหลักภาษา การมองเห็น การชิมรส การได้ยิน การดมกลิ่น ความรู้สึกและการใช้ประสาทสัมผัสร่วมกัน

แนวคิดการสอนของมอนเตสซอรีจะเริ่มจากรูปร่างไปสู่นามธรรม เพราะฉะนั้นอุปกรณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีได้วางแผนมาให้ใช้ได้หลายรูปแบบ เช่น เด็กเล็ก ๆ อาจจะใช้อุปกรณ์ประสาทสัมผัส และพัฒนาไปจนใช้อุปกรณ์ทางวิชาการ อุปกรณ์เป็นสิ่งช่วยควบคุมตนเองในการทำงาน เด็กจะพอใจเมื่อทำงานได้ถูกต้อง อุปกรณ์ที่ใช้ต้องมีคุณภาพดีเด็กแต่ละกลุ่มจะมีอุปกรณ์เพียง 1 ชิ้น และในวัตถุประสงค์เดียวกันอาจใช้อุปกรณ์หลายชิ้น การจัดอุปกรณ์จะต้องมีที่เฉพาะสำหรับวางอุปกรณ์ทุกอย่าง เด็กต้องเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย เมื่อทำงานเสร็จ เด็กได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรอโอกาสของตน เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ร่วมกัน

การทำงานของครูมอนเตสซอรี ครูต้องสังเกตความสนใจและความต้องการของเด็ก กระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนต่อความสนใจและความต้องการพิเศษของเด็ก กระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนต่อความสนใจและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และช่วยให้เด็กทำงานได้ด้วยตนเอง เด็กทุกคนควรได้เรียนรู้การทำงานด้วยตนเอง ครูควรถามคำถามที่แปลกใหม่เสมอ บอกแหล่งความรู้ที่เด็กสามารถค้นหาได้ แสดงวิธีการใช้อุปกรณ์ให้เด็กดูและเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองความคิดของเขา จากการทำงานเดี่ยวและกลุ่ม อุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาการของเด็กคือการเข้าไปช่วยเหลือของครูโดยที่เด็กไม่ต้องการ

ภายในบริเวณโรงเรียนอนุบาลของมอนเตสซอรี จะพบสภาพแวดล้อมที่ช่วยกระตุ้น และเร้าใจให้เด็กอยากทำงาน เด็กแต่ละคนจะทำงานแตกต่างกัน เด็กอายุ 3-6 ปี จะทำความสะอาด ขัดรองเท้า ขัดโลหะ จัดโต๊ะทำงานกับอุปกรณ์ทางประสาทสัมผัสและวิชาการ เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ โดยเด็กอายุ 3 ปี บางคนเลือกทำงานกับภาพติดต่อแผนที่ทวีปต่าง ๆ เด็กอายุ 4 ปีกำลังฝึกเขียนโดยใช้บัตรกระดาษทรายตัวอักษรและตัวเลขเด็กอายุ 5 ปีกำลังพูดเรื่องวงกลม และทำกิจกรรมโดยใช้อุปกรณ์จิกซอหรือตัวต่อเกี่ยวกับวงกลม และรูปเหลี่ยมสร้างสรรค์ แล้วประกอบเป็นรูปร่างต่าง ๆ เด็กทุกคนทำงานอย่างมีสมาธิ ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม

ที่มุมห้องจะพบว่า เด็กได้จินตนาการในการสร้างสรรค์งานจากอุปกรณ์ต่าง ๆ บางคนเอาสิ่งทีสร้างสรรค์แล้วไปสัมพันธ์กับดนตรี การแสดง การเต้น การให้เด็กได้มีเวลาทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้ทดลอง พยายามและทำซ้ำด้วยวิธีของเขา จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ได้ ในโรงเรียนอนุบาลมอนเตสซอรี จะจัดสิ่งแวดล้อมไว้สำหรับเด็ก เด็กจะได้รับความช่วยเหลือด้วยวิธีการที่ถูกต้อง และเด็กจะรู้จักการพึ่งตน

เองในการทำสิ่งที่ตนสนใจ โดยเฉพาะเด็กปกติจะสามารถทำอะไรได้มากมายเกินความคาดคิดของผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่จึงควรให้การยอมรับนับถือแก่เด็ก ให้เด็กมีอิสระ มีโอกาสในการแสดงความคิดชอบพิจารณา เกิดความตระหนักในตนเอง เกิดการเรียนรู้โดยการซึมซับจากข้อมูลและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว

สิ่งที่ได้กล่าวมานี้เป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดการสอนแบบมอนเตสซอรีทั่วโลก

2.การจัดการเรียนการสอน

โดยทั่วไปแล้วคนมักจะคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนว่า ครูเป็นผู้สอนและนักเรียนเป็นผู้เรียน จริง ๆ แล้วเรามองข้ามไปว่า คนเราสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กได้ลงมือทำงาน ได้ศึกษาด้วยตนเอง จะเกิดความพอใจและทำให้เกิดพลังในการที่จะทำงานต่อ ๆ ไปอีก การเรียนรู้ด้วยตนเองควรมีบทบาทมากขึ้นในวงการศึกษาชั้นต่าง ๆ ในนิทาน มากกว่าที่จะให้อารมณ์ความรู้สึกของเด็กพุ่งพล่านปั่นป่วนไปตามท่าทางการแสดงออกของครู เพราะสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์ผ่านการฟังนิทาน ไม่ใช่แค่ความรู้ ความสนุกสนาน แต่เป็นประสบการณ์ทางใจซึ่งมีชีวิตชีวา ประหนึ่งดังเหตุการณ์จริง ๆ กำลังเกิดขึ้นเบื้องหน้า

ธรรมชาติของเด็กของฟังนิทานซ้ำ การเล่านิทานเรื่องเดียวติดต่อกันหลาย ๆ วัน จึงไม่ใช่สิ่งที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เพราะคุณค่าต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในนิทาน จะถูกประทับไว้ในใจเด็กอย่างลึกซึ้งแน่นานกว่าการฟังนิทานอย่างฉาบฉวย ด้วยเหตุนี้ครูจึงเล่านิทานเรื่องเดียวติดต่อกันสามถึงสี่สัปดาห์

บางครั้งถ้าเด็กมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ครูก็อาจจะเล่านิทานที่สะท้อนถึงปัญหาของเด็ก คนดังกล่าว เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

บางครั้งครูอาจจะใช้ละครหุ่นประกอบในการเล่านิทาน เพื่อประโยชน์ในการสร้างเสริมจินตนาการ หุ่นที่ใช้จะทำจากผ้า และเย็บแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน สีที่ใช้จะไม่ฉูดฉาด แต่ก็มีสีสันงดงามสดใส เหมาะกับวัยของเด็ก

อุปกรณ์

1. ปกติแล้วในการเล่านิทานครั้งหนึ่ง ๆ ครูไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ใดๆ ประกอบการเล่า แต่อย่างไรก็ตาม
2. สำหรับการเล่านิทานประกอบนิทาน ครูอาจทำหุ่นง่าย ๆ จากผ้าหลากสี และควรมีผ้าฝ้ายอ่อนขาวใหญ่สีต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดฉาก

ขณะเดียวกันในแต่ละวันก็จะมีกิจกรรมหลัก ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญของวัน และเป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้พร้อมมูล อย่างไรก็ตาม ความต้องการของเด็กในกิจกรรมดังกล่าวอาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเทียบเท่ากิจกรรมพื้นฐาน ดังนั้นกิจกรรมหลักจึงต้องจัดหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันไปตามวันในแต่ละสัปดาห์ ได้แก่ การระบายสีน้ำ การวาดรูปด้วยสีเทียน การเตรียมอาหาร ทักษะการทำงานบ้าน และหัตถกรรม ศิลปะสีน้ำ

ศิลปะจะสามารถพัฒนาเด็กได้ดี ก็ต่อเมื่อสอดคล้องกับความต้องการและขั้นตอนการพัฒนาตามวัยของเด็ก ศิลปะสำหรับเด็กเล็กจึงมีวิธีการเรียนการสอนที่ต่างจากศิลปะของเด็กโตและผู้ใหญ่ โดยปกติภาพวาดของเด็กเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา ไม่หยุดนิ่ง และเด็กใส่ใจกับภาพที่เกิดขึ้นภายในใจตนมากกว่าภาพที่ปรากฏในกระดาษตรงหน้า ด้วยภาพในใจเป็นภาพที่เกิดจากพลังจินตนาการและมีความงดงามที่สุดเทียบเท่ากับสิ่งที่เด็กกำลังคิดอยู่ เพราะฉะนั้น กระบวนการที่เด็กวาดภาพจึงเป็นการที่เด็กใช้พลังจินตนาการของตนสร้างสรรค์งานขึ้นมา

ด้วยเหตุนี้ หากจะพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก กระบวนการพัฒนาทางศิลปะต้องเป็นอิสระ เปิดช่องให้เด็กได้มีประสบการณ์ที่หลากหลายและจากแง่มุมต่าง ๆ อีกทั้งต้องให้โอกาสเด็กได้ใช้จินตนาการอย่างล้นเหลือไปตามกระแสความคิดของตน โดยนัยนี้ การทำศิลปะในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟ จึงไม่ใช่การฝึกวาดภาพ หากแต่เป็นการปล่อยให้เด็กได้วาดตามจินตนาการของตน โดยที่ครูจะไม่เข้าไปแทรกแซงการวาดของเด็ก เว้นแต่เมื่อเห็นภาพของเด็กมีความงดงามพอแล้ว ครูก็จะบอกว่าเด็กวาดภาพเสร็จแล้ว แต่หากเด็กยังต้องการที่จะวาดภาพนั้นต่อ ครูก็จะอนุญาต ฟังระลึกไว้เสมอว่า จะไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของเด็ก กระนั้นก็ดี หากครูจะชี้ให้เด็กเห็นความสวยงามของสีซึ่งแปรเปลี่ยนจากสีหนึ่งไปสู่อีกสีหนึ่งยามที่ไหลไปกระทบกับสีอื่น และก่อให้เกิดความน่าตื่นตาตื่นใจเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่กระทำได้

การใช้สีน้ำและแม่สีเพียง 3 สี เป็นการให้สีสันนำเด็กเข้าสู่โลกแห่งจินตนาการ ให้เด็กมีประสบการณ์กับโลกในจินตนาการของตนโดยใช้สีเป็นสื่อ ความมหัศจรรย์จากการก่อเกิดของสีใหม่ ๆ จะกระตุ้นความอยากรู้ของเด็ก ทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อม ๆ กับการเรียนรู้ทฤษฎีสีโดยไม่ต้องท่องจำโลกของวิทยาศาสตร์ถูกประสานเข้ากับโลกแห่งจินตนาการในกระดาษที่อยู่ตรงเบื้องหน้าเด็ก ขณะที่เด็กวาดภาพนั้น เด็กจะมีความสุขกับสีสันและจินตนาการ เป็นความสุขที่เกิดกับกระบวนการวาดภาพ ไม่ใช่กับตัวภาพวาดเอง เมื่อเด็กได้รับความสุขกับกระบวนการนั้น ๆ จนเต็มเปี่ยมแล้ว ก็จะก้าวไปสู่สิ่งใหม่ สิ่งใหม่ที่ฟังตระหนักก็คือ การระบายสีและสีเทียนสำหรับเด็กวัยนี้ เป็นการฝึกหัดใช้จินตนาการ ไม่ใช่จดจำจินตนาการ เด็กอาจจะไม่สามารถเล่าเรื่องที่ปรากฏในภาพวาดของตนเสมอไป กระนั้น ไม่ใช่ว่าสิ่งที่เด็กเรียนรู้จากสิ่งเหล่านั้นจะถูกลืมเลือน ในความเป็นจริงแล้ว ทุกสิ่งถูกเก็บไว้ในใจเด็กที่ระดับจิตใต้สำนึก และอาจจะถูกนำกลับมาใช้อีกในยามที่เด็กต้องการ ไม่ใช่ในยามที่ผู้ใหญ่ต้องการ

อุปกรณ์

1. สีน้ำ 3 สี แดง เหลือง น้ำเงิน พร้อมกระปุกใส่สีน้ำ
2. พู่กันขนาดใหญ่
3. ฟองน้ำสำหรับซับน้ำ
4. กระดาษวาดเขียน
5. กระดานรองแผ่นกระดาษ

6. กระบอกลี้น้ำล้างพุกัน

กระบวนการ

1. ครูจะละลายแม่สีเข้ากับน้ำ และบรรจุใส่กระปุกแยกสีไว้สำหรับเด็กแต่ละคน พร้อมกับให้เด็กช่วยแจกกระปุกสีตามที่นั่ง
2. เด็กทุกคนจะได้รับพุกัน ฟองน้ำ และกระบอกลี้น้ำล้างพุกันของตน
3. ครูจะนำกระดาษจุ่มน้ำจนเปียกทั่ว วางบนกระดานรอง แล้วใช้ฟองน้ำปาดให้พอหมาด ๆ
4. จากนั้นครูจะให้เด็กคนหนึ่งทำหน้าที่แจกกระดาษให้เพื่อน
5. เมื่อทุกคนได้รับกระดาษเรียบร้อยแล้ว ครูจะร้องเพลงเป็นสัญญาณ แล้วเด็กทุกคนก็จะเริ่มลงมือวาดภาพของตนอย่างเจียะบาย ๆ
6. เมื่อเด็กแต่ละคนวาดภาพสวยงามดีพอแล้ว ครูก็จะบอกว่าเด็กวาดภาพเสร็จแล้ว
7. เด็กแต่ละคนจะนำภาพของตนไปตากให้แห้ง
8. จากนั้นเด็กจะนำอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปทำความสะอาด และเก็บเข้าที่
9. ครูจะร้องเพลงเป็นสัญญาณว่าจบกิจกรรม

● ศิลปะสีเทียน

การวาดภาพด้วยสีเทียนก็เหมือนเช่นเดียวกับสีน้ำ เนื่องจากภาพที่ได้วาดเป็นการวาดตามความคิดที่เคลื่อนไหวของตน เพราะฉะนั้น ภาพก็จะมีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง นอกจากนั้น การวาดภาพของเด็กแต่ละวัยจึงแตกต่างกันไปตามวัยอีกด้วย ในแง่เนื้อหาของภาพของเด็กจึงแสดงถึงพัฒนาการของเด็กออกมา หากภาพของเด็กคนใดผิดแผกไปจากพัฒนาการที่ควรจะเป็น ก็แสดงถึงปัญหาทางพัฒนาการให้ต้องใส่ใจดูแล และหากแก้ไขปัญหาด้านเหตุ จุลเด็กพัฒนากลับขึ้นมาแล้ว ภาพของเด็กก็จะปรับเปลี่ยนไปตามข้อพึงตระหนักก็คือ ครูจะไม่เข้าไปแทรกแซง แนะนำ หรือวิพากษ์วิจารณ์ แกะไขภาพวาดของเด็ก สิ่งที่ครูควรกระทำก็คือ ฝึกลักษณะพิจารณาภาพวาดของเด็ก และเมื่อเห็นว่าสีสันของภาพอยู่ในระดับที่งดงามดี ก็อาจบอกว่าเด็กวาดเสร็จแล้ว แต่ถ้าเด็กยังยืน

2.1 จุดมุ่งหมายของการสอนแบบมอนเตสซอรี

มอนเตสซอรีกล่าวว่า เด็กมีสิทธิในการพัฒนาบุคลิกภาพของเขาในการเรียน สิทธิที่จะมีอิสระในการทำกิจกรรม สำรวจโลกสำหรับตัวของเขาเอง และเรียกร้องสิทธิในการที่จะมีสภาพการทำงานที่เหมาะสม เด็กปกติในสิ่งแวดล้อมของมอนเตสซอรี จะพัฒนาการเรียนรู้ในการทำงานด้วยตนเอง และความรู้สึกถึงความรับผิดชอบมีวิธีการที่ควบคุมตนเองให้ทำงานได้สำเร็จ เรียนรู้ในการรับผิดชอบต่อตนเองเป็นเบื้องต้น และต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้ค้นพบตนเอง

พัฒนาการทางสังคม จะสำเร็จได้ด้วยการมีชีวิตทางสังคมที่แท้จริงในห้องเรียน ให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะทำหน้าที่ของแต่ละคน และการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีหลายระดับอายุ มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ รู้

จักรอคอยรวมทั้งพัฒนาการด้านอารมณ์ และการปรับตัวทางด้านสังคม บุคลิกภาพทั้งหมดของเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งสติปัญญา ความสามารถในการแยกแยะ ความคิดริเริ่มและการเลือกอย่างอิสระ รู้จักควบคุมอารมณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นการฝึกเด็กให้มีคุณภาพ พื้นฐานทางสังคม ที่จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองดีต่อไป

2.2 หลักฐานของการสอนแบบมอนเตสซอรี

มอนเตสซอรีมีความเชื่อว่าการที่เด็กได้เรียนรู้ตามความต้องการด้วยตนเอง และการซึมซับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม จะทำให้เด็กได้รับสิ่งที่ต้องการ เด็กจะได้รับเสรีภาพในขอบเขตที่จำกัด จากสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมไว้ และได้รับผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก

หลักฐานพื้นฐานสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

- 1) การศึกษาทางด้านทักษะกลไก (Motor Education)
- 2) การศึกษาทางด้านสัมผัส (Education of the Senses) และ
- 3) การเตรียมสำหรับการเขียนและคณิตศาสตร์ (Preparation for Writing and Arithmetic)

โดยสรุปเนื้อหา และจุดประสงค์ของหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตร	
เนื้อหา	จุดประสงค์
1) การศึกษาทางด้านทักษะกลไก ■ แบบฝึกหัดกลุ่มประสบการณ์ชีวิต - การเคลื่อนไหวเบื้องต้นของชีวิตประจำวัน - การดูแลตนเอง - การจัดการเกี่ยวกับสิ่งของในบ้าน - เกมเจียบ ■ พื้นและสัตว์ ■ งานที่ปฏิบัติด้วยมือ - งานปั้น : แจกัน กระเบื้อง ฯลฯ - กิจกรรมอิสระ ■ ฝึกทางด้านพลศึกษา - เครื่องอุปกรณ์กลางแจ้ง - กิจกรรมอิสระ ■ การเคลื่อนไหวตามจังหวะ	- การดูแล และจัดการกับสิ่งแวดล้อม - ความสะอาด การจัดลำดับ ความสมดุล มารยาท การเคลื่อนไหวที่ปลอดภัยและถูกต้อง ความรับผิดชอบ - ความรับผิดชอบ ความอดทน จริยศึกษา - การทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ - การประชาสัมพันธ์ ความสมดุล - ความสมดุล จังหวะ
2) การศึกษาทางด้านประสาทสัมผัส ■ ทรงกระบอกลูกบาศก์ ปริซึม แขนงไม้ ■ ชุดรูปทรงเรขาคณิตและบัตรประกอบ ■ แถบสี ■ กระดานสัมผัส ผ้าสัมผัส ■ แผ่นไม้ ■ ขวดน้ำ ■ แท่งรูปทรงเรขาคณิตทึบ ■ การฟังเสียงระฆัง	- การสังเกต - มิติ ประสาทสัมผัสทางตา และการสัมผัส - รูปทรง ประสาทสัมผัสทางตา และการสัมผัส - สี ประสาทสัมผัสทางตา - โครงร่าง ประสาทสัมผัสทางการสัมผัส - กะประมาณน้ำหนัก และประสาทสัมผัสทางการสัมผัส - อุณหภูมิ และประสาทสัมผัสทางการสัมผัส - การสัมผัส พิษารณามิติ และปริมาตรของแข็ง ทรงทึบ - ประสาทสัมผัสทางหู
3) การเตรียมสำหรับการเขียนและคณิตศาสตร์ ■ ชุดเครื่องแต่งกาย ■ แผ่นโลหะชุดรูปทรงเรขาคณิต ■ อักษรกระดานทราย ■ กล่องชุดตัวอักษร	- การเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาสามัญต่อไป - การเคลื่อนไหวของมือ - การเตรียมตัวสำหรับการเขียน - การเตรียมสำหรับการอ่าน การเขียน การสัมผัส ประสาทสัมผัสทางตา และหู - การเขียนโดยธรรมชาติ การประสมคำ การอ่าน

หลักสูตร	
เนื้อหา	จุดประสงค์
■ ตัวเลขกระดาดทราย ■ ตัวเลข และแขนงไม้ ■ กล้อง และแท่งไม้ (ตะเกียบ) 0-9 ■ ชุดใบไม้ ■ ชุดแผนที่ ■ เครื่องมือ และไน้ทางดนตรี	พื้นฐาน สำหรับการสะกอดคำ - การเตรียมตัวสำหรับการเรียนคณิตศาสตร์ - ประสาทสัมผัสทางการสัมผัส และตา - การเตรียมตัวสำหรับการเรียนคณิตศาสตร์ - การเตรียมตัวสำหรับการเรียนคณิตศาสตร์...การนับ - การศึกษาทางด้านพฤกษศาสตร์ - การศึกษาทางด้านภูมิศาสตร์ - การอ่าน และประพันธ์เพลง

นอกจากหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นแล้ว การเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรียังให้ความสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมด้วย

การเรียนแบบมอนเตสซอรี เด็กจะเรียนทั้งวัน ดังตารางการเรียนในยุคเริ่มต้น Children' s House ในปี ค.ศ. 1912 ดังนี้

9.00 – 10.00 น.	● ทักทาย ตรวจความสะอาด ● ทำกิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ชีวิต ● จัดห้องเรียน ● กิจกรรมทางศาสนา
10.00 – 11.00 น.	● กิจกรรมทางสติปัญญา และประสาทสัมผัส
11.00 – 11.30 น.	● กิจกรรมทางพลศึกษาอย่างง่าย ๆ
11.30 - 12.00 น.	● อาหารกลางวัน
12.00 – 13.00 น.	● เกมอิสระ
13.00 – 14.00 น.	● เกมตามกำหนด - เด็กโตจัดห้องเรียน - ตรวจ - สนทนา
14.00 – 15.00 น.	● งานที่ปฏิบัติด้วยมือ
15.00 – 16.00 น.	● พลศึกษา และเพลง ● ดูแลฟืช และสัตว์

โดยสรุปการสอนตามหลักสูตรของมอนเตสซอรี จะทำให้เด็กมีสมาธิ แข็งแรง เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความพึงพอใจ รับรู้ เข้าใจ และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

2.3 อุปกรณ์การสอนแบบมอนเตสซอรี

สิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ที่ได้เตรียมไว้อย่างพร้อมเพียง เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี สิ่งแวดล้อมของห้องเรียนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดวางรูปแบบเพื่อช่วยให้เด็กพบความสำเร็จ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้วยการที่เด็กได้เข้าไปสัมผัสกับงานที่ตนเองได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน การเรียนแบบนี้ ต้องการพื้นที่ว่างสำหรับเด็ก เพื่อเด็กจะได้นั่งทำงานทั้งบนเก้าอี้ และพื้นด้วยการปูพรม ปูเสื่อ อุปกรณ์จัดทำด้วยสีอ่อนๆ และน้ำหนักเบา การเลือกอุปกรณ์ประกอบต่างๆ จะเลือกมาเป็นส่วนประกอบทำให้เกิดความสวยงาม อุปกรณ์ที่ไม่สมบูรณ์จะต้องนำออกไปจากชั้นวางอุปกรณ์ ห้องต่าง ๆ รวมถึงบริเวณภายในและภายนอก เปิดติดต่อกันได้ เด็กมีความรับผิดชอบในการจัดห้องให้สะอาดและมีระเบียบ

มอนเตสซอรี จัดเตรียมอุปกรณ์การสอนใหม่โดยการสังเกตเด็ก สังเกตการใช้อุปกรณ์ของเด็ก สิ่งที่ใช้เด็กใช้ก็จะให้คงไว้เพื่อใช้ต่อไป สิ่งที่ไม่สนใจก็จะขจัดทิ้งไป อุปกรณ์ที่ใช้ตั้งแต่เริ่มแรกมีการสอนแบบมอนเตสซอรีในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามอุปกรณ์ที่ใช้จะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น โรงเรียนในสหรัฐอเมริกาที่เป็นสมาชิกของสมาคม American Montessori Society ได้เพิ่มเติมอุปกรณ์ที่ทันสมัยอีกมากมาย

การจัดทำอุปกรณ์เพื่อมุ่งจะกระตุ้นความต้องการในการทำงานของเด็ก และการเรียนโดยการใช้ปฏิบัติอุปกรณ์จะช่วยให้เด็กควบคุมตัวเองได้ดีขึ้น และทำงานได้ตามลำดับจากง่ายไปสู่งานที่ยากขึ้นไปตามลำดับ

อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีแต่ละชิ้น จะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ จุดเน้นอยู่ที่การรับรู้โครงสร้างของอุปกรณ์ที่จัดไว้ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้โดยผ่านทางประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว อุปกรณ์แต่ละชิ้นครูจะต้องสาธิตวิธีการใช้อุปกรณ์ให้เด็กดูก่อน ด้วยวิธีการที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจและอยากทำงานกับอุปกรณ์นั้นต่อไป อุปกรณ์จะมีลำดับความยากง่ายต่อเนื่องกันไป มีความสัมพันธ์กับวิชาที่เรียนต่อไป และตอบสนองความต้องการสำหรับช่วงเวลาหลักของชีวิต

อุปกรณ์แต่ละชุดที่จัดเอาไว้สำหรับห้องเรียนที่มีเด็ก 40 คน มอนเตสซอรีได้จัดอุปกรณ์คู่ขนานสำหรับเด็กที่ต้องการเพิ่มเติม อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีเป็นอุปกรณ์สำหรับแก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในสังคม และเป็นประโยชน์ในการเริ่มเรียนรู้

อุปกรณ์พื้นฐานในห้องเรียนแบบมอนเตสซอรี สำหรับเด็กอายุ 2 ปี หรือ 3 ปี ถึงอายุ 6 ปี มีดังนี้

◆ อุปกรณ์สำหรับแบบฝึกหัดกลุ่มประสบการณ์ชีวิต

- กรอบไม้ชุดเครื่องแต่งกาย : ติดกระดุมใหญ่ ติดกระดุมเล็ก ติดแป๊ะ รูดซิป ติดตะขอ ติดเข็มกลัด คาดเข็มขัด ร้อยตาไก่ ผูกโบ

- อุปกรณ์สำหรับซัก และรีดผ้า
- อุปกรณ์ชุดทำความสะอาดสระอาบรองเท้า
- อุปกรณ์ทำความสะอาดห้อง : ไม้กวาดชนิดต่าง ๆ ผ้าเช็ดพื้น ตะแกรงซอนขยะ
- วัสดุทำความสะอาดสำหรับอุปกรณ์ล้างในห้องเรียน : อ่าง แปรง ฟองน้ำ เข็มน้ำ ถังน้ำ
- ถ้วยซาม และช้อนส้อมสำหรับอาหารกลางวัน
- อุปกรณ์การทำสวน
- วัสดุสำหรับงานที่ปฏิบัติด้วยมือ : ดินเหนียว สีน้ำ
- อุปกรณ์ทางพลศึกษา : เส้นบนพื้น บาร์คู้ ฯลฯ

◆ อุปกรณ์ทางด้านประสาทสัมผัส

- ประสาทสัมผัสทางตา.....มิติ : ทรงกระบอกมีจุด ทำด้วยไม้ ซึ่งมีความแตกต่างในความสูง เส้นผ่าศูนย์กลาง และความแตกต่างทั้งในด้านความสูง และเส้นผ่าศูนย์กลาง / อุปกรณ์ที่เรียบลำดับตามขนาด 3 ชุด.....ลูกบาศก์ และปริซึม

- ประสาทสัมผัสทางตา.....รูปร่าง : ผู้กรอรูปทรงเรขาคณิตทำด้วยไม้ จำนวน 33 แผ่น / บัตรภาพชุดรูปทรงเรขาคณิต ชุดรูปทรงทึบ เส้นรอบนอกหนา เส้นรอบนอกบาง / ชุดรูปสามเหลี่ยมสร้างสรวงศ์ 4 ชุด ซึ่งความยากจะเพิ่มขึ้นในแต่ละชุด และประกอบด้วยรูปสามเหลี่ยมหลายรูปแบบ / รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปสามเหลี่ยม รูปหลายเหลี่ยม รูปทรงเรขาคณิตที่ผิดปกติ มีความแตกต่างกันในขนาด มุม และด้าน

- ประสาทสัมผัสทางตา.....สี : แถบสี 3 ชุด สีชุดเริ่มต้น ชุดที่ 2 และชุดสี เพื่อเรียงลำดับสีอ่อน-แก่

- ประสาทสัมผัสทางการสัมผัส.....โครงร่าง : กระดานสัมผัส และแผ่นไม้ การระดมทรัพยากรเรียงลำดับหยาบ-เรียบผ้าเรียงลำดับสีและโครงสร้าง

- ประสาทสัมผัสทางการสัมผัส และการกะประมาณน้ำหนัก : แผ่นไม้ ประกอบด้วยไม้ 3 ชนิด ซึ่งเรียงน้ำหนักจากเบา-หนัก

- ประสาทสัมผัสทางการสัมผัสพิจารณามิติ และของแข็งทรงทึบ โดยใช้ความทรงจำทางด้านกลิ่น เนื้อและตา : แบ่งรูปทรงเรขาคณิตทึบ ทำด้วยไม้ / วัสดุต่างๆ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ

- ประสาทสัมผัสทางหู : ระฆังทองเหลือง 2 ชุด อยู่บนฐานไม้ สำหรับความแตกต่างของเสียง และศึกษาตัวโน้ต

◆ อุปกรณ์สำหรับการศึกษาด้านวิชาการ

- การเตรียมสำหรับการเขียน : อักษรกระดาษทราย พลาสติก และแบบแข็ง / ดินสอสี และกระดาษ
- การนำไปสู่การเรียนรู้คณิตศาสตร์ : ปริซึมไม้ แต่ละส่วนทาสีสลับกัน คือ แดงสลับกับน้ำเงิน / กล่องนับแท่งไม้/นับตะเกียบ ที่มีไม้จำนวนเพียงพอสำหรับนับลงไปในกล่องที่เรียงเลข 0-9 / พลาสติกสำหรับนับ และบัตรเลขที่ 1-10 / บัตรเลขกระดาษทราย 0-9 / ลูกบิดสีทอง...หน่วย สิบ ร้อย พัน / แผ่นไม้สลักเลข ที่มีช่องสำหรับแถบไม้ใส่ได้ สำหรับ 10-99
- อุปกรณ์สำหรับการศึกษาทางด้านพฤกษศาสตร์: ชุดกรอบไม้สำหรับศึกษารูปทรงของใบ ดอกไม้ และต้นไม้ / ภาพแผนที่ที่ร่างไว้สำหรับศึกษาประเทศ เมืองหลวง และธง
- อุปกรณ์สำหรับดนตรี : ชุดของแผ่นไม้สำหรับศึกษาตัวโน้ต

ในปัจจุบันนี้อุปกรณ์ของมอนเตสซอรี มีการผลิตและจำหน่ายไปทั่วโลก ประมาณ 70 ประเทศ โดยมีโรงงานที่เป็นศูนย์กลางอยู่ที่อัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์

2.4 การประเมินผลการสอนแบบมอนเตสซอรี

การประเมินผลการสอนแบบมอนเตสซอรีใช้การสังเกตความสามารถในการทำกิจกรรมของเด็กในแต่ละกลุ่มวิชา สังเกตการใช้อุปกรณ์การเรียนรู้แต่ละชิ้นของเด็ก โรงเรียนรายงานผลการเรียนของนักเรียนโดยการส่งผลงานของนักเรียนกลับบ้านทุกวันศุกร์ กำหนดช่วงเวลาให้ผู้ปกครองได้สังเกตการเรียนการสอนของโรงเรียน ครูและผู้ปกครองได้พบปะพูดคุยเกี่ยวกับความสามารถของเด็ก นอกจากนี้มีแบบการประเมินผลความสามารถของนักเรียนในการใช้อุปกรณ์ต่างๆ โดยลงวันที่หรือขีดเครื่องหมายถูกหลังรายการอุปกรณ์ที่นักเรียนทำได้คล่องแคล่ว และเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องแล้ว และพร้อมที่จะรับการสาธิตจากครูสำหรับการใช้อุปกรณ์ขั้นที่ยากขึ้นไปอีก และจัดทำเป็นรายงานให้ผู้ปกครองได้ทราบอีกครั้ง

2.5 การสืบสามขั้นตอนของมอนเตสซอรี

แนวทางการสอนแบบมอนเตสซอรีเพื่อเชื่อมโยงภาษากับอุปกรณ์หรือสิ่งของ มี 3 ขั้นตอนดังนี้
ขั้นที่ 1 การสังเกตเห็นลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้น ทำให้เชื่อมโยงสิ่งที่ครูสาธิตให้ดูกับ ชื่อของสิ่งนั้นได้ “นี่คือ...”

ขั้นที่ 2 การสังเกตเห็นความแตกต่าง เพื่อให้มั่นใจว่า เด็กเข้าใจว่าเมื่อบอกเด็กว่า “อันไหน...”

ขั้นที่ 3 การเห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คล้ายคลึงกัน และสามารถบอกชื่อของสิ่งนั้นได้ขั้นตอนนี้เพื่อจะได้ทราบว่า เด็กจำชื่อสิ่งต่างๆ ที่ครูสาธิตให้ดูได้หรือไม่ เช่น ชื่อสิ่งของแล้วถามว่า “อันนี้คืออะไร...”

การสอน 3 ขั้นตอนนี้ จะดำเนินการไปที่ละขั้นหรือมากกว่า 1 ขั้นในการสอนแต่ละครั้ง ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเด็ก ซึ่งครูจะต้องสังเกตเอง

3. ครูในระบบมอนเตสซอรี

จุดสำคัญในความสำเร็จของการสอนแบบมอนเตสซอรี คือ ครูจะต้องได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะให้รู้แนวทางในการที่จะจัดห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนและจัดหลักสูตรให้เด็กได้เรียนรู้ตามความต้องการตามธรรมชาติในแต่ละขั้นตอนของพัฒนาการตามวัย ครูทำงานกับเด็กภายใต้ความเชื่อที่ว่าเด็กสามารถกระตุ้นให้เรียนรู้ได้อย่างธรรมชาติ เมื่อเด็กสนใจสิ่งที่เขา กำลังเรียนอยู่ เขาจะทำงานของเขาเอง วินัยในตนเองและสมาธิก็จะเกิดขึ้น การให้รางวัลเพื่อเป็นการกระตุ้นไม่จำเป็นครูทำเพียงการสร้าง ความมั่นใจ สร้างความมั่นคง ปลอดภัยทางจิตให้เกิดขึ้นแก่เด็ก

ครูที่จะสอนแบบมอนเตสซอรี จะต้องได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากสถาบันฝึกหัดครูที่ได้รับการรับรองจากสมาคมระดับชาติหรือระดับนานาชาติ การเรียนโดยทั่วไปประมาณ 2 ปี ช่วงเวลาเรียนสถาบันเป็นผู้กำหนด การฝึกปฏิบัติงานการสอนกับเด็กในโรงเรียนและจัดทำคู่มือการสอนด้วยตนเอง ก็เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียน

การทำหน้าที่ครูปฐมวัยในระบบมอนเตสซอรี

ครูมอนเตสซอรีทำงานมากกว่าที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สิ่งสำคัญคือช่วยให้เด็กได้ไปถึงในสิ่งที่เขาต้องการและพร้อมที่จะเรียน ไม่ได้สอนเพื่อให้เด็กได้เกรดดีๆ แต่เป็นการทำงานกับเด็กเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานในการรักการเรียนรู้ ครูจะต้องทำความเข้าใจเด็กแต่ละคนว่ามีลักษณะเฉพาะตัวในการเรียนรู้และพื้นฐานทางอารมณ์อย่างไร

ดร. มอนเตสซอรี เชื่อว่าครูควรให้ความสนใจเด็กเป็นรายบุคคล ดูแลให้เด็กได้รู้จักการคิด สังเกต ตรวจสอบ และแสวงหาคำตอบด้วยการค้นคว้าด้วยตนเอง จุดประสงค์หลักของการศึกษาแบบมอนเตสซอรีที่ครูจะต้องใส่ใจ คือ ช่วยเด็กให้เรียนอย่างอิสระ ให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น มีความคิดสร้างสรรค์ ได้พัฒนาสติปัญญา ดังนั้นครูของมอนเตสซอรีจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นพี่เลี้ยงดูแล เป็นผู้ให้คำแนะนำแก่เด็ก ซึ่ง ดร. มอนเตสซอรีใช้คำว่า “ผู้อำนวยการ” (director or directress) แทนคำว่าครู (teacher) โดยหมายถึง บทบาทของผู้ประสานงาน แต่ปัจจุบันโรงเรียนมอนเตสซอรีพอใจจะเรียกครูว่า “ผู้แนะนำ” (guide) แต่ไม่ว่าจะเรียกอย่างไรก็ตาม

การเรียนการสอนต้องให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียน

บทบาทของครู จะไม่ใช้การทำงานกับเด็กทั้งชั้น บทบาทแรกคือการเตรียมและดูแลสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคม ของเด็กที่จะเข้าไปทำงาน โดยจัดโอกาสที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กแต่ละคนในชั้นได้พบกับสิ่งที่ต้องการและสนใจ การดูแลเด็กในการเรียนด้วยตนเอง ต้องให้ความชัดเจนแก่เด็ก และให้ข้อมูลที่จำเป็น เช่น ชื่อของอุปกรณ์ สถานที่วางบนชั้นวางของ วิธีการใช้อุปกรณ์ ครูจะต้องสังเกตเด็ก เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็ก รู้จุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อช่วยจัดหลักสูตรและจัดทางเลือกต่าง ๆ ให้เด็กได้พบกับความสำเร็จ

นอกจากนี้ ดร. มอนเตสซอรี ยังได้กล่าวถึงลักษณะของครูปฐมวัย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของครูในระบบมอนเตสซอรี ดังนี้

1. ครูจะต้องมีความรักต่อเด็ก มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานกับเด็ก
2. ความสามารถในการสังเกต มีความสำคัญต่อการทำงานของครูอย่างมาก เพราะจากการสังเกตเด็ก ครูจะสามารถรู้ถึงความต้องการของเด็ก ทราบว่าเด็กต้องการเรียนรู้เรื่องใด ทำอะไรได้บ้าง มีปัญหาอะไร และครูจะเข้าไปช่วยได้อย่างไร มอนเตสซอรีได้กล่าวว่า บุคคลใดที่ไม่มีความสามารถในการสังเกตย่อมจะเป็นครูที่ไม่ได้
3. ครูจะต้องให้อิสระแก่เด็กในการตัดสินใจ ให้โอกาสในการเลือก ให้เด็กได้เสี่ยงในการทำงานและได้เรียนรู้จากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กค้นพบผลของการทำงานของตนเอง
4. ครูจะต้องมีความสามารถในการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม มีอุปกรณ์ต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะ กลไกประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหว และวิชาการ เด็กจะได้เลือกและทำงานด้วยตนเองมอนเตสซอรีพบว่าเด็กจะมีสมาธิและนั่งทำงานได้เป็นเวลานานในสิ่งที่เด็กสนใจ เมื่อเด็กทำงานใด มักจะทำซ้ำๆ จนกระทั่งมีความมั่นใจและชำนาญในการกระทำสิ่งนั้น
5. ครูต้องจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการของเด็ก เด็กจะมีแรงจูงใจภายในที่จะทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง เมื่อทำงานสำเร็จนั้นคือ รางวัลที่เกิดขึ้นภายในจิตของเด็ก ดังนั้นการสอนแบบมอนเตสซอรีจะเน้นแรงจูงใจภายใน มิใช่แรงจูงใจภายนอก เช่น การให้รางวัล เหมือนที่ทำกันโดยทั่วไป

บทบาทและความรับผิดชอบของครูในระบบมอนเตสซอรี

1. เป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างเด็กและสิ่งแวดล้อมที่เตรียมไว้
2. เป็นผู้สังเกตและแปลความหมายสิ่งที่เด็กต้องการ
3. เป็นผู้ทำการทดลอง ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็ก
4. เป็นผู้จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กในสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด
5. ประเมินการทำงานของตนเอง และประเมินความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนทุกด้าน
6. เป็นบุคคลที่ให้ความเคารพและปกป้องดูแลเด็กได้
7. เป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้ความรัก และดูแลเอาใจใส่เด็กแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน
8. เป็นผู้รายงานผลความก้าวหน้าของเด็กให้ผู้ปกครองทราบ
9. เป็นผู้ชักชวนให้เด็กรู้สึกชอบ และอยากทำอุปกรณ์ที่ครูสาธิตให้ดู โดยไม่ต้องกระตุ้น
10. เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านพฤติกรรมให้กับเด็ก
11. เป็นผู้รู้จักประนีประนอม สร้างสันติให้เกิดขึ้น มีความสุภาพอ่อนโยน
12. รู้จักวินัย ไม่ตัดสินเด็กแต่ละคนจากความรู้สึกของตนเอง

4. โรงเรียนอนุบาลแบบมอนเตสซอรี

แนวคิดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี ได้นำมาปรับใช้ในบริบทสังคมไทยที่ โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว เมื่อ ปี พ.ศ. 2529 และยังคงดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน ดังกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไปนี้

4.1 เด็กทำอะไรที่โรงเรียน

4.1.1 ก่อนเข้าเรียน

เด็กเริ่มมาโรงเรียนจำนวนมากในช่วงเวลา 08.00 น. โดยมีครูคอยดูแลรับเด็ก เมื่อมาถึงเด็กจะนำของไปเก็บและส่งการบ้านในตะกร้าที่กำหนด ครูจะหยิบสมุดเล่มเล็กที่บันทึกการสื่อสารระหว่างครูและผู้ปกครองมาอ่าน เพื่อรับทราบข้อความที่ปกครองเขียนมา เด็กๆ จะกระจายกันไปตามจุดต่างๆ วิ่งเล่นในสนามและบริเวณต่าง ๆ เล่นในสนามหญ้าจริง สนามหญ้าเทียม เล่นของเล่นที่นำมาจากบ้าน เด็กที่นำขนมและนมมาจากบ้าน จะเอามาฝากให้ครูเก็บไว้ เพื่อรับประทานและดื่มตามเวลา สำหรับเด็กที่นำอาหารเข้ามาจากบ้านจะนั่งรับประทานอาหารเช้า

4.1.2 เวลาเรียน

เวลาเรียนจะเริ่มตั้งแต่เวลา 8.40 น. โดยแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละประมาณ 6-9 คน ไม่ได้จำแนกอายุของเด็ก แต่ละกลุ่มมีครูประจำกลุ่มคอยดูแลและเป็นผู้จัดเตรียมกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ให้เด็ก

การเรียนในแต่ละวัน เด็กจะสลับกันเข้าไปเรียนกิจกรรมต่างๆ ทุกกิจกรรม โดยเข้าเรียนกิจกรรมละ 20 นาที คือ กิจกรรมวิทยาศาสตร์ กิจกรรมพืชผักสวนครัว กิจกรรมประกอบอาหาร กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมกลางแจ้ง สำหรับกิจกรรมมอนเตสซอรี จะใช้เวลา 1 ชั่วโมง

เมื่อเด็กเข้าไปพบครูประจำกิจกรรมจะทำความเคารพและพูดพร้อมๆ กันว่า “นักเรียนพนมมือ นักเรียนกราบ สวัสดีค่ะ/ครับ คุณครู เมื่อจบกิจกรรมก็จะกล่าวเช่นกัน

การทำกิจกรรมมอนเตสซอรี เด็กจะไปเลือกหยิบอุปกรณ์มอนเตสซอรีที่จัดไว้ที่ชั้นซึ่งแยกไว้ตามกลุ่มวิชาได้ตามความสนใจแล้วไปนั่งทำงานกับอุปกรณ์ บางคนทำที่โต๊ะ บางคนเอาเสื่อผืนเล็กมานั่งแล้วแต่การเลือกอุปกรณ์ใดจะเหมาะกับการทำงานรูปแบบใด เด็กโตจะนั่งทำงานด้วยตนเอง สำหรับเด็กเล็กบางคนยังต้องเดินมาขอความช่วยเหลือจากครูในการทำงานกับอุปกรณ์ จัดวางอุปกรณ์ ครูจะเข้าไปช่วยแล้วถอยออกมาให้เด็กทำงานเอง เด็กจะหยิบอุปกรณ์กรณีที่วางอยู่ที่ชั้นออกมาทำงาน ทำเสร็จจะเก็บแล้วหยิบชิ้นใหม่ออกมาทำ เวียนไปเรื่อยๆ มีทั้งอุปกรณ์ที่ทำคนเดียว ทำร่วมกับเพื่อน บางคนเอาเสื่อไปวางใกล้กัน และมีการพูดคุยกันเป็นระยะๆ บางคนก็จะทำอุปกรณ์แต่ละชิ้นใช้เวลานาน บางคนก็จะทำเสร็จเร็ว แล้วเปลี่ยนอุปกรณ์ชิ้นใหม่ สิ่งที่เด็กหยิบมาทำมีทุกกลุ่มวิชาการในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต เด็กจะทำอุปกรณ์ช้อนทองเท้า เข็ดกระจก อาบน้ำตุ๊กตา ล้างมือ ขัดเล็บ งานเท งานดำ งานตักงานคืบ ฟองน้ำ ฯลฯ กลุ่มประสาทสัมผัส เด็กทำงานกับรูปทรงเรขาคณิตที่บิ รูปเหลี่ยมสร้างสรรค์ ปิดตาทำทรง

กระบอกมีจุก และต่อทรงกระบอกไว้จุกเป็นหอคอย ฯลฯ กลุ่มวิชาการ เด็กทำงานกับแผ่นตัวพยัญชนะ ก-ฮ และวางตัวพลาสติกพยัญชนะทาบลงไปให้คู่กัน ครูสาธิตการทำงานกับแขนงไม้ คณิตศาสตร์ และ บัตรตัวเลขกระดาษทราย เด็กอีกคนทำงานนับตะเกียบใส่ลงในช่องให้สัมพันธ์กับตัวเลข มีเด็ก 2 คน นั่งทำงานกับแบบฝึก ฯลฯ

กิจกรรมวิทยาศาสตร์ มีครูประจำเพื่อสอน 1 คน วันนี้ครูสอนเกี่ยวกับสัตว์บกและสัตว์น้ำ ครูให้เด็กยกตัวอย่างสัตว์ที่นักเรียนชอบ เล่าเรื่องเกี่ยวกับสัตว์นั้นๆ จากนั้นครูให้เด็กไปหยิบตุ๊กตารูปสัตว์ต่าง ๆ ที่นักเรียนชอบ และบอกลักษณะของสัตว์ที่หยิบมา มีกี่ขา สีอะไร รูปร่างเป็นอย่างไร ฯลฯ สุดท้ายให้บอกเหตุผลที่ชอบสัตว์ชนิดนั้น

กิจกรรมพืชผักสวนครัว เนื่องจากฝนตกดินแฉะ เด็กลงทำแปลงผักไม่ได้ ครูและเด็กจึงนั่งรวมกันที่สนามและพูดคุยถึงผักที่ได้ปลูกไปแล้ว ต่อจากนั้นครูบอกว่าจะปลูกผักใส่แก้วพลาสติกจะได้นำกลับบ้านได้ สำหรับพืชที่ปลูกไปแล้วคือ ถั่วฝักยาว เมื่อถึงเวลาเก็บได้จะนำไปปรุงอาหาร

กิจกรรมประกอบอาหาร เด็กได้เคยทำขนมปังทาแยมมาแล้วในวันก่อนหน้านี้ ดังนั้น วันนี้ครูจะให้เด็กจินตนาการสิ่งที่ทำไปแล้ว และวาดระบายสีลงในกระดาษ

กิจกรรมเกมการศึกษา ครูอธิบายวิธีเล่นโดมิโน สาธิตให้เด็กดูว่า เด็กจะต้องหาภาพที่เหมือนกับภาพท้ายสุดดังที่ครูวางให้ดูบนโต๊ะ จากนั้นครูแจกแผ่นไม้โดมิโนให้เด็ก โดยเด็กแต่ละคนจะได้แผ่นไม้คนละ 4 แผ่น ครูให้เด็กคนหนึ่งวางแผ่นไม้เพื่อเริ่มต้นการเล่นก่อน จากนั้นเด็กคนถัดไปหาภาพที่เข้ากันมาวางเวียนไปในทิศทางเดียวกัน หากเด็กคนไหนไม่มีภาพที่ต้องการ จะข้ามไปที่เด็กคนต่อไป เด็กคนใดใช้ชิ้นส่วนต่อเป็นภาพได้ครบก่อน คนนั้นเป็นฝ่ายชนะ ครูให้เด็กเล่นซ้ำ 3 รอบ

กิจกรรมห้องสมุด เริ่มต้นด้วยการที่ครูให้เด็กหยิบนิทานที่อยากฟังมาให้ครู แล้วอ่านให้เด็กฟัง จากนั้นเล่าเรื่องโทษของบุญหรี โดยครูกล่าวนำว่า ที่เล่าเรื่องนี้เพราะวันที่ 31 พฤษภาคมจะเป็นวันงดสูบบุหรี่โลกนิทานที่เล่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับโทษของบุญหรีที่ทำให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลรอบข้างและมีโรคภัยที่ตามมาจากผลการสูบบุหรี่ ครูบอกที่มาของบุญหรีว่ามาจากใบยาสูบตากแห้ง ทำให้เป็นเส้นและอัดเป็นหลอดใส่ของขาย ขณะเล่นนิทานเด็กก็พูดขึ้นว่ามีญาติบุญหรี ครูจึงบอก เด็ก ๆ ว่าเมื่อเรารู้แล้วว่าบุญหรีไม่ดี เราก็ควรจะไปเตือนญาติของเราไม่ให้สูบบุหรี่ เล่าจบแล้วครูให้ไปหยิบหนังสือที่เด็กสนใจอ่าน จากการสังเกตเด็กจะเปิดดูรูปในแต่ละหน้า

กิจกรรมวัฒนธรรมไทย ทบทวนการไหว้บุคคลที่เสมอกัน และคนที่มียู่มากกว่า ให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติ ต่อจากนั้นสอนการกราบผู้ใหญ่ โดยการอธิบายและสาธิตให้นักเรียนดูว่า เป็นการกราบครั้งเดียวและไม่แบมือ และให้เด็กไปฝึกปฏิบัติทีละคน

กิจกรรมศิลปะ ครูจะมีถาดอุปกรณ์จัดวางไว้ให้ โดยมีวัสดุในการทำงานศิลปะหลายชนิด เด็กจะเข้าไปเลือกทำงานศิลปะด้วยตนเองตามความสนใจ มีทั้งปั้นดินน้ำมัน ระบายสี วาดภาพตัดปะ เด็กที่ทำงานเสร็จแล้วก็จะไปทำงานร้อยลูกปัดขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ ทำเป็นกำไลข้อมือ สร้อยคอ

การรับประทานอาหารเช้าและอาหารกลางวัน โรงเรียนจะเตรียมอุปกรณ์และอาหารไว้ที่โต๊ะ เด็กแต่ละกลุ่มจะดูแลช่วยเหลือตนเองในการรับประทานอาหารเช้า โดยหยิบขนมจากโถและรินนมจากเหยือกเพื่อดื่มด้วยตนเอง เช่นเดียวกับการรับประทานอาหารกลางวัน อาหารจะจัดวางไว้ให้เด็กตักข้าวตักอาหารได้ตามต้องการ โดยอุปกรณ์ที่ใช้เป็นถ้วยจานกระเบื้องเพื่อฝึกให้เด็กมีความระมัดระวัง และการตักอาหารเองจะได้รู้จักการกะประมาณตักอาหารให้พอดีกับความต้องการ อาหารมีทั้งของคาว ของหวาน รับประทานเสร็จแล้วเด็กจะดูแลจัดเก็บอุปกรณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีภาชนะรองรับวางไว้ให้ ครูจะเข้ามาช่วยเหลือเฉพาะเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือจริง ๆ เด็กตักอาหารแล้วไปนั่งรับประทานที่โต๊ะที่จัดไว้ ครูประจำกลุ่มจะมาดูแลเด็กรับประทานอาหาร เด็กบางคนใช้เวลาทานอาหารนานกว่า 20 นาที ทำให้เข้ากลุ่มกิจกรรมต่อไปช้า

เวลา 12.40 น. ครูจะตักลองเดินมาที่สนาม เด็กจะรวมกัน เด็กเล็กเดินไปนอน เด็กที่เหลือร้องเพลงประกอบจังหวะ จากนั้นจึงแยกย้ายไปทำกิจกรรมฝึกทักษะ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีเด็กประมาณ 6-7 คน ต่อ 1 กิจกรรม และในแต่ละวันจะมีการเวียนกลุ่มไปเรื่อย ๆ กิจกรรมพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดให้เด็กในภาคบ่าย โดยจ้างครูภายนอกเข้ามาทำการสอน คือ คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ

เวลา 14.00 น. ระหว่างรอการกลับบ้าน เด็กจะวิ่งเล่น รวมกลุ่มกันเล่นตามความพอใจตามมุมต่างๆ ของโรงเรียน โดยมีครูดูแลความปลอดภัย จนถึงเวลากลับบ้านผู้ปกครองมารับและกลับรถประจำโรงเรียน

4.1.3 การประเมินผล การประเมินผลพัฒนาการของเด็ก มีขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลรายวันและข้อมูลรายสัปดาห์สำหรับข้อมูลรายวันเป็นการบันทึกในแบบบันทึกข้อมูลประจำวันในเรื่องการใช้อุปกรณ์ บันทึกการใช้อุปกรณ์ที่เด็กทำในวันนั้น และการทำแบบฝึกหัดในช่วงเวลากิจกรรมมอนเตสซอรี มี 4 หมวด คือ การเตรียมความพร้อม คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งมีรายชื่ออุปกรณ์ที่ครูสาธิตให้เด็กดูและหัวข้อที่ครูใช้ในการอบรมเด็ก

สำหรับข้อมูลรายสัปดาห์ เป็นการบันทึกเฉพาะด้านการทำแบบฝึกในแฟ้มรายบุคคลตามหมวดวิชาทั้ง 4 หมวด ในแต่ละหมวดให้แบ่งฝึกออกเป็นชุดๆ ตามลำดับตั้งแต่ง่ายไปถึงยาก มีแฟ้มบันทึกการทำแบบฝึกทั้ง 4 ด้านในแต่ละสัปดาห์ ครูจะจดบันทึกวันที่ครูให้เด็กทำแบบฝึกหัดชุดนั้น

สำหรับกิจกรรมมอนเตสซอรี มีเนื้อหาครอบคลุมการใช้อุปกรณ์ จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลรายวัน แต่การทำแบบฝึกหัดจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งรายวันและรายสัปดาห์

2. การประเมินผลพัฒนาการและการรายงานพัฒนาการ จัดทำเป็นรายเดือน โดยครูเขียนรายงานประเมินพัฒนาการของเด็ก ตามหัวข้อการจัดการเรียนการสอนที่รับผิดชอบ ครูประจำกลุ่มกิจกรรมมอนเตสซอรีจะเขียนแบบประเมินพัฒนาการ 6 ด้าน คือ กิจกรรมมอนเตสซอรี การเตรียมความพร้อม

พร้อม คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการรับประทานอาหาร ส่วนครู กิจกรรมกลุ่มต่างๆ จะเขียนแบบประเมินเด็กทั้งโรงเรียนตามกลุ่มที่ตนรับผิดชอบ แบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินความสามารถโดยรวม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

- เด็กมีพัฒนาการเป็นที่น่าพอใจ
- เด็กกำลังอยู่ในขั้นพัฒนา
- เด็กยังต้องการความช่วยเหลือ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของครู ที่มีต่อการพัฒนาของเด็ก สิ่งที่ครูสอนและสิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อผลการประเมินของโรงเรียน และพัฒนาการของเด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน

ครูประจำกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบรวบรวมแบบประเมินรายเดือนของเด็กในความรับผิดชอบ จากครูประจำกลุ่มกิจกรรม ส่งให้ผู้ปกครอง

3. การสรุปพัฒนาการและการรายงานผลพัฒนาการประจำภาคการศึกษา จัดทำในรูปแบบของสมุดรายงานผลการเรียน โดยมีการประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 เวลาเรียน เขียนเวลาที่เด็กมาเรียน ขาดเรียนในแต่ละภาคการศึกษา

ด้านที่ 2 การเรียน ประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และควรปรับปรุง ใน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส กลุ่มวิชาการ และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ด้านที่ 3 สุขภาพ เป็นการบันทึกน้ำหนักและส่วนสูงของเด็กในแต่ละภาคการศึกษา และประเมินสภาวะทางสุขภาพ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และควรปรับปรุง ในเรื่องความสะอาดของร่างกาย ความสะอาดของเสื้อผ้า การรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย

ด้านที่ 4 พัฒนาการ ประเมินพัฒนาการของเด็กใน 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และควรปรับปรุง และมีรายละเอียดด้านต่างๆ ในเรื่องความรับผิดชอบ การรักษาระเบียบวินัย การให้ความช่วยเหลือ การรักษาสมบัติของส่วนรวม ความเป็นผู้มีเหตุผล การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง การฟังและการปฏิบัติตามคำสั่ง สมาธิในการทำงาน การเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การใช้วาจาอ่อนหวาน และการช่วยเหลือตนเอง

4.1.4 คุณสมบัติของครูผู้สอน

1. รักเด็ก เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในการพิจารณา ซึ่งสามารถสังเกตได้ในขณะที่มีการพูดคุยกัน
2. สำเร็จการศึกษาทางด้านการสอน ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและมีความเชื่อมั่นในการสอนตามแนวคิดของมอนเตสซอรี

3. สุขภาพแข็งแรง มีความคล่องตัว
4. ยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของโรงเรียนได้

4.1.5 การพัฒนาครู

การสอนแบบมอนเตสซอรีต้องการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดและการใช้อุปกรณ์ ครูที่เข้ามาทำงานใหม่จะทำหน้าที่เป็นครูผู้ช่วยในกิจกรรมมอนเตสซอรีก่อนต่อนั้นจะได้รับ การฝึกการสอนแบบมอนเตสซอรี อ่านหนังสือเกี่ยวกับระบบการสอน ในช่วงปลายของวันทำการและวันเสาร์ ครูที่ทำงานอยู่ก่อนจะมาช่วยฝึกให้ครูใหม่ใช้อุปกรณ์ต่างๆ ครูใหม่จะได้รับความรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติก่อนลงมือสอน

การทดสอบความรู้ของครู มีการทดสอบเป็นรายบุคคล ทั้งภาคทฤษฎี โดยให้ครูตอบคำถาม สำหรับภาคปฏิบัติจะส่งอุปกรณ์ในทุกกลุ่มวิชามาให้ครูสาธิตการใช้อุปกรณ์ให้ดู ครูที่จะเข้าสอนในห้อง มอนเตสซอรี โดยดูจากบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยและความสามารถในการสอนตามระบบนี้

4.2 โรงเรียนกับผู้ปกครอง

โรงเรียนมีการเผยแพร่แนวคิดให้แก่ผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการสอนแบบมอนเตสซอรีตั้งแต่พาลูกมาสมัครเข้าเรียน โดยมีครูของโรงเรียนอธิบายให้ผู้ปกครองฟังก่อนจะตัดสินใจเลือกโรงเรียน

ในระหว่างปีการศึกษาทางโรงเรียนได้มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อเป็นการเสริมความรู้ให้แก่ผู้ปกครองในเรื่องของการสอนแบบมอนเตสซอรี และพัฒนาการเด็ก โดยเชิญวิทยากรจากมหาวิทยาลัย มาให้ความรู้และตอบข้อซักถามต่างๆ นอกจากนี้ยังให้อาสาผู้ปกครองในการเสนอหัวข้อเรื่องที่สนใจจะได้รับความรู้ และโรงเรียนพยายามจัดหาเวลาดำเนินการให้แก่ผู้ปกครอง รวมทั้งได้จัด Open House ให้ผู้ปกครองได้มาเยี่ยมชมโรงเรียนเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียน

โรงเรียนได้มีการจัดทำวารสาร “กรแก้ว” เป็นวารสารรายเดือนเพื่อให้ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน กรขอความร่วมมือ รายการอาหารประจำเดือนนั้นๆ รวมถึงบทความทางวิชาการต่างๆ ที่เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้ปกครอง ในการเลี้ยงดูลูกและเข้าใจการจัดการศึกษาปฐมวัย

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่โรงเรียนได้จัดขึ้นและขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ทั้งใน ส่วนเข้ามาเป็นวิทยากร ช่วยดูแลเด็กในการไปศึกษานอกสถานที่ รวมทั้งกิจกรรมวันอำลาให้แก่เด็กที่จบ การศึกษา และมีการจัดตั้งชมรมผู้ปกครองมอนเตสซอรีกรแก้ว

4.3 โรงเรียนกับสังคม

โรงเรียนเป็นแหล่งบริการทางวิชาการในการสอนแบบมอนเตสซอรี โดยบุคลากรของโรงเรียน ได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้สถาบันต่างๆ เป็นสถานที่ฝึกการสอนของครู และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานและฝึกปฏิบัติงานของนิสิต นักศึกษา ของสถาบันต่างๆ

โรงเรียนได้พยายามทำทุกอย่างในฐานะของโรงเรียนที่ให้การดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยให้มีความร่วมมือกับผู้ปกครองในการที่จะเดินทางไปพร้อมกัน ช่วยกันดูแลเด็กให้เติบโตสมบุรณ์พร้อมทุกด้านอย่างมีความสุข และให้บริการแก่สังคมโดยรวมด้วยสำนึกของความเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมไทยที่จะทำดีที่สุดเพื่อสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นแก่เด็กทุกคน

5. ความรู้สึกของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการสอนแบบมอนเตสซอรี

5.1 ความรู้สึกของอดีตนักเรียนในระบบมอนเตสซอรี

อดีตนักเรียนเก่าของโรงเรียนแบบมอนเตสซอรี ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เล่าประสบการณ์ในโรงเรียนว่าเธอได้เข้าเรียนในโรงเรียนมอนเตสซอรี 12 ปี การศึกษาในระบบนี้ทำให้เธอรักโรงเรียนและรักที่จะเรียน เธอคิดว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับเธอที่อยากให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเช่นเธอ เธอกล่าวต่อไปว่า วิธีการสอนของมอนเตสซอรี ทำให้เด็กได้สำรวจชีวิตของตนเอง ช่วยให้เด็กได้รับอิสระในการที่จะได้ขยายความสนใจ ใช้จินตนาการ และกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นที่มีอยู่ในตนเอง ทำให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน ไม่ต้องไปแข่งขันกับใคร ครูทำตัวเป็นผู้แนะนำและกระตุ้นให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

ในความทรงจำของเธอยังมีภาพของอุปกรณ์สี่ชิ้นต่างๆ ที่เคยใช้ ลูกบิดห้อยติดต่อกันแขวนอยู่ที่ผนังไม้เธอชอบความคิดของมอนเตสซอรี โดยใช้สัญลักษณ์คำกริยาเป็นวงกลมสีแดง ทำให้เมื่อเวลาพูดถึงกริยาในชั้นเรียนที่ไร ทำให้เธอคิดถึงภาพ วงกลมสีแดง อุปกรณ์มอนเตสซอรีช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดรวบยอด โดยให้เด็กมีประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง

นอกจากการเรียนกลุ่มวิชาการ กลุ่มประสบการณ์ชีวิตที่เธอได้รับเป็นส่วนสำคัญ ในชั้นเรียนของมอนเตสซอรีทุกสัปดาห์ เธอและเพื่อนได้ทำอาหารกลางวัน ทำให้ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน และการรับประทานอาหารร่วมกัน ความเข้าใจและความไว้วางใจที่มีต่อกัน เกิดขึ้นจากการที่เราได้ทำงานร่วมกันนี้เอง เราช่วยกันดูแลเอาใจใส่สัตว์เลี้ยง ทำงานซัก รีด และดูแลทำความสะอาดชั้นเรียนของเราเอง

บทบาทของครูในระบบมอนเตสซอรีไม่ใช่มาเป็นผู้พาทักท้วงวิจารณ์ พิจารณาตัดสิน แต่เป็นผู้แนะนำและคอยกระตุ้นสนับสนุนเด็ก เมื่อตรวจผลงานเด็กครูจะไม่ขีดสีแดงลงไปบอกว่าถูกหรือผิด แต่จะไปให้คำแนะนำแก่เด็กเป็นรายบุคคล

ในชั้นเรียนของเธอเป็นชั้นเรียนที่คละอายุ มีเด็กโตเป็นผู้นำและรับผิดชอบงานต่าง ๆ มากกว่า เด็กโตช่วยสอนและเป็นตัวแทนให้แก่เด็กเล็กกว่า เธอมีความสนิทสนมกับทุกคนในห้องเหมือนพี่น้องไว้วางใจและเข้าใจกัน

มอนเตสซอรีเชื่อว่า เมื่อเด็กอยู่ชั้นมัธยมศึกษาเขาต้องออกไปแสวงหาความรู้จากโลกภายนอก ดังนั้นเมื่อเธออยู่เกรด 7 จึงได้ออกไปฝึกงานบริษัทสร้างภาพยนตร์โฆษณา ทำให้ได้มีโอกาสผลิตภาพยนตร์ความยาว 2 นาที 43 วินาที เธอได้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย งานที่ทำคือ ขนอุปกรณ์ จัดเตรียมแสง

ถือแผ่นสะท้อนแสง ฯลฯ เธอคิดว่าเป็นประสบการณ์ชีวิตที่เธอได้รับ ทำให้ได้พบกับบุคคลที่น่าสนใจ ได้สัมผัสรสชาติของชีวิตในการทำงานและทำให้ได้รับความรู้ที่ชีวิตการทำงานจะเป็นอย่างไรในธุรกิจเกี่ยวกับการทำภาพยนตร์ เธอจึงคิดว่าเด็กทุกคนควรมีโอกาสได้รับการศึกษาในระบบมอนเตสซอรี เพราะเธอยังคงรักโรงเรียนและยังรักที่จะเรียนรู้ เด็กเหมือนกับต้นไม้ที่ต้องการรากที่แข็งแรง มอนเตสซอรีจะให้พื้นฐานที่มั่นคงที่จะเป็นฐานสำหรับสิ่งต่าง ๆ ที่จะเข้ามาในชีวิตของเราต่อไป

5.2 ความรู้สึกของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองท่านนี้มีบุตร 2 คน อายุ 9 และ 11 ปี ทั้งสองคนเรียนอยู่ในโรงเรียนมอนเตสซอรี ที่สหรัฐอเมริกาตั้งแต่อายุ 3 ขวบ โรงเรียนมีถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครองคิดว่าจะให้เรียนจนจบ แล้วจึงจะไปต่อมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาลหรือเอกชน ซึ่งเขาคาดหวังว่าลูกของเขาจะเป็นคนตัดสินใจเลือก

เมื่อถามว่าทำไมเลือกให้ลูกเรียนในระบบมอนเตสซอรี เขาก็บอกว่าภรรยาเป็นคนตัดสินใจจริง ๆ แล้วเขาไม่ได้อยากให้ลูกเข้าไปเรียน พอผ่านไปเกือบปี ตัวเขาเองก็เปลี่ยนความรู้สึกเป็นพอใจ เมื่อพบว่าลูกพัฒนาความรู้สึกของการทำงานเป็นทีมและการเป็นผู้นำตนเอง สามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดีและมีความมั่นใจ มีทัศนคติต่อคนอื่นคล้ายผู้ใหญ่ สนใจและเอาใจใส่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นไปในโลก

ปัญหาของพ่อคือกลัวว่าลูกชายคนโตจะมีปัญหาในการไปเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เมื่อเห็นพัฒนาการของลูกแล้วก็ไม่วิตกกังวล เพราะลูกมีความมั่นใจเขาเคยชินกับการมีอิสระในการคิด การทำ คิดว่าลูกคงไม่กังวลกับการสอบ เมื่อไปถึงเวลานั้นลูกจะเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดี

สำหรับประเทศไทย ผู้ปกครองหลายคนได้แสดงความพอใจที่ลูกได้เรียนในโรงเรียนอนุบาลมอนเตสซอรีว่า ลูกมีสมาธิดีขึ้น รู้จักสังเกต ชอบแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น และข้อสำคัญคือ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยงานบ้าน ดูแลน้อง มีความสุข อยากมาโรงเรียน ถึงแม้จะจบไปแล้วก็อยากกลับมาเรียนอีก พื้นฐานการคิด การสังเกตดี จากการที่โรงเรียนให้นักเรียนยืมหนังสือจากห้องสมุดกลับไปอ่านที่บ้านได้ ทำให้ลูกมีนิสัยรักการอ่าน ผู้ปกครองคนหนึ่งบอกว่าทุกขี้ใจมากที่ลูกอยู่อนุบาล 3 แต่อ่านไม่ได้เลย เข้าเรียนชั้น ป.1 ต้องวิ่งเต้นให้ได้เข้าเรียนแต่เหมือนสิ่งมหัศจรรย์เมื่อเวลาผ่านไป 1 สัปดาห์ ลูกหยิบหนังสือขึ้นมาและสามารถอ่านหนังสือได้ ผู้ปกครองหลายท่านบอกว่านักเรียนจะมีพื้นฐานทางวิชาการอ่อนกว่าเรียนที่โรงเรียนในระบบเร่งอ่าน-เขียน แต่เมื่อเข้าเรียนชั้น ป.1 ได้ระยะหนึ่งก็สามารถติดตามบทเรียนได้ สำหรับความพร้อมด้านอื่นๆ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมาก

6. คุณลักษณะของเด็กมอนเตสซอรี

เด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนที่ใช้การสอนแบบระบบมอนเตสซอรีแล้ว ควรจะได้รับการพัฒนาให้เกิดสิ่งที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. มีความรักในควมมีระเบียบ เด็กที่สามารถทำตัวได้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมของมอนเตสซอรีแล้ว จะแสดงออกถึงการมีความสุขที่จะจัดสิ่งต่าง ๆ ให้มีระเบียบเรียบร้อย เพราะอุปกรณ์และของทุกอย่างมีที่วางเฉพาะเป็นลำดับอยู่แล้ว
2. รักในการทำงาน เด็กจะแสดงออกมาให้เห็นถึงสมาธิในการทำงานที่เลือกเอง มอนเตสซอรีได้บอกว่าการที่เด็กได้เลือกขึ้นมาเองตามธรรมชาติของเขาที่อยากจะทำ อยากจะรู้ เด็กจะมีสมาธิในการทำงาน เพราะงาน/กิจกรรมที่เด็กเลือกทำนั้นตรงตามความต้องการของเขา
3. สัมพันธ์กับความจริง มอนเตสซอรีจะบอกว่า เด็กจะต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่แสวงหาและเข้าใจในสิ่งแวดล้อม จะต้องแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความหยั่งรู้ถึงลักษณะของความจริงในขณะที่เขาเรียนรู้ และปรับเข้าสู่สิ่งแวดล้อม
4. รักในความสงบและทำงานได้คนเดียว เด็กควรจะเพิ่มพลังของสมาธิสูงขึ้น เมื่อทำงานอยู่กับเด็กคนอื่น เขามีสิทธิที่จะทำงานคนเดียวโดยไม่มีใครมารบกวน นั่นคือให้ความเคารพต่อตัวเขา เด็กจะไม่ถูกบังคับให้ไปทำงานร่วมกับคนอื่นโดยที่เขาไม่เต็มใจ มอนเตสซอรีสังเกตว่าในช่วงเวลาสงบของเด็กนี้ถึงจะเป็นช่วงสั้นๆ นอกจากจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกของความมีวินัยในตนเองแล้ว ยังได้ช่วยสร้างความสงบภายในจิตใจให้แก่เขาด้วย
5. ความเป็นเจ้าของ เด็กควรแสดงให้เห็นชัดเจนขึ้นตามลำดับว่า เขาจะไม่ทำตัวเป็นเจ้าของวัสดุอุปกรณ์ใด เพราะว่าอุปกรณ์ต่าง ๆ จะเป็นการใช้ร่วมกันในสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมเอาไว้ให้ เมื่อเด็กมีอิสระในการเลือก เขาก็จะสนใจในสิ่งที่เขาเลือกมา เพื่อจะได้รับความรู้จากสิ่งนั้น
6. มีความเชื่อฟัง เด็กควรแสดงให้เห็นถึงการยอมรับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ จากความเชื่อฟังนี้ เขาจะได้พัฒนาความมีวินัยในตนเอง
7. พลังในการปฏิบัติจากสิ่งที่เลือก เด็กควรแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการที่จะเลือกแยกแยะจากสิ่งแวดล้อม ถ้าเขาได้ทำงานที่เหมาะสมเขาจะเรียนรู้จากสิ่งนั้น เพื่อขยายความรู้ของเขาต่อไป เขาจะได้ประสบการณ์เกิดความพึงพอใจจากการทำงานได้สมบูรณ์ได้สำเร็จ ส่วนนี้คือจุดเน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมของมอนเตสซอรีที่จะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม เพื่อที่เด็กจะได้เข้าใจสิ่งแวดล้อม การที่เด็กได้รับการกระตุ้นให้เลือกได้อย่างเหมาะสมนี้ แรงจูงใจภายในของเด็กจะพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีได้ออกแบบมาเพื่อช่วยให้เด็กพัฒนาพลังของสมาธิและวินัยในตนเอง
8. ความมีอิสระและการริเริ่ม เด็กควรแสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระ เด็กต้องการความร่วมมือจากคนรอบข้างที่จะช่วยให้เขามีอิสระตามขั้นตอนของพัฒนาการ ส่วนนี้จะช่วยเพิ่มความสามารถของเขาในการที่จะคิดริเริ่ม

9. วินัยในตนเอง เด็กควรแสดงให้เห็นว่ามีพลังของวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นตามลำดับซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่ให้อิสระและเสรีภาพในการสอนแบบมอนเตสซอรีให้เกิดประโยชน์ อุปกรณ์ของมอนเตสซอรีออกแบบมาเฉพาะที่จะกระตุ้นในเรื่องนี้ มอนเตสซอรีได้กล่าวเอาไว้ว่า การเชื่อฟังและวินัยในตนเองเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการที่เด็กจะพัฒนาความตั้งใจของเขา
10. ราเร้ง เด็กควรแสดงให้เห็นว่ามีความพอใจ ทำงานได้อย่างสงบกับเพื่อและซึมซับกิจกรรมของแต่ละคน เขาควรจะได้พัฒนาบุคลิกภาพของเขาเอง
11. การทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อได้เรียนรู้การแบ่งปันอุปกรณ์จากการทำงานคนเดียวต่อมาเด็กก็จะต้องรู้จักการทำงานร่วมกัน

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวการเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม

1. ความเป็นมา

ภาษาธรรมชาติ (Whole Language) เป็นคำที่พบครั้งแรกในหนังสือภาพของเด็กที่เขียนโดย จอห์น อามอส

โคมินิอุส ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ (กู๊ดแมน : ๒๕๑๓) ซึ่งเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ ที่เหมือนย่อโลกไว้ และภาษาธรรมชาตินั้นเต็มไปด้วยภาพสิ่งต่าง ๆ – ชื่อ – คำอธิบายสิ่งเหล่านั้น ส่วนความหมายของภาษาธรรมชาติของโคมินิอุส จะไม่เหมือนความหมายในปัจจุบันเสียทั้งหมด แต่ก็ได้ชี้ให้เห็นลักษณะเด่นสำคัญที่คำนึงถึงวิธีการเรียนรู้แบบเด็ก ๆ ด้วยการใช้ภาษาเช่นเดียวกับปัจจุบันที่เราใช้นี้เอง โคมินิอุสเชื่อว่า เด็กสามารถค้นพบข้อมูลใหม่ ๆ ได้ด้วยการนำเสนอด้วยสิ่งที่เด็กคุ้นเคยในชีวิตอยู่แล้ว เด็กจะเข้าใจสิ่งของที่เป็นรูปธรรมได้โดยการใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาในชีวิตประจำวันของเด็ก

นักการศึกษาในช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ - ๒๐ ได้ระบุว่าหลักการของการเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมในยุคนี้คล้ายกันกับแนวทางของโคมินิอุส ความรู้จะเกิดขึ้นอย่างพร่างพรั่งจากกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาภาษาพูด ภาษาเขียน ซึ่งครูจะเห็นได้ชัดเจนว่า เด็ก ๆ นั้นอาศัยภาษาเป็นสื่อในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีความหมายในกระบวนการเรียนรู้ทั่วๆ ไปของเด็กในโรงเรียน (กู๊ดแมน สมิธ เมอร์ริธ และกู๊ดแมน : ๒๕๓๐) ส่วนครูก็เช่นกัน ครูใช้ภาษาทุกทักษะ ทุกด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน แบบองค์รวมในทุกกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ การแนะแนวหลักสูตร การทำจดหมายข่าว การเขียนบทความ การเขียนหนังสือต่าง ๆ ฯลฯ ครูบางกลุ่มได้อธิบายการพัฒนาปรับเปลี่ยนการอ่านของเด็กจนเกิดแนวทางใหม่ของการอ่านแบบภาษาธรรมชาติได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ โดโรธี วัดสัน และคณะในเมืองโคลัมเบีย รัฐมิสซูรี ได้ก่อตั้งกลุ่มครูกลุ่มแรก มีชื่อว่ากลุ่มครูประยุกต์ใช้แนวภาษาธรรมชาติ (TAWL) ที่ร่วมมือกันปรับเปลี่ยนแนวทางเข้าสู่ภาษาธรรมชาติ (Teacher support group) บทความเกี่ยวกับภาษาธรรมชาติที่เริ่มปรากฏมากขึ้น และในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อนำแนวทางนี้ไปใช้ในชั้นเรียน

2. นักทฤษฎีสำคัญที่ให้ความเข้าใจเรื่องภาษาธรรมชาติ

ดิวี่ (๒๔๘๑ , ๒๔๘๖) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาของเด็กก่อนการพัฒนาเข้าสู่การใช้ภาษาอย่างถูกต้องตาม

หลักภาษา (อารี สันทวิ : ๒๕๓๕) ว่าเกิดจากประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing) และได้สร้างทฤษฎีที่เป็นกุญแจสำคัญของความคิดเรื่อง พลังของการสะท้อนความคิดต่อการสอนของครู (Reflective teaching) ที่ผู้เรียนต้องเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรบูรณาการด้านภาษาให้กลมกลืนไปกับการเรียนรู้ทุกเรื่องในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพียเจท์ (๒๕๔๔) ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสอนภาษาธรรมชาติ โดยกล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้จากกิจกรรมโดยการเคลื่อนไหวของตนเอง จากการได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมและสร้างองค์ความรู้ขึ้นภายในตน กระบวนการรู้มีขึ้นจากการรับเข้า (Passive) แต่เพียงอย่างเดียว เด็กจะเป็นผู้กระทำการเรียนรู้ (Active) ในการคิดด้วยตนเอง การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมผ่านการเล่น จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาจากกิจกรรมที่ทำร่วมกันและเป็นรายบุคคล ซึ่งไวโกตสกี (๒๕๒๑ , ๒๕๒๙) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาของเด็กว่า การช่วยเหลือและลงมือทำเป็นขั้นตอน ผ่านการเล่นและกิจกรรม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ภาษาผ่านการใช้สัญลักษณ์

ฮอลลิเดย์ (๒๕๑๔) ได้กล่าวถึงพลังของบริบทที่แวดล้อมในสถานการณ์ที่หลากหลายมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการใช้ภาษาของเด็ก การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่เกี่ยวข้อง เด็กจะเป็นผู้ใช้ภาษาจากการเรียนรู้ทุกสิ่งผ่านภาษา และเรียนเกี่ยวกับภาษาไปพร้อม ๆ กัน

กู๊ดแมน (๒๕๑๓) ได้รับการยกย่องในฐานะผู้บุกเบิกแนวการสอนภาษาแบบองค์รวมจนมีผู้ให้ความสนใจนำความคิดไปใช้ในประเทศต่าง ๆ และมีผู้ให้การสนับสนุนเผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นต้นมา เขากล่าวว่า ภาษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตเด็ก เด็กต้องเรียนรู้ภาษา และต้องใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ ครูต้องตระหนักในความสำคัญนี้

3. ปรัชญาและแนวคิด

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) มีวิวัฒนาการมาจากหลายศาสตร์และหลายแนว

ความคิด ในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา พัฒนาการและการเรียนรู้ แนวการสอนภาษา แบบธรรมชาติเป็นปรัชญาแนวคิด ไม่ใช้วิธีการสอนภาษาอย่างที่เราเข้าใจกันเพราะจากแนวคิดนี้ ครูพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่สามารถนำไปสู่การสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย

นักการศึกษาได้ชี้ให้เห็นพัฒนาการทางด้านการคิดและการใช้ภาษาของเด็กโดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่เรียนอย่างมีความหมาย เด็กจะรับและซึมซับข้อมูลทางภาษาสภาพแวดล้อมในบริบททางสังคม วัฒนธรรมและการใช้ภาษาร่วมกันกับผู้อื่นที่อยู่แวดล้อมใกล้ชิด ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการ

เรียนรู้ภาษาได้ดีโดยเด็กจะไม่เกิดความรู้สึกยากลำบากในการเรียนรู้ เหมือนแนวการสอนภาษาในระบบโรงเรียนแบบเดิม แนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทางภาษาของเด็กในโรงเรียน จึงควรให้ตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และเหมาะสมกับขั้นตอนพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย หลักการ แนวคิดแบบภาษาธรรมชาตินี้ สามารถใช้เป็นวิธีการเรียนการสอนภาษาในโรงเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายต่อชีวิต

จากบทสัมภาษณ์ ศ.ดร.อารี สันทนต์ ในโครงการวิจัยและพัฒนา ท่านให้ความรู้ว่า ภาษาธรรมชาติไม่ใช่วิธีการ ไม่ใช่ข้อกำหนดใด ๆ ที่จะชี้ความสำเร็จที่มีรูปแบบตายตัว แต่เป็นเรื่องของปรัชญาแนวคิดที่จะให้เด็ก ๆ เรียนรู้ให้อ่านออกเขียนได้ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาของเด็ก ๆ ที่พบว่าแตกต่างจากวิธีที่สอนกันอยู่แบบเดิมในโรงเรียน ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนความสำคัญของวัตรกรรมนี้เกิดมาจากการได้แนวความคิดที่ค้นพบโดยการสังเกต การเรียนรู้ภาษาที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ตัวเล็ก ๆ จึงเหมาะกับพัฒนาการและความสามารถของเด็กตั้งแต่แรกเกิดไปจนโต มีความชัดเจนอยู่สองแนว คือ การที่ผู้เรียนได้อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่นเสมือนบ้าน และอาบเอิบ (Immersion) ไปด้วย โลกของภาษาและหนังสือ คือคล้ายว่า ชุ่มฉ่ำ จนซึมซับเข้าไปทุกขณะที่ได้ฟังพ่อแม่ ครู อ่านหนังสือให้ฟังทุกวันด้วยนั้นแนวหนึ่ง อีกแนวหนึ่งคือ นักวิจัยเริ่มไปศึกษาการเรียนรู้ภาษาของเด็ก สังเกต ติดตาม ดูเด็กอายุขวบกว่าๆ ถึงระดับประถม พบว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็กนั้น เป็นการเรียนรู้ที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ (Naturally) ซึ่งความรู้ที่พบสองทางนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอย่างกว้างขวาง ในเวลาต่อมา ที่สำคัญเหนือไปกว่าการเรียนรู้ภาษาอ่านออกเขียนได้ของเด็กนั้น นวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวภาษาธรรมชาติของเด็กนี้ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่จะนำไปสู่การเข้าถึงความจริงโดยการฝึกเชื่อมโยงให้ผู้เรียนมองชีวิตและสรรพสิ่งจากภาพรวมไปสู่ส่วนย่อย ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้อย่างเป็นธรรมชาติและเปิดนำความสามารถของเขาเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ซึ่งเป็นภาคฐานสำคัญในการไปสู่ขั้นสูงของศักยภาพที่มนุษย์พึงจะเป็นได้

4. ปรัชญาแนวทางสูงสุดของปวงชนชาวไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๒ เรื่องภาษาและการเข้าถึงภาษา ดังนี้

...ต้องหาวิธีที่จะทำการเรียนการสอนให้ได้ประโยชน์และสามารถเข้าใจในความจริง ไม่ใช่ให้เข้าใจภาษาแต่เข้าใจวิชาการ ไม่ใช่วิชาการอย่างเดียวต้องเข้าใจวิถีปฏิบัติตน หมายถึงจริยธรรมต่าง ๆ ต้องเรียนต้องรู้ให้รู้กว้างขวาง อันนี้เป็นข้อสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ถ้าไม่พัฒนาการศึกษาประเทศก็อยู่ไม่ได้ ความเข้าใจของบุคคลจะไม่มี ถ้าความเข้าใจของบุคคลไม่มี ข้อใดก็ตาม ที่คนไม่เข้าใจคือ สื่อความหมายความคิดไม่ได้ ถ้าไม่มีความรู้ โดยเฉพาะภาษาอันนี้ที่จะต้องแก้ไข ที่บอกว่าแก้ไข เพราะรู้อย่างไม่

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเห็นว่าพระองค์ให้ความสำคัญกับภาษาในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดความรู้ ความคิดเห็น ความเข้าใจในวิชาการ และการพัฒนาการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความอยู่รอดของประเทศชาติ ภาษาจึงนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้โดยรอบตัวของเด็กตั้งแต่เกิด และเป็นสื่อในการเรียนให้ได้ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน วิธีการเรียนรู้ ภาษาจึงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา ค้นหาหนทางที่เด็กเรียนรู้แล้วได้ดี มีความสุขในการเรียนรู้ จนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีความหมาย ใช้ภาษาสื่อความเชื่อมโยงกับคนที่เด็กอยู่ใกล้ชิดได้ดีจนถึงระดับที่เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในยุคสารสนเทศนี้ผ่านภาษานั้นเอง นั่นคือพระราชดำรัสข้างต้นที่ว่า “สามารถเข้าใจความจริง ไม่ใช่ให้เข้าไปในภาษา แต่เข้าไปในวิชาการ”

5. นวัตกรรมภาษาธรรมชาติที่ปรากฏในเมืองไทย

ในประเทศไทยมีนักการศึกษาและคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยที่ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความสนใจเรื่ององค์ความรู้ของนวัตกรรมแนวทางภาษาธรรมชาติ (Whole language) และนำมาทดลองใช้ในโรงเรียนเท่าที่ปรากฏชัดคือ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ จนถึงปัจจุบัน อาทิ เช่น ศ.ดร.อารี สันทนต์ ผศ.ดร.ฉันทนา ภาคบังท รศ.ดร.ภรณ์ คุรุรัตน์ ผศ.ดร.บุษบง ต้นตวงศ์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ดร.พัชรี ผลโพธิ์น ดร.พวงเล็ก วรกุล ดร.หรรษา นิลวิเชียร ดร.พิบูล เติระกุล ผศ.พิทยาภรณ์ มานะจติ ผศ.อัญชลี ไสยวรรณ อาจารย์ณฤมล เนียมหอม และ อาจารย์อีกจำนวนมากที่ไม่สามารถกล่าวอ้างนามได้อย่างทั่วถึง

การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติเป็นนวัตกรรมที่มีส่วนช่วยในการพลิกผันให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าสู่การศึกษาอย่างมีคุณค่าและมีความหมาย ก่อให้เกิดปัญหากับผู้เรียนในบริบทของสังคมหรือตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ แม้ว่าองค์ความรู้และที่มาของนวัตกรรมนี้จะเริ่มจากต่างประเทศ แต่ในปัจจุบันเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ คณะทำงานฝ่ายการศึกษามูลนิธิขมรมไทย-อิสราเอล ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย จึงได้ศึกษาองค์ความรู้นี้อย่างต่อเนื่อง จนเห็นความสามารถทางภาษาของเด็กที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียนอนุบาลของไทย

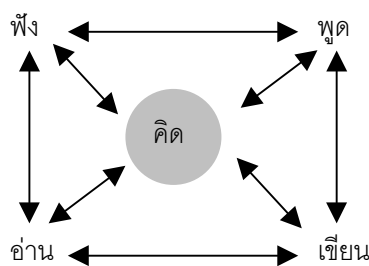
ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ฝ่ายการศึกษามูลนิธิฯ ได้เชิญชวนเพื่อนจากโครงการเพื่อร่วมทางสู่การศึกษาที่มีคุณค่าก่อให้เกิดปัญญา จาก โรงเรียนต่าง ๆ จำนวน ๑๕ โรง ซึ่งมีความทุ่มเทให้กับการพลิกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน มาศึกษาแนวคิดภาษาธรรมชาติโดยการจัดอบรมเชิงวิชาการและปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญชาวอิสราเอล ราเคล เคดาร์ และเจเน็ต เฮิร์ชแมน จากศูนย์ฝึกอบรมนานาชาติ โกลดา แมร์เมิร์ท คาร์เมล เมืองไฮฟา การศึกษาดูงานการนำแนวคิดเข้าสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นส่วนสำคัญคือการทำงานช่วยเหลือวิเคราะห์การศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เรียกว่า กลุ่มพลังหนุน (Support Group) เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้กำลังใจ มีการอภิปรายเชิงวิเคราะห์และสะท้อนกลับ และการจัดนิทรรศการ แสดงผลงานเด็กและครูแลกเปลี่ยนกัน

กระบวนการเรียนการสอนแนวภาษาธรรมชาติสร้างทั้งความสุขให้กับผู้เรียนและครูผู้สอนของเพียงครูและผู้ปกครองต้องทำใจยอมรับความเปลี่ยนแปลง ยินดีทำงานเพิ่มขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสอนและนำลูกศิษย์ หากท่านเป็นครูหรือผู้ปกครองที่ต้องการความท้าทายในสิ่งที่มีประโยชน์ ก็สามารถศึกษาแนวทางนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาธรรมชาตินี้ แล้ว ทดลองใช้วิธีการที่ตนเองมั่นใจที่สุดก่อน แล้วท่านจะเป็นผลงานภาษาที่เกิดขึ้น แตกต่างจากแนวการสอนแบบเดิมด้วยตัวของท่านเอง

6. การเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม ช่วยสร้างสรรค์ปัญญาเด็กไทยได้อย่างไร

การสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมนั้น เริ่มจากครูต้องเข้าใจจุดเน้นของการเรียนรู้ภาษาแนวธรรมชาติ

คือ ต้องเข้าใจพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ซึ่งประกอบไปด้วย ความสามารถทางภาษา ๔ ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งมีกระบวนการคิดเป็นแกนสำคัญ เพราะการใช้ภาษาของเด็กในรูปแบบ

ต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มาจากความคิดทั้งสิ้นดังจะเห็นได้จากแผนภูมิ

ดังนั้นในความหมายของภาษาธรรมชาติ การพัฒนามนุษย์จึงควรเริ่มต้นด้วยการพัฒนาความคิด ก่อนโดยมีภาษาเป็นหน่วยสำคัญในการช่วยให้คนเราได้พัฒนาความคิดอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงให้เห็นด้วยลักษณะของภาษาและการใช้ภาษานั้นมีหลายรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ก็เนื่องมาจากความคิดที่ไม่เหมือนกันนั่นเอง และการเรียนรู้ภาษาธรรมชาตินั้นหมายถึง การฝึกสร้างความสามารถทางภาษา ทั้ง ฟัง – พูด – อ่าน – เขียนในแต่ละด้านจะต้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันโดยไม่แยกออกจากกัน จึงเรียกว่าการเรียนรู้ภาษาแบบองค์รวม ผู้สนใจต้องเข้าใจลักษณะการเรียนแบบนี้ให้ถูกต้อง แล้วฝึกสังเกตวิเคราะห์ร่วมกัน โดยเฉพาะในเรื่องลำดับขั้นตอนพัฒนาการทางภาษาของเด็ก

การพัฒนาภาษาโดยองค์รวมต้องอาศัยการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งระบบ จึงทำให้เกิดการพลิกผันหรือเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในโรงเรียนได้ คือ เริ่มด้วยนโยบายของโรงเรียนควรเปลี่ยนแปลงไปก่อน ต่อมาจึงเปลี่ยนแปลงบทบาทพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน ครู เด็ก ในขณะเดียวกันต้องจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้เต็มไปด้ว้นโลกของภาษาเพื่อให้เด็กเข้าไปเรียนรู้ ค้นคว้า และซึมซับพัฒนาทางภาษา และการเรียนรู้ทุกด้านได้จากสภาพแวดล้อม นั่นเอง ซึ่งจะอธิบายใน ๒ ประเด็น คือ ๑. นโยบายและแนวทางของโรงเรียน ๒. องค์ประกอบการเรียนรู้ ๓ ส่วนคือ

๑. นโยบายและแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาของโรงเรียนที่ควรเปลี่ยนแปลง

โรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชน ตามทัศนะของการสอนภาษาแบบธรรมชาติเห็นว่า โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนตามความเชื่อที่ว่า จัดหลักสูตรให้เหมาะกับพัฒนาการของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่จำเป็นต้องมีตำราเฉพาะตายตัวสำหรับเด็ก แต่สามารถใช้หนังสือที่พบเห็นในชีวิต หนังสือที่เด็กชอบ จัดตำราเรียนที่มีคุณภาพ หนังสืออ่านนอกเวลา เป็นหนังสือที่เด็กสนใจ

หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละคนควรจะแตกต่างกันออกไปตามความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล ครูต้องพัฒนาการทำงานเป็นทีม เพราะในโลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่ต้องทำงานเป็นทีม ครูต้องสอนเด็กให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนต้องปลูกฝังความรักการเรียนรู้และการพัฒนาความสามารถทางภาษาให้เด็กเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และในความหมายของการรู้ภาษาในบทที่ ๑ ที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้มองเห็นแนวทาง หลักสูตรการจัดการการเรียนรู้ภาษาที่เป็นองค์รวม โดยผ่านกระบวนการคิดได้ชัดเจน ดังนั้นโรงเรียนอนุบาลทุกวันนี้ ไม่ควรถือว่าการให้ความรู้เนื้อหาวิชาการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุด แต่ควรให้เครื่องมือแก่เด็กในการเรียนรู้เองตลอดไป การจะบรรลุความต้องการนั้น เราต้องทำ ๓ เรื่องใหญ่ ๆ ที่เป็นองค์ประกอบการเรียนรู้ ๓ ส่วน คือ

๒. องค์ประกอบการเรียนรู้ ๓ ส่วน

๑. การจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติ
๒. กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของเด็ก
๓. การจัดการเรียนการสอนของครู

องค์ประกอบที่ ๑ การจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติ

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมตามแนวการสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม เริ่มต้นโดยการจัดพื้นที่ภายในห้องเรียนที่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ ในเรื่องของประสบการณ์และความพร้อมในการเรียนของแต่ละบุคคล หรือแต่ละกลุ่มความสนใจ ดังนั้น การจัดห้องเรียนจึงควรเป็นสถานที่ที่เด็กได้อยู่ในโลกของภาษา ตัวหนังสือ สัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อเรื่องที่

เรียน มุมที่เด็กสนใจ โดยเด็กสามารถเข้าไปเรียนรู้ ซึมซับอย่างเฝออบไปด้วยภาษาได้ตลอดเวลา

ตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมในมุมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอย่างมีความหมายต่อเด็ก เช่น

- มุมบ้าน เด็กจะเข้ามาในบ้าน พุดคุยเล่นกัน มีการสื่อสารระหว่างทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น รีดเสื้อผ้า ล้างชามในครัว ทำครัว ช่วยให้เด็กพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้ จากเพื่อน มีกระดาษ ดินสอไปบันทึกข้อความจากโทรศัพท์ถึงคุณแม่อ คุณพ่อ มีการจดรายการไปจ่ายตลาดกับคุณแม่
- มุมหมอ เด็กจะได้เล่นบทบาทสมมติเป็นหมอ เป็นคนไข้ เด็กจะได้ฝึกการใช้ภาษาของการป่วยไข้ ภาษาของคุณหมอ พยาบาล ต้องมีการนัดหมายกับหมอ โดยจดการนัดหมายลงในสมุดนัดคนไข้ คุณหมอมือเขียนใบวินิจฉัยโรค และเขียนใบสั่งยาให้คนไข้ แม้เด็กจะยังเขียนไม่เป็น แต่ก็ชอบหัดเขียน
- มุมตลาด เด็กได้ฝึกหัดการสนทนาสื่อสาร ได้ตอบระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย ซึ่ง ตวงน้ำหนัก ปริมาณ คำนวณเงิน ใช้จ่าย เงินทอน
- มุมจราจร เด็กได้เรียนรู้สัญลักษณ์จราจร การปฏิบัติตามสัญลักษณ์ป้ายบอกทางต่าง ๆ รู้จักทิศทางซ้าย ขวา การแสดงบทบาทต่าง ๆ นี้ จำเป็นในการใช้ชีวิตจริง ของจริงบนท้องถนน เมื่อเด็กออกจากห้องเรียนไป

ในมุมต่าง ๆ อาจมีนอกเหนือจากที่นำเสนอ แต่ให้เด็กสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้เอง มุมที่ดีคือมุมที่ครูจัดสภาพแวดล้อม จัดวางกระดาษ ดินสอ สื่ออุปกรณ์ หนังสือ ขั้นตอนการทำงานไว้ชัดเจนแล้ว เด็กจะเข้าไปเล่น เรียนรู้ได้เองทั้งที่ต้องการและไม่ต้องการความช่วยเหลือจากครู เด็กจะสนทนาหรือขีดเขียนในสิ่งที่ ผู้ใหญ่อาจไม่เข้าใจได้

องค์ประกอบ ๒ กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยของเด็ก

ครูต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวเด็กว่าเขาสามารถทำงานต่าง ๆ ได้ ถ้ามีความสนใจ มีขั้นตอนเกิดขึ้นแล้ว พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นเอง ซึ่งครูทุกคนต้องสังเกตตลอดเวลาให้เกิดประสบการณ์ตรงของครู และเป็นองค์ความรู้ด้านพัฒนาการของเด็กที่เป็นความรู้ประจำชอยู่ในงานของครูเอง ไม่ต้องไปแสวงหาความรู้ วัตรกรรมใด นี่คือนิสัยสมบัติแท้จริงของครู ซึ่งพบว่าหาได้น้อยมากในเมืองไทย

โดยครูต้องระลึกว่าธรรมชาติของเด็กจะเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ มีสมองไว้คิด และมีประสาทสัมผัสทั้ง ๕ เพื่อการรับรู้ผ่านผัสสะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย ทำให้สามารถเรียนรู้ ชิมซับสิ่งต่าง ๆ โดยธรรมชาติ และโดยการดำเนินชีวิตจริงร่วมกับพ่อแม่พี่น้อง สิ่งแวดล้อมรอบตัวทุกขณะ ทุกเวลาทุกสถานที่

ราเคิล (Rachel Keidar) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในการประชุมเรื่อง “การศึกษาปฐมวัยสร้างคนสร้างชาติ” (สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย : พ.ศ. ๒๕๔๒) ได้อธิบายทักษะความสามารถทางภาษาทั้ง ๔ ด้าน ฟัง – พูด – อ่าน – เขียน ไว้คือ

การฟังและการพูดของเด็ก

เมื่อเด็กมีโอกาสดูได้ยินเสียงแม่พูด แม้ว่ายังพูดไม่ได้ แต่จะเกิดการเรียนรู้ภาษาพูด เพราะการสอนเด็กให้พูดนั้น เด็กจำเป็นต้องได้ยินได้ฟังภาษาพูดก่อน ยิ่งได้ฟังมากจะเข้าใจชัดเจน ยิ่งเรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ มาก การเรียนรู้วิธีพูดเป็นประโยชน์ยาว ๆ ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ในเด็กวัน ๒ - ๓ ขวบ การพูดของแม่จะช่วยให้ลูกมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีได้ การสนทนา การซักถามเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้ในด้านการเข้าใจความหมายของภาษา จากเรื่องง่ายไปจนเรื่องที่ยากขึ้น สลับซับซ้อนขึ้น เห็นบทบาทของภาษาในการสื่อความคิดหรือแม้แต่จินตนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนได้เป็นอย่างดี

การอ่านและการเขียน

เราใช้ชีวิตอยู่ในท่ามกลางภาษา ทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด ผู้ใหญ่จำเป็นต้องสื่อความหมายกันด้วยภาษาเขียน การอ่านหนังสือให้เด็กฟังทุกวันจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการให้โอกาสเด็กเรียนรู้เพื่อพัฒนาภาษาเขียนขณะที่อ่านควรชี้นิ้วตามตัวหนังสือประกอบกันขึ้นทั้งหมดคือองค์รวมที่เป็นเนื้อหาที่น่าสนใจ ระบบการคิดด้วยไวยากรณ์ของภาษา ดังนั้นทุกครั้งในระหว่างที่อ่านควรสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างง่าย ๆ เนื้อหาที่อ่านควรสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และพยายามเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กตลอดเวลาเพื่อให้เห็นประโยชน์และความเกี่ยวพันของภาษาเขียนกับชีวิตจริง

การเขียนหมายถึงการสื่อสาร การแสดงความคิด ความรู้สึกออกมาอย่างมีความหมาย ดังนั้น การเขียนและการอ่านจะดำเนินไปพร้อมกัน เนื่องจากการเป็น นักเขียนที่ดีได้นั้นต้องอาศัยการอ่านที่แตกฉานในเรื่องนั้น ๆ ส่วนการฝึกฝนให้เด็ก เขียนหนังสือได้นั้น ครูต้องตระหนักว่าการฝึกเขียนที่ให้ลอกเลียนแบบโดยเด็กไม่ได้ใช้ความคิด แต่เป็นการฝึกกล้ามเนื้อ หรือฝึกเฉพาะความสวยงามของลายมือนั้นแตกต่างโดยสิ้นเชิง กับการเขียนที่มาจากความคิด ซึ่งเกิดขึ้นจากการฝึกคิด และถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาสัญลักษณ์คือตัวอักษรอย่างธรรมชาติจากการได้ฟังมามาก ได้อ่านมามาก จนสามารถถ่ายทอดเองได้ และมาฝึกฝนความถูกต้องสวยงามภายหลัง

ส่วนการอ่านนั้นสามารถทำได้ตลอดเวลา อ่านจากหนังสือ จากถนน จากสิ่งรอบตัวจากป้ายโฆษณา จากถุงขนม ความรู้ของเด็กจะเพิ่มพูนขึ้นเมื่อเด็กได้รับโอกาสในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอ่านร่วมกับผู้ใหญ่และกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้อ่านเงียบตามลำพัง การอ่านกับเพื่อนเป็นคู่ เป็นกลุ่มย่อย เพื่ออภิปรายร่วมกัน เพื่อรับฟังและตรวจสอบความคิด ความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการอ่านจากสิ่งที่คุณครู – เด็กเขียนร่วมกัน และสิ่งที่เด็กเขียนขึ้นเอง นับได้ว่าเป็นการอ่านที่ดีที่สุดของเด็ก

ลักษณะสำคัญและกิจกรรมทางภาษาแบบองค์รวม โดยเฉพาะการอ่าน – เขียน คือ

- เน้นความเข้าใจเนื้อเรื่องมากกว่าการท่องจำตัวหนังสือผ่านการฟังนิทาน เรื่องราวสนทนาโต้ตอบ คิดวิเคราะห์ร่วมกับครูหรือผู้ใหญ่

- การคาดคะเนโดยการเดาในขณะที่อ่าน เขียน และสะกด เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติ โดยไม่จำเป็นต้องอ่านหรือสะกดถูกต้องทั้งหมด
- มีหนังสือ วัสดุสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้เด็กเป็นผู้เลือก เพื่อได้รับประสบการณ์ทางภาษาอย่างหลากหลาย
- ครูแนะนำสอนการอ่านในกลุ่มใหญ่ มักใช้หนังสือเล่มใหญ่เห็นชัดเจนทั่วกัน
- ครูสอนการอ่านอย่างมีความหมาย สนุกในกลุ่มย่อย และรู้จักวิธีการใช้หนังสือเปิดหนังสืออย่างถูกต้อง เปิดโอกาสให้เด็กพูดคุย ชักถามจากประสบการณ์เดิมซึ่งครูสามารถประเมินความสามารถการอ่านเด็กแต่ละคนไปด้วยพร้อมกัน
- ให้เด็กกลุ่มย่อยผลัดกันอ่าน แลกเปลี่ยนกัน ออกเสียงดัง
- ให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสเลือกอ่านหนังสือที่ชอบไปอ่านเงียบ ๆ
- ให้เด็กได้เขียน ชิดเขียน วาดภาพ ถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ อย่างอิสระ
- ครูตรวจสอบสภาพการเขียนของเด็กแต่ละคน โดยการให้เด็กเล่าสิ่งที่เขียนให้ฟังและครูแนะนำการเขียนที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กพัฒนาการเขียนได้ด้วยตัวเด็กเองทุกวันโดยไม่มุ่งแก้คำผิด ทำลายความอยากเขียนของเด็กลงไป

ความเชื่อมโยงภาษาพูดกับภาษาเขียน

ภาษาพูดกับภาษาเขียนมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ความรู้เกี่ยวกับคำจะเพิ่มพูนมากขึ้น เมื่อเราพูดเล่า สนทนาโต้ตอบกัน เราอ่านหนังสือจากหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่สนใจจากป้ายจากทุกหนทุกแห่ง เด็กจะได้โอกาสในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ไปด้วยกัน ความรู้ของเด็กจะเพิ่มพูนขึ้น ทักษะการสนทนาจะพัฒนามากขึ้น จากการพูดคุยกับพ่อแม่ เพื่อน ครู ในสถานการณ์หรือเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กับตัวเด็ก

เมื่อเด็กได้รับโอกาสในการแสดงออกโดยการพูด ได้เรียนรู้จากสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟัง จากสิ่งที่ผู้ใหญ่อ่าน ภาษาหนังสือให้ฟัง ทั้งหมดนี้จะทำให้เด็กเรียนรู้บทบาทของภาษา ทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งใช้เพื่อการสื่อสาร เพื่อการแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ส่วนการเรียนรู้ความหมายของภาษาเขียนนั้น อีลานา ซิลเลอร์ อธิบายไว้ในหนังสืออศรรยภาษาของเด็ก ๆ เล่มที่ ๒ (๒๕๔๒) ไว้ว่า จุดสำคัญคือการที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้เด็กฟัง ในขณะที่ครูอ่านไป เด็กจะมองตามตัวหนังสือไป และมักจะพยายามหาความหมายไปด้วยจากภาพ หรือจากตัวหนังสือ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมกรูหนังสือ...

ขั้นของพัฒนาการในการอ่าน (กู๊ดแมน , ๑๙๘๔ การอ่านออกเขียนได้จากสภาพแวดล้อมของเด็ก ปฐมวัย เอกสารประกอบการสัมมนา ๖ - ๒๒ ธ.ค. ๓๗ ณ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่)

ขั้นแรก คำแรกที่เด็กอ่านเป็นคำที่มีความหมายต่อชีวิตเด็ก เช่น ชื้อ อาหาร ถนน ในขั้นพัฒนาการนี้ กู๊ดแมนเรียกว่าเป็น “รากเหง้าของการอ่านเขียน”

ขั้นที่สอง ผู้เรียนจะผูกพันกับตัวอักษรเพิ่มขึ้น เรียกชื่อได้หรืออ่านได้ถูก และเรียนรู้ที่อยู่ (ตำแหน่ง) ของตัวอักษร

ขั้นที่สาม เด็กแยกแยะได้ว่าการใช้ตัวอักษร ระเบียบแบบแผนของตัวอักษรจะเริ่มอ่านเขียนจากซ้ายไปขวา เป็นพื้นฐานพัฒนาการอ่านในเด็กปฐมวัย ในขณะเดียวกันเด็กรู้จักรูปร่าง และระบบของตัวอักษรอีกด้วย

ขั้นสุดท้าย ระบบของตัวอักษร คือเป้าหมายปลายทางสุดท้ายของการอ่าน

การรับรู้และพัฒนาการด้านภาษาเขียนของเด็กก่อนวัยเรียน (แอนนา แชนแบงค์ , ในหนังสือเล่มเดียวกัน) จากผลงานของเด็กแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ พบในภาษาฮิบรูและภาษาอื่น ๆ

ระยะแรก เป็นระยะที่เด็กเริ่มแยกแยะความแตกต่างระหว่างสัญลักษณ์ที่ใช้แทนอักษรและที่ไม่ใช่ อักษรเขาจะใช้สัญลักษณ์ที่เขาคิดขึ้นมาเองแทนอักษร มีการจัดเรียงอักษรเป็นเส้นตรง บางครั้งจะเขียนโดยใช้ทิศทางคงที่ บางครั้งจะใช้ ๑ สัญลักษณ์แทนคำ ๑ คำ ...แต่ละอักษรมีลักษณะที่แตกต่างกัน เด็กรู้ว่าการเขียนจะสัมพันธ์กับอักษรมากกว่ารูปร่างของวัสดุ เราสามารถมองเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างส่วนที่ได้กวาดและส่วนที่เด็กเขียน เราค้นพบว่าประสบการณ์ในการเขียนขั้นต้นมักเขียนชื่อของตนเองเสมอ

ในระยะที่สอง ลักษณะสำคัญคือ การเขียนตัวอักษรที่ต่างกันสำหรับคำพูดแต่ละคำพูด เด็กจะเริ่มแสดงความแตกต่างของข้อความแต่ละข้อโดยเขียนอักษรที่ต่างกัน โดยมีลำดับและจำนวนอักษรตามที่เขาคิดว่าเหมาะสม คือเด็กเริ่มรู้จักเขียนแสดงความแตกต่างของถ้อยคำนั้นเอง

เด็กคนหนึ่งเขียนจดหมายถึงบิดา โดยใช้อักษรที่ใช้เขียนชื่อของเธอเท่านั้น แต่เธอใช้อักษรจำนวนจำกัดนี้เขียนทุกสิ่งที่เธอต้องการ เพียงแต่จัดเรียงอักษรเหล่านั้นให้มีลักษณะต่างกันแล้วเธอบอกว่า “หนูไม่รู้วิธีอ่าน แต่คุณพ่อหนูรู้ค่ะ”

เด็กบางคนเขียนนิยายโดยผูกเค้าโครงจากเรื่องที่ฟังจากซ้ายไปขวา แล้วอ่านให้ฟังจากความจำ เรื่องที่เขียนไม่ได้เป็นเพียงผลผลิตของการเขียนเท่านั้น แต่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดในสมองเด็ก

ในระหว่างที่เด็กเริ่มเขียนเรียงถ้อยคำนั้น เด็กจะเริ่มตระหนักเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการเขียนกับคำและความหมาย โดยเด็กยังไม่แยกความแตกต่างระหว่างเสียงและตัวอักษร เช่น เด็กสองคนตกลงจะใช้ตัวอักษรเพียง ๒ - ๓ ตัวในการเขียนคำว่า “Stop” เพราะคำนี้มีความหมายว่าหยุดนิ่ง และเด็กทั้งสองจะใช้อักษรจำนวนมากที่สุดสำหรับคำว่า “move forward” เพราะหมายถึงการเคลื่อนที่ไปข้างหน้า กรณีนี้จำนวนอักษรที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับความหมายที่เด็กเข้าใจนั่นเอง ไม่เกี่ยวกับเสียงของคำ

ในระยะที่สาม เป็นระยะที่เด็กเริ่มใช้ลักษณะการออกเสียงในการเขียน เด็กพัฒนาการเขียนมาถึงขั้นที่การเขียนของเขาจะใกล้เคียงกับการเขียนตามแบบแผนยิ่งขึ้น ในที่สุดเด็กจะสามารถเข้าใจหลักการเขียนหนังสือในภาษาของตนเองได้ เช่น เด็กเขียนอธิบายลักษณะบ้านแม่มด โดยเขียนคำว่า “house” ได้ถูกต้อง และหลังจากนั้นก็ใช้พยัญชนะขึ้นต้นคำแต่ละคำแทนคำต่าง ๆ

ตัวอย่างที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า “เด็ก ๆ รู้ดีว่าการเขียนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาษา กระนั้นก็ดี ต้องใช้ความพยายามพอสมควรที่เด็กจะค้นพบลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและการเขียน

องค์ประกอบที่ ๓ การจัดการเรียนการสอนของครู

บทบาทของครูอนุบาลที่ถูกต้อง กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยการพัฒนาเด็กต้องเริ่มจากตัวครูก่อน ครูต้องเข้าใจพัฒนาการหรือวัยวุฒิ รวมถึงกระบวนการอบรมเลี้ยงดูให้ถูกต้อง มีความเชื่อมั่นและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิดไปในทางที่ดีขึ้น เพราะครูมีบทบาทสำคัญ มีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิด และการแสดงออกของเด็ก ครูสามารถทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา เข้าใจความหมาย เห็นโครงสร้างของภาษาอย่างองค์รวมก่อน เช่น การเรียนรู้จากนิทานทั้งเรื่อง เด็ก ๆ จะเรียนรู้ว่าในหนึ่งเรื่องนี้มีหลายหน้าที่ครูเปิดอ่าน แต่ละหน้าจะประกอบด้วยกลุ่มคำ ย่อหน้า ประโยค คำ และอักษร ซึ่งค่อยแยกย่อยลงไป เห็นวิธีการเรียงร้อยกันของประโยคในภาษาของเรา ที่ครูอ่านหรือพูดให้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างราบรื่น

การจัดการเรียนการสอนที่สร้างให้เข้าใจการเรียนรู้โดยไม่เกิดอุปสรรค หรือความคับข้องใจ จะทำให้ครูและเด็กมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ต่างเปิดประตูการสื่อสารที่ดีต่อกัน และช่วยให้เกิดความสุขความสำเร็จในการเรียนภาษา ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วครูจะจัดให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นแบบเป็นแผน ในรูปแบบของกิจกรรมทางภาษาในกิจวัตรประจำวัน ดังตัวอย่างหนึ่งของการจัดตารางกิจวัตรแนวภาษารวมชาติใน “โรงเรียน แมร์ดาวิม” ของ ราเคล เคดาร์ คือ

๘.๐๐ ถึงโรงเรียน

๘.๐๕ อ่านหนังสือที่ตนชอบ แม้ว่าจะอ่านไม่ออก ได้หลายวิธีอ่านคนเดียวเงียบ ๆ อ่านร่วมกัน ๒ คน ครูอ่านกับเด็ก ครูเข้าไปคุยกับเด็กที่อ่านหนังสือแล้วสนทนาคุ้ยเขี่ยเด็กที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมให้เริ่มความสนใจ

๘.๓๐ สนทนาสิ่งที่พบในชีวิตประจำวัน เหตุการณ์บ้านเมือง วันสำคัญ อากาศ วันนี้เราเรียนอะไร คิดด้วยกันวางแผนด้วยกัน เขียนหนังสือตัวใหญ่ขึ้นให้เห็น

๘.๔๕ ร้องเพลง กิจกรรมเคลื่อนไหว

๙.๐๐ แบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ ๔ - ๖ คน เด็กทั้งหมดในห้องประมาณ ๔๐ คน แบ่งครึ่ง

กลุ่มแรก ครึ่งหนึ่งทำกิจกรรมเรียนรู้ในมุมร่วมกับครูตามเนื้อหาหลักสูตรและ

กลุ่มที่สอง เลือกกิจกรรมที่ต้องการเองเป็นกิจกรรมอิสระในหรือนอกห้อง

กลุ่มแรก ครูมอบหมายงานแล้วปล่อยให้เด็กทำงานเดี่ยวหรือกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะทำงาน

เป็นทีม แต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบ มุมที่สำคัญคือ ๑. มุมอ่าน – ฟัง – เขียน ๒. มุม

คณิตศาสตร์ ๓. มุมวิทยาศาสตร์ ๔. มุมฝึกกล้ามเนื้อเล็ก ครูเป็นผู้เลือกสิ่งที่สำคัญกับเด็ก

ตามหลักสูตร ครูติดตามช่วยเหลือการทำงานของลูก และดูความก้าวหน้าของเด็ก

๑๐.๓๐ พัก

๑๐.๔๕ สลับกลุ่มกิจกรรมร่วมกับครูและกลุ่มกิจกรรมอิสระ

๑๒.๐๐ พักกลางวัน

๑๓.๐๐ ครูนำ ฟังเด็กพูดสรุป นำเสนอสิ่งที่เรียนรู้ในวันนั้น เช่น ชอบหนังสือที่อ่านในวันนี้ไหม ให้เด็กออกมาเล่าเกี่ยวกับเรื่องที่ตนอ่านให้เพื่อฟัง หรือถามว่าอยากอ่านหนังสือให้เพื่อนฟังไหม หรือเด็กค้นพบเรื่องที่น่าสนใจ ครูตั้งคำถามว่าค้นพบอย่างไรในมุมวิทยาศาสตร์ ครูให้การบ้านจากสิ่งที่เด็กยังมีความสนใจ อยากรู้มากไปกว่าวันนี้ ใครวาดภาพหรือเขียนอะไรให้แสดงงานเขียน แล้วเล่าสิ่งที่เขียนไว้

กิจกรรมที่ดำเนินไปประจำวันตามตาราง เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กจะเรียนรู้ได้มากครูต้องรู้ว่าเด็กมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร ครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ – จัดกิจกรรม – จัดสื่อ อุปกรณ์สภาพแวดล้อมให้เด็ก ให้เหมาะกับบริบทของสังคม ท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรมและมอบหมายงานเด็กไปตามเนื้อหาหลักสูตรต่าง ๆ อย่างบูรณาการ สังเกต ติดตามทักษะ ความสามารถ ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค เพื่อให้เด็กพัฒนาก้าวหน้าไปทุก ๆ วัน

มีตัวอย่างของโรนัลด์ บี กิลแลม (Ronald B. Gillam) จากหนังสือ whole Language Catalog โดย Kenneth G. Goodman, ค.ศ. ๑๙๙๑ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนภาษาให้กับเด็กพิเศษ ที่มหาวิทยาลัยมิสซูรี มลรัฐโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ที่ได้พบปัญหาในการสอนภาษาอังกฤษ กับเด็กที่เรียนด้วย แต่เมื่อได้สนทนากับครูที่ใช้แนวภาษาธรรมชาติ และ ลองใช้ในชั้นของเขาบ้าง ก็ได้เกิดผลดีโดยตรงกับเด็ก และตัวเขาเอง ครูจึงต้องมีความเชื่อมั่นและวิเคราะห์ประเมินตนเองออกมา ตนเองมีทัศนคติหรือมีการสอนแบบใด สิ่งสำคัญในการศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนคือการเรียนรู้ (Learning) ไม่ใช่การสอน (Teaching) ดังนั้นครูต้องยอมรับบทบาทว่า “ฉันเป็นผู้ที่จะต้องฝึกตนเองให้เรียนรู้ เท่า ๆ กับที่จะต้องฝึกให้เด็กเรียนรู้ได้เอง” แต่ในระดับที่แตกต่างกัน

ราเคิล กล่าวสรุปไว้ว่า การเรียนรู้ภาษาแนวธรรมชาติจึงเป็นเรื่องราวของวิถีคิด เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดูธรรมดาสามัญ จนเหมือนไม่มีการเรียนรู้ เพราะไม่มีการสอนของครูอย่างชัดเจนแต่เป็นการจัดการชั้นเรียนอย่างมืออาชีพ และด้วยเหตุนี้จึงดีเยี่ยม เพราะเป็นเรื่องธรรมชาติธรรมชาติที่ทุกคนสามารถทำได้ แต่ทำไมบางคนจึงบอกว่าปฏิบัติได้ยากเหลือเกิน คำตอบเพราะครูต้องเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่ว่าผลคุณค่าจะดีเพียงไรก็ตาม

ครูยากที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นของเพียงมีความตั้งใจ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาตามแนวภาษาธรรมชาติ ตามแนวรูปแบบองค์ประกอบการเรียนรู้ทั้ง ๓ - สภาพแวดล้อม ครูและเด็ก แล้วจะพบว่าไม่ยากอะไรเลย

ความแตกต่างการเรียนรู้ภาษา 2 รูปแบบ

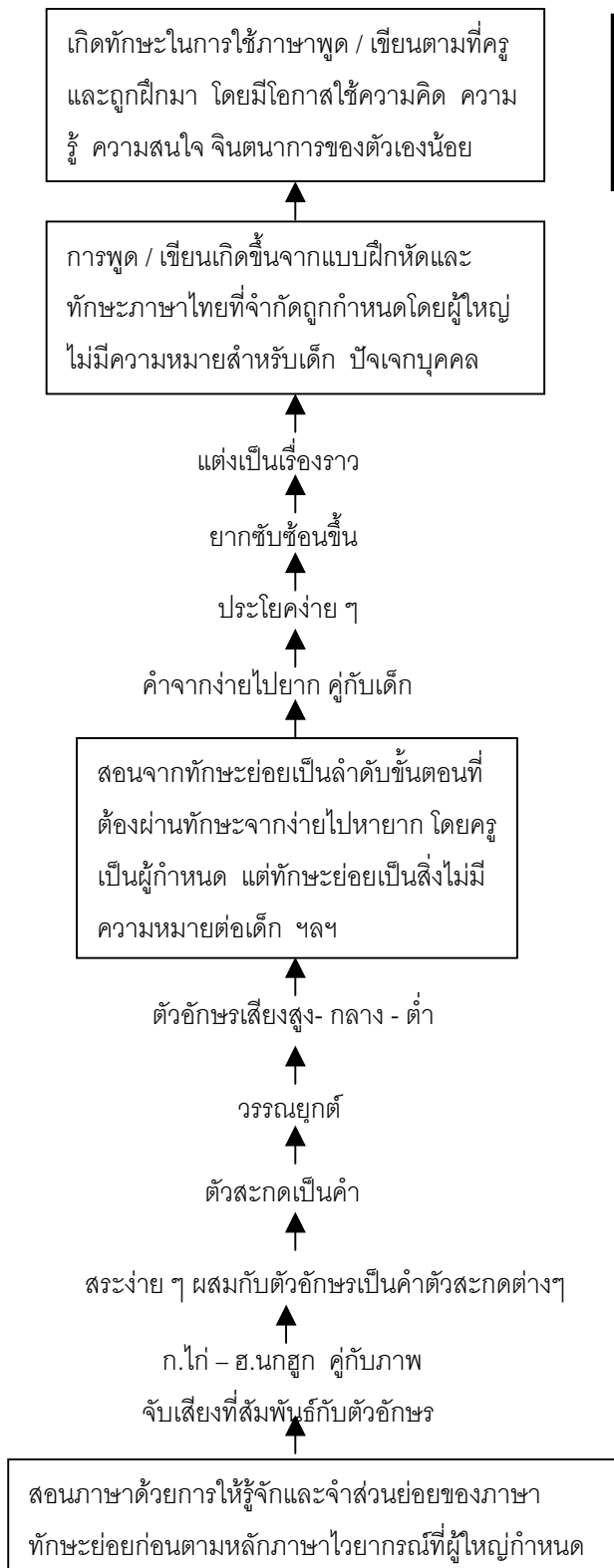
เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติขึ้นในห้องเรียนใดแล้ว จะเห็นความแตกต่างในการจัดการเรียนการสอนภาษารูปแบบเดิมและแบบภาษาธรรมชาติตามตารางซึ่งได้ถอดความมาจากหนังสือ “Whole Language Catalog” โดย Kenneth S. Goodman และคณะ พ.ศ. 2543 ขอนำเสนอเพื่อให้เห็นแนวคิด และแนวทางการเรียนรู้ที่ต่างกัันดังนี้

รูปแบบเรียนรู้ ภาษาแบบเดิม	รูปแบบเรียนรู้ ภาษาตามธรรมชาติ
■ เน้นการสอนโดยตรงจากครู ซึ่งถูกควบคุมโดยหลักสูตรโปรแกรมการสอนที่กำกับอยู่ ■ มีพฤติกรรมที่เป็นต้นแบบของการเรียนรู้(สกินเนอร์) ■ การเรียนรู้เป็นแนวทางที่ต้องเริ่มต้นจากง่ายไปหายาก และซับซ้อน จากทักษะย่อยไปสู่ทักษะใหญ่ขึ้น ■ การเรียนพูด-เขียนให้ถูกต้อง เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องสร้างนิสัย ดังนั้น หากพูดหรือเขียนผิด ต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ถือว่าคำผิดเป็นสิ่งร้ายแรง ■ เมื่อถือว่าความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการปล่อยให้เด็กทดลอง กล้าทำอะไรนอกกรอบแบบจึงเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ ■ ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนและทำสิ่งที่ครู สอนให้ได้เหมือนเด็กจำนวนมากจึงต้องประสบกับความล้มเหลวอยู่เสมอ ■ ความสามารถในการทำงานให้ถูกต้อง ทั้งการพูดและการเขียนจะใช้เป็นหลักฐานเครื่องวัดผลคะแนนการเรียนรู้	■ เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งได้รับการแนะนำช่วยเหลือโดยครู แต่ไม่ใช่ถูกควบคุม แต่ครูเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกับเด็ก ■ การเรียนรู้ด้านสติปัญญาจะเป็นรูปแบบควบคู่ไปกับด้านสังคม (ไวโกตสกีและ ฮอลลิเดีย) ■ ทุกสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ มองว่าเป็นการเรียนรู้ ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างที่มีความหมายต่อเด็กทั้งหมดที่เด็กซึมซับประสบการณ์ไว้ ■ การเรียนรู้ถูกมองว่าเป็นผลของกระบวนการทางสติปัญญาที่น่าจะได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนจากครู และเพื่อน ๆ ร่วมกัน ■ การกล้าทดลอง กล้าเสี่ยง ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นบ้าง ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อสร้างกำลังใจและความมั่นใจ ■ ผู้เรียนแต่ละคนถูกมองว่ามีความแตกต่างกันในการเรียนรู้และมีระดับการพัฒนาได้ไม่เท่ากันแต่ละคนมีวิถีทางของตนเองดังนั้นจึงไม่มีคำว่าความล้มเหลวเกิดขึ้น ■ ความสามารถที่จะเข้าใจและประยุกต์ นำความรู้ไปใช้และสามารถคิดได้อย่างผู้รู้ จะใช้เป็นรากฐานการเรียนรู้ เช่นเดียวกับความสามารถในการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ

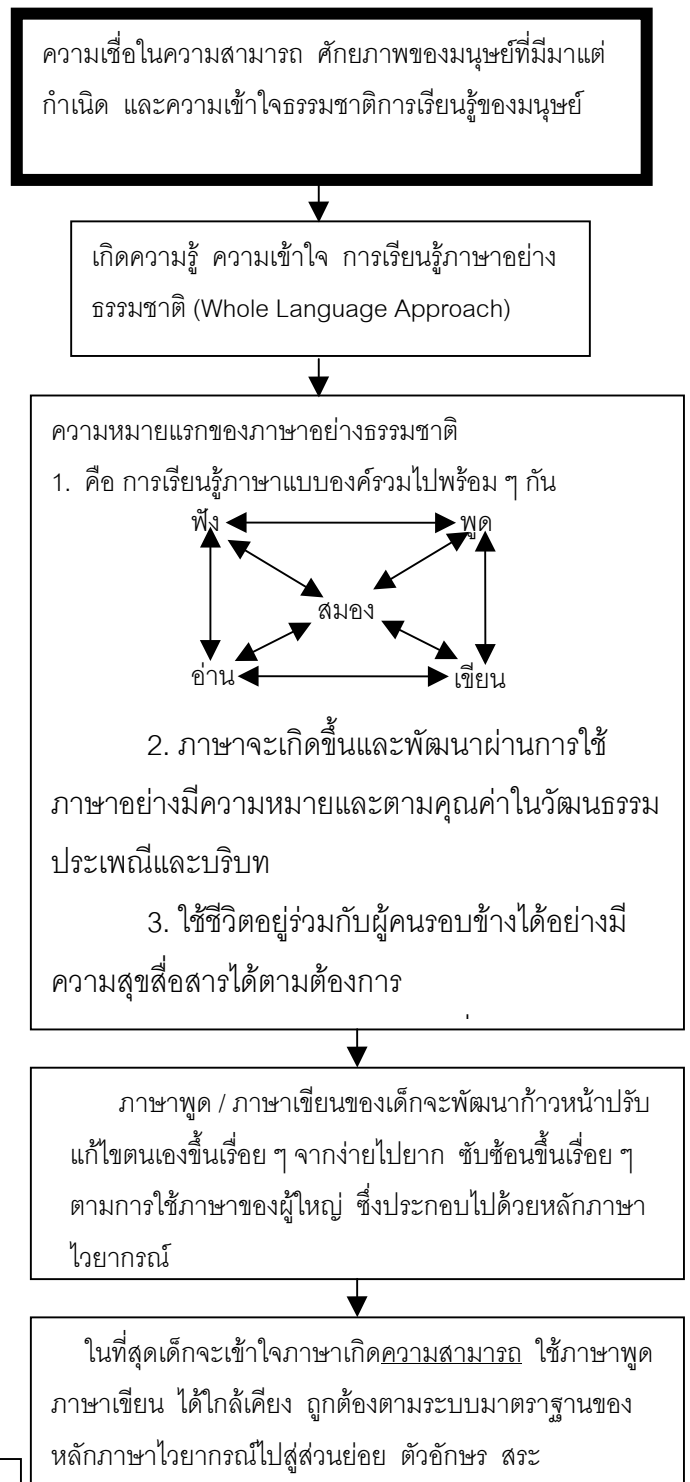
จากตารางเปรียบเทียบการเรียนรู้ภาษารูปแบบนี้ ทำให้เราเห็นภาพสังเขปของพฤติกรรมการสอนของครู และการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันมากชนิดที่เรียกว่า เดินสวนทางกันเลยทีเดียว

ดังนั้นคณะผู้วิจัย ซึ่งผ่านประสบการณ์การนำปรัชญา แนวคิดของภาษาศาสตร์มาปฏิบัติจริงในโรงเรียน ได้มีโอกาสสังเกต ติดตาม กระบวนการเรียนการสอนภาษา ได้เห็นภาษาของเด็กปรากฏขึ้นและพัฒนาไปอย่างเป็นธรรมชาติ มาตั้งแต่ปี 2536 จนสามารถสรุปแนวทางการเรียนรู้และพัฒนาภาษาของเด็กตามองค์ความรู้นี้ ดังขอเสนอเป็นแผนผังการเรียนรู้ภาษาของเด็ก 2 แนวทาง ที่สวนทางกันอย่างชัดเจน โดยการสร้างผังขึ้นจากฐานการมองเด็ก ในฐานะมนุษย์ที่เกิดมาเป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะมีสมองไว้คิด ต่างจากสัตว์อื่นนั่นเอง เหตุผลเช่นนี้จึงสมควรที่เด็กจะได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ตนเองและโลกรอบตัว โดยการใช้กระบวนการคิดเป็นแกนการเรียนรู้ของเขา ดังนี้

การสอนภาษาตามรูปแบบเดิม

การเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติ

จากแผนผังการเรียนรู้และพัฒนาภาษาของเด็กนี้ แสดงให้เห็นการเริ่มต้นสอน / หรือสัมผัสภาษาของเด็กไปจนเกิดทักษะ / ความสามารถทางภาษาไปทีละขั้นตอน ทั้ง 2 แนวทาง จนในที่สุด 2 แนวทางนี้ได้ทำให้เด็กรู้และใช้ภาษาที่สมบูรณ์คือ ถูกต้องตามหลักภาษาและไวยากรณ์

แต่ในระหว่างทางทุกขั้นตอนนั้นแตกต่างกันที่การมองเด็กว่าเด็กเป็นเพียงผู้ปฏิบัติฝึกฝนทักษะ หรือจะมองเด็กอย่างเชื่อมั่นในการเกิดมาเป็นมนุษย์ที่มีสมองไว้คิด อันมีผลต่อการจัดการศึกษาให้เด็กในวัยเริ่มต้นเข้าโรงเรียน

กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทางภาษาแบบธรรมชาตินี้จึงเห็นภาพชัดว่า เด็กจะเรียนรู้ภาษาจากชีวิตจริง จากสิ่งของจริง ๆ รอบตัว จากหนังสือเรียนและภาษาที่เขาได้ยินได้ฟัง ได้พูดได้เห็น รับรู้ และเข้าใจได้ทั้งในลักษณะที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นเงื่อนไขในการเรียนการสอน และในลักษณะที่เป็นธรรมชาติไม่มีการจัดสภาพการเรียนการสอนคือที่ได้สัมผัสอยู่ ทุกวัน จนกระทั่งเด็กเกิดความมั่นใจ จึงเปล่งเสียงเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ เข้าใจความหมายที่ต้องการ เมื่อเขาได้รับการตอบสนองก็เกิดความมั่นใจ กระบวนการพัฒนาความคิดจึงเกิดขึ้นตามลำดับ ภาษาก็จะเข้ามาช่วยความคิดและความคิดก็จะช่วยสร้างภาษาให้ก้าวหน้ามากขึ้น เจริญงอกงามควบคู่กันไปตามลำดับ จนกระทั่งพร้อมอยากที่จะเขียนแบบผู้ใหญ่บ้าง ในที่สุดการเขียนของเด็กก็จะปรากฏชัดขึ้นเองภายใน เป็นความต้องการที่เกิดจากภายใน ที่จะส่งสัญญาณความคิด ถ่ายทอดออกมาเป็นสัญลักษณ์ รูปวาด หรือตัวอักษรตามลำดับอายุ และความสามารถเป็นการผุดขึ้นของภาษา (EMERGENT LITERACY) การรู้ภาษานี้จึงเกิดจากการที่เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ในทุกด้านจากการเห็น การฟัง การอ่านภาษาเขียนในหนังสือ การแปลความหมายจากการเรียนรู้ และเข้าใจภาษาที่เกี่ยวข้องกับคำพูดที่ได้เก็บข้อมูลไว้ในสมองแล้วพัฒนาทางภาษาพร้อมไปกับการเรียนรู้โลกรอบตัว

แม้แนวทางการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติจะเดินสวนทางกับรูปแบบการสอนภาษาแนวเดิม แต่ความสามารถของครู ในการผสมผสานจุดดีของแนวคิดมาใช้ประโยชน์คือคุณค่าสูงสุดที่ผู้เรียนทุกคนควรจะได้รับ ดังความเห็นของ ศ.ดร.อารี สันทนต์ ที่กล่าวให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ถ้าเปรียบเทียบกับแนวการสอนภาษาแบบเดิม Whole Language เป็นการทำของดี ๆ มาใช้...ของเราก็มีทำกันอยู่แล้ว การอ่านหนังสือให้ลูกฟังก่อนนอน ปูย่าตายายเล่านิทานให้ลูกหลานฟังการอุ้มชูเด็กและออกเสียง เรียนรู้ภาษา...ทำไมคุณนาวรัตน์จึงเป็นกวีเพราะพ่อขุนขอบทกลอนและเขียนติดข้างฝาไว้ เด็กจึงชินกับคำกลอน.. ภาษาธรรมชาติจึงเป็นแนวของการค้นพบการเรียนรู้อย่างธรรมชาติของเด็ก ไม่ใช่แนวทางที่สร้างขึ้นแต่อย่างใด ”

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดไฮสโคป

โปรแกรมไฮสโคป (High/Scope Program)

- **ความเป็นมา**

ดร.เดวิด ไวคาร์ท (Dr.David Weikart) ประธานมูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮสโคป (High/Scope Educational Research Foundation) เป็นผู้ริเริ่มและร่วมกับคณะนักวิชาการและนักวิจัย อาทิ แมรี โฮแมน (Mary Hohmann) และ ดร.แลร์รี ชไวฮาร์ต (Dr.Larry Schweinhart) พัฒนาขึ้นจากโครงการเพอร์รี่ สคูล (Perry Preschool Project) ตั้งแต่ พ.ศ.2505 ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ Head Start เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีการศึกษาที่เหมาะสม และประสบความสำเร็จในชีวิต

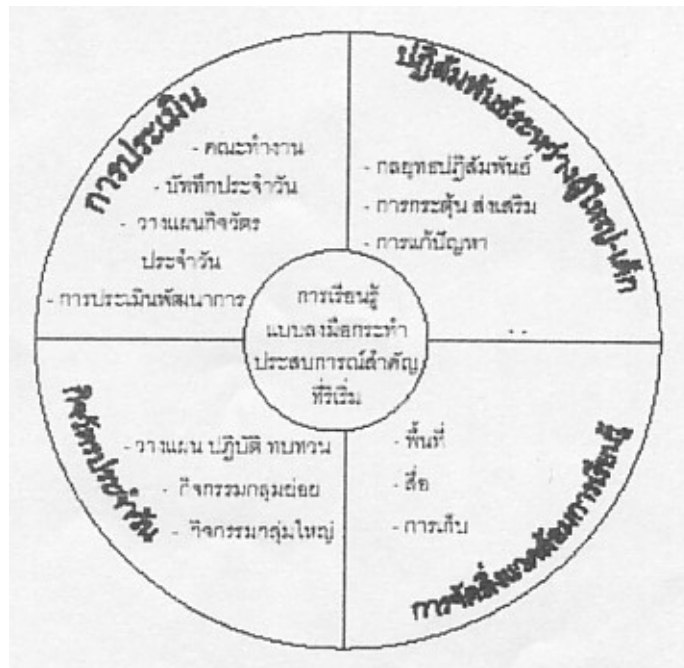
มูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮสโคปได้ศึกษาเปรียบเทียบเด็ก 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ได้รับการสอนจากครูโดยตรง (Direct Instruction) กลุ่มเนอร์สเซอรีแบบดั้งเดิม (Traditional Nursery) และกลุ่มที่ได้รับการประสบการณ์โปรแกรมไฮสโคป จากการศึกษาติดตามเด็กเหล่านี้ตั้งแต่ ระดับปฐมวัยจนถึงอายุ 29 ปี พบว่ากลุ่มที่เรียนด้วยโปรแกรมไฮสโคปมีปัญหาพฤติกรรมทางสังคม-อารมณ์ เช่น การถูกจับข้อหาลักขโมย ทำร้ายผู้อื่น บกพร่องทางอารมณ์ และล้มเหลวในชีวิตน้อยกว่าอีก 2 กลุ่ม ดังนั้น โปรแกรมนี้จึงพิสูจน์ได้ว่าช่วยป้องกันอาชญากรรม เพิ่มพูนความสำเร็จทางการศึกษาและผลผลิตตลอดชีวิต (Weikart and others, 1978 และ Schweinhart, 1988 และ 1997)

ทฤษฎีที่มีอิทธิพล

ในระยะเริ่มต้น การพัฒนาโปรแกรมไฮสโคปใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) ของเปียเจต์ (Piaget) เป็นพื้นฐานโดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนซึ่งเน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) ระยะต่อมามีการผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson) ในเรื่องการให้โอกาสเด็กเป็นผู้ริเริ่มการเล่นหรือกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระ และทฤษฎีของไวทสกี (Vygotsky) ในเรื่อง ปฏิสัมพันธ์และการใช้ภาษา เป็นต้น

หลักการ

โปรแกรมไฮสโคปเน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านมุมเล่นที่หลากหลาย ด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและการแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้น หลักการของไฮสโคปสามารถสรุปเป็นแผนภูมิภาพ “วงล้อแห่งการเรียนรู้” (High/Scope Wheel of Learning) ดังนี้ (Hohmann and Weikart, 1995)

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning)

หลักการที่สำคัญของไฮสโคปในระดับปฐมวัย คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก การเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโปรแกรมที่พัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิด และเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง(Hohmann and Weikart, 1995) ทั้งนี้ องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ได้แก่

1.การเลือกและตัดสินใจ เด็กจะเป็นผู้เริ่มกิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง เด็กเป็นผู้เลือกวัสดุอุปกรณ์และตัดสินใจว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์นั้นอย่างไร การที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้ใหญ่ที่ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องการเลือกและการตัดสินใจต้องจัดให้เด็กมีอิสระที่จะเลือกได้ตลอดทั้งวันขณะที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันไม่ใช่เฉพาะในช่วงเวลาเล่นเสรีเท่านั้น

2.สื่อ ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะมีเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายเพียงพอและเหมาะสมกับระดับอายุของเด็กเด็กต้องมีโอกาสและมีเวลาเพียงพอที่จะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างอิสระเมื่อเด็กใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เด็กจะมีโอกาสเชื่อมโยงการกระทำต่าง ๆ การเรียนรู้ในเรื่องของความสัมพันธ์ และมีโอกาสในการแก้ปัญหามากขึ้นด้วย

3.การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 การให้เด็กได้สำรวจและจัดกระทำกับวัตถุโดยตรงทำให้เด็กรู้จักวัตถุ หลังจากที่ได้ฝึกคุ้นเคยกับวัตถุแล้วเด็กจะนำวัตถุต่างๆมาเกี่ยวข้องกันและเรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ผู้ใหญ่มีหน้าที่จัดให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์เหล่านั้นด้วยตนเอง

4.ภาษาจากเด็ก สิ่งที่ได้เด็กพูดจะสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็ก ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำเด็กมักจะเล่าว่า ตนกำลังทำอะไร หรือทำอะไรไปแล้วในแต่ละวัน เมื่อเด็กมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิดและรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้วิธีการพูดที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ได้พัฒนาการคิดควบคู่ไปกับการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วย

5.การสนับสนุนจากผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ในห้องเรียนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำต้องสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก สังเกตและค้นหาความตั้งใจความสนใจของเด็ก ผู้ใหญ่ควรรับฟังเด็ก ส่งเสริมให้เด็กคิดและ ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ในห้องเรียนที่เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กจะเผชิญกับประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีกในชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติ ประสบการณ์สำคัญเป็นกุญแจที่จำเป็นในการสร้างองค์ความรู้ของเด็กเป็นเสมือนกรอบความคิดที่จะทำความเข้าใจการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เราสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า ประสบการณ์สำคัญเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ที่เด็กจะต้องหาให้ได้โดยการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ คน แนวคิดและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ อย่างหลากหลาย ประสบการณ์สำคัญเป็นกรอบความคิดให้กับผู้ใหญ่ในการเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก สามารถวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมและประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสม

ประสบการณ์สำคัญในโปรแกรมไฮสโคป ประกอบด้วย การนำเสนออย่างสร้างสรรค์ ภาษา และการรู้หนังสือ การริเริ่มและความสัมพันธ์ทางสังคม การเคลื่อนไหว ดนตรี การจำแนก การเรียงลำดับ จำนวนพื้นที่และเวลา รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ประสบการณ์สำคัญในโปรแกรมไฮสโคป

1.การนำเสนออย่างสร้างสรรค์

- การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ
- การเชื่อมโยงแบบจำลอง รูปภาพ และภาพถ่ายกับของจริงหรือสถานที่จริง ๆ
- การสร้างแบบจำลองต่าง ๆ ด้วยการปั้น การต่อบล็อก และการใช้วัสดุอื่น ๆ
- การเล่นบทบาทสมมติ
- การวาดภาพและระบายสีอิสระ

2.ภาษาและการรู้หนังสือ

- การเล่าประสบการณ์ของตนเองให้ผู้อื่นฟัง
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- สนุกกับการใช้ภาษา ได้แก่ ฟังนิทาน กลอน หรือแต่งเรื่อง/คำคล้องจอง
- สนุกกับการเขียนด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การวาด การขีดเขียน เขียนคล้ายตัวหนังสือ คิดสะกดคำเพื่อการเขียน
- สนุกกับการอ่านหลายรูปแบบ เช่น อ่านนิทาน ป้ายหรือสัญลักษณ์ต่างๆ
- การเขียนบันทึกเรื่องราวตามคำบอกของเด็ก

3. การริเริ่ม และความสัมพันธ์ทางสังคม

- การเลือก วางแผน และตัดสินใจ
- การแก้ปัญหาในการเล่น
- การดูแลเอาใจใส่ความต้องการของตนเองหรือคนอื่น
- การการแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การรับรู้ที่ไวต่อความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของผู้อื่น
- การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ใหญ่
- การริเริ่มและมีประสบการณ์ในการเล่นแบบร่วมมือ
- การการมีประสบการณ์เรื่องข้อขัดแย้งต่าง ๆ (social conflict)

4.การเคลื่อนไหว

- การเคลื่อนไหวร่างกายอยู่กับที่
- การเคลื่อนไหวที่ไปมา
- การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
- การการแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเคลื่อนไหว
- การการเคลื่อนไหวตามคำบรรยาย
- การการแสดงท่าทางตามคำบอกในการเล่นเคลื่อนไหว
- การรับรู้และแสดงความรู้สึกด้วยการเคลื่อนไหวกับจังหวะ
- การเคลื่อนไหวเป็นลำดับตามจังหวะง่าย ๆ

5. ดนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การสำรวจและระบุเสียงที่ได้ยิน
- การการมีปฏิกิริยาต่อเสียงเพลง
- การสร้างทำนองเพลง

- การร้องเพลง
- การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ

6. การจำแนก

- การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่าง และคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ
- การแบ่งแยกและอธิบายรูปร่าง
- การแยกประเภทและจับคู่
- การอธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- การรู้จักคุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ มากกว่า 1 คุณสมบัติ
- การแบ่งแยกระหว่างบางส่วนกับทั้งหมด
- การอธิบายลักษณะสิ่งที่ไม่ได้อยู่ให้เห็นหรือจัดได้ว่าสิ่งนั้นอยู่ในพวกใด

7. การเรียงลำดับ

- การเปรียบเทียบคุณสมบัติ
- การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ และการอธิบายความสัมพันธ์ (ใหญ่/ใหญ่กว่า/ใหญ่ที่สุด , แดง/น้ำเงิน/แดง/น้ำเงิน)
- การจับคู่สิ่งที่เหมาะสมกันด้วยการลองผิดลองถูก (ถ้วยขนาดเล็กกับจานรองขนาดเล็ก, ถ้วยขนาดกลางกับจานรองขนาดกลาง ถ้วยขนาดใหญ่กับจานรองขนาดใหญ่)

8. จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน 2 จำนวน ว่ามากกว่า น้อยกว่าหรือเท่ากัน
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- การนับปากเปล่า

9. พื้นที่

- การบรรจุและการเทออก
- การต่อเข้าด้วยกันและการแยกออก
- การเปลี่ยนแปลงรูปร่าง และการจัดสิ่งต่าง ๆ
- การสังเกตผู้คน สถานที่ และสิ่งของจากมุมมองที่แตกต่างกัน
- การมีประสบการณ์และการอธิบายตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทาง
- การสื่อความหมายเรื่องมิติด้วยภาพวาด รูปภาพ และภาพถ่าย

10. เวลา

- การเริ่มและการหยุดการกระทำโดยใช้สัญญาณ
- การมีประสบการณ์และการอธิบายอัตราการเคลื่อนไหว
- การมีประสบการณ์และการเปรียบเทียบช่วงเวลาต่างๆ

- การคาดการณ์ การจำ และการอธิบายลำดับเหตุการณ์

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก (Adult-Child Interaction)

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำนั้นจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อผู้ใหญ่และเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อกันไฮสโคปจึงเน้นให้ผู้ใหญ่สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัยให้แก่เด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กนั้นเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก เด็กจะกล้าพูด กล้าแสดงออก และกล้าปรึกษาปัญหา ผู้ใหญ่จะต้องใส่ใจแม้แต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ และไม่เบียดเบียนที่จะตอบคำถามของเด็ก หรือป้อนคำถามให้เด็กเกิดความคิด จินตนาการ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็กนั้นนับได้ว่ามีคุณค่ามากกว่าการยกย่อง ชมเชย การให้รางวัล

ปัจจัยสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์

1. ความไว้วางใจ (Trust) ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ประสบการณ์ในช่วงนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา “ความไว้วางใจ” ในวัยต่อมา โดยเริ่มจากบุคคลในครอบครัวและขยายต่อไปยังโรงเรียนและวงสังคมที่กว้างขึ้นสิ่งนี้จะเป็นการสร้างสัมพันธภาพบนพื้นฐานแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกันต่อไป

2. การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) เป็นความสามารถในการพึ่งพาตนเอง การทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อทำสำเร็จ ดังนั้น ถ้าผู้ใหญ่ให้กำลังใจในสิ่งที่เด็กทำได้ตามความสามารถและวิธีการของเด็กแต่ละคน เด็กจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถพึ่งตนเองและนำตนเองได้

3. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เด็กสามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะไปสนับสนุนชั้นความเป็นตัวของตัวเอง ถ้าเด็กได้รับอิสระในการคิด วางแผน และริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ผู้ใหญ่มีเวลาให้กับเด็กในการตอบคำถามก็จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมี แนวโน้มที่จะค้นคว้าศึกษา และสำรวจ เด็กจะรู้สึกมั่นใจว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการเลือก ตัดสินใจ และกระทำการต่าง ๆ ได้

4. การร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้จักสร้างมิตรภาพและความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ในช่วงปฐมวัยเด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาดีขึ้น เด็กจะแสดงความรู้สึกของตนเองที่สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้มากขึ้น

5. เชื่อมมั่นในตนเอง (Self-confidence) เป็นสิ่งที่แสดงว่าตนเองสามารถประสบความสำเร็จ และสามารถช่วยเหลือสังคมได้ ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ต่อสู้กับอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ผู้ใหญ่สามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กได้โดยการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จจากการใช้ความสามารถของตนเองอย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

กลยุทธ์ในการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้

1. ผู้ใหญ่ให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติ มีส่วน ร่วมกับเด็ก เปิดใจรับฟังความคิดเห็น รับรู้ความรู้สึก และความต้องการของเด็ก และเรียนรู้จากเด็ก

2. สนใจในความสามารถของเด็ก ค้นหาความสนใจของเด็ก มองสถานการณ์ในมุมมองของเด็ก ให้พ่อแม่และผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในสิ่งที่เด็กสนใจ วางแผนการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสามารถและความสนใจของเด็ก

3. สร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างแท้จริง แบ่งปันสิ่งที่ตนเองมีกับเด็ก เช่น ตอบสนองความสนใจของเด็กด้วยความเอาใจใส่ ให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่เด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม ถามและตอบอย่างตรงไปตรงมา

4. ส่งเสริมการเล่นของเด็ก สังเกตและสนใจกับกิจกรรมการเล่นของเด็ก มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กด้วยบรรยากาศที่สนับสนุน

5. ใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งขณะอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้งของเด็กๆ โดยคำนึงถึงความจริง ความมั่นคง และความอดทน จะช่วยให้เด็กรู้จักความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลที่ตามมา ปลุกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กเพื่อช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ เพื่อเป็นการประนีประนอมข้อขัดแย้งและปัญหาที่เกิดขึ้น

- 1) ให้เด็กสงบอารมณ์ก่อน
- 2) ยอมรับความรู้สึกของเด็ก
- 3) รวบรวมข้อมูลจากเด็ก เช่น เกิดอะไรขึ้น อะไรคือสาเหตุให้เด็กอารมณ์เสีย
- 4) ย้อนกลับมาถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง
- 5) ให้เด็กช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหา
- 6) คอย และสนับสนุนการตัดสินใจของเด็ก

การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment)

การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ตามหลักการของไฮสโคปถือว่า สิ่งแวดล้อมเป็นเสมือนครูคนที่ 3 และเป็นส่วนหนึ่งของวงล้อการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระครอบคลุม 3 เรื่อง ได้แก่ พื้นที่ สื่อ และการจัดเก็บ โดยแต่ละเรื่องมีรายละเอียด ดังนี้

พื้นที่ (Space)

เด็กปฐมวัยเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ เด็กจึงต้องการพื้นที่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ พื้นที่ในการใช้สื่อต่างๆ สำรวจ เล่นก่อนสร้าง และแก้ปัญหา พื้นที่ในการเคลื่อนไหว พื้นที่ส่วนตัว พื้นที่สำหรับเล่นคน

เดี่ยวและเล่นกับผู้อื่น พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัว และจัดแสดงผลงาน พื้นที่สำหรับผู้ใหญ่ที่จะร่วมเล่นและสนับสนุนความสนใจของเด็กการจัดแบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียนจะประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1. พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก เช่น ผ้ากันเปื้อน แปรงสีฟัน แก้วน้ำ ฯลฯ อาจจะเป็นตู้ยาแยกเป็นช่องรายบุคคล หรือชั้นวางของเป็นช่องๆ โดยมีชื่อเด็กติดแสดงความเป็นเจ้าของ

2. พื้นที่กิจกรรมกลุ่มใหญ่ เช่น กิจกรรมฟังนิทาน ร้องเพลง เคลื่อนไหว ฯลฯ ที่ทำร่วมกันทั้งชั้นเรียน

3. พื้นที่กิจกรรมกลุ่มย่อย เช่น กิจกรรมศิลปะร่วมมือ กิจกรรม ทำหนังสือนิทานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย กิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ฯลฯ โดยสมาชิกกลุ่มที่เหมาะสม คือ 4-6 คน ทั้งนี้เพื่อครูจะได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ได้ใกล้ชิดและทั่วถึงมากขึ้น

4. พื้นที่สำหรับมุมเล่น ไฮสโคปได้กำหนดให้มีมุมพื้นฐาน 5 มุม ประกอบด้วย มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมบ้าน มุมศิลปะ และมุมของเล่น ซึ่งหมายถึงเครื่องเล่นสัมผัส เกมและของเล่นบนโต๊ะ ทั้งนี้ไฮสโคปมีหลักการเรียกชื่อมุมต่างๆ ด้วยภาษาที่เด็กเข้าใจ จะไม่ใช้ภาษาซึ่งเป็นนามธรรมมากๆ เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมเครื่องเล่นสัมผัส นอกจากนี้ไฮสโคปเชื่อว่ามุมเล่นต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจของเด็ก เช่น เมื่อเด็กเกิดความสนใจหลากหลายมุมบ้านก็อาจปรับเปลี่ยนเป็นมุมร้านเสริมสวย มุมหมอ หรือมุมร้านค้าได้ตามบริบทของสิ่งที่เด็กสนใจในขณะนั้น

5. พื้นที่เก็บของใช้ครู เช่น หนังสือ คู่มือครู เอกสารโปรแกรมสื่อการสอนส่วนรวมของชั้นเรียน เช่น วัสดุ ศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น

ทั้งนี้ ไฮสโคปได้ระบุรายละเอียดของแนวปฏิบัติเรื่องจัดพื้นที่ไว้เพิ่มเติม ดังนี้

1. พื้นที่ต้องน่าอยู่ น่าเข้าไปเล่น ทำให้รู้สึกอบอุ่น วัสดุที่ใช้มีความนุ่ม อ่อนโยน ไม่แข็งกระด้างมีส่วนโค้งส่วนมน สีเส้นสายตาสบายใจ เน้นวัสดุธรรมชาติ และแสงตามธรรมชาติ

2. มีการจัดแบ่งที่ตั้งบริเวณของมุมต่าง ๆ อย่างชัดเจน สมเหตุสมผล บริเวณในแต่ละมุมมีพื้นที่เพียงพอ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการบำรุงรักษาที่ดี เช่น

- มุมทรายและมุมน้ำควรอยู่ใกล้อ่างล้างมือ
- มุมบล็อกและมุมบ้านอยู่ใกล้กัน
- มุมศิลปะอยู่ใกล้อ่างล้างมือหรือห้องน้ำ
- มุมของเล่นและมุมหนังสืออยู่ไกลจากมุมที่เสียงดัง

สื่อ (Materials)

สื่อ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย ทั้งประเภท 2 มิติ 3 มิติ สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น สื่อที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยมีการจัดการใช้สื่อที่เริ่มต้นจากสื่อที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม กล่าวคือ เริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง และสัญลักษณ์ ตัวอย่างเช่นเรื่องกล้วย ให้เรียงลำดับสื่อจากกล้วยจริง กล้วยจำลอง ภาพถ่ายกล้วย ภาพวาด หรือภาพ

โครงร่าง และคำว่า “กล้วย” อยู่ท้ายสุด ทั้งนี้ เพราะการใช้สื่อต้องเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจและความต้องการของเด็กที่หลากหลาย ตลอดจนสื่อที่สะท้อนชีวิตครอบครัวของเด็ก ไฮสโคปเน้นหลักการข้อนี้มาก ดังนั้นหนังสือ นิทาน นิตยสาร ภาพถ่าย ตุ๊กตา เสื้อผ้า มุมบ้าน มุมดนตรี หรือของเล่น เช่น ภาพตัดต่อ ครอบสะท้อนภาษา บรรยายภาพ อาชีพ และสิ่งก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรมในชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย

โปรแกรมไฮสโคปได้กำหนดหลักการเรื่องสื่อที่เพียงพอไว้ด้วยคำว่า “เพียงพอ” คือ สื่อทุกอย่างควรมีอย่างน้อย 2 ชุด ตัวอย่างรายการสื่อในมุมต่างๆ มีดังนี้

มุมบล็อก ควรมีสื่อสำหรับก่อสร้าง สื่อที่แยกออกและประกอบได้ สื่อที่บรรจุและเทออก สื่อสำหรับเล่นสมมติ และภาพถ่ายต่างๆ

มุมหนังสือ มีชั้นวางหนังสือประเภทต่างๆที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ภายในมุมควรมีบรรยากาศที่สบายๆ สงบอบอุ่น เชิญชวนให้เด็กๆ เข้ามาอ่านหนังสือ ตลอดจนควรมีอุปกรณ์สำหรับการเขียนด้วย

มุมศิลปะ ควรมีกระดาษประเภทต่างๆ สำหรับวาดและตัด อุปกรณ์ สำหรับการระบายสี พิมพ์ภาพและทำของจำลองต่างๆ

มุมบ้าน มีชุดเครื่องครัว อุปกรณ์สำหรับเล่นบทบาทสมมติ สื่อที่เหมือนของใช้ในบ้านซึ่งสะท้อนชีวิตครอบครัวของเด็ก อุปกรณ์ประกอบอาหารจริง (ภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่) ภาพถ่ายและเมนูอาหาร

มุมของเล่น มีอุปกรณ์เล็กๆ สำหรับเล่นแยกประเภท อุปกรณ์ที่แยกส่วนและประกอบใหม่ได้ อุปกรณ์สำหรับเล่นเลียนแบบ และเกมต่างๆ

การจัดเก็บ(Storage)

ไฮสโคปให้ความสำคัญกับระบบจัดเก็บสื่อด้วยวงจร “ค้นหา-ใช้-เก็บคืน” (Find-Use-Return Cycle) ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1. สื่อที่เหมือนกันจัดเก็บหรือจัดวางไว้ด้วยกัน
2. ภาชนะบรรจุสื่อควรโปร่งใสเพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งที่อยู่ภายในได้ง่าย และควรมีมือจับเพื่อให้สะดวกในการขนย้าย
3. การใช้สัญลักษณ์(Labels) ควรมีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็ก สัญลักษณ์ทำมาจากสื่ออุปกรณ์ของจริง ภาพถ่ายหรือภาพสำเนา ภาพวาด ภาพโครงร่างหรือภาพประจูด หรือบัตรคำติดคู่กับสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ไฮสโคปเชื่อว่าวงจร “ค้นหา-ใช้-เก็บคืน” ส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะเด็กๆ ได้ฝึกการสังเกต เปรียบเทียบจัดกลุ่ม เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ส่งเสริมความรับผิดชอบ รู้จักมีน้ำใจช่วยเหลือ เป็นการเรียนรู้ทางสังคม ดังนั้นครูจึงควรจัดเวลา “เก็บของเล่น” ทุกวันอย่างเพียงพอ มีสัญญาณเตือนก่อนเวลาจะสิ้นสุด ครูควรช่วยเด็กเก็บของเล่นเพื่อเป็นแบบอย่าง และทำให้เด็กสนุกสนาน ครูต้องไม่ใช้การเก็บของเล่นเข้าที่เป็นการลงโทษเด็ก

นอกจากนี้สื่อจะต้องจัดวางไว้ในระดับสายตาเด็ก (Eye-level) เพื่อให้เด็กมองเห็นได้ชัดเจน สามารถหยิบใช้และจัดเก็บได้ด้วยตนเองไม่ใช่อยู่สูงจนเป็นอันตรายเวลาเอื้อมหยิบ หรือต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ให้หยิบให้ตลอดเวลา

สิ่งแวดล้อมภายนอกห้องเรียน หมายถึง พื้นที่ทำกิจกรรมกลางแจ้ง และสนามเด็กเล่น โดยทั่วไปจะประกอบด้วยเครื่องเล่นประเภทต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลอด ไต่ ปีน ลื่น ฯลฯ ที่เล่นน้ำ ที่เล่นทราย รถจักรยานขนาดเล็กและใหญ่ บางแห่งจะมีขาหยั่งวาดรูปทั้งชนิดไม้และ กระดาษ บ้านตุ๊กตา ใหญ่ๆ และเสื้อผ้าไว้เล่นบทบาทสมมติ แปลงเพาะปลูกพื้นที่ส่วนครัวเล็กๆ ดังนั้นลักษณะของกิจกรรมจึงไม่จำกัดเพียงการออกไปเล่นเครื่องเล่นสนามเพื่อพัฒนาด้านร่างกายและกล้ามเนื้อใหญ่เท่านั้น

ครูในฐานะผู้จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กควรมีบทบาท ดังนี้

- ครูต้องตรวจสอบความเชื่อของตนเอง ในเรื่องการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อม
- ครูต้องช่วยเด็กค้นหาสื่อที่เด็กต้องการ
- ครูต้องสนทนากับเด็ก และตอบสนองความต้องการของเด็ก
- ครูต้องส่งเสริมให้เด็กแก้ปัญหาเอง มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับเด็ก
- ครูต้องนำกิจกรรมสู่บทสรุป โดยอาจกล่าวว่า “อีก 5 นาทีต้องเก็บของเล่น เราจะได้ไปเล่นที่สนามกันค่ะ”
- ครูต้องช่วยเด็กเก็บของเล่น และทำให้บรรยากาศเพลิดเพลินมากที่สุด

เนื่องด้วยสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพมีผลต่อพฤติกรรมทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ ไฮสโคปจึงให้ความสำคัญกับการวางแผนการจัดพื้นที่ การวางแผนผังการจัดห้องเรียน และการคัดเลือกสื่อที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้แบบลงมือกระทำทำให้โอกาสเด็กในการเลือกและตัดสินใจ ทั้งนี้ผู้ใหญ่จะเป็นผู้จัดแบ่งพื้นที่เป็นมุมเล่นต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเล่นของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นสร้างสรรค์ เล่นเลียนแบบ วาดรูประบายสี อ่าน เขียน นับ จัดกลุ่ม ปีน ไต่ คลาน ลอด ร้องเพลง หรือเดินรำ มุมต่าง ๆ ประกอบด้วยสื่อที่หลากหลายและเพียงพอในการลงมือทำตามความตั้งใจและความคิดในการเล่น วัสดุธรรมชาติ วัสดุที่ต้องหาซื้อ และวัสดุพื้นบ้าน แต่ละวันผู้ใหญ่ต้องให้โอกาสเด็กเชื่อมโยงประสบการณ์สำคัญกับกิจกรรมที่สร้างสรรค์อย่างมีจุดหมาย ผู้ใหญ่จัดเก็บสื่อโดยใช้ชั้นวางของเตี้ย ๆ ใช้กล่องใส และติดภาพสัญลักษณ์ให้เด็ก “อ่าน” เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถค้นหาสื่อ ใช้สื่อ และเก็บเข้าที่ได้ด้วยตนเอง

กิจวัตรประจำวัน (Daily Routine)

การวางแผนกิจวัตรประจำวันของไฮสโคปมีความสม่ำเสมอ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำซึ่งทำให้เด็กสามารถคาดได้ว่า ช่วงเวลาต่อไปเป็นกิจกรรมใดและทำให้เด็กสามารถจัดการควบคุมได้ว่า ต้องทำอะไรในกิจกรรมแต่ละช่วงด้วยตนเอง กิจวัตรประจำวันสำหรับเด็กของไฮสโคป รวมถึงกระบวนการวางแผนปฏิบัติ ทบทวน (Plan-do-review process) กิจกรรมกลุ่มย่อย กิจกรรมกลุ่มใหญ่

กิจกรรมกลางแจ้งตลอดการดำเนินกิจกรรมประจำวันค้ำึงถึงช่วงต่อระหว่างกิจกรรม และเน้นโอกาสของการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ เด็กและครูได้สร้างความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

• ตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวันของไฮสโคป		
	โปรแกรมครึ่งวัน	โปรแกรมเต็มวัน
ลักษณะตาราง กิจกรรมประจำวัน แบบที่ 1	■ การรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ■ กิจกรรมวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ■ รับประทานอาหารว่าง ■ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ■ กิจกรรมกลุ่มย่อย ■ กิจกรรมกลางแจ้ง และช่วงส่งเด็ก	■ รับประทานอาหารเช้า ■ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ■ กิจกรรมวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ■ กิจกรรมกลุ่มย่อย ■ กิจกรรมกลางแจ้ง ■ รับประทานอาหารกลางวัน ■ อ่านหนังสือ และนอนกลางวัน ■ รับประทานอาหารว่าง ■ กิจกรรมกลางแจ้ง และช่วงส่งเด็ก
ลักษณะตาราง กิจกรรมประจำวัน แบบที่ 2	■ กิจกรรมกลุ่มย่อยสำหรับเด็กที่มาก่อน ■ การรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ■ กิจกรรมวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ■ รับประทานอาหารว่าง ■ กิจกรรมกลางแจ้ง ■ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ■ กิจกรรมกลุ่มย่อยสำหรับเด็กที่กลับช้า	■ รับประทานอาหารเช้าและเล่นอิสระหรือเล่นกลางแจ้งเมื่อเด็กแต่ละคนมาถึง ■ การรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ■ กิจกรรมวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ■ กิจกรรมกลางแจ้ง และรับประทานอาหารว่าง ■ กิจกรรมกลุ่มย่อย ■ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ■ รับประทานอาหารกลางวัน ■ ร้องเพลง และนอนกลางวัน ■ กิจกรรมกลางแจ้ง และอาหารว่าง ■ กิจกรรมวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนกับผู้ปกครอง

กระบวนการวางแผน-ปฏิบัติ-ทบทวน

การวางแผน (Plan)

การวางแผน คือ กระบวนการคิดของเด็กเกี่ยวกับเป้าหมายที่จะกำหนดการกระทำที่คาดหวัง การวางแผนของเด็กขึ้นอยู่กับอายุ ความสามารถทางการสื่อสารและการใช้ภาษา เด็กอาจวางแผนโดยการกระทำท่าทางหรือคำพูด การวางแผนมีความสำคัญเนื่องจากการสนับสนุนความคิด การเลือก และการตัดสินใจของเด็กที่ชัดเจน ส่งเสริมความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองของเด็กและความรู้สึกในการควบคุมตนเอง ทำให้เด็กมีความสนใจการเล่นที่ได้วางแผนไว้ ส่งเสริมพัฒนาการการเล่นที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

ในช่วงการวางแผนเด็กจะได้พัฒนาความสามารถในการสื่อถึงความตั้งใจ การวางแผนของเด็กอาจมีทั้ง แผนงานที่ไม่ชัดเจน คือ เด็กสามารถบอกได้เพียงว่าจะเลือกมูมอแต่ยังไม่มีภาพในใจว่าต้องการทำอะไร แผนงานที่เป็นกิจวัตร คือ เด็กบอกได้ว่าจะเลือกเล่นมูมอ และมีภาพในใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับประสบการณ์หรือควรวีวัสดูอุปกรณ์ในแต่ละมูมออย่างไร แผนงานที่มีความละเอียดชัดเจน คือ เด็กสามารถวางแผนงานที่มีความซับซ้อนซึ่งจะกล่าวถึงกิจกรรม กระบวนการ หรือวิสดูอุปกรณ์ที่เป็นเป้าหมายหรือผลผลิต เด็กจะได้วางแผนที่หลากหลายตลอดเวลา ได้สร้างแผนงานจริงๆ ซึ่งเกิดขึ้นในขณะทำงาน

ครูสามารถสนับสนุนการวางแผนของเด็กได้โดยการสังเกตลักษณะแผนงานของเด็กแต่ละคน วางแผนกับเด็กอย่างใกล้ชิด จัดเตรียมวิสดูอุปกรณ์ และประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กมีความสนใจในการวางแผนสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับแผนงานของเด็ก ทั้งนี้ วิธีที่เด็กใช้วางแผนอาจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

การปฏิบัติ / การทำงาน (Do / Work time)

การทำงานเป็นช่วงเวลาที่เด็กได้ลงมือกระทำ เล่น และแก้ปัญหาอย่างมีจุดหมาย ตั้งอกตั้งใจ และได้เรียนรู้ตามประสบการณ์สำคัญ ช่วงเวลาการทำงานเป็นช่วงที่เด็กได้ปฏิบัติตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ค้นพบความคิดใหม่ๆ เป็นช่วงที่เด็กต้องเลือกและตัดสินใจใช้วิสดูอุปกรณ์ บริเวนและขั้นตอนในการเล่น ซึ่งทำให้เด็กเป็นผู้ทำงานอย่างจริงจัง เด็กได้เล่นอย่างมีจุดหมาย การเล่นเป็นการพัฒนา และเป็นการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นของเด็กคือความต้องการที่จะสำรวจ ทดลอง ประดิษฐ์ สร้างสรรค์ และเลียนแบบ ดังนั้น เมื่อเด็กได้วางแผน กิจกรรมจึงมีลักษณะทั้งการทำงานที่จริงจังและการเล่นที่มีความสนุกสนานและสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมชาติ

ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่เด็กได้มีส่วนร่วมในสังคมจากการวางแผนเล่นเป็นคู่หรือกลุ่ม หรือทำงานคนเดียวแต่ตระหนักถึงผู้อื่น และได้แก้ปัญหาจากการทำงานที่เด็กจะพบว่าสิ่งที่เป็นไปตามที่เขาคาดหวัง และปัญหาเข้าจะค้นพบความรู้ใหม่ที่ช่วยให้เข้าใจความจริงเกี่ยวกับลักษณะกายภาพและสังคม การลงมือกระทำจากสิ่งที่เด็กริเริ่มและประสบการณ์ตรงทำให้เด็กได้สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

ครูสังเกต เรียนรู้ และสนับสนุนการเล่นของเด็ก ในช่วงการทำงาน ครูสามารถค้นพบได้ว่าเด็กแต่ละคนมีวิธีการคิดและใช้เหตุผลอย่างไร มักจะเล่นกับใครเสมอๆ เด็กได้ใช้ความรู้อย่างไรในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นแนวทางให้ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กตลอดวัน

สิ่งที่เด็กปฏิบัติในช่วงเวลาของการทำงาน คือ การทำตามแผนงาน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และทำให้แผนงานสมบูรณ์ เด็กได้เล่นในบริบททางสังคมที่มีความหลากหลาย ในรูปแบบต่างๆ ทั้งการเล่นแบบสำรวจ สร้างสรรค์ บทบาทสมมติ และเกม เด็กได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนและครูอย่างเป็นธรรมชาติ

ครูสามารถสนับสนุนเด็กในช่วงเวลาของการทำงานได้โดยการสังเกตลักษณะการทำงานของเด็กแต่ละคน จัดเตรียมบริเวณการทำงาน ค้นหาสิ่งที่เด็กกำลังทำ ได้แก่ สถานภาพของการเล่น (เริ่ม กำลัง ทำเปลี่ยนแปลง หรือเสร็จสมบูรณ์ตามแผนงาน) บริบททางสังคม (เล่นคนเดียว เป็นคู่ กลุ่ม) รูปแบบการเล่น (สำรวจ สร้างสรรค์ บทบาทสมมติ เกม) และประสบการณ์สำคัญ ครูสังเกตเด็กเพื่ออำนวยความสะดวก มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็ก สนทนาและส่งเสริมการแก้ปัญหาของเด็ก พิจารณาปฏิสัมพันธ์จากสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว บันทึกการสังเกตเด็ก

การทบทวน (Recall time)

ช่วงของการทบทวนเป็นช่วงที่เด็กได้สะท้อน พูดคุย และนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ทำในช่วงการทำงาน ในกระบวนการวางแผนเด็กได้ตั้งเป้าหมายและคาดเดาการกระทำล่วงหน้า ในกระบวนการทบทวนเด็กได้ทำความเข้าใจโดยการใช้อาสา การอภิปราย และการวิเคราะห์เชื่อมโยงสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการกระทำและประสบการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจและตีความสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ได้ตระหนักถึงความเกี่ยวเนื่องจากการวางแผน การกระทำ และผลที่ได้รับ ได้พูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง เป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฝึกการเล่าเรื่อง การบรรยาย เด็กจะได้ฝึกความสามารถในการแสดงให้ผู้อื่นเห็น และเข้าใจประสบการณ์ของตนเอง ได้ตระหนักถึงสิ่งที่เป็นอดีต การทบทวนทำให้เด็กสะท้อนกลับไปยังเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้ การกระทำซึ่งได้สำรวจหรือการปรับปรุงแผนงานที่วางไว้ และผลผลิตที่ได้รับในปัจจุบัน ทำให้เขาได้พิจารณาตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นตัวชี้้นำปัจจุบันและอนาคต นับเป็นทักษะที่นำไปใช้ได้ในชีวิต

ครูสามารถส่งเสริมเด็กเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานของเด็กโดยไม่เร่งรีบ เชิญชวนให้เด็กพูดคุย เช่น ให้เด็กเสนอความคิดเป็น ถามคำถามปลายเปิด ฟังเด็กอย่างตั้งใจ ครูสามารถเสนอความคิดเป็นเพื่อนให้การทบทวนดำเนินต่อไปได้ ใช้คำถามอย่างรอบคอบ สนับสนุนการบรรยายร่วมกันและมุมมองที่ขัดแย้งกัน ครูบันทึกความเชื่อมโยงระหว่างการทำทบทวนและการวางแผนของเด็ก ทั้งนี้วิธีที่เด็กใช้ทบทวนอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป

กิจกรรมกลุ่มย่อย

กิจกรรมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำร่วมกันของกลุ่มเด็กและครูที่สมาชิกของกลุ่มไม่เปลี่ยนแปลง ครูเป็นผู้ริเริ่มประสบการณ์โดยอยู่บนพื้นฐานของพัฒนาการและความสนใจของเด็ก

ความสำคัญของกิจกรรมกลุ่มย่อย คือ โอกาสที่จะสร้างจุดเด่นของเด็กแต่ละคน โอกาสที่จะได้เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นประสบการณ์ที่เด็กจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน โอกาสที่ครูจะได้สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กกลุ่มเดิม เป็นโอกาสสำหรับครูที่จะฝึกยุทธวิธีของการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะได้เล่นสำรวจ ทำงานแก้ปัญหา และพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ ซึ่งครูสามารถส่งเสริมเด็กขณะทำกิจกรรมย่อยโดยการสังเกตเด็กแต่ละคนขณะทำกิจกรรม จัดกิจกรรมอย่างสม

คุณครูวางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้าตามความสนใจของเด็กแต่ละคนใช้สื่ออุปกรณ์ใหม่ๆ ใช้ประสบการณ์สำคัญและประเด็นท้องถิ่นเป็นแนวทางในการวางแผน เตรียมกิจกรรมและสื่อต่างๆ ให้เรียบร้อยก่อนที่เด็กจะมาถึง

ช่วงเริ่มต้นกิจกรรมคุณครูควรแนะนำอุปกรณ์ต่างๆ โดยย่อ ระหว่างการดำเนินกิจกรรมคุณครูควรสนับสนุนความคิดของเด็ก การใช้อุปกรณ์ครู ควรดูว่าเด็กใช้อุปกรณ์ทำอะไร ฟังว่าเด็กพูดอะไร สนทนากับเด็กโดยให้เด็กเป็นผู้นำ กระตุ้นให้เด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เสนอความคิดเห็น และช่วยเหลือผู้อื่น ครูถามคำถามทีละน้อย ช่วงท้ายของกิจกรรมครูต้องตระหนักถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคนต่อช่วงเวลาที่สามารถทำงานเสร็จ มีการเตือนเมื่อใกล้หมดเวลา และให้เด็กช่วยเก็บของเข้าที่

กิจกรรมกลุ่มใหญ่

กิจกรรมกลุ่มใหญ่เป็นช่วงเวลาที่รวมเด็กทั้งหมดและครูเพื่อแบ่งปันข้อมูลที่สำคัญและร่วมทำกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มใหญ่ โดยปกติใช้เวลาประมาณ 10 นาที ในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่เด็กได้เรียนรู้แบบลงมือกระทำ ตัวอย่างเช่น การร้องเพลงและการแต่งเพลง การเคลื่อนไหวและกิจกรรมเข้าจังหวะ การเล่าเรื่อง เล่านิทาน การอ่านร่วมกัน การทำงานแบบร่วมมือในกิจกรรมการเล่นเกมนเป็นกลุ่ม และการทำโครงการร่วมกัน

ความสำคัญของกิจกรรมกลุ่มใหญ่ คือ ให้เด็กได้มีประสบการณ์ร่วมกัน ได้สร้างความรู้สึกร่วมกัน ความเป็นชุมชน ส่งเสริมลักษณะการเป็นผู้นำ และสมาชิกของกลุ่ม ให้โอกาสเด็กแก้ปัญหาของกลุ่มร่วมกัน ครูสามารถสนับสนุนเด็กในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่โดยการสังเกตเด็ก วางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้าโดยพิจารณาตามความสนใจของเด็ก เตรียมการต่างๆ ไว้ก่อนเด็กมาถึง ลองซ้อมการทำกิจกรรมล่วงหน้า เตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้อย่างเรียบร้อย

ขณะเริ่มกิจกรรมคุณครูควรจัดให้เด็กได้อยู่ในกลุ่มเพื่อร่วมกิจกรรมได้โดยง่ายและเริ่มต้นเมื่อเด็กจับกลุ่มแล้ว ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม ครูแนะนำกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นต่อไปโดยย่อ ให้เด็กผลัดเปลี่ยนกันใช้สื่อ ครูควรดูและฟังเด็ก ทำตามคำแนะนำของเด็ก ให้เด็กได้เป็นผู้นำ ในช่วงท้ายของกิจกรรมกลุ่มใหญ่ ครูเตรียมเด็กในการเปลี่ยนกิจกรรมต่อไป และให้เด็กช่วยกันเก็บสื่อ

กิจกรรมกลางแจ้ง

กิจกรรมกลางแจ้งเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เล่นอย่างกระฉับกระเฉงได้ปีนป่าย วิ่ง กระโดด ขุด ฯลฯ อย่างเต็มที่ การเล่นกลางแจ้งเป็นโอกาสได้พัฒนาทางสังคมเนื่องจากอุปกรณ์บางอย่างต้องเล่นด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนการสนทนาระหว่างการเล่น เมื่อเด็กเล่นกลางแจ้งเด็กจะเรียนรู้และสำรวจตามประสบการณ์สำคัญได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของกิจกรรมกลางแจ้ง คือ ส่งเสริมสุขภาพที่ดี ได้สูดอากาศบริสุทธิ์ ได้รับวิตามินจากแสงแดด บริหารหัวใจ ปอด และกล้ามเนื้อ เห็นทัศนียภาพ ไม่จำกัดการเล่นเนื่องจากเด็กสามารถพูดคุยนได้อย่างเต็มที่ ใช้เสียงดังมากกว่าในห้องเรียนได้ เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติ เก็บใบไม้ ดอกไม้ ได้

มองดูท้องฟ้า ได้สังเกตการเคลื่อนไหวของแมลง นก เป็นต้น เป็นโอกาสที่ครูจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเด็กมากขึ้น

ครูสามารถส่งเสริมเด็กในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งโดยพิจารณาจากการสังเกตเด็กขณะเล่นกลางแจ้ง เป็นรายบุคคล จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ใช้อุปกรณ์ต่างๆ ในการสนับสนุน เช่น สังเกตการเล่นของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ ร่วมเล่นหรือให้คำแนะนำซึ่งขึ้นกับความเหมาะสม สนทนากับเด็ก และสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

ช่วงต่อระหว่างกิจกรรม

ตลอดทั้งวันมีช่วงที่ต้องเปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่งไปสู่ช่วงต่อไปตามตารางกิจวัตรหลายช่วง เช่น เมื่อพ่อแม่มาส่งเด็กช่วงเช้า ขณะเดินจากห้องเรียนไปสนามเด็กเล่น เมื่อเสร็จจากกิจกรรมทบทวนในกลุ่มย่อยและเริ่มรับประทานอาหารว่าง เป็นต้น ซึ่งเป็นช่วงที่ยากลำบากสำหรับเด็ก

ครูจึงต้องมีแผนการที่ดีที่จะทำให้ช่วงต่อระหว่างกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น ครูสามารถสนับสนุนเด็กในช่วงต่อระหว่างกิจกรรมโดยปรับปรุงและจัดตารางกิจวัตรประจำวันให้มีความเหมาะสมกับความต้องการและพัฒนาการของเด็ก ดำเนินกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ คงจำนวนของช่วงการเปลี่ยนระหว่างกิจกรรมไว้เริ่มกิจกรรมต่อไปด้วย วิธีที่เหมาะสม ถ้าเด็กต้องรอคอยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ครูควรวางแผนวิธีที่ให้เขามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น วางแผนเทคนิคที่สนุกสนานที่จะเคลื่อนย้ายกลุ่มเด็กจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง วางแผนสำหรับช่วงเปลี่ยนกิจกรรม เสนอทางเลือกที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนก่อนจะถึงช่วงของการเปลี่ยนกิจกรรมเตือนให้เด็กทราบก่อนการเปลี่ยนกิจกรรม วางแผนสำหรับการทำความสะอาด มีป้ายบอกเพื่อเด็กช่วยเก็บวัสดุอุปกรณ์ได้เอง ถ้าเป็นไปได้ควรมีการทำความสะอาดและเก็บของให้เข้าที่ตลอดช่วงของการทำงาน ทำตามความสนใจของเด็กและมีความยืดหยุ่น

การประเมิน (Assessment)

ในโปรแกรมไฮสโคป การประเมินถือเป็นงานโดยตรงของครูที่จะต้องตั้งใจปฏิบัติและเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ครูไฮสโคปจะทำงานร่วมกันเป็นคณะ ในแต่ละวันครูทุกคนจะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ข้อมูลนี้ได้จากการสังเกตและการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในกิจวัตรประจำวัน โดยครูจะจดบันทึกสิ่งสังเกตเห็นและได้ยินอย่างเที่ยงตรง สมาชิกครูที่ร่วมกันสอนจะมีการวางแผนประจำวันร่วมกันก่อนที่เด็กจะมาถึงโรงเรียน หรือหลังจากที่เด็กกลับบ้าน หรือในขณะที่เด็กนอนพักผ่อนตอนกลางวัน ครูจะแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเด็ก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านประสบการณ์สำคัญ และวางแผนสำหรับวันต่อไป

จุดมุ่งหมายหลักของการประเมิน คือ การประเมินคุณภาพของโปรแกรม และพัฒนาการเด็กซึ่งไฮสโคปได้สร้างแบบประเมินคุณภาพโปรแกรม (High/Scope Program Quality Assessment หรือ PQA) และแบบสังเกตบันทึกพฤติกรรมเด็ก(High/Scope Child Observation Record หรือ COR) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินคุณภาพโปรแกรม(PQA0)

ไฮสโคป ได้จัดทำแบบประเมินคุณภาพโปรแกรม (PQA) ประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพด้านต่างๆ เช่น ด้านการจัดห้องเรียน สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ กิจวัตรประจำวัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก การวางแผน และการประเมินเป็นคณะ ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ผู้ปกครอง การฝึกอบรมครูระหว่างประจำการ และการนิเทศ ในแต่ละด้านจะแยกออกเป็นข้อย่อย แต่ละข้อย่อยกำหนดเป็นระดับ 1-5 มีขั้นตอนการให้คะแนน PQA ดังนี้

ขั้นที่ 1 บันทึกข้อมูลสนับสนุน รวมทั้งรายการสื่อ วัสดุ เหตุการณ์อื่นๆ ที่ได้จากการสังเกต รวมทั้งจดบันทึกคำพูดของเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งการจดบันทึกนี้ จะต้องสั้น ตรง กระชับ เฉพาะเจาะจง เป็นจริงตามที่ครู และเด็กพูดหรือปฏิบัติ

ขั้นที่ 2 ชัดเส้นได้ประโยค พยางค์ ข้อมูลที่สะท้อนให้เป็นคุณภาพโปรแกรม

ขั้นที่ 3 วงกลมระดับที่เหมาะสม ในแบบประเมินคุณภาพโปรแกรมปฐมวัย(PQA) ว่าอยู่ในระดับ 1, 2, 3, 4 หรือ 5

ตัวอย่างแบบประเมินผลคุณภาพโปรแกรมปฐมวัย				
สื่อวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนหลากหลาย มีลักษณะเปิดกว้าง (open ended) เด็กมีโอกาสใช้สื่อเหล่านั้นโดยตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5				
(1) ห้องเรียนไม่ได้จัดวัสดุอุปกรณ์ที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติ วัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่จัดทำสำเร็จรูป (เช่น กระดาษฝึกสมุดภาพระบายสี) ของเล่นส่วนใหญ่จำลองคล้ายของจริงถูกจัดรวมกับของจริง วัสดุอุปกรณ์ไม่ได้แสดงให้เห็นว่าเด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	(2)	(3) ห้องเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติบางส่วน วัสดุอุปกรณ์ที่มีลักษณะ เปิดกว้างมีอยู่บ้าง แต่ไม่ทุกพื้นที่ เล่นของในห้อง ของเล่นที่จำลองคล้ายของจริงบางรายการถูกจัดไว้ จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีอยู่ในจำนวนที่จำกัด	(4)	(5) ห้องเรียนจัดวัสดุอุปกรณ์ที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติ และสื่อที่มีลักษณะเปิดกว้าง (เช่น บล็อก หนังสือ ทาย น้ํา) ของจริงมีมากกว่าของจำลอง(เช่น รองเท้า กระเป๋า จาน ช้อน หม้อ โทรศัพท์) สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เห็นส่งเสริมให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมทั้งสื่อที่เป็นธรรมชาติและวัสดุที่ผลิตจากเครื่องจักร (เช่น ของที่ทำจากไม้ โลหะ กระดาษ ผ้า ฯลฯ)
บันทึกสนับสนุน				
<u>พื้นที่ศิลปะ</u>	<u>พื้นที่ของเล่น</u>	<u>พื้นที่บล็อก</u>	<u>พื้นที่บ้าน</u>	
กระดาษ	เกมภาพ	บล็อกไม้	จาน ชาม	
สีเทียน กาว	ตุ๊กต๋อ	คน / สัตว์	ตุ๊กตา เสื้อผ้า	
ดินน้ำมัน	เกมลอตโต	จำลอง	อาหาร	
ที่เย็บกระดาษ			พลาสติก	
เทพกระดาษ			โทรศัพท์จำลอง	

2. แบบสังเกตบันทึกพฤติกรรมเด็ก (COR)

COR เป็นเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กที่ไฮสโคปสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้แทนแบบทดสอบซึ่งถือว่าไม่เหมาะสมกับเด็ก เครื่องมือชิ้นนี้ ไฮสโคปใช้กับเด็กอายุ 2 – 6 ปี โดยสังเกตเด็กขณะทำกิจกรรมปกติในแต่ละวันผู้ที่สังเกตจะต้องผ่านการฝึกอบรมการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเพื่อที่จะสามารถใช้ COR ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบสังเกตบันทึกพฤติกรรมเด็ก (COR) ช่วยให้ครูที่ทำงานอยู่ในโปรแกรมที่พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ได้สังเกตเด็ก และบันทึกพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ COR จะช่วยชี้ให้เห็นทักษะ และศักยภาพของเด็กแต่ละคน ทำให้ครูวางแผนการสอน และปรับสื่อการเรียนการสอน เทคนิควิธีการและกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็กเป็นบุคคล

รายการสังเกตใน COR มี 6 รายการ ตามประสบการณ์สำคัญในไฮสโคป คือ

1. การริเริ่ม (Initiative)
2. ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations)
3. การนำเสนออย่างสร้างสรรค์ (Creative Representation)
4. ดนตรีและการเคลื่อนไหว (Music and Movement)
5. ภาษาและการรู้หนังสือ (Language and Literacy)
6. ตรรกและคณิตศาสตร์ (Logic and Mathematics)

แต่ละข้อรายการจะประกอบด้วยข้อย่อย 3-8 ข้อย่อย รวมทั้งสิ้น 30 ข้อย่อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การริเริ่ม	
	A. การเลือก B. การแก้ปัญหา C. การร่วมเล่นที่ซับซ้อน D. การร่วมมือในการทำกิจกรรมประจำวัน

A – D คือ ข้อย่อยในข้อรายการ “การริเริ่ม” แต่ละข้อย่อยของ A – D จะมีการอธิบายพฤติกรรมแยกเป็นระดับ 1-5 ดังตัวอย่างข้อย่อย D ดังนี้

D. การร่วมมือในการทำกิจวัตรประจำวัน		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
เด็กไม่ได้ทำตามกิจวัตรประจำวัน	(1)	_____	_____	_____
บางครั้งเด็กทำตามกิจวัตรประจำ	(2)	_____	_____	_____
เด็กเข้าร่วมในกิจวัตรประจำวัน เมื่อครูสั่ง/บอก	(3)	_____	_____	_____
เด็กเข้าร่วมในกิจวัตรประจำวันโดยไม่ต้องบอก	(4)	_____	_____	_____
เด็กเข้าร่วมในกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่อง	(5)	_____	_____	_____
แม้ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ใกล้				

จากแบบ COR ผู้สังเกตจะต้องสังเกตเด็กในกิจวัตรประจำวัน และเลือกข้อความแต่ละข้อย่อยที่เป็นตัวแทนลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่ถูกสังเกต COR จะเหมาะสำหรับใช้ประเมินเด็กที่อยู่ในโปรแกรมที่จัดขึ้นตามพัฒนาการเด็ก มีกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้เลือกทำตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ผู้สังเกตจึงจะเห็นพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กได้ชัดเจน

บรรณานุกรม

- รศ.ดร. กล้า ทองขาว. ยุทธศาสตร์การนำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลป และวัฒนธรรมแห่งชาติสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2544
- รศ. กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล เวอร์ชัน 7-10. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.2543.
- การปฏิรูปการศึกษา : วาระแห่งชาติจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่จะพาประเทศพ้นวิกฤต. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2544.
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. แนวคิดและกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาและวางแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544.
- ขนิษฐา รุ่งพิบูลย์, สิทธิศักดิ์ อนันตประยูร, ชาญ พัชราวณิช, สุวพร ศรีสุนทรตระกูล, และศิริพรรณ นันทไพฑูรย์. การจัดตั้งโรงเรียนอนุบาล. โครงการธุรกิจสำหรับนักศึกษาปริญญาโทประเภทแผนธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2544
- คะนอง คนเล็ก. ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนและสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่. ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2535.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์, บุญเสริม หุตะแพทย์ และประกายรัตน์ ภัทรธิตี. ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร : ความต้องการ รูปแบบ และคุณภาพ. วิทยานิพนธ์สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2542.
- รศ.ดร.จีระพันธ์ พูลพัฒน์ และคำแก้ว ไกรสรพงษ์. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย ตามแนวคิดมอนเตสซอรี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543
- ดร. วัฒนา มัคคสมัน. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม รูปแบบการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. 2544.
- _____. รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. 2544.
- ปฏิรูปการศึกษาไทย.... ในมุมมองประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักปฏิรูปการศึกษา. 2544.

ผกาเพ็ญ เหลืองเอกทิน, สมชาย เชาวเมธี, และอัจฉรา บริเวชชานนท์. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาดของสถานรับเลี้ยงเด็กบนอาคารสำนักงานย่านถนนสีลม. โครงการธุรกิจสำหรับนักศึกษาปริญญาโทประเภทงานวิจัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541.

พรสิริ พัฒนาสันติชัย, วิไลพร ลำลักษณ์ไพบูลย์. กรรภัทร วรรณสุศรี, รัตติ เรียวโชติสกุล, และวิทย์หวังชื่อสกุล. สถานบริการรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนภายในอาคารสำนักงาน (Office Nursery). โครงการธุรกิจสำหรับนักศึกษาปริญญาโทประเภทแผนธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

นายแพทย์พร พันธุ์โอสธ. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543

รศ.ดร. พัทธี ผลโยธิน และคณะ. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย ตามแนวคิดโฮสโคป. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543

ผศ.ดร.เพ็ญแข แสงแก้ว. สถิติเพื่อการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์ (SPSS Version 10.0). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนพันธ์พิบูลย์. 2544.

มูลนิธิชมราไทย-อิสราเอล ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย ตามแนวการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543

รายงานการประชุมเรื่องวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาระดับชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543

ศศิธร วิจิราภรณ์. สภาพการเตรียมเด็กวัยอนุบาลเพื่อศึกษาต่อชั้นประถม 1 ในกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2538.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. กระแสทรรศน์ : เลือกโรงเรียนให้บุตรหลาน. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1011. เมษายน 2544.

_____. กระแสทรรศน์ : ค่าใช้จ่ายเปิดเทอม. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1022. เมษายน 2544.

_____. โพลล์ศูนย์วิจัยกสิกรไทย : ท่านเลือกโรงเรียนให้ลูกอย่างไร. ฉบับที่ 11. 2540.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล. การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2543.

อภารัฐ แซ่เอียว, วรรณวิไล เพชรสร้าง, และสมณ วิสุทธิสิน. ทศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกระบบการฉเรียนในโรงเรียนและระบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพฯ. โครงการธุรกิจสำหรับนักศึกษาปริญญาโทประเภทงานวิจัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2544.

Kotler, Philip. Marketing Management. The millennium edition. New Jersey : Prentice Hall. 2000

Solomon, Michael R. Consumer Behavior: Buying, Having, and Being, fifth edition, New Jersey:
Prentice Hall. 2002